ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Paasikiven

10/1-44

5000—8—43. 4270.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä tammikuun 14 päivänä 1944.

No. 35/6.

12/91 Sal. 44
7/2-44
RYHMÄ 5. OSASTO 26. ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 1 ja 2, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

1. Hallituksen uudestaanmuodostaminen.
2. Puhdistusta hallituksen uudestaanmuodostamisen yhteydessä.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti
(Aaro Pakaslahti).

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 12/91 Sal. 44 Salainen.

RAPORTTI n:o 1:

Vichy ssa 10 p:nä tammi kuuta 1944.

7/2-44 - -
5. 66.

Asia: Hallituksen uudestimuodostaminen.

Taipuessaan 13.11. syntyneen kriisin selvittämiseksi enemmän tai vähemmän pakolliseen sovintoon Saksan kanssa marski ja hänen luottamusmiehensä luulivat voivansa olennaisesti vaikuttaa hallituskysymyksen ratkaisuun. He eivät pitäneet mahdottomana, etteikö Saksa antaisi Ranskan muodostaa hallitusta arvovaltaisista ja koetelluista miehistä Lavalin silti pysyessä johdossa, vaikka marski olisikin tahtonut hänestä vapautua. Eräs marskin vanhimpia ja uskollisimpia kannattajia lausui minulle hallitusneuvottelujen ollessa käynnissä, että "kaikesta huolimatta" ei vieläkään ollut liian myöhäistä täten menetellen yhdistää kansa hallituksen ympärille ja aikaansaada sisäinen rauhoittuminen maassa. Aina valtiosäännöllisen suunnitelmansa aiheuttaman kriisin alusta saakka marski tahtoi pyrkiä tällaiseen hallituskysymyksen ratkaisuun. Kiehuvan sisäisen tilanteen kannalta niin tärkeälle sisäministerin paikalle, joka on ollut hallituksen päämiehen käsissä, halusi hän erään uskottunsa, "Chantiers de la Jeunesse"-toiminnan johtajan kenraali de la Porte du Theil'in. Marskin suunnittelemista miehistä Saksa ei halunnut kuulla puhuttavankaan. Saksa halusi hallituksen uudestimuodostamisessa aktiivisten kollaboration kannattajien mukaanottamista ollakseen varma radikaalisiin voimatoimenpiteisiin

JAKELUOHJE:
Mahdollisesti monistettaessa ei lähetettävä ilman punakolmiota ulkomaille.
UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ryhtymisestä maanalaisia voimia vastaan. Jokin aika ennen joulua Saksan taholta esitettiin marskille henkilö-"toivomuksia". Marski viivytteli vastausta, vastusti tarmokkaasti Saksan vaatimuksia ja oli saksalaisten mielestä neuvotteluissa "äärettömän vaikea", kuten kuuluivat eräissä neuvottelukokouksissa mukanaolleen sanat minulle. Laval, joka mielellään toimii hitaasti mikäli se on mahdollista, järjesti hallituksen uudistamisen tapahtuvaksi askel askeleelta. Lopputulos oli, että vastustuksestaan huolimatta marskin oli joka kohdassa taivuttava.

Työministeri Lagardellen ero 22.11. (rap. n:o 52/1943) oli jo alkusignaali muutoksille hallituksessa. 30.12. tapahtui sisäministerin paikan täyttäminen, johon nimitettiin Lavalin luottamusmies Lemoine, Marseillen prefekti. Tärkeämpää kuitenkin oli, että poliisipäällikkö Bousquet'lle annettiin ero ja nimitettiin uusi poliisipäällikkö Parmentier sekä erityisesti että perustettiin uusi virka, "yleisen järjestyksen pääsihteeri", joksi nimitettiin miliisin johtaja Darnand. Varsinkin Pariisin kolme äärimmäisyyspuoluetta ei ole säästänyt kiitosta tältä vaalilta. Darnandin tiedetään olevan tarmokkaan ja häikäilemättömän miehen. Miliisin avulla on hän varmasti yrittävä käydä lujaotteisesti käsiksi maanalaisiin voimiin. Hän on Saksan toivoma mies hallituksessa. Hänen suuri handicap'insä suureen yleisöön nähden on, että hän on miliisipäällikkö, joka on vahvasti engagoitunut ranskalaisen Waffen S/S:n muodostamiseen.

Samanaikaisesti, 1.1., tapahtui marskin paljon puhuttuun lähimpään poliittiseen ympäristöön kuuluneen valtioministerin Lucien Romier'n pakollinen eronpyyntö. Hänen poistumisensa hallituksesta merkitsi marskin vaikutusvallan eliminoimista hallituksen piiristä.

Sydäntautinsa murtamana tämä marskin luottamusmies kuoli muutama päivä myöhemmin. Kolme tuntia ennen miehensä äkillistä kuolemaa Mme Romier lausui jäähyväiskäynnillä luonamme: "Olisimme mielellämme jääneet marsalkan rinnalle, mutta jottei hänen asemansa tulisi vielä vaikeammaksi, oli meidän lähdettävä".

Sisäministeriön miehitys aktiivisen saksalaissuunnan miehillä ja Romier'n syrjäyttäminen johtivat siihen, että maatalousministeri Bonnafous, joka tunsi olevansa marskin miehiä, erosi hallituksesta. Hänen tehtävänsä on uskottu talousministeri Cathalalle. Kysymyksessä on siis samanlainen järjestely kuin Lagardelle'in eron jälkeen marraskuussa, jolloin tuotantoministeri Bichelonne sai hoidettavakseen myös työministeriön.

Marion, joka oli informatioministeri, on täydellinen Lavalin mies. Informatioministeriksi tahdottiin ulospäin näkyvämpi nimi, Philippe Henriot, joka on Vichyn-Ranskan paras poliittinen puhuja ja tällöin tullut tunnetuksi kollaboration edustajana. Eräs informatioministeriön virkamies lausui, että Henriot tulee varmaan olemaan tyytyväinen saadessaan puhua mahdollisimman usein. Eräässä äskeisessä radiopuheessaan hän jo ehti moittia Sveitsin lehdistöä, jonka puolelta hän ei ole jäänyt ilman vastausta. Informatioministeriön todellinen johtaja on sen pääsihteeri Bonnefoy, erittäin työkykyinen mies, joka ehtii hoitaa kaikki puoli tusinaa eri virkaansa (hän on m.m. virallisen tietotoimiston johtaja ja hallituksen pää-äänenkannattajan Moniteur'in päätoimittaja; lehden pääkirjoitukset, jotka tosin eivät ole paljon sanovia, kirjoittaa hän itse). - Marion siirrettiin 6.1. hallituksen päämiehen kabinetin valtiosihteeriksi, siis jonkinlaiseksi salkuttomaksi ministeriksi.

Mielenkiintoa herättää, että suurlähettiläs de Brinon, joka hallituksen jäsenenä välittää yhteyttä Saksan Pariisin-suurlähetystöön,

ei ole saanut toivomaansa itsenäisempää ja tärkeämpää paikkaa hallituksessa. Hän kuuluu niihin, jotka ovat ottaneet osaa jokaiseen tähänastiseen intrigiin Lavalia vastaan.

Yksi kipeimpiä kysymyksiä hallitusneuvotteluissa on ollut Pariisin äärimmäisyyspuolueiden osallistuminen hallitukseen. Saksan taholta on koetettu vaikuttaa, että näiden aktiivisten kollaboratioainesten edustaja tulisi hallitukseen. Paitsi marskia ei myöskään Laval liene ollut innostunut tämän ajatuksen toteuttamiseen. Saksan painostuksesta on neuvotteluja kuitenkin käyty Marcel Déat'n kanssa. Déat taas ei ole ollut taipuvainen lähtemään "tavalliseksi" ministeriksi, vaan on vaatinut itselleen erikoisasemaa. Hänen tulonsa hallitukseen on rauennut tai ainakin lykkäytynyt hänen asettamiensa ehtojen takia. Mahdottomin niistä on ollut ehto, ettei - hänen tarvitsisi vannoa uskollisuudenvalaa valtion päämiehelle!

Tähänastisesta hallituksen uudestimuodostamisesta on tehtävissä varsinkin seuraavat johtopäätökset:

1. Ei ole tyydytty siihen, että on estetty marski ottamasta hallitukseen hyväksikatsomiaan miehiä, vaan siitä on poistettu hänen todelliset kannattajansa.

2. Marskin nimenomaisesta vastustuksesta huolimatta on eräillä nimityksillä uudistettu hallitusta (sisäministeriön uusi johto, Henriot).

3. Déat'n poisjäännistä huolimatta Saksa katsoo hallitusta luotettavaksi varsinkin seuraavien nimien takia: Laval, Marion, Bonnard (opetusministeriö), Lemoine (= Darnand), Henriot.

4. Huolimatta siitä, että Pariisin puolueet eivät ole hallituksessa muodollisesti edustettuina Vichy on Darnand'in avulla ja johdosta astunut huomattavan askeleen yhteistyöhön ja -ymmärrykseen sanottujen äärimmäisyysainesten kanssa.

5. Darnand'in henkilö merkitsee todellisen taistelun alkamista maanalaisia voimia vastaan, t.s. yritystä täyttää Saksan vaatimus sabotage'in tukahduttamiseksi ja sisäolojen rauhottamiseksi.

6. Saksan ote Ranskan sisäisiin asioihin on tiukentunut ja Vichyn-Ranskan itsemääräämisoikeus on tullut entistä problemaattisemmaksi.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 86.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Pakaslahti.

14/1-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2:

Vichy ssa 14 p:nä tammi kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 12 / 91 Sal D. 19 44
7/2-44 № - Liit. -
RYHMÄ 5 C6 ASIA

Asia: Puhdistusta hallituksen uudestaanmuodostamisen yhteydessä.

Rinnakkaisilmiönä muutoksille hallituksessa on toimeenpantu muitakin poliittisesti merkittäviä virkamiesnimityksiä kuin poliisipäällikön vaihtaminen ja yleisen järjestyksen pääsihteerin viran perustaminen. Tärkeimmät ovat seuraavat.

"Chantiers de la Jeunesse"-toiminnan johtaja, marskin sisäministeriehdokas kenraali de la Porte du Theil vapautettiin 4.1. tehtävistään. Ollessaan seuraavana päivänä matkalla maatilalleen hänet vangittiin (luultavasti Gestapo eikä Ranskan poliisiviranomaiset). Ilmeisesti pelättiin, että nuorisojärjestön johdossa ollen hän voisi aikaansaada kiusallisia yllätyksiä. - Samalla uudistettiin nuorisoliikkeen johto. Nuorison yleissihteeristö korotettiin yleiskomissariaatiksi, mutta yleissihteeriä Olivier-Martin'inä ei nimitetty yleiskomissaariksi, vaan tälle paikalle pantiin Bonnardin kabinettipäällikkö Maurice Gaît. - Muuttamalla samoin "Secrétariat Général du Travail" komissariaatiksi ja nimittämällä sen päälliköksi uusi mies sivuutettiin näennäisesti kivuttomasti aikaisempi virkamiesjohto.

Opetusministeriön virkamiesjohto on uudistettu. Kaikkialla suurta huomiota herättäneen, Clermont-Ferrandiin 1939 siirretyn

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Strasburgin yliopiston opettajien ja ylioppilaiden massavangitseminen, jonka saksalaiset suorittivat, aikaansai voimakkaan vastalauseen m.m. opetusministeriön pääsihteerin Terracher'n puolelta, Hänet vapautettiin tehtävistään ja seuraajaksi nimitettiin Besançonin yliopiston rehtori Bertrand. Terracher, joka oli jo pakohankkeissa, vangittiin.

14.1. vapautettiin kotiutettujen sotavankien yleiskomissariaatin päällikkö Masson ja propagandan yleissihteeri Creyssel. Edelliseen oltiin tyytymättömiä hänen väitetyn epäonnistumisensa johdosta edesauttaa työvoimakysymyksen hoitamista.

Kaikilla näillä toimenpiteillä on se tendenssi, että ne ex osoittavat sellaisten henkilöiden syrjäyttämistä osittain Saksan painostuksesta, jotka ovat käyneet marskin miehistä.

Henkilöpuhdistuksia sisäasiainhallinossa käsittelen erikseen.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 86.

ASIA:

Viipurissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Paasikivi.

24/1-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä 26 p:nä tammikuuta 1944.

N:o 57-13.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Nro 13 / 92 Sal 44
7/2-44 Nro - L. -
KYHMÄ ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö lähettää täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 3, 4 ja 5, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 3: Ranskan marsalkan poliittinen lähiympäristö.

" 4: Ranskalainen työvoima Saksassa.

" 5: Ranskan nuorisoliike.

Lähettiläs:

Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Vichy ssä 24 p:nä tammi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMIN.
13/92 Sal 44
7/2-44 No - Liit. -
5 C6

Asia: Ranskan marsalkan poliittinen lähiympäristö.

Olen tiedoituksissani joutunut usein viittaamaan Pétainin lähimpään poliittiseen ympäristöön. Siihen kuuluvat henkilöt ovat olleet monissa ratkaisevissa vaiheissa hänen tärkeämpiä neuvonantajiaan kuin hallitus. Tällainen olotila on johtunut muiden poikkeuksellisten olosuhteiden ohella suurelta osalta siitä, että valtionpäämies on joutunut luovuttamaan harvinaisen suuren lainsäädännöllisenkin vallan hallituksen päämiehelle. Sanottu olotila johti taas siihen, että on ollut olemassa merkillinen yllätysten mahdollisuus valtionpäämiehen asennoitumisessa. Tämä kävi viime aikojen tapauksissa selvimmin esille siinä marskin valtiosäännöllisessä yrityksessä 13.11.43, josta olen saanut aihetta usein tiedoittaa jo yli kahden kuukauden aikana. Seurauksenahan oli m.m. Lavalin mielellään näkemä Saksan päätös puhdistuksen toimeenpanemisesta marskin poliittisessa ympäristössä.

Toisessa yhteydessä olen jo kertonut, että puhdistus kohdistui ensin valtioministeri Lucien Romier'hen, joka oli marskin ainoa todellinen luottamusmies hallituksessa. Hän oli luultavimmin 13.11.43 suunnitellun julistuksen ja perustuslakisäännöksen tekijä. Hänen oli jätettävä hallitus. Marskista eroamisen aiheuttama järkytys varmaankin lyhensi tämän sydäntautisen miehen elämänlankaa.

JAKELUOHJE:
Mahdollisesti monistettaessa ei lähetettävä ilman puhakolmiota ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ennen kuin käytiin marskin muun poliittisen lähiympäristön puhdistukseen tuli toinen kuolemantapaus. Marskin vierellä tietääkseni kohta jo vuosikymmeniä seisonut adjutanttinsa eversti Bonhomme kuoli auto-onnettomuuden uhrina. Hänen asemansa saattoi antaa huomattaviakin vaikutusvaltamahdollisuuksia, mutta tässä tapauksessa oli kysymys nyt puheenaolevassa suhteessa vain yhdestä "maailman vähäisimmästä". Kuitenkin hänen kuolemansa lienee merkinnyt säästymistä yhdeltä puhdistustoimenpiteeltä.

Lucien Romier-vainajan lisäksi on tahdottu pitää varsinaisena marskin poliittisena ympäristönä - syystä tai syyllä, sitä ei voi vielä varmuudella sanoa - "vaarallisuusjärjestyksessä" seuraavia kolmea henkilöä: marskin sihteeristön päällikköä tri Ménétrel'iä, siviilikabinetin päällikköä Jardel'ia ja sotilaskabinetin päällikköä kenr. Campet'ta. Erityisesti saksalaisella taholla on tunnettu suurta epäluuloa varsinkin ensiksimainittua kohtaan. Kun tapasin Pariisissa ministeri Schleierin luona lähettiläs Paul Schmidt'in viime marraskuussa, puhui hän Ménétrel'istä Vichyn suunnilleen tärkeimpänä intrigantina ja dynaamisena voimana, jolla on kyky saada marski kuulemaan sanojaan. On epäilty myös, että hän ylläpitää salaisia suhteita USA:han. Luulen puolestani saksalaisten yliarvioivan kaikkien näiden kolmen vaikutusvaltaa, sillä marski pitää varsin säännöllisesti yllä yhteyttä useihin kenraaleihinsa, joiden esityksiä ja mieltä hän on halunnut kuulla. Voi olla helposti niin, että saksalaisten epäluulo on johtunut yksinkertaisesti ~~xiit~~ m.m. siitä, että jokseenkin aina kun Saksan edustaja on suorittanut jonkun démarchen Pétainin luona, tilaisuudessa on ollut läsnä joko Jardel tai Ménétrel taikka molemmat. Mutta "sivustatukijoina" sanotuilla kolmella miehellä, varsinkin Ménétrel'illä ja Jardel'illa, ollen joka päivä tekemisissä marskin kanssa, on epäilemättä ollut vaikutusta. Ménétrel'in asemaa on hel-

pottanut marskiin käsin sekin, että hän on isänsä kautta marskin läheinen perheystävä (kahden kesken hän kutsuu marskia etunimeltä). Sekä Ménétrel että Jardel ovat n. 40 vuoden ikäisiä.

Jardel'in ja Campet'n eropäätös lienee tehty 14.1. ja astui se voimaan 21.1. Samalla kertaa tahdottiin vapautua Ménétrel'istä, mutta se onnistui vain osittain. Marski piti kiinni siitä, että hänellä on toki oikeus valita itse henkilääkärinsä. Asia järjestyi siten, että Ménétrel ei toimi enää sihteeristön päällikkönä, vaan on palannut alkuperäisiin lääkäritehtäviinsä, joita hän on muun ohella koko ajan hoitanut. Ratkaisu ei ole tyydyttänyt puhdistuksen ajajia, kun Ménétrel säilyttää jokapäiväisen yhdessäolonsa marskin kanssa. Ja tuskin on estettävissä, että marski edelleenkin ottaa vastaan vanhoja sotilasystäviään, joiden mielipiteitä hän haluaa kuulla ja joilla on vaikutusta häneen.

Jardel'in seuraajakysymys on järjestetty teknillisesti kiintoisalla tavalla. Jardel oli Secrétaire Général auprès du Chef de l'Etat, mutta hoiti täyttämättä olleen siviilikabinetin päällikön tehtävät. Secrétaire Général Jardel'ille myönnettiin ero ja uusi mies nimitettiin siviilikabinetin päälliköksi: muodollisesti ei siis vaihdosta tapahtunut. Tosiasiallinen seuraaja on entinen laivastokapteeni Tracon. Hän on ollut pari vuotta Tours'in prefektinä. Sitä ennen oli hän Darlanin miehiä. Campet'n seuraaja on toisen kätensä sodassa menettänyt kunnianarvoinen kenraali Blasselle. Molemmista lausutaan, että he ovat värittömiä mielipiteiltään. Ollessamme tänään lounaalla marskin luona en voinut olla toteamatta, että marskittaren terveheissä uusia miehiä puuttui se sydämellisyys, joka kohdistui heidän edeltäjiinsä.

Epäilemättä vastapainoksi mahdollisille ranskalaisille, Saksan kannalta epäsuotaville vaikutuksille marskiin Saksa on järjestänyt

uudelle kannalle täkäläisen edustuksensa. Pariisin-suurlähetystön täkäläisen haaraosaston päällikkö läh. Krug von Nidda siirrettiin vuodenvaihteessa Berliiniin. Seuraajaa ei hänelle nimitetty, joten haaraosaston päällikkönä toimii lähetystöneuvos Struve, erittäin kultivoitunut herra. Hän pitää yllä yhteyttä ulkoministeriöön ja siis myös Lavaliin silloin kun Abetz ei ole käymässä täällä; tarkoituksena nim. on, että suurlähettiläs itse kävisi varsin usein Vichyssä. Saksan erikoisedustajaksi marskin luo nimitettiin ent. Kööpenhaminanlähettiläs Renthe-Finck, jolla on mukanaan oma lähetystöneuvos ja muutakin henkilökuntaa. Renthe-Finck on tekemisissä <u>vain</u> marskin kanssa, jotta Saksan yhteys häneen olisi tiiviimpi. Kuvaavaa on, että Renthe-Finck'in virkahuoneet ovat samassa hotellissa kuin marskin sekä yksityis- että virkahuoneet, jotta hän olisi tätä lähempänä, kuten sanat kuuluivat. Tähän asti Parc on ollut ranskalainen hallitushotelli. Tässä yhteydessä lienee paikallaan mainita vaikutelmastani Renthe-Finck'in ollessa luonani ensikäynnillä. Hänen tehtävänsä on ilmeisesti edustaa tätä kantaa: Ranska on kovalla kädellä saatava täyttämään Saksan toivomukset ja vedetyksi keinolla tai toisella vastoin tahtoaankin Saksan kanssa samaan kelkkaan.

Sekä Jardel että Ménétrel lausuivat minulle vakaumuksenaan, että tehtäköön Saksan painostuksesta mitä muutoksia tahansa marskin ympäristöön, ne eivät merkitse mitään; marski tietää, mitä hän tahtoo. Moni täällä oleva väittäisi, että tällaiset lausunnot ovat vain kohteliaisuutta ja lojaalisuutta. Puolestani olen taipuvainen näkemään niissä muutakin. Perustelen käsitystäni seuraavalla. Viime viikkoina näkemissäni eräissä Sveitsin ja Ruotsin lehdissä on lausuttu, että marski on jo niin vanha, että hän on vastustuskyvytön Saksan vaatimusten edessä. Mutta esim. äskeisissä hallitusneuvotteluissa, joita Saksan edustajat kävivät osittain myös suoraan marskin

kanssa, hän tarmokkaasti ja itsepintaisesti vastusti esitettyjä vaatimuksia, olkoonkin että hänen täytyi myöntyä paljossa, mutta ei kaikessa (Déat). Sanotulle havainnolle olen saanut vahvistuksen myös pätevältä saksalaiselta taholta, mikä tässä tapauksessa merkitsee enemmän kuin ranskalaisten antamat tiedot.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Pakaslahti.

25/1-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Vichy ssä 25 p:nä tammi kuuta 19 44.

Asia: Ranskalainen työvoima Saksassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 13 92 Sal 44
7/2-44 No - -
NYHMÄ SÄÄNTÖ ASIA
5 C6

Otsakeasiassa viime lokakuussa aikaansaatu, Ranskalle suhteellisen edullinen sopimus Saksan kanssa edellytti senuutta käsittelyä v:n 1944 alussa (rap. n:o 48). Tämä kysymys on jo pitkät ajat ollut ranskalais-saksalaisten suhteiden kipeimpiä kohtia ja, kuten ulkoministeriössä sanottiin, "ikuinen neuvotteluaihe", josta ei päästä irti niin kauan kuin miehitystä kestää. Ei ollut ihme, että täkäläiset poliittiset piirit miltei pelonsekaisella jännityksellä odottivat Saksan uusia vaatimuksia.

Työläismäärän suhteen ei Saksan vaatimuksia ole vielä esitetty täysin kiteytetysti, mutta on Saksa ilmoittanut tarvitsevansa Ranskan osuuden lisäämistä Euroopan puolustamiseen sekä uusien työläislähetysten muodossa että työläisten sijoittamisella tehtaisiin Ranskassa. Suurläh. Rochat kertoi minulle Lavalin vastanneen Ranskan olevan jälkimmäisessä suhteessa halukkaan täyttämään hyvinkin pitkälle menevästi Saksan toivomukset. Edellisessä suhteessa hän on pyytänyt Saksaa harkitsemaan asiaa uudelleen ja ottamaan tällöin huomioon uusien pakollisten työläislähetysten vaarallisen sisäpoliiittisen vastavaikutuksen aikana, jolloin on pyrittävä sisäolojen rauhoittamiseen. Saksan vastaus ei kuitenkaan ole ollut suopea. Saksan mielestä aika ei enää salli sisäolojen ensin _____

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tapahtuvaa kuntoonsaattamista ja Ranskan työosuuden järjestämistä vasta sen jälkeen. Saksan taholta on painostettu, että täytyy olla mahdollista hoitaa samanaikaisesti molemmat nämä kysymykset.

Ei näytä olevan epäilystä siitä, että Saksan aikaisempi suhteellisen suuri varovaisuus nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on väistymässä. Sijalle on tulemassa pelätyn maihinnousun takia pakolliseksi välttämättömyydeksi katsottu pyrkimys saada irti kaikki mahdollinen työvoima Ranskasta. Hra Renthe-Finck lausui minulle ensikäynnillään eilen, että Ranskan työosuuden olisi oltava n. 5 milj. työläistä Saksassa, jotta se jotenkuten vastaisi Saksan omia uhrauksia "myös Ranskan puolustamiseksi"; Saksassa olevien ranskalaisten sotavankien ja työläisten luku ei/kuitenkaan ole edes 2 milj. - Samaan aikaan kuin Alger on kutsunut lippujen alle myös 1945:n ikäluokan on Vichy antanut tämän vuoden ikäluokalle (synt. 1924) määräyksen ilmoittautumisesta työkutsuntoihin. Ikäluokan suuruus lienee 300.000. Luultavaa on, että parhaillaan jatkuvissa neuvotteluissa Saksa pyrkii näin suuren määrän saamiseen työhön Saksaan. Viime vuonna Saksa sai täältä n. 220-250.000 työläistä, ja varmaa on, että Saksan tarkoituksena on saada tänä vuonna <u>enemmän.</u> Raportoin viime syksynä, että silloin Vichy katsoi myös työläisasian kardinaalikysymykseksi, jossa ei voida tehdä enää suuria myönnytyksiä. Sen jälkeen on paljon muuttunut. Marsalkan valtiosääntö-suunnitelman aiheuttama kriisi heikonsi Vichyn asemaa Saksaan käsin. Saksalaissuunnan vahvistuminen hallituksessa merkitsee jotakin myös työläiskysymyksen kannalta. Saksan painostus on kasvanut. Vichyn vastustus otsakeasiassa on heikontunut ja periaatteessa on myös marskin täytynyt myöntyä (ks. myös seur. rap.). Menettelytavoilleen uskollisena Laval hakee kompromissia. Hänen diplomaattinen taitonsa on jälleen koetuksella. Jonkinlaiseen kompromissiin antaa mahdollisuuden se, että Saksa ei vaadi joidenkin määrättyjen kokonaislukujen hy-

väksymistä heti ja sen mukaisia pikaisia massalähetyksiä.

Hallitusten välisestä ratkaisusta riippumattomaksi jää, lähtevätkö nuoret miehet Saksaan. Vichy on varmasti enemmän kuin oikeassa pelätessään vastavaikutusta juuri niiden keskuudessa, joita toimenpide koskisi. Hetkellä, jonka tunnussana on maihinnousu, asianomaisilla on mitä suurin houkutus siirtyä maquis'n joukkoihin. Näin on asianlaita siitä huolimatta, että Darnandin johdolla parhaillaan käynnissä oleva hallintoviranomaisten puhdistus on vaikeuttava maanalaisten voimien rauhallista siviilielämää, joka suurelta osalta on ollut mahdollista juuri paikallisten virkamiesten passiivisella ja aktiivisella avustuksella.

L ä h e t t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Pakaslahti

25/1-44.

5000—6—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Vichy ssä 25 p:nä tammi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ 13 92 Sal 44
7/2-44 - -
5 C6

Asia: Ranskan nuorisoliike.

Ylhäältä päin yritetyn kansallisen vallankumouksen yksi tunnuslauseita oli Ranskan nuorison uusi kasvatus. Eräässä lähetystön viimevuotisessa selostuksessa esiteltiin nuorisoliikkeen ydinjärjestö, n.s. "Chantiers de la Jeunesse"-toiminta. Lyhyesti ja ylimalkaisesti sanoen on pyrkimyksenä tällöin ollut kerätä nuoriso tarkoitukseen erityisesti valituille työleireille ja samalla pitää huolta sen henkisestä, isänmaallisesta valmennuksesta. Etelävyöhykkeellä, jossa vain chantiers-järjestö on ollut sallittu, 8-kuukautinen osallistuminen siihen on pakollista; olosuhteista johtuen tällä nuorisotoiminnalla ei ole voinut olla puolisotilaallistakaan luonnetta.

Tiedoitin viime syksynä, että Saksan epäluulojen takia Laval oli jo halukas hajottamaan "Chantiers de la Jeunesse"-toiminnan. Hajotuksesta vältyttiin. Saksan pyrkimyksenä on sensijaan ollut saada käytetyksi järjestön jäseniä aikaisempaa tehokkaammin työvoimana Saksan hyväksi. Ranskan täytyikin taipua siihen, että melkoinen osa nuorisoleiriläisiä käytettiin työläiskiintiön vajauksen täyttämiseen (rap. n:o 48, 27.10.43).

Ikäänkuin huomaamatta on tämänsuuntainen kehityskulku jatkunut. Eteläiseltä vyöhykkeeltä on viime aikoina siirretty saamieni

---

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tietojen mukaan n. 30.000 järjestön jäsentä pohjoiselle vyöhykkeelle tehdastyöhön. Eteläiselle vyöhykkeelle jääneitä on huomattavassa laajuudessa siirretty pois leireiltään ja niiden yhteydessä olleilta työalueiltaan sekä sijoitettu töihin myös sotatarviketehtaisiin. Täten on verrattain nopeassa tahdissa jouduttu siihen, että alkuperäinen chantiers-toiminta on ehkä jo suurimmalta osaltaan lakannut. Alkuperäiset työpaikat, chantier't, ovat vähitellen tyhjiä.

Epätietoista on, onko varsinaista kasvatusohjelmaa voitu vakavasti yrittääkään toteuttaa uuden tehdastyön yhteydessä. Aikaisemmin tämä nuorisotoiminta oli opetusministeriön alaisuudessa. 19.1. siirrettiin se lainmuutoksella työministeriön toimialaan. Tuotanto- ja työministeriöt on marraskuun lopulta saakka yhdistetty saman ministerin (Bichelonne) johtoon nimenomaan työvoimakysymysten käsittelyn keskittämiseksi. Viime päivien viralliset tiedonannot hallituksen istuntojen päätöksistä ilmoittavat Bichelonnen saaneen hallitukselta toimeksiannon tehostaa työvoimajärjestelyjä. Nämä seikat huomioonottaen lienee oikeinta todeta, että chantiers-toimintaa ei nyttemmin käsitellä enää nuorisoliikkeenä, vaan enemmän ja enemmän työvoimakysymyksenä, jonka pohjimmaisena syynä on miehitys.

Lisäksi tulee, että järjestön johto on vaihdettu. K.o. nuorisotoiminnan johdossa on ollut eräs kaikkein vilpittömimpiä ja aktiivisimpia Pétainin kansallisen vallankumouksen kannattajia, kenraali de La Porte du Theil. Henkilöt, joilla on aikaisemmin ollut tilaisuus käydä katsomassa chantiers-toimintaa, ovat kertoneet minulle, että kysymyksessä oli tämän marskin uskollisen luottamusmiehen harvinaisen taitavasti ja antaumuksellisesti järjestämä nuorisokasvatus. Toiminnan positiivisuutta osoittanee sekin, että uudet vallanpitäjät ovat Pohjois-Afrikassa säilyttäneet chantiers-toiminnan miltei näihin päiviin asti. Vasta aivan vähän aikaa sitten Alger'n radio ilmoitti, että k.o.

tietojen mukaan n. 30.000 järjestön jäsentä pohjoiselle vyöhykkeelle tehdastyöhön. Eteläiselle vyöhykkeelle jääneitä on huomattavassa laajuudessa siirretty pois leireiltään ja niiden yhteydessä olleilta työalueiltaan sekä sijoitettu töihin myös sotatarviketehtaisiin. Täten on verrattain nopeassa tahdissa jouduttu siihen, että alkuperäinen chantiers-toiminta on ehkä jo suurimmalta osaltaan lakannut. Alkuperäiset työpaikat, chantier't, ovat vähitellen tyhjiä.

Epätietoista on, onko varsinaista kasvatusohjelmaa voitu vakavasti yrittääkään toteuttaa uuden tehdastyön yhteydessä. Aikaisemmin tämä nuorisotoiminta oli opetusministeriön alaisuudessa. 19.1. siirrettiin se lainmuutoksella työministeriön toimialaan. Tuotanto- ja työministeriöt on marraskuun lopulta saakka yhdistetty saman ministerin (Bichelonne) johtoon nimenomaan työvoimakysymysten käsittelyn keskittämiseksi. Viime päivien viralliset tiedonannot hallituksen istuntojen päätöksistä ilmoittavat Bichelonnen saaneen hallitukselta toimeksiannon tehostaa työvoimajärjestelyjä. Nämä seikat huomioonottaen lienee oikeinta todeta, että chantiers-toimintaa ei nyttemmin käsitellä enää nuorisoliikkeenä, vaan enemmän ja enemmän työvoimakysymyksenä, jonka pohjimmaisena syynä on miehitys.

Lisäksi tulee, että järjestön johto on vaihdettu. K.o. nuorisotoiminnan johdossa on ollut eräs kaikkein vilpittömimpiä ja aktiivisimpia Pétainin kansallisen vallankumouksen kannattajia, kenraali de La Porte du Theil. Henkilöt, joilla on aikaisemmin ollut tilaisuus käydä katsomassa chantiers-toimintaa, ovat kertoneet minulle, että kysymyksessä oli tämän maailman uskollisen luottamusmiehen harvinaisen taitavasti ja antaumuksellisesti järjestämä nuorisokasvatus. Toiminnan positiivisuutta osoittanee sekin, että uudet vallanpitäjät ovat Pohjois-Afrikassa säilyttäneet chantiers-toiminnan miltei näihin päiviin asti. Vasta aivan vähän aikaa sitten Alger'n radio ilmoitti, että k.o.

toiminta on suunnattava nyt uusille raiteille. Kenraalin uskollisuudesta Vichylle antaa kuvan se seikka, että hän oli marraskuussa 1942 Pohjois-Afrikassa, mutta kuului niihin harvoihin, jotka vakaumuksesta palasivat emämaahan. Toisaalta ehkä peläten kenraalia arvovaltaisena ja pidettynä nuorisoliikkeen johtajana ja toisaalta luultavasti syystä että hän oli marskin luottamushenkilö hänet vastoin tämän tahtoa pakotettiin eroamaan 4.1. ja pidätettiin seuraavana päivänä. - Chantiers-toiminnalle on määrätty vain v.t. johtaja.

Edelläolevan valossa ei tunnu merkilliseltä, että chantiers-toiminnan koneistoa on ruvettu likvidoimaan. Toissapäivänä virallinen lehti ilmoitti ehdoista, joilla järjestön toimihenkilöt siinä tehtyjen supistusten johdosta pääsevät siirtymään palvelukseen toisille hallinnonhaaroille.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Paasikiven.

10(19)/2-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

15 92 Sal 44

16/3-44 - -

KIRJELMÄ n:o 118-34.

Vichy SSÄ 21 P:NÄ helmi KUUTA 19 44.

5. 86.

VIITTAUS: Lähetystö N

13 P:NÄ helmi KUUTA 19 44 P:TTY kirj. n:o 94/86.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 6 "Darnandin alkuviikot".

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle otsakkeessa mainitun raporttinsa Vichystä n:o 6.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

UE 3: A 4.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 15 92 Sal Salainen.

RAPORTTI n:o 6. 16/3-44

Vichy ssa 10 (19) p:nä helmi kuuta 1944.

Asia: Darnandin alkuviikot. 5. C6.

Sisäasiainhallinnossa toimeenpannaan järjestelmällisesti henkilövaihdoksia. Puhdistus aloitettiin ylhäältä päin, alueprefekteistä. Pari sanaa taustaksi. Pétainin tultua valtaan muutettiin maan departementtijakoa perustamalla siihenastisten departementtiprefektien yläpuolelle alueprefektin virkoja (yht. n. 20); kunkin alueprefektin alaisuuteen kuuluu useampia departementteja. Alueprefektien toimivalta hallituksen edustajina on periaatteellisissa kysymyksissä huomattavasti suurempi kuin prefektien. Sivumennen sanoen tuli täten toteutetuksi Charles Maurras'n esittämä eräs Ranskan kuningasmielisten ohjelmakohta: luopuminen tasavallan aikaisesta jokseenkin täydellisestä vallankeskityksestä Pariisiin. Noin puolet alueprefekteistä, jotka ainakin alunperin ovat olleet marsalkan uskollisia kannattajia, on Darnandin esityksestä nyt korvattu uusilla miehillä. Prefektejä on vaihdettu n. 15. Eräissä tapauksissa on marsalkalla ollut oma ehdokkaansa, esim. Toulouse'in mies, jota laval'ilaiset pitivät yli-gaulle'istina. Uudet miehet ovat Lavalin ja Darnandin valitsemia. Aliprefektejä ja prefektuurivirkamiehiä on vaihdettu vain n. 40, määrejä vain n. 20 tapauksessa. Syynä näihin vähiin erottamisiin on ollut epäilemättä vaikeus löytää luotettavia, mutta samalla edes joten kuten pystyviä miehiä. - Kunnanvaltuustoja on hajoitettu

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

väitetyn toimintakyvyttömyyden takia ja korvattu ne poikkeuslakien edellyttämillä erikoisvaltuuskunnilla samoin vuoden alusta lukien n. 90 tapauksessa. Merkkejä puhdistuksen ulottamisesta muillekin hallinnonaloille (ulkoministeriöönkin) on ollut havaittavissa.

Darnandin nimittäminen ylimmäksi järjestysviranomaiseksi merkitsi tämän tehtävän suorittamista hänen johtamansa, vuosi sitten perustetun miliisin avulla. Päinvastoin kuin varsinkin lukuisat alemmat poliisiviranomaiset on miliisi nykyrégime'in ja nimenomaan Lavalin yksi tukipylväs. Miliisimiehet ovat paikoitellen syyttäneet santarmeja tehtäviensä laiminlyömisestä työssä maanalaisia voimia vastaan. Miliisin ja varsinaisten poliisivoimien välit ovat olleetkin jossain määrin kireät. Asetuksella 10.1. keskitettiin Darnandin välittömään johtoon - samalla kuitenkin painoztaen hänen vastuunalaisuuttaan Lavalille - kaikki poliisivoimat. Enemmän vielä kuin muuten olisi ollut asianlaita merkitsee tämä puhdistuksen suorittamista santarmistossa ym. poliisivoimissa. Samoin se merkitsee miliisin johtoaseman varmistamista järjestysvalta-asioissa. Luultavasti melkoisella oikeutuksella on yksityiskeskusteluissa huomautettu siitä, että varsinaisista, sinänsä luotettavistakaan poliisivoimista ei ole ollut täyttä hyötyä, koska monet poliisivirkamiehet ovat katsoneet paljossa sormien lävitse tietoisena maanalaisten voimien repressalioiden suuntautumisesta muuten heidän perheisiinsäkin. On huomautettu siis tarvittavan fanaattisempia, itsenäisempiä järjestyksen valvojia, t.s. miliisi. (Sen apuna lienee muuten joissakin harvoissa tilapäistapauksissa toiminut ranskalaisia Waffen S.S.-miehiä. Tällaisen muodostelman perustaminen sallittiin, kuten muistettanee, viime kesänä käytettäväksi bolsevismivastaiseen taisteluun maan rajojen ulkopuolella.[x] Olen kuullut

---

x) Ranskalaisia Waffen S.S.-miehiä on nykyään taistelemassa Italiankin rintamalla.

eräältä ranskalaiselta virkamieheltä jokin aika sitten sattuneesta toistaiseksi ainutlaatuisesta tapauksesta. Eräällä paikkakunnalla Bordeaux'n lähellä ranskalaiset Waffen S.S.-miehet tahtoivat vangita heidän mielestään huonosti tehtäviään hoitavia santarmeja. Syntyi laukaustenvaihtoa, jossa 4-5 heistä sai surmansa.)

Vichyn miehitysviranomaisten neuvottelut miliisin ja sen toiminnan ulottamisesta pohjoisvyöhykkeelle johtivat tammikuun jälkipuolella myönteiseen tulokseen. Pohjoisvyöhykkeellä toimineet jossain määrin aseistetut Pariisin äärimmäisyysainesten (Doriot'n, Déat'n ja Bucardin) puoluemuodostelmat toimivat nyt miliisin joukkoina ja miliisin johdon alaisena. Miliisin toiminnan laajentuminen pohjoisvyöhykkeelle merkitsee Vichyn hallitusvallan kompetenssin lisäytymistä periaatteellisesti, joten se ehkä on muodollinen voitto Lavalille. Poliittisesti se merkitsee - jatkona hallituskysymyksen jo tähänastiselle ratkaisulle - Vichyn lähentymistä kollaborationistisiin äärimmäisyysaineksiin. Ulospäin on tämä käynyt selvästi esille Pariisin lehtilausunnoista ja esim. Darnandin lähimmän apulaisen tervehdyksestä 27.1. parisilaismuodostelmille, joiden 3-vuotista työtä miliisin aatteiden hyväksi hän imartelevastikin ylisti. Pariisin puoluemuodostelmat ovat siis saaneet otetta sisäolojen hoitamiseen. Kuten viime syksynä tahtoi Laval nytkin välttää muiden kuin poliisiviranomaisten osallistumista julkisiin järjestysvaltatehtäviin (rap. 49, 28.10.44). Miliisi on lailla perustettu sisäviranomainen, joten k.o. tehostetun aseman antaminen sille ei merkitse vielä poikkeusta äskenmainitusta periaatteesta. Mutta miliisin toiminnan järjestysmuoto pohjoisvyöhykkeellä, johon Lavalin oli taivuttava, merkitsee julkisten tehtävien antamista puoluejärjestöille. - Vastaavanlaisesti ei ole menetelty legionalaisliikkeeseen nähden. Vähemmän tärkeätä ehkä

on, johtuuko tämä siitä että legionalaisliike on marsalkan kannattajien järjestö vaiko muista, käytännöllisistä syistä.

Gestapon omavaltainen puuttuminen pidätyksineen Ranskan sisäoloihin on aikaansaanut jännitystä Ranskan ja miehitysvallan välillä. Tästähän suurimmalta osalta syntyi viime syksynä tiedoittamani "laittomuuden tila". Tilanne on nyt jossain määrässä, muodollisesti katsoen varsin kivuttomasti korjautunut, sillä siihenhän ei ole tarvittu muuta kuin Darnandin miesten läheinen yhteistyö Gestapon kanssa; pidätykset suoritetaan siis nyttemmin enemmän kuin ennen yhdessä ranskalaisten ja saksalaisten viranomaisten toimesta. Darnandin nimityksestä asti on epäluotettavien pidätysaalto kasvanut voimakkaasti, käsittäen luultavasti tuhansia henkilöitä. Silmäntekevistä mainittakoon Darlanin aikainen rahaministeri Bouthillier, jonka tänne kulkeutuneiden tietojen mukaan Alger on samanaikaisesti sitäpaitsi tuominnut kuolemaan.

Maquis'n joukkoja vastaan on todellista aseellista taistelua suoritettu paitsi Ylä-Savoijassa - mistä Sveitsin rajan läheisyyden takia ulkolaisiin lehtiin on päässyt runsaasti tietoja - myös viereisessä Ain'in departementissa. Molemmilla alueilla vallitsee suoranainen piiritystila jyrkkine väestön liikkumis- ym. vapautta estävine poikkeusmääräyksineen, kotitarkastuksineen, ilmikahakkoineen maquisardien sekä toisaalta miliisin ja sen kanssa toimivien miehitysjoukkojen välillä. yms. Samanlaisia, paikallisesti rajoitetumpia operatioita on suoritettu siellä täällä muuallakin, esim. Keski-Ranskassa Limoges'in ja Corrèze'in sekä Lounais-Ranskassa Gers'in ja Landes'in metsäseuduilla. Itse Allier'n departementista, jossa Vichy sijaitsee, on saatu pidätetyksi joukko franc-tireur'ejä. - Kautta maan on käynnissä aikaisempaan verrattuna varsin järjestelmällinen etsintätyö. Vähän väliä jul-

kaistaan virallisia tiedonantoja muutamien tai muutamien kymmenien tihutyöntekijöiden kiinniottamisesta. Näiden joukossa on lukuisasti tavallisia, mutta isänmaallisuuden verhon alle kätkeytyneitä rikollisia. Mutta luonnostaan lankeaa, että viranomaisilla on vastustamaton houkutus liioitteluihin tässä suhteessa samoinkuin korostukseen, että tuhotyötoiminnan johtajina ja suorittajina on lukuisasti ulkolaisia, varsinkin juutalaisia.

Virallinen lehti on sisältänyt dekreettejä, että joitakin yhdistyksiä, joiden toiminnan on katsottu kohdistuvan valtiovaltaa vastaan, on lakkautettu. Erään "Compagnons de France"-nimisen nuorisonkasvatusjärjestön lakkautus näyttää herättäneen huomiotakin.

Saksalaisten sotaoikeuksien lisäksi on nyttemmin toiminnassa myös vastaavanlaisia ranskalaisia laitoksia. 20.1. annettiin, 11.2. vielä tiukennettu laki sota-oikeuksien perustamisesta. Niiden tehtävänä on tuomita kuolemaan teossa tavattavat terroristisen murhatekojen tai -yritysten suorittajat. Sota-oikeudet päättävät kulloinkin itse, onko kysymyksessä niiden tuomiovaltaan kuuluva tapaus vai onko syytetty jätettävä yleisen rikoslain mukaan käsiteltäväksi. Oikeudenkäytössä on täten menty hallinnollisella linjalla pitkälle, kun tuomarit (3 henkilöä) nimittää hallinnollinen viranomainen Darnand. Lain mukaan hän määrää myös sota-oikeuksien "prosedyyristä ja toimintamuodoista". Laki on voimassa 30.6.44 saakka. Ensimmäinen sota-oikeuden ~~tuomio~~ kuolemantuomio langetettiin erälle italialaiselle Marseillessa 25.1. ja pantiin täytäntöön heti. - Joulukuussa annettiin laki kuoleman- tai elinkautisesta pakkotyörangaistuksesta väärinä poliiseina esiintyville eräissä tapauksissa. Juuri nyt oli ensimmäistä kertaa erikoistuomioistuimen käsiteltäväna kaksi tällaista tapausta;

tarpeellisten edellytysten puuttuessa tuomiot olivat kuitenkin lievempiä. Rangaistuksia, kuten esim. aseiden ja räjähdysaineiden hallussapidosta ja kuljetuksesta, on tiukennettu.

Helmikuun alussa paljastettiin salaliitto Darnandia vastaan. Olen saanut tietää, että sen takana oli eräs vastustusliikkeen salajärjestö NAP (Nettoyage de l'Administration Publique). Murhatyöntekijänä piti toimia erään Mazedier-nimisen sanomalehtimiehen, johon miliisin epäilyt viime hetkellä kohdistuivat. Hänen tultuaan pidätetyksi intervenoi hänen puolestaan eräs korkea informatioministeriön virkamies. Tämä itse on kertonut eräälle diplomaattituttavalleni, että hän ei ollut uskonut asianomaisen syyllisyyteen; hän oli käynyt vankilassa pidätetyn luona, joka oli ylpeillen lausunut valalla luvanneensa suorittaa k.o. puhdistuksen.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: E6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Paasikivi

10/2-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä 12 p:nä helmikuuta 1944.

N:o 84-20.

15 92 Sal 44

1/3-44 — —

Ulkoasiainministeriölle.

5 C6

Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 6 - 12, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 6. Darnandin alkuviikot. (ei Tullut)

" 7. Maihinnousun odotuksessa: Ranskan asennoituminen.

" 8. Maihinnousun odotuksessa: Saksan toimenpiteet Ranskassa.

" 9. Viitteitä Saksan puolustuslinjasta lännessä.

" 10. Lausuntoja rauhan ja sodan kysymyksestä.

" 11. Hajapiirteitä Saksan talouspolitiikasta Ranskassa.

" 12. Hajatietoja.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 15 92 Sal 44

KIRJELMÄ n:o 94-26. ad 1/3-44 - -

Vichy SSÄ 13 P:NÄ helmi KUUTA 19 44.

VIITTAUS: Lähetystö N 5 C6

12 P:NÄ helmi KUUTA 19 44 P:TTY kirj. n:o 84/20.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rap. n:o 6 "Darnandin alkuviikot".

Kunnioittaen ilmoitan, että viittauskirjelmässä lähetettäväksi merkitty, otsakkeessa mainittu raportti ei ehdi tänään lähtevään kuriiripostiin.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.
Aaro Pakaslahti.

UB 8: A 4.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

15/92 Sal 44

Vichy ssä 10 p:nä helmi kuuta 1944. 1/3-44

Asia: Maihinnousun odotuksessa:
Ranskan asennoituminen.

5 C6

Suuren yleisön ajatuskannan suhteen on tehtävissä huomio: ei tiedetä toivotaanko maihinnousua vai pelätäänkö sitä. Vapautumisuskosta huolimatta näet vavahdutaan sen ajatuksen edessä, että Ranska joutuisi jälleen taistelun ja hävityksen alueeksi. Tavallinen, salajärjestöihin kuulumaton kansalainen tyytyykin toteamaan, että hän ei voi aktiivisesti vaikuttaa siihen, mitä tuleman pitää. Kannunvalanta maihinnoususta on tavattoman laajalle levinnyt. Spekuloidaan, seuraako ehkä Pétain Badoglion esimerkkiä. Vaistomaisesti oletetaan, että maihinnousutapauksessa normaalinen elämä pysähtyy. Yksityiset tekevät suunnitelmia ja valmistuksia, jotta voisivat hankkimansa elintarvikevaraston varassa elää esim. muutaman viikon ajan. Maihinnousun toivo ja pelko sanalla sanoen lyövät leimansa tavallisen ranskalaisen tämänhetkiseen elämään.

Virallisissa piireissä katsottiin täällä Italian antautumisen jälkeen varsin yleisesti, että länsivaltojen sotatoimien pääpaino on suuntautuva muualle kuin maihinnousuun Ranskassa. Järkisyillä luultiin voitavan laskea lähinnä siihen, että sotatoimet jatkuvat Etelä-Italiasta Balkanille. Ranskan viralliset piirit ovat epäilemättä tietoisia siitä saksalaistenkin tunnustamasta asiaintilasta, että anglosaksien maihinnousu olisi vielä marraskuussakin onnistunut Balka-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nilla. Kun sanotunlaisia sotatoimia ei suoritettu, täytyi Ranskan virallisten piirien ryhtyä vakavammin kuin aikaisemmin ja vastenmielisesti ottamaan huomioon maihinnousun suuntautuminen Ranskaan. Erityisesti marraskuun lopulta asti Saksan taholta on tämän mahdollisuuden todennäköisyyttä korostettu Vichylle.

Täten on Vichyn ajatuksissa melkoisessa määrässä kaventunut sen mahdollisuuden toteutuminen, että Ranskan alue tulisi jäämään sotatoimien ulkopuolelle. Näköala joutumisesta pahimman vaihtoehdon eteen on entistä enemmän pakottanut Vichyä harkitsemaan toimenpiteitään ja asennoitumistaan.

Italian antautumisen jälkeen tiedoitin (rap. 42), että täällä saattoi havaita merkkejä Vichyn valmistautumisesta hyvinkin itsenäiseen kannanottoon "ratkaisevalla hetkellä". Marraskuun 13 p:n aiheuttaman kriisin ja, nyttemmin, hallituksen uusmuodostelun jälkeen, tällaiset virtaukset ovat käsittääkseni vähentyneet. Välttämättömyyden pakkoa pidemmälle kuitenkaan menemättä tehdään sen puolueettomuuden asemesta, johon monista merkeistä päätellen tahdottiin pyrkiä, enemmän kuin ennen lojaalisuuden ja myötävaikutuksenkin osoittamiseksi Saksalle.

Tässä valossa on tarkasteltava lähinnä seuraavia toimintoja. Perustavaa laatua oleva varokeino maihinnousun varalta on pyrkimys sisäisen järjestyksen radikaalisesta palauttamisesta. Tämän mukaista Vichyn hallituksen toimintaa olen käsitellyt m.m. edellisessä raportissani. On myös ryhdytty evakuoimaan uhanalaisiksi katsottuja seutuja, varsinkin Välimeren rannikkoaluetta. On ryhdytty tehostamaan toimenpiteitä pommitusalueiden väestön avustamiseksi. Huolimatta joku kuukausi sitten virallisissa piireissä vallinneesta päinvastaisesta

kannasta ollaan halukkaita toimittamaan Saksaan työvoimaa. Ja ennen kaikkea hallituskysymyksen tähänastinenkin ratkaisu on osoittanut uutta halua n.s. kollaborationismiin.

Darnandin sisäpolitiikan toteuttamisen yhteydessä on ilmiöitä, jotka osoittavat aktiivisempiakin tendenssejä. Pariisilaislehdistö on heittänyt syytöksiä Vichyn aikaisempaa pyrkimystä vastaan olla puolueeton suursodassa. Pariisin ainekset tuovat esiin jo ajatuksen siitäkin, että miliisi ja myös "Ranskan 1. rykmentti" on asetettava maihituksen tapahtuessa rintamapalvelukseen. Nämä ajatukset ovat varmasti kuitenkin vieraita korkeimmalle viralliselle johdolle. Sen lopullinen asennoituminen jää kuin jääkin epävarmaksi. Näin lausui minulle äskettäin m.m. suurläh. Abetz ja sen voi havaita esim. sellaisesta seikasta, että miliisille ei tahdota antaa Darnandin haluamia aseita. Suurläh. Rochat kertoi minulle saksalaisten lausuneen suoraan: nämä aseet voivat kääntyä meitä itseämme vastaan. En usko erehtyväni luullessani eräiden kuulemieni viittausten perustalla, että Saksan taholta on hyvin päättäväisessä muodossa kiinnitetty Pétainin ja Lavalin huomiota siihen, että jos maihitustapauksessa Vichy asettuu Saksaan nähden epälojaaliselle kannalle, niin anglosaksien suosiminen saattaa maan hävityksen kauhistuksen alaiseksi: modernisin sota, jota ei vielä ole nähty ja joka Saksan puolelta otetaan käytäntöön vasta invasiotapauksessa, ei jätä Ranskasta jäljelle kiveä kiven päälle. Tässä yhteydessä on Ranskan johdolle huomautettu myös siitä, että sen asettuminen Saksan odotusten mukaisesti lojaaliseksi ja sen ryhtyminen vastaavanlaiseen vaikuttamiseen kansaan merkitsee luultavasti, että heti kun tämä on käynyt selville anglosaksien ilmavoimat muutamassa minuutissa pyyhkäisevät Vichyn epämiellyttävine hallituksineen pois maan

pinnan päältä. Hallitusta onkin kehoitettu hakemaan sopivat väliaikaiset turvapaikat maihinnousun alkuajaksi jostain Vichyn läheltä.

Ehkä kannattaa mainita vielä eräästä tekijästä, Pétainin houkutuksesta siirtyä eheyttämistä tarkoittavassa politiikassaan yhdestä toimintamuodosta toiseen. Hän on järjestelmällisesti ja vakaumuksella edustanut sitä kantaa, että suurin onnettomuus mikä maata voi vielä kohdata, on sen joutuminen sotanäyttämöksi. Yhtä suuri onnettomuus on siinä, ettei se riipu hänestä. Ratkaisevana edellytyksenä edes jonkinlaisen kansallisen yhtenäisyyden uudestiluomiseksi vahvistuksena tuleville koettelemuksille tahtoi hän pyrkiä muodostamaan arvovaltaisten, mahdollisimman laajaa luottamusta nauttivien henkilöiden avulla hallituksen, jonka tehtävänä olisi ollut maan rauhoittaminen. Hänen oli hyväksyttävä toinen linja, Darnand. Jouduttuaan vastoin tahtoaan voimatoimenpiteitten linjalle Pétain kuitenkin nyttemmin kallistaa mieltään myös siihen, että <u>ehkä</u> tätäkin tietä päästään eteenpäin. Huomiota ansaitsevalta taholta olen kuullut, että hänessä olisi jo herännyt ymmärtämystä Darnandin sisäpolitiikkaa kohtaan toivossa, että se saisi järjestyksen palautumaan maahan, jotta kansa saataisiin joten kuten pidetyksi yhdessä, jos maihinnousu tapahtuu. Yhteinen pohja-ajatus näyttää <u>tilapäisesti</u> lähentäneen valtionpäämiestä henkilöön, jonka toimivaltaan on poikkeuksellisen suuressa määrässä keskitetty kaikkivaltiaan sisäministerin tehtävät ja jonka politiikkaa hän alunperin ei kuitenkaan hyväksynyt.

Muiden kuin kaikkein ahtaimman sisärenkaan jäsenten on luonnollisesti mahdotonta tietää, mitä suunnitelmia Pétainilla ja Lavalilla ehkä loppujen lopulta on Vichyn asennoitumisesta "ratkaisevalla hetkellä", s.o. maihituksen tai - tarkemmin sanoen - onnistuneen maihituksen tapahtuessa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Pakaslahti.

10/2-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Vichy ssä 10 p:nä helmi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
15 / 92 Sal 44
1/3-44 № - LIIT -
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Asia: Maihinnousun odotuksessa:

Saksan toimenpiteet Ranskassa.

Paitsi vaikuttamista Ranskan viranomaisten toimintaan lukuisilla eri aloilla ja suoranaista intervenointia esim. Gestapon toiminnan muodossa on otsakeasiassa huomattava lähinnä seuraavaa.

Sekä Saksan Ranskassa oleva sotilasjohto että diplomaattinen edustus laskevat siihen, että maihitustapauksessa yleinen kansannousu ei entisajan mielessä ole mahdollinen, kun olisi kyseessä taistelu motorisoituja joukkoja vastaan. Saksalle pahimpana vaarana jää siis jäljelle mahdollisimman tehostettu sabotage. Huoltoyhteyksien kannalta ovat saksalaiset tunteneet Akilleen kantapääksi rautatieverkoston. Tämän vaaran katsovat he sivuutetuksi erinäisin toimenpitein. On valittu ne päärautatielinjat, jotka ovat välttämättömät sotilaskuljetuksille ja jälkihuollolle. Nämä radat ovat niin harvat, että niiden tehokkaaksi suojaamiseksi erilaisten sissijoukkojen toimintaa vastaan voidaan asettaa riittävä määrä sotilasvoimaa. Rautatiekoneiston toimimiseksi ei tarvita turvautua sanotuilla radoilla nyt palvelevaan ranskalaiseen työvoimaan, vaan on välttämätön rautatieläistyöväki jo siirretty Saksasta Ranskaan. Tästä saa selityksensä, että esim. Pariisissa näkee varsin usein saksalaisia virkapukuisia rautatieläisiä.

Saksan taholta on viime aikoina usein puhuttu uusista aseista. Suurläh. Abetz lausui minulle, että Saksa ei katso tarkoituksenmu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaiseksi uusimman sotakoneiston käyttämistä Englantia vastaan tällä hetkellä vallitsevissa olosuhteissa huolimatta siitä, että menestyksiä siten saavutettaisiin. Hän lausui, että kun jokaista sodankäynnin muotoa vastaan aina keksitään vastamenetelmät, säästää Saksa valmistamansa uusimman sotakoneiston, joka vasta osoittaa mitä modernisin sota merkitsee, käytettäväksi vasta maihinnousun torjumiseen Länsi-Euroopassa. Tässä valossa huomautti hän siitä, että Saksan sotilasjohdon keskuudessa on ollut harkittavana kysymys siitä, onko maihinnousu tukahdutettava alkuunsa (kuten aikoinaan Dieppe'ssä) vai onko maihinnousijan annettava muodostaa melkoinen sillanpääasema ja kerätä sinne ensin suuret voimat.x) Hänen henkilökohtainen asennoitumisensa ensiksimainitun toimintalinjan kannalle saattaisi antaa aiheen tiettyjen, vähemmän optimististen johtopäätösten tekemiseen. Pyydän saada viitata myös seuraavaan raporttiini "Viitteitä Saksan puolustuslinjasta lännessä".

Olen aikaisemmin tiedoittanut, että Saksan täkäläinen sotilasjohto odottaa pää-maihinnousuyrityksen tapahtuvan pohjoisimmassa Ranskassa tai Belgiassa & Hollannissa sekä sitä tukevan sivu-yrityksen Välimeren rannalla lähellä Espanjan rajaa. Anglosaksien painostuksen jatkuessa Espanjaa kohtaan ja tietojen johdosta kuljetuksista Gibraltarin kautta on Saksa keskittänyt entistä huomattavammat joukot Pyreneitten rajalle.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

---

x) Kuitenkin huomauttavat saksalaiset siitä, että maihinnousu sinänsä, siis ensimmäisen sillanpääaseman perustaminen, ei ole estettävissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Paasikivi.

11/2-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Vichy ssä 11 p:nä helmi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 15 / 92 Sal D. 44
1/3-44 № - Liit. -
RYHMÄ 5 CONTO C6

Asia: Viitteitä Saksan puolustuslinjasta lännessä.

Niin varmoja kuin saksalaiset tahtovatkin olla onnistumisestaan invaasionin vastustamisessa Ranskassa ja yleensä läntisessä osassa Eurooppaa, saattaa täällä silloin tällöin kuulla saksalaisiakin lausuntoja valmistautumisesta sanotunlaisten laskelmien paikkansapitämättömyyden varalta.

Jouduin eräässä tilaisuudessa yhdessä Ruotsin pääkonsulin Nordlingin kanssa keskusteluun erään erittäin huomattavan saksalaisen diplomaatin kanssa.x) Hän kuvaili Saksan puolustusmahdollisuuksien positiivisia puolia. Tässä yhteydessä hän lausui (tai tuli lausuneeksi) seuraavaa. Saksan kaikkein sisimmät ja lopulliset puolustuslinjat on rakennettu. "Ne ovat voimakkaat ja lyhyet". Nämä sanat hän lausui nimenomaan siinä mielessä, että Saksa tungettaisiin nykyistä oleellisesti pienemmälle puolustusalueelle. - Tässä yhteydessä mainitsen, että hän avomielisesti puhui Italian rintaman siirtämisestä Pohjois-Italiaan vihollisen painostuksen vain tarpeeksi lisääntyessä, mutta kylläkin vasta "vimmatun puolustuksen jälkeen". Yhtä avomielisesti hän puhui rautaisesta välttämättömyydestä jättää Venäjän rintama mahdollisimman vähäisten joukkojen puolustettavaksi; Saksalla on puute miehistä,

x) Suurläh. Abetz.

JAKELUOHJE:

Mahdollisesti monistettaessa ei lähetettävä ilman punakolmiota ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Italian petoksen seuraukset ulottuvat joka alalle ja joka alueelle.

Eräs toinen, samoin tärkeissä tehtävissä Ranskassa oleva saksalainen diplomaatti x) esitti minulle hiljattain Ranskan viranomaisiin käsin edustamaansa kantaa kysymyksessä, joka koskee ranskalaisen työvoiman lähettämistä Saksaan. Kun Ranska on ilmoittanut olevansa halukas sijoittamaan työvoimaansa Saksan käytettäväksi tehtaissa Ranskassa, mainittu saksalainen huomautti, että tämähän ei mitenkään riitä. Hän lausui asianlaidan olevan näin paitsi muista syistä myös sen johdosta, että Saksan sotatalouden turvautuminen tarvitsemiensa teollisuuslaitosten toimimiseen Ranskassa on liian uskallettua, koskapa siten voi olla se vaara tarjolla, että jonakin kauniina päivänä yhteydet on niihin katkaistu, t.s. ne sijaitsevat jo väärällä puolella rintamaa.

Ehkä silmälläpitäen oletetuiksi taistelualueiksi muodostuvien rannikkoseutujen pakolaisjoukkojen sijoittamista tai ehkä muuten tarpeellisten majoitusmahdollisuuksien varmistamista on Pariisissa parhaillaan käynnissä yksityisasunnoista liikenevien huoneiden luettelointi. Valmistuksia barrikaadien rakentamiseksi Pariisiin johtaville teille ja itse kaupungissa saattaa havaita enemmän kuin 2-3 kuukautta sitten, jolloin kävin edellisen kerran Pariisissa. Kaiken varalta on Pariisissa erilaisissa tehtävissä olevista saksalaisista siviilihenkilöistä ainakin osalle annettu määräys olla valmiina poistumaan kaupungista kahden tunnin kuluessa mukanaan matkatavaroita korkeintaan 30 kilon painosta. Ulkopuolisen on erittäin vaikeata tehdä luotettavia johtopäätöksiä tämäntapaisten erilaisten toimenpiteiden todellisesta kantavuudesta, joihin saksalaisten toimesta on ryhdytty Pariisissa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

---

x) Läh. Renthe-Finck.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan tähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Paasikiven.

11/2-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Vichy ssä 11 p:nä helmi kuuta 1944.

ULKOASIAINMINIST
15 / 92 Sal 44
1/3-44 № - Liit. -
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Asia: Lausuntoja rauhan ja sodan kysymyksestä.

Ollessani äskettäin käymässä Pariisissa tapasin siellä m.m. erään Ranskan suurkapitalismin edustajiin kuuluvan henkilön. Hänellä on ilmeisesti valvottavana yhtä suuret intressit anglosaksisiin maihin kuin Saksaan käsin. Vastoin yleistä käsitystä hän lausui pitävänsä vieläkin mahdollisena, että Saksan ja anglosaksien välillä voi syntyä sovintorauha. Hän laski enemmän Englannin kuin Yhdysvaltojen taipuvaisuuteen asettua tälle kannalle; edellinen on heikompi ja siitä syystä helpompi käsiteltävä kuin jälkimmäinen. Hän huomautti, että hänen käsityksensä sovintorauhan mahdollisuudesta ei ole toiveajattelua. Ulospäin näkyvänä välillisenä ilmaisuna, jonka voisi tulkita vahvistavan hänen käsitystään ja tietojaan, hän mainitsi silloin tällöin mutta kuitenkin säännöllisesti esiintyvistä anglosaksilais-venäläisistä hankauksista ja näkökohdasta, jonka hän puki kysymyksen muotoon: "Ettekö ole kiinnittänyt huomiota siihen, että puheet ehdottoman antautumisen vaatimuksesta ovat joskaan eivät loppuneet, niin kuitenkin olennaisesti harventuneet nimenomaan Englannissa?"

Suurläh. Abetz kuvaili edellisessä raportissani mainitsemassani yhteydessä pääkons. Nordlingille ja minulle käsityksiään siitä, mitä - kuten hän sanoi - teknillisiä mahdollisuuksia eri suurvalloilla on rauhan tekemiseen. Hänen ajatuksenjuoksunsa oli seuraava:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jos Neuvostoliitto luopuu sodasta saaden rajoikseen esim. nykyiset rintamalinjansa ja siis päästen varsinkin Ukrainan (mutta ehkä myös Baltian maiden) omistukseen, ei se todellisuudessa häviä mitään. Sillä on kaikki mahdollisuudet, joiden kehittämistä mikään maa ei voi estää, suhteellisen lyhyessä ajassa kasvaa vielä nykyistä huomattavammaksi valtatekijäksi. Siten sillä on nykyhetkellä vallitsevissa oloissa tilaisuus millä hetkellä tahansa irtautua sodasta. Samoin on asianlaita Englantiin ja Yhdysvaltoihin nähden. Ensiksimainittu voi hankkia esim. Ranskan kustannuksella korvauksen menetyksille, joita on merkinnyt tukikohtien luovuttaminen USA:lle. Englannilla on todellinen tilaisuus tehdä Afrikasta jokseenkin puhtaasti brittiläinen maanosa, sillä USA haluaa pitää hallussaan vain eräitä pienempiä osia Luoteis-Afrikasta. Yhdysvallat voi taas taloudellisestikin karkoittaa muut vallat Etelä-Amerikasta ja joka suhteessa varmistaa herruutensa läntisellä pallonpuoliskolla. Tiettyjä, lopulta epäolennaisia myönnytyksiä tekemällä on myös Japanilla mahdollisuus rauhan tekemiseen. Ainoa suurvalta, jolla ei ole teknillisestikään tilaisuutta irtautumiseen sodasta, on Saksa. Jos se nyt vallitsevissa oloissa laskisi aseensa, odottaisi sitä vain tuhoutuminen. Saksan on siis jatkettava taistelua. Anglosakseilla on kyllä kaikki mahdollisuudet sodan jatkamiseen pitkällä sihdillä sotataloudellisten edellytysten, mutta ei henkisten voimavarojen kannalta. Anglosaksiset kansat eivät ajan mittaan käsitä taistelun tarpeellisuutta, kuten saksalaiset, jotka näkevät, että kysymyksessä on taistelu olemassaolosta. Tässä mielessä aika toimii Saksan hyväksi. Julkista rauhantarjousta lokakuussa 1939 Puolan sotaretken jälkeen seurasi kesäkuussa 1940 Ruotsin kautta tehty rauhanehdotus, jonka Englanti hylkäsi. Uutta rauhantarjousta Hitler ei voi tehdä ilman vakavien poliittisten vastoin-

käymisten vaaraa.

Viime aikoina on ollut täälläkin hiljaista esim. viime syksynä kukoistaneiden huhujen ympärillä Saksan - Neuvostoliiton erikoisrauhasta. Toiveajattelun tiliin lienee laskettava saksalaiselta taholta silloin tällöin kuultavat lausunnot, että jos rauha Neuvostoliiton kanssa olisi aikaansaatavissa, ei olisi vaikeutta jatkaa menestyksellisesti taistelua lännessä.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 26.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Paasikiven.

12/2-44.

5000—8—42 3785.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Vichy ssä 12 p:nä helmi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMIN. 15 92 Sal 44
1/3-44 No –
RYHMÄ 5 06

Asia: Hajapiirteitä Saksan talous-politiikasta Ranskassa.

Aseleposopimuksen yhteydessä sovittiin aikoinaan siitä, kuinka suuret prosenttimäärät Ranskan on vuosittain toimitettava Saksalle tuotannostaan eri aloilla. Toimitukset järjestettiin tapahtumaan kaupallisella pohjalla, joten viejät saavat suoritukset Ranskan - Saksan clearingin kautta. Laskelmien mukaan, jotka pääkonsuli Brusin on aikoinaan hankkinut, oli Ranskan vienti 1941 n. 14 miljardia ja 1942 n. 25 miljardia fr.

Sanotusta viennistä suuntautui n. 65 % Saksaan. Tämän kaupallisella pohjalla järjestetyn viennin lisäksi tulee vielä huomattavampana tekijänä n.s. näkymätön vienti Saksaan. Näkymätön vienti tarkoittaa niiden tuotteiden vientiä, jotka on valmistettu tehtaissa, joiden hoidon tai ainakin johdon miehitysviranomaiset ovat ottaneet haltuunsa. Kysymyksessä ovat ne tehdaslaitokset, joihin työläisiä sijoittamalla Ranskan hallitus on osittaisella menestyksellä pyrkinyt välttämään työläisten lähettämistä Saksaan. N.s. näkymättömän viennin merkityksestä saa käsityksen, kun "kaupallista" vientiä osoittavan numeron 25 miljardia (1942) rinnalle asetetaan "näkymättömän" viennin numero 40 miljardia (1942), joka määrä on vain kasvanut 1943 (lisääntymisen määrää en voi vielä tällä hetkellä ilmoittaa).

Saksan tehostettu vaatimus ranskalaisen työvoiman toimitta-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

misesta sen käytettäväksi merkitsee "näkymättömän" viennin jatkuvaa kasvamista. Tähän asti on miehitysviranomaisten välitön intervenointi ja johto Ranskan tuotantoelämään kohdistunut pääasiassa "näkymätöntä" vientiä ylläpitäviin tehdaslaitoksiin. Eräs hiljattain sattunut vangitsemistapaus on saattanut Ranskan tuotantoelämän pelkäämään tämän Saksan talouspolitiikan muutosta Ranskassa.

Vuoden alussa Gestapo vangitsi kreivi Robert de Voguë'n, jonka johtama yhtymä (Moët & Chandon) edustaa 50 % Ranskan samppanjatuotannosta. Myös on vangittu yhtymän toinen huomattava tekijä, kreivi Chandon. Voguë'ta syytetään yhteistyöstä terroristien kanssa ja näiden rahallisesta avustamisesta. Tapaus on siitä harvinainen, että eräät Saksan palveluksessa olevat pariisilaislehdet ovat saaneet tehdä asiasta julkisen numeron, mikä on laatuaan ensimmäinen tapaus. Kuitenkin numeroiden perustalla , jotka tiedetään yhtymän toimituksista Saksalle, hän on täyttänyt osalleen tulleet suuret vientivelvollisuudet (15 milj. pulloa vuodessa). Vangitun veli, jonka tapasin Pariisissa eräillä kutsuilla, katsoi indiisioiden osoittavan, että kyseessä on saksalaisten puolelta valmistautuminen oma-aloitteisen toiminnan avulla saamaan lävitse niiden luovutusmäärien ylittäminen, joita pidemmälle vangittu ei suostunut menemään. Tiedetään varsin yleisesti, että de Voguë koetti milloin hyvällä milloin kovalla saada saksalaiset pysymään aikaisemmin sovitun kiintiön puitteissa. M.m. se julkisuuslavastus - hyökkäyksenä Ranskan ylintä omistavaa piiriä vastaan, joka käsittää vain n. 200 perhettä - on saattanut Ranskan tuotantoelämän edustajat levottomiksi tapauksen kulissientakaisista syistä. Ehkä keskinäisen solidaarisuuden johtamana seuraavat he nyt levottomuudella, onko miehitysviranomaisten tarkoituksena ottaa omaan hallintaansa eräitä teollisuushaaroja, joiden vienti Saksaan on tähän asti tapahtunut "kaupallisella" pohjalla.

Olen tahtonut kiinnittää huomiota näihin tendensseihin, koska ne ovat osoituksena siitä, että Ranskan tuotantoelämä pelkää Saksan taloudellisen otteen lujenemista Ranskaan. Ehkä ei ole vailla merkitystä seuraava näkökohta. Jokainen huhu ja väite Saksan - Neuvostoliiton erirauhahankkeista on saanut osakseen hyvin herkän vastaanoton Ranskassa, sillä on katsottu sanotunlaisen rauhan merkitsevän Saksan luopumista Ukrainan rikkauksista ja vastaavasti välttämättömyyttä käyttää hyväksi Ranskan voimavaroja. Saksan nyttemmin peräydyttyä Ukrainasta on enemmän kuin oikeutettu se ajatus, että Saksa on pyrkivä löytämään korvausta sekä maatalous- että teollisuusalalla Ranskan voimavarojen käyttöä tehostamalla. Täydentävä vertauskohta on ajatus, että sitä Saksan poliittisen otteen tiukentumista Ranskaan, mikä viime aikoina on tapahtunut, seuraavat rinnakkaisilmiönä toimenpiteet taloudellisella alalla, ei ainoastaan työvoimakysymyksessä, vaan myös tuotannon käsittelemisessä.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: E6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Paasikivi.

12/2-44.

5000—8—42 3785.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Vichy ssä 12 p:nä helmi kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINIST
15 92 Sal 44
4/3-44 № -
KYHMÄ 5 OSASTO C6

Asia: Hajatietoja.

1. Ministeri Guérin, Ranskan ent. Helsingin-lähettiläs, Tukholmasta ja sitten Lontoosta siirtyneenä, on jo joku aika sitten ollut Alger'ssa. Hän on vapautusvaliokunnan ulkoministerin Massiglin lähin mies sikäläisen ulkoviraston pääsihteerinä.

2. Suurläh. Peretti de la Rocca, joka on Suomessakin tunnettu m.m. poikansa avioliiton takia suomalaisen naisen ~~kanssa~~, on Lontoon radiouutisten mukaan tuomittu Alger'n toimesta kuolemaan. Hän oli näet se ulkoministeriön virkamies, jonka tehtävänä kesällä -40 oli pysyä Quai d'Orsaylla ja luovuttaa se saksalaisille.

3. Ranskan marsalkan poliittinen lähiympäristö. Jardelin eron jälkeen Pétain tahtoi ottaa pääsihteeriksi tai siviilikabinetin päälliköksi tänne äskettäin omasta tahdostaan palanneen Antillein viimeisen kuvernöörin amiraali Robert'in, joka nälkäsaarron johdosta luovutti k.o. siirtomaan Yhdysvalloille. Saksan painostuksen johdosta Pétain ei voinut toteuttaa aikomustaan Robert'in sijoittamisesta neuvonantajakseen. - Tracou'n nimityksestä siviilikabinetin päälliköksi lehdet saivat antaa tiedon vasta kymmenen päivää nimityksen jälkeen.

4. Hallituskysymys. Ennen kuin hallituksen uudestimuodostamisen marras-joulukuun kriisin jälkeen voidaan katsoa tulleen lopulli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sesti suoritetuksi, on odotettava vielä paria nimitystä. Tarkoituksena on perustaa juutalaisasioita käsittelevä vakanssi hallitukseen (en vielä tiedä varmuudella, onko sen haltija oleva muodollisesti hallituksen jäsen). Tälle paikalle on aikomuksena nimittää Dreyfusin vangitsijan poika. En ehdi saada selville hänen nimeään tähän kiireeseen kuriirimme ollessa juuri lähdössä. - Työministeriö on nykyään väliaikaisesti tuotantoministerin hoidettavana ja maatalousministeriö talousministerin. Tarkoituksena on saada lähiaikoina täytetyksi ainakin työministerin vakanssi. Aikaisemmissa hallitusneuvotteluissa koetettiin saada siihen Marcel Déat, joka, kuten tiedoitin, asetti ehtoja, joita ei voitu hyväksyä. Työministerin tehtävänä olisi m.m. johtaa Saksan vaatiman työvoiman toimittamisen käsittelemistä, mikä seikka parhaiten osoittaa vaikeuksia löytää mies tälle vihatulle paikalle. Déat asetti vieläpä hänkin sen ehdon ryhtymiselleen työministeriksi, että Saksan ei ole vaadittava enää ranskalaista työvoimaa. Déat, joka lehdessään uskollisesti julistaa yhteistyön välttämättömyyttä Saksan kanssa ja aktiivista osallistumista eri muodoissa Saksan johtamaan taisteluun, joutui kieltäytymisensä johdosta lievästi sanoen eriskummalliseen valoon. Työvoimakysymystä on senjälkeen käsitelty ja Ranskan on tehtävä myönnytyksiä. Viimeksi saamieni tietojen mukaan on nyttemmin jälleen mahdollista, että Déat jonkun ajan kuluttua sittenkin suostuu ottamaan vastaan työministerin paikan. - Olosuhteita kuvaavia ovat pilkalliset huomautukset, joita kuulee vakaviltakin tahoilta, että halukkaita on runsaasti olemassa valtionpäämiehen, pääministerin ja varapääministerin tehtäviin, mutta ei kiusallisille fakkipaikoille.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Paasikivi.

24/2-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 142-44.

Vichyssä 26 p:nä helmikuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
16/92 Sal D. 44
9/3-44 | № - | Liitt. -
PÄIVÄ | OSASTO | ASIA
5 | C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 13 ja 14, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 13: Ranskalainen työvoima Saksassa II.

" 14: Havaintoja ja eräitä lisätietoja uudesta sisäpolitiikasta.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Vichy ssä 24 p:nä helmi kuuta 19 44.

Asia: Ranskalainen työvoima Saksassa. II.

ULKOASIAINMINIS. 16/92 Sal 44
9/3-44 № - Liit. -
ASIA 5 C6 ASIA

Vuoden alussa uudestaan järjestettäväksi edellytetyssä otsakeasiassa Saksa tahtoi välttää lukumäärään nähden kiinteitten vaatimusten esittämistä. Kuitenkin voidaan nyttemmin jo päätellä, että Saksan pyrkimyksenä oli päästä suuremman työläismäärän saamiseen Saksaan kuin miniminä tiedoitin rap:ssa 4 (jonkin verran yli viimevuotisen 1/4 milj. määrän). Saksan ohjelma sisältää n. 1 milj. työläistä, mikä edellyttäisi 80-90.000:n kuukausikiintiöitä. Neuvottelujen yhä jatkuessa on nykytilanne pääasiassa seuraava.

Marskin vastahakoisuudesta huolimatta on Vichy periaatteessa suostunut uusiin työläislähetyksiin, joiden määrästä kuitenkaan ei ole vielä sovittu. Saksaan siirrettävät otetaan työpalveluun kutsutuista ja kutsuttavista.

Kaikkein ensiksi lähetetään Saksaan Ranskassa oleva ulkomaalainen työvoima. Ranskan ulkomaalaiset edustavat yht. hyvän joukon yli 1 milj. ihmismäärää. Vielä ei ole todettavissa, kuinka paljon lähetettävää väkeä heistä saadaan kokoon.

Saksassa työssäolleita on Ranskassa nykyään n. 50.000. Osa heistä on sairas- tai muulla lomalla; osa - joitakin tuhansia - on sellaisia, jotka loma-ajan päätyttyä eivät ole palanneet Saksaan; osa on työstä karanneita. Tämä kokonaisryhmä on nyt korvattava uusilla työläisillä.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Laval lienee saanut aikaan sen, että maataloustyöväkeä ei tarvitse lähettää Saksaan ainakaan ennen sadonkorjuuta.

On ryhdytty erinäisiin toimenpiteisiin, jotka epäilemättä ovat valmistusta m.m. työläislähetyksille. Kansalaisten velvollisuus osallistua pakolliseen työpalveluun on t.k. alussa annetulla lailla ulotettu koskemaan miespuolista väestöä 16:sta ikävuodesta 60:een (ennen 18-50) ja lapsettomia naisia 18:sta 45:een (ennen 21-35). Täytäntöönpanoon ei ole kuitenkaan vielä ryhdytty laajennetussa mittakaavassa, joten työpalvelusta suorittamassa ovat nykyään, melkoisin poikkeuksin, ikäluokat 1919 (viimeinen neljännes) - 1923 sekä viime päivinä kutsutut 1.1. - 31.5.24 syntyneet. Sensijaan koskee määräys ilmoittautumisesta luettelointitilaisuuksiin työkutsuntoja varten/(mutta ei ainakaan vielä itse työpalveluun) koko ikäluokkaa 1924 sekä 1914-1928 syntyneitä ylioppilaita.

Poikkeukset työpalveluun astumisesta edellämainittujen 1.1.-31.5.24 syntyneiden kohdalta ovat eräissä suhteissa kiintoisia. Vapautettuja ovat m.m. Ranskan 1. rykmenttiin liittyneet ja erinäisissä, Ranskan sotavoiman hajoituksen jälkeen vielä jäljellä olevissa vaatimattomissa sotilaallisluontoisissa tehtävissä palvelevat sekä ilmatorjuntamuodostelmissa toimivat. Samoin ovat vapautettuja ranskalaislegioonaan, siis vapaaehtoisiksi itärintamalle ilmoittautuvat. Itsestään selvää on, että vapautus koskee ranskalaiseen Waffen SS:ään liittyviä.

Vichyn ilmeisenä pyrkimyksenä on tyydyttää kaikki Saksan toivomukset ranskalaisen työvoiman lisäämiseksi (luult. n. 1 milj. työläisellä) Ranskassa miehitysvallan hyväksi toimivissa tehtaissa. Toivotaan tätä tarkoittavien toimenpiteiden helpottavan Ranskan asemaa jatkoneuvotteluissa, jolloin tulee päätettäväksi ranskalainen panos työläislähetyksissä. Sekä ranskalaisella että saksalaisella taholla huo-

mautetaan puhtaasti ranskalaisen osuuden jäävän riippumaan siitäkin, kuinka hyvin onnistutaan täkäläisen ulkomaalaisen työvoiman lähetyksissä. Näinollen on siis todettava, että Saksan taholta ei ole vieläkään esitetty lopullisia vaatimuksia, vaan on voitu tyytyä jonkinmoiseen elastisuuteen. Huolimatta siitä, että Saksan ote työvoimakysymyksessä on lujentunut näyttää Laval diplomatiallaan onnistuneen jälleen siirtämään asian ratkaisun muutamalla kuukaudella, s.o. Sauckellin välittömät vaatimukset työvoiman saamiseksi Ranskasta lienevät kai kevääseen asti, tyydytettävissä e.m. toimenpitein, jotka kohdistuvat ulkomaalaiseen Ranskasta löydettävään työvoimaan ja jo aikaisemmin työssä Saksassa olleiden korvaamiseen uudella työvoimalla.

Vielä pari huomautusta.

Työoloista Saksassa on kuulunut mitä erilaisimpia tietoja. Yhtäpitävästi saksalaisten vakuuttelujen kanssa (rap. 32, 13.8.43) tiedetään tapauksia, että lomalla käynyt ent. kommunisti on muuttunut kokonaan toisella tavalla ajattelevaksi. Mutta vastakohtana saksalaisille vakuutteluille kuulee myös silminnäkijäin esittämiksi väitettyjä tietoja, että vain eräät tietyt työleirit on järjestetty mallikelpoisiksi voidakseen auttaa hyvää propagandaa. Eräs talossamme töissä käynyt vesijohtotyöläinen, joka on laillisesti päässyt pois Saksasta, lausui: "Työolot eivät ole hyvät, mutta eivät huonotkaan". Ilmeistä kuitenkin on, että ranskalaiselta taholta sekä tahdotaan että voidaan kontrolloida työoloja. Muuten eivät olisi selitettävissä sosialista huoltoa käsittelevän työvoimakomissaarin Brunetonin vähän väliä uudistuvat matkat Saksaan ranskalaisille eri työpaikoille.

Nuoret miehet menevät luettelointitilaisuuksiin ehkä useimmissa paikoissa varsin yleisesti, mutta on kokonaan toinen asia, noudattavatko he odotettavissa olevaa kutsua astumisesta työpalveluun (tai nyttemmin samaa merkitseviin Chantiers de la Jeunesse'in kutsun-

toihin). Ei puutu merkkejä siitä, että he valmistautuvat tuolla hetkellä "katoamaan".

Entistä selvemmin on Ranskan hallitukselle tehty Saksan taholta selväksi, että voidakseen siirtää kaiken oman miesvoiman armeijaan Saksa kerta kaikkiaan tarvitsee maataloustyöväkeä Hollannista, Italiasta, Balkanilta ja käytettävissä olevilta itäalueilta sekä varsinkin teollisuustyöväkeä Belgiasta ja Ranskasta.

Lähettilä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan Lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Paasikiven.

25/2-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Vichy ssä 25 p:nä helmi kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
16/92 Sal 44
9/3-44 № - Liitt. -
5 C6

Asia: Havaintoja ja eräitä lisätietoja uudesta sisäpolitiikasta.

Ei ole epäilyä, etteikö Vichy olisi vilpittömästi toivonut voivansa vastata järjestyksestä maassa. Yhtä varmaa on, että vasta Saksan vaatimus taistelusta sabotage-ilmiöitä vastaan pakotti Vichyn uskaltautumaan niihin voimatoimenpiteisiin, joita merkitsee nimi Darnand. Pohjoisvyöhykkeen kollaborationistit esittivät varsinkin hallitusneuvottelujen aikana syytöksiä hallitusvallan heikkoudesta ja tahdottomuudesta. Ei puuttunut uhkailujakaan; ellei valtiovalta takaa oikeusturvallisuutta, on kansalaisten otettava oikeudenhoito omiin käsiinsä jms. Pariisilaisten tervehdys Darnandille oli, että hänen nimityksensä tarkoittaa sisällissodan ehkäisemistä. Tänensävy etelävyöhykkeella on ollut pidättyvämpi ja, niin sanoakseni, rajoitetumpi, sillä täällä on uuden sisäpolitiikan tehtävä keskitetty yksinkertaisesti sanontaan järjestyksen palauttamisesta ja ylläpitämisestä.

Yleisenä arvosteluna Darnandin tähänastisten otteiden johdosta on lausuttava, että Vichyn toiminta maanalaisia voimia vastaan on ollut odottamattoman voimakas. Sitä jo osoittaa melkoinen hallinnollinen puhdistus (tiedetään, että esim. eräät prefektit olivat asettuneet vastahankaan miliisin edesottamisiin nähden). Ja sitä osoittaa varsinkin järjestelmällinen aseellinen puhdistus rauhattomilla seuduilla. Tiedän Darnandin lausuneen viikko sitten, että ainoa todella

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vaikea ongelma on Ylä-Savoija. Siihen mennessä oli siellä saatu otetuksi kiinni n. 4000 järjestäytynyttä partisaania. Vaikeammaksi tehtäväksi on osoittautunut niiden sikäläisten maanalaisten ainesten vaarattomaksi tekeminen, jotka viettävät tavallista rauhallista arkielämää esiintyen vain silloin tällöin vastustusliikkeen aseellisina miehinä. Varsinaisista partisaaniryhmistä olisi, Darnandin mukaan, enää jäljellä vain yksi, ehkä n. 500 miestä käsittävä hyvin aseistettu ja varustettu joukko. Sitä johtavat taitavasti ranskalaiset upseerit, ja asemapaikaksi on valittu vaikeapääsyinen ylätasanko; ennen lumen sulamista sen kimppuun ei voida käydä.

Tuhotekoja eri muodoissa esiintyy kuitenkin edelleen. Kehoituksia niiden tehostamisesta ja liittymisestä maquis'n joukkoihin on vastustusliikkeen johto antanut m.m. Lontoon radion kautta. Alger'n radio on uhkauksinkin yllyttänyt poliisivoimia tottelemattomuuteen Darnandin käskyille. Eräs korkea ranskalainen virkamies lausui minulle muutama päivä sitten, että sisätilanne on vielä kaukana siitä, mitä sen pitäisi olla, vaikkakin se on olennaisesti parantunut.

Voimainkoetus hallitusvallan ja maanalaisten voimien välillä siis jatkuu. Hallitusvallan suuri handicap tässä taistelussa on, että eräs tärkeä edellytys puuttuu, nim. yleinen kansalaistuki. Se on kyllläkin olemassa hallitusvallan pyrkimyksille tavallisen banditismin kukistamiseksi. Mutta monissa tapauksissa on enemmän kuin vaikeata selvästi erottaa banditismia poliittisesta ja sotilaallisesta vastustusliikkeestä.

Toinen usein korostettu este tehokkaille järjestysvaltatoimenpiteille on ollut kunnollisen aseistuksen puute. Vichy on tehnyt siitä lukuisia kertoja esityksiä Saksalle, mutta varsin laihoin tuloksin. Saksan täkäläinen diplomaattinen edustus lienee puoltanut kunnollisen aseistuksen sallimista. Ranskassa oleva saksalainen sotilasjohto

on sensijaan asettunut vähemmän myönteiselle kannalle. Se on huomauttanut, että tehtyjen välttämättömien pienehköjen myönnytysten jälkeen Ranskan poliisivoimilla on riittävä aseistus, kunhan se vain osataan jakaa oikeisiin paikkoihin käytettäväksi. Darnandin nimityksen jälkeen Saksan taholta on huomautettu siitäkin, että sanotussa suhteessa ehkä tehtävät myönnytykset riippuvat hänen toimintansa tuloksista. Darnand itse on antanut saksalaisille vakuutuksia miliisinsä luotettavuudesta, mutta vakuutukset eivät siis ole riittäneet. Lähinnä Ylä-Savoijan operatioiden avulla aseistuskysymys on käytännössä saanut odottamatta jonkinlaisen ratkaisun, sillä miliisi- ja muut poliisivoimat ovat tehneet arvokkaita aseveltauksia maquisardeilta. - Miliisin lukumäärä, josta on liikkeellä varsin erilaisia tietoja, on todellisuudessa n. 40,000, poliisivoimien yhteensä n. 115,000 miestä.

Saksan taholta on viime kuukausina usein esiintynyt tyytymättömyyttä Lavalia vastaan opportuniamista ja siitä, ettei hän pane asemaansa alttiiksi tuhotoiminnan kovakouraiseksi kukistamiseksi. Darnandin toiminnan ja hänelle annettujen valtuuksien johdosta on nyttemmin todettava, että Laval on antautunut [illegible] kokeiluun, joka voi merkitä huomattavaa sisäpoliittista voimainsiirtoa. Epäilemätöntä on, että edellämainittu Saksan käsitys on hiljalleen muuttumassa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Pakaslahti.

8/3-44.

5000—8—43. 4270.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 166-46.

Vichyssä 8 p:nä maaliskuuta 1944.

18 93 Sal 44

20/3-44

Ulkoasiainministeriölle.

5 C6

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:o 15, joka käsittelee aihetta:

Ranskan johdon ulkopoliittisia linjoja.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Vichy ssä 8 p:nä maalis kuuta 1944. 18 93 Sal 44

20/3-44

Asia: Ranskan johdon ulkopoliittisia linjoja.

5 C6

Muistettaneen, että eräässä puheessaan jo pitempi aika sitten Laval ilmoitti uskovansa Saksan voittoon. Tätä kantaansa on hän nyttemmin julkisuuteen käsin tarkistanut. Muutama päivä sitten pitämässään puheessa hän lausui, että Saksaa ei lyödä, mutta hän lisäsi: "En sano, että Saksakaan löisi muut".

Taktillisena syynä tähän lausuntoon nykyhetkellä, jolloin hallitus koettaa vakavasti päästä sisäisen tilanteen herraksi, lienee lähinnä Lavalin pyrkimys vahvistaa asemaansa kansan silmissä, s.o. osoittaa itsenäisyyttään vastakohtana hänestä vallitsevalle käsitykselle "Saksan mies". Kerran viime syksynäkin hän meni samalla linjalla odottamattoman pitkälle sanoessaan erään vaikean tehtävänsä olevan toimia siten, ettei Saksan mahti muserra Ranskaa (rap. 44). Ottaen huomioon, että kysymyksessä ovat miehitetyn maan hallituksen päämiehen lausunnot voitanee katsoa, että ne osoittavat ainakin jossain määrin rohkeahkoa sanontaa. - Ulkoministeriössä vakuutettiin, että äskeinen lausunto ei ole (kuten ei aikanaan myöskään viimesyksyinen) aiheuttanut Saksan puolelta reaktiota, jollaisen puuttumisesta ei oltu etukäteen oltu varmoja.

Tarkasteltaessa taktillis-poliittisen vaikuttimen lisäksi Lavalin äskeisen lausunnon sisältöä on todettava, että sen selvästi esillekäyvänä taka-ajatuksena on viittaus kompromissin mahdollisuuteen

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suursodassa. Eräälle täkäläiselle ulkomaalaiselle viralliselle henkilölle Laval olikin lausunut kolmisen viikkoa sitten, että hänen vakaumuksensa mukaan syntyy Saksan ja länsivaltojen välillä kompromissirauha, mutta vasta parin vuoden kuluttua. (On vaikeata päätellä, olisiko tällä kannanotolla jotakin asiallista yhteyttä läh. v. Renthe-Finkin samantapaisiin ajatuksiin; ollessamme äskettäin kävelyretkellä hän sanoi, että ensi vuoden loppuun mennessä sodan täytyy päättyä jonkinlaiseen sovitteluun.)

x

Täällä yhä vieläkin muistettu ja usein mieliin palautettu seikka on, että USA:n viimeinen Vichyn-suurlähettiläs amiraali Leahy tunsi erittäin suurta kunnioitusta Pétainia kohtaan. Hiljattain eräässä aivan pienessä seurassa kaksi ulkoministeriön johtavaa virkamiestä viittasi merkillisen avomielisesti siihen, että Pétainin yhteydet USA:han jatkuvat yllämainittua tietä. Toisaalta voikin todeta, että nähtävästi siis jonkinlaisella oikeutuksella saksalaisten epäilyt Vichyn salaisista amerikkalais-yhteyksistä pysyvät jatkuvasti yllä.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: E6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Paasikivi.

18/3-44.

5000—8—43. 4270.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä maaliskuun 18 p:nä 1944.

1993 Sal 44

N:o 208/60

27/3-44

C6

Ulkoasiainministeriölle

Helsingissä.

Tämän mukana kunnioittaen lähetän Ministeriölle raporttini n:o 16, joka käsittelee aihetta

Hallituskysymyksen jatkoratkaisu.

Aaro Pakaslahti.

(Aaro Pakaslahti).

UE 13: A 4

Pariisi (Vichy) SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16

19 93 Sal 44

Vichy ssa 18 p:nä maalis kuuta 19 44. 27/3-44

Asia: Hallituskysymyksen jatkoratkaisu.

Eilen astui Marcel DEAT hallitukseen työasiain ja kansallisen solidariteetin ministerinä. Tässä nimityksessä, jonka todennäköisyydestä tiedoitin kuukausi sitten (rap. n:o 12), kiintyy huomio varsinkin pariin yleisempää merkitystä omaavaan seikkaan.

Vuodenvaihteessa alkoi pala palalta hallituksen uudelleenmuodostaminen. Voimakkaasti myötävaikuttava syyhän oli Saksan painostus. Vaikka eräät nimitykset (DARNAND, HENRIOT) merkitsivät Vichyn lähentymistä Pariisin äärimmäisyysaineksiin, nämä aktiiviset kollaborationistit eivät päässeet hallitukseen, vastoin Saksan toivomusta. RNP-puolueen (Rassemblement National Populaire) johtajan DEATn tulo hallitukseen lienee saattanut nyt päätökseen vähitellen tapahtuneen hallituksen uudestimuodostelun.

DEAT tahtoi alunperin saada tavallista näkyvämmän paikan ja siten ulospäin erottuvan aseman hallituksessa. Tässä pyrkimyksessään hän ei kuitenkaan onnistunut. Hänen oli tyydyttävä "tavalliseen" työministerin paikkaan. Kuitenkin nimitystä hänen kunniakseen hieman kaunisteltiin. Perustettiin kansallisen solidariteetin valtiosihteerin paikka, jonka hän samalla sai haltuunsa. Käytännössä merkitsee tämä että k.o. kahden vakanssin haltijalla on hoidettavanaan m.m. sosialiset asiat.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kuten olen tiedoittanut, marski aluksi vastusti DEATn tuloa hallitukseen ehtojen johdosta, joita tämä oli asettanut. Tällä välin on marskin vastustus lakannut, mutta samoin ovat myös supistuneet DEATn ehdot; viimeksi lienee niihin kuulunut enää vain toivomus, että hallituksenjäsenenäkin hän saisi kirjoittaa pääkirjoitukset L'Oeuvre'iinsä; tämä ei sanottavasti miellytä myöskään LAVALia.

Ehkä tavallaan neutralisoidakseen DEATn nimityksen mahdollista vaikutusta yleiseen mielipiteeseen pantiin samanaikaisesti toimeen eräs toinen, niin sanoaksi puolueeton ministerinimitys. Perhe- ja terveysasiain valtiosihteeri GRASSET korotettiin ministerivaltiosihteeriksi. (Hallituksessa on sen päämiehen lisäksi valtioministeri, joka paikka on tällä hetkellä täyttämättä, 8 ministerivaltiosihteeriä ja 9 valtiosihteeriä.)

Hallityskysymyksen periferiaan kuuluu aikaisemmin (rap. n:o 12) tiedoittamani kysymys juutalaisasioiden käsittelystä. Juutalaiskysymysten yleiskomissariaatti on jätetty virastona ennallaan, joten sen päällikkö ei kuulu hallitukseen. Mutta komissariaatin johto on uusittu. Aikomuksen mukaan, josta tiedoitin kuukausi sitten, uudeksi yleiskomissaariksi nimitettiin helmikuun lopulla Charles du PATY de CLAM, Dreyfus'in vangitsijan poika.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.
(Aaro Pakaslahti).

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Pakaslahti.

21/3-44.

5000—8—43. 4270.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä maaliskuun 21 p:nä 1944.

N:o 220/63

ULKOASIAINMP.
№ 20 93 Sal 44
3/4-44 № - LIIT. -
RYHMÄ 5 C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:o 17, joka käsittelee aihetta:

Hallitukkysymyksen jatkoratkaisu II.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti
(Aaro Pakaslahti)

UE 13: A 4.

Pariisi (Vichy) SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Vichy ssa 21 p:nä maalis kuuta 19 44.

Asia: Hallituskysymyksen jatkoratkaisu II.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 20 93 Sal 44
3/4-44 No – Liitt. –
5 C6

Edellisessä raportissa tiedoitin, että marskin vastustus DEATn tulolle hallitukseen oli lakannut. Tämän tiedon olin saanut pari viikkoa aikaisemmin erittäin pätevältä taholta. Olen juuri saanut tietää, että nähtävästi aivan viime hetkellä marski oli kuitenkin muuttanut kantaansa. Hän ei suostunut nimittämään DEATa hallituksen jäseneksi, vaan nimityksen suoritti LAVAL, jolla hallituksen päämiehenä on tällainen valta. Huomattakoon, että hän on ennenkin suorittanut nimityksiä hallitukseen, joskin hänellä tällöin on ollut takanaan valtionpäämiehen asiallinen suostumus.

On siis todettavaa, että Saksan toivoma, n.s. aktiivisten kollaborationistien edustajan tulo hallitukseen merkitsee jatkoa sille valtionpäämiehen tahdon syrjäyttämiselle, joka hallitusta uudistettaessa kävi jo vuoden vaihteessa esille.

Toiseksi on todettava seuraavaa. Joskin marskin taipuminen marraskuun kriisin jälkeen Saksan vaatimusten edessä näytti jokseenkin täydelliseltä, niin myöhemmin - hallitusneuvottelujen aikana - kävi esille marskin vastustuksen jatkuminen. Se on edelläkerrotun ta-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pauksen muodossa saanut vielä yhden lisäilmaisun.

Tämä marskin kannanotto on omiaan saattamaan tarkkaavaisen huomion kohteeksi uudestaan kysymyksen hänen lähimmästä poliittisesta ympäristöstään. Siinä hän suoritettiin puhdistus tarkoituksessa vapautua sivuvaikutuksien esiintymisestä marskin kannanottojen muodostumisiin. Jatkuvasti epäilläänkin, että sihteeristön päällikön tehtävistä vapautettu, mutta marskin henkilääkäriksi jäänyt tri MENETREL ei rajoitu vain lääkäritehtäviensä hoitamiseen. Ja siviilikabinetin uusi päällikkö TRACOU on osoittautunut erittäin varovaiseksi mieheksi ulospäin. Hän on näyttänyt olevansa hallitukseen käsiin täysin lojaali, mutta samalla olen kuullut huomautettavan, että mahdolliset pohjimmaiset ajatuksensa on hän ainakin tähän asti taitavasti salannut.

Aaro Pakaslahti.

(Aaro Pakaslahti).

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Pakaslahti

27/3-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 245-79.

Vichyssä 31 p:nä maaliskuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTE
26 94 Sal 44
20/4-44 - -
JÄYHMÄ ASIA
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Pariisista n:ot 18, 19 ja 20, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 18: Huomioita Ranskassa Suomen rauhanpolitiikan yhteydestä.

N:o 19: Unkarin miehityksen reaktioita Ranskassa.

N:o 20: Ranskalainen työvoima Saksassa III.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.
Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Vichy ssä 27 p:nä maalis kuuta 19 44.

26 94 Sal 44
20/4-44

Asia: Huomioita Ranskassa Suomen rauhanpolitiikan yhteydestä.

5 C6

Kuten kaikkialla muuallakin diplomaattipiireissä ovat Suomen rauhanpyrkimykset muodostaneet päivän puheenaiheen myös täällä. Myötätunto ja myös ymmärtämys Suomea ja sen asemaa kohtaan on ollut suorastaan liikuttava. Eniten on kiinnittänyt huomiotani puolueettomien maiden lähettiläiden kannanotto. Jokainen heistäkin näyttää ilman muuta käsittäneen, että Suomen perimmäinen syy erillisrauhan tekemiseen olisi siten estää maan miehitys. Mutta yhtä selvästi he näkevät, että Neuvostoliiton ehtojen hyväksymisen todennäköisin seuraus olisi neuvostomiehityksen toimeenpaneminen (Ruotsin asiainhoitaja lausui, että miehitys ehkä ei koskisi Vaasasta vedettävän viivan eteläpuoleista osaa maata). Sveitsin lähettiläs lausui, että jos totisesti jokin maa ansaitsee paremman kohtelun, on se Suomi.

Sellaisena kuin virallisen Ranskan suhtautuminen on käynyt esiin on se ollut yhtä myötätuntoinen. Eräs tapaamistani virallisista henkilöistä lausui, että Ranska ymmärtää Suomen aseman loppujen lopulta ehkä paremmin kuin moni muu Euroopan maa. Hallituspiirit oivaltavat ne tavattomat vaarat, jotka Neuvostoliiton rauhantarjous sisältää, varsinkin ellei siihen saada sitovaa etukäteisselvitystä. Huomautettakoon erinäisistä lisänäkökohdista.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Yksi niistä on asianomaisten oma tietoisuus siitä, että nykyisessä alennustilassa elävän Ranskan käsityskannalla näistä asioista ei ole merkitystä eikä vaikutusta. Tämä näkökohta pidättää heidän lausuntonsa varovaisuuden ja nimenomaan vaatimattomuuden puitteissa.

Toinen sanotuista näkökohdista on virallisten piirien tietoisuus siitä, että kansan mielenkiinto ei jaksa ulottua nykyisten omien vaikeuksien keskellä Suomen asiaan. Vaikka silloin tällöin eri yhteyksissä tavallinen kansakin havahtuu näkemään sisäisen kommunistivaaran, on bolševistinen Venäjä kuitenkin liian kaukana herättääkseen syvempää kiinnostusta johtopäätösten tekemiseen syrjäisen Suomen aseman muodostumisen yhteydessä. Ja toisaalta: maihinnousunkin yhä viipyessä Neuvostoliiton aseet ovat ainoa voimatekijä, joka vie miehittäjän lopulliseen sotilaalliseen tappioon tuodakseen Ranskallekin helpotusta ja ehkä pelastuksen sen nykyisestä asemasta. Näin ajattelevat monet nekin ranskalaiset, jotka tekevät selvän pesäeron kommunismin kanssa sisäisenä vaarana.

Kolmas viittaamistani näkökohdista on taktillista laatua ja tulee se esille nimenomaan lehtilausunnoissa. Rauhantunnustelujemme alkuajan Ranskan lehdistö oli suurin piirtein vaiti. Ainakin Pariisin lehdillä oli saksalaisten suoranainen kielto käsitellä Suomen asiaa. Suomen valtiovallan ja julkisen sanan pidättyville ja varsinkin kielteisille kannanotoille on myöhemmässä vaiheessa annettu huomattavakin sija. Oikein lienee se johtopäätös, että näin on menetelty ei niinkään paljon Suomen asemaa arvioiden, vaan kiitosta on annettu Suomen kannanotolle, kun sen arvostaminen on antanut etsimättömän aiheen Saksalle yleispoliittisesti myönteisiin lehtilausuntoihin.

Lehdistöstä puheenollen mainittakoon parista lausunnosta. Déat kirjoitti L'Oeuvre'issään ennen ministeriksi tuloaan ja ennen kuin Moskovan radion 29.2. ilmoittama suomalais-venäläisen kosketuksen

siihenastinen/
/tulos oli selvillä, että "pahimmassa tapauksessa" Skandinavian niemimaa on menestyksellisesti, ilman vaaraa Saksalle, eristettävissä yhtä hyvin kuin Apenniinien niemimaalle on pystytty luomaan vastustuskykyinen rintama. Erään toisen L'Oeuvre'in lausunnon, kiintoisan sivuhyppäyksen, havaitsin myös Ruotsin asiainhoitajan panneen merkille; 23.3. L'Oeuvre'in pääkirjoitus sisälsi hyökkäyksen Ruotsia vastaan sen neuvojen takia Suomelle taipua Neuvostoliiton vaatimuksiin. Samaa linjaa jatkoi pari päivää myöhemmin Lavalin äänenkannattaja Moniteur. Se syytti Ruotsia pyrkimyksestä tukea siten Kremliä hankkiakseen sen kiitollisuuden. Tämä kirjoittelu kuuluu tietysti edellämainitsemaani kategoriaan Saksan miellyttämisestä julkisen sanan taholta.

Huolimatta näistä asianhaaroista virallinen Ranska seuraa Suomen rauhantunnusteluja suurella asiallisella mielenkiinnolla. Vichyn hallitukselle on tärkeätä jokainen miehittäjävallan sotilaallinen, poliittinen ja diplomaattinen positio Euroopassa. Ehkä johtuen todennäköisesti olemassa olevista salaisista yhteyksistään (rap. 15) Washingtoniin, joka ainakin tähän asti on kieltäytynyt tunnustamasta Alger'n komiteaa Ranskan hallitukseksi, Vichy seuraa muiden tukalassa asemassa olevien maiden yhteyksiä sinne ja niiden merkitystä. Suurläh. Rochat kertoi läh. de la Blanchetai'n 16.2. lähettäneen sähkeen keskustelustaan samana päivänä Herra Ulkoasiainministerin kanssa, jossa keskustelussa Herra Ulkoasiainministeri oli lausunut Suomen olevan selvillä siitä, että USA ei voi meitä auttaa. Suurläh. Rochat kiinnitti selvästi tähän tiedoitukseen erikoista huomiota. Tavatessani ulkoministeriön johtavia virkamiehiä viime aikoina on heidän ehkä merkittävin kysymyksensä ollut mahdollisesti muuttunut suhteemme USA:han. Ja ehkä johtuen Pétain'in tunnetusta pyrkimyksestä käyttää mitä erilaisimpia tilanteita ranskalaisen yhteishengen uudestiluomiseen laajalla pohjalla (esim. rap. 51/1943 ja 1/1944) Vichy seuraa tarkasti muiden, pie-

nempienkin maiden vastaavia yrityksiä. Suurläh. Rochat ei löytänyt kyllin ylistäviä sanoja antaessaan tunnustuksen Suomen hallituksen äärimmäisen tarkalle parlamentaariselle menettelylle Neuvostoliiton rauhanehtojen käsittelyssä. Hän lausui, ettei hän tiedä valtioviisaampaa menettelyä kuin antaa kansan edustajiensa kautta osallistua vastuuseen, kun siihen kerran on tilaisuus. Lausujana oli autoritäärisen hallituksen korkea virkamies. En voinut olla muistelematta aikoinaan tiedoittamiani Lavalin sanoja ollessani viime kesäkuussa ensikäynnillä hänen luonaan, jolloin hän sanoi käsittävänsä Suomen voiman riippuvan hallituksen taidosta ohjata maata siten että sisäinen yksimielisyys on säilynyt. Nimenomaan ottaen huomioon, että näiden sanojen lausujana oli rikkinäisen kansan hallituksen päämies eivät ne olleet pelkkää kohteliaisuutta.

Tässä yhteydessä haluan kertoa Journal des Débats'n (olosuhteisiin katsoen verrattain riippumaton lehti; taloudellisesti itsenäinen) toisen päätoimittajan kreivi de Korffin äskeiset sanat minulle. Hän mainitsi usein ajatelleensa, eikö olisi mahdollista, että yleismaailmallista arvonantoa nauttivat, sotaan joutuneiden, mutta kuitenkin tavallaan syrjässä olevien maiden nimenomaan sotilaalliset johtajat tekisivät rauhanaloitteen. Ainoat mahdolliset miehet olisivat tällöin marsalkat Pétain ja Mannerheim.

x

Täkäläiset saksalaiset eivät ole yleensä osoittaneet erityistä mielenkiintoa Suomen rauhanhankkeita kohtaan.[x)] Tahdon kuitenkin mainita, että eräs korkeahko saksalainen upseeri lausui kuun alus-

---

x) Sähkeyhteytemme Helsinkiin ovat olleet n. 10 päivää poikki, mutta tuskin täkäläisten saksalaisten viranomaisten toimesta.

sa, että Suomen mahdollisella irtautumisella sodasta tulee olemaan yleisesti katsoen ratkaiseva merkitys sotilaallisessa suhteessa, merkitys, johon ei voida ensinkään verrata esim. Italian poistumista Saksan rinnalta.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 19.

Ministeri Paasikiven.

28/3-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Vichy ssä 28 p:nä maalis kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
26 94 Sal 44
20/4-44 № – –
5 C6

Asia: Unkarin miehityksen reaktioita Ranskassa.

Ehkä lähin täkäläinen reaktio Unkarin tapahtumista on ollut välinpitämättömyydeltä näyttävä ranskalaisten toteamus, että on olemassa yksi miehitetty maa lisää. Tämän ohella on tehtävissä varsinkin seuraavanlaisia, yleisempääkin merkitystä omaavia huomioita.

Täkäläisille hallituspiireille oli Unkarin - Saksan suhteiden kärjistyminen käsittääkseni yllätys. Sensijaan ei niille - tarkempien tietojen saavuttua - ollut yllätys, että Saksa yleensä ryhtyi radikaalisiin toimenpiteisiinsä Unkarissa. Ranskalla on tämän sodan aikana ollut eri yhteyksissä jo niin monta omakohtaista kokemusta Saksan sotilaallisen turvallisuuden sanelemista sen edesottamuksista, että täällä tiedetään eräs asia: missä Saksan sotilaalliset turvallisuussyyt esiintyvät, siellä saa muu väistyä.

Eräs Unkarin tapahtumien antama mahdollinen osviitta pannaan täällä merkille. Samoin kuin vastoinkäymiset lähinnä itäsodassa johtivat Saksan Unkarin miehittämiseen ja saattavat sen vielä viedä muihinkin odottamattomilta näyttäviin toimenpiteisiin Balkanin kulmalla, samoin on oleva mahdollista ja luultavaa, että jos maihinnousu lännessä tapahtuu, niin Saksan ote eri muodoissa myös täällä tiukkenee. Paljon riippuu silloin siitä, kuinka suuressa määrässä Saksa katsoo voivansa luottaa Ranskan hallitukseen ja sen toimintakykyyn. Tääl-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lä ollaan ilmeisesti ainakin hetkellisesti tyytyväisiä siitä, että hallituksen uudestimuodostuksen kautta sanottu luottamusmomentti on kasvanut, joskaan uudistetunkaan hallituksen olemassaolo ei voi antaa takeita sen toimintakyvystä ratkaisevalla hetkellä.

Jatkona jo aikaisemmille ilmiöille, johtuen Ukrainan taloudellisten rikkauksien menettämisestä, Ranskassa nähdään Saksan välttämättömyys käyttää entistä tarkemmin hyväkseen myös Unkarin taloudellisia resursseja. Täällä seurataan tarkasti, kuinka suuressa määrässä tämä ilmiö on enteellinen Saksan talouspolitiikalle Ranskassakin.

Virallisten piirien ajatuksien kohdistuessa yllämainitunlaatuisiin näkökohtiin tavalliset, muutkin kuin ulkopoliittisesti valveutuneet kansalaiset näyttävät ajattelevan Unkarin tapahtumista suoraviivaisesti vain siten, että ne muodostavat yhden lisäaskeleen Saksan häviötä kohden.

Mainittakoon vielä, että Unkarin täkäläisellä lähetystöllä näytti olevan 18.3. tieto, että jotakin erikoista oli tapahtumassa. Kun 20.3. Ankaran radiotiedot ensimmäisinä kertoivat Unkarin miehityksestä, Unkarin lähettiläs ja neuvos lausuivat olevansa varmoja niiden paikkansapitäväisyydestä; varsinkin jälkimmäinen suorastaan korosti Saksan pitkäaikaista tyytymättömyyttä Unkarin ulko- ja sotapolitiikkaan.

Täkäläisen ulkoministeriön sähkeyhteydet Budapestiin palautuivat eilen.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Pakaslahti

29/3-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Vichy ssä 29 p:nä maalis kuuta 19 44.

ULKOASIAINMIN
26 / 94 Sal 44
20/4-44 № -
5 C6

Asia: Ranskalainen työvoima Saksassa. III.

Jatkona toimenpiteille työvoiman lähettämiseksi täkäläisten ulkomaalaisten työläisten keskuudesta Saksaan ja eri syistä sieltä poistuneiden n. 50.000 ranskalaisen työläisen korvaamiseksi uusilla ranskalaisilla työläisillä on sovittu, että yhteensä on Ranskan toimitettava huhtikuun loppuun mennessä 250.000 työläistä. Määrä on hieman isompi kuin koko viimevuotinen.

Sanotun työläismäärän kokoamiseksi on myös ryhdytty soveltamaan helmikuun alussa annettua lakia kansalaisten työvelvollisuuspakon radikaalisesta laajentamisesta, mikä laki muuten sinänsä jo oli yksi uloskinpäin näkyvä osoitus Saksan vaatimusten kasvamisesta otsakeasiassa. Lain toimeenpano ei tapahdu siten, että työpalveluun kutsuttaisiin uusia ikäluokkia (paitsi Chantiers de la Jeunesse'in riveihin, joihin tasan kuukausi sitten määrättiin etelävyöhykkeellä vielä otettaviksi 1.6. - 31.12.24 syntyneet), vaan toisella tavalla. Ammattikunnittain kutsutaan eri liikeyritysten palveluksessa olevat henkilöt ilmoittautumaan (tai mennään eri liikeyrityksiin asianomaiset luetteloimaan) ja valitaan kaikki "joutilaat". Kohteiksi ovat joutuneet varsinkin hotelli-, ravintola-, parturi- yms. liikkeissä palvelevat henkilöt, liikeapulaiset, konttoristit jne. Muut kuin asianomaisten ammattien jatku-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valle toimimiselle välttämättömiksi katsottavat lähetetään Saksaan tai, kuten useamminkin on asianlaita, sijoitetaan heidät hyödyllisempään työhön nimenomaan siinä mielessä että työläiset, joita he joutuvat korvaamaan, tulisivat vapaiksi Saksaan lähetettäviksi.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetyksen raportti n:o 21.

Ministeri Paasikiven

15/4-44

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä 18 päivänä huhtikuuta 1944.

N:o 271/84.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 28/95 Sal 44
26/4-44 № - Liit. -
RYHMÄ 5 SOAETE C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 21, 22 ja 23, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 21: Ranskan johdon ulkopoliittisia linjoja. II.

N:o 22: Rauhan kysymys ja Ranska.

N:o 23: Sotilaallisista valmisteluista Pariisissa ym.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Vichy ssä 15 p:nä huhti kuuta 1944.

ULKOASIAINMIN
28/95 Sal 44
26/4-44 № -
NYHMÄ 5 | C6

Asia: Ranskan johdon ulkopoliittisia linjoja. II.

Déat'n nimityksen jälkeen on Vichyn hallitus ulospäin kollaborationistisempi kuin milloinkaan ennen. Tämä suuntaus vain vahvistuu, jos Lemoine saa eron ja Darnand perii hänen sisäministeripaikkansa. Osaksi tämän suuntauksen seurausta - Alger'n tyydyttämisen kai silti muodostaessa pääsyyn - voi myös olla Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian jyrkentynyt kannanotto Vichyä vastaan. Kuukausi sitten annetun vastaavan amerikkalaisen lausunnon jälkeen Eden desavuoi Vichyn hallituksen 5.4. alahuone-ilmoituksellaan että Britannian ja Amerikan hallitusten aikomuksena ei ole olla missään tekemisissä sen kanssa. - Vastakohtana tälle ulkokuorelle näyttäytyy Vichyn johdon oma asenne, seurattaessa sitä niin sanoakseni sisästä käsin, kokolailla toisenlaisessa valossa. Puhuessani sanotusta johdosta en tarkoita jo hallitukseenkin pesiytyneitä äärimmäisyysaineksia.

Suhtautumisessa Saksaan Vichy tekee jatkuvasti suurin piirtein kaiken mikä on "välttämätöntä". Mutta huolimatta yhä edelleen julistetusta kollaboratiosta Vichyn johtokin vahvasti epäilee ei ainoastaan Saksan voittoa, vaan myös Saksan nykyisin ohjaavia tarkoitusperiä Ranskaan ja sen hallitukseen nähden.

Saksan taholta on usein esiintynyt tyytymättömyyttä sen mielestä heikkoa ja laahustavaa, joskin taitavaa Lavalia kohtaan.

JAKELUOHJE:
Mahd. monistettaessa ei ilman punakolmiota ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Eräillä saksalaisilla tahoilla on oltu taipuvaisia mahdollisuuteen Lavalin syrjäyttämisestä hallituksen johdosta. On asia erikseen, kuinka voimakas tällainen virtaus on. Mutta sinänsä ei siinä ole ihmeteltävää. Niin on asianlaita jo siitäkin syystä, että maihitustapauksen varalta Saksa ei ole etukäteisvarma Lavalin lojaalisuudesta. Ja vaikka hallitus on äärimmäisyyspuolueiden edustajan muodossa saanut vahvasti kollaborationistista leimaa, ei Saksa ole lähempänä kuin aikaisemminkaan sitä Ranskan-politiikkansa tarkoitusperää, jonka muodostaa toivomus saada Ranska Saksan liittolaiseksi nykysodassa. Eräässä äskeisessä keskustelussa Pariisissa henkilön kanssa, joka varmastikin on erittäin hyvin perillä Saksan - Ranskan suhteista, saatoin todeta Saksalla olevan jatkuvasti tämän maksimitoivomuksen/lisäksi: siihen ei päästä Lavalin avulla, sillä Pétain ja hän ovat pohjimmiltaan Saksan-vastaisia. "Ikävä kyllä" ei tiedetä, olisiko selvän saksalais-linjan edustaja Déat hallituksen päämiehenä käytännössä käyttökelpoisempi; tähän astihan hänet tunnetaan terävänä kynänkäyttäjänä, mutta hänen mahdollisista valtiomiesominaisuuksistaan eimtiedetä paljoakaan positiivista. Ehkä enemmänkin kohdistuvat saksalaisten ajatukset propagandaministeri Henriot'hon. - Selvyyden vuoksi on tähän lisättävä, että suhtautumisessa Lavaliin on Saksan taholla olemassa kahdenlaista ilmaa; on olemassa niitäkin saksalaisia, jotka katsovat, että Laval on ainoa todella johtava ranskalainen, jolla on se vakaumus, että Ranska on samassa kelkassa Saksan kanssa.

Eräs korkea ranskalainen virkamies huomautti äskettäin minulle olevan pohjaltaan epätietoista, onko todellakin Saksan vilpitön pyrkimys, että Ranskassa aikaansaadaan sisäinen rauhoittuminen Vichyn hallituksen toivomassa mielessä: järjestyksen palautus. Saksan intressissä - lausui hän - on turvata sotilaalliset liikenneyhteydet ja sotateollisuuden hyväksi toimivat tehtaat, mutta muuten on Saksalle mieluisampaa, että ranskalaiset eivät vedä yhtä köyttä. (Osittain tästä saisi

lisäselitystä m.m. Saksan kieltäytyminen antamasta aseistusta Ranskan järjestysvallan käytettäväksi.) Sanottu lausunto lienee epäluuloisuudessaan liian pitkälle menevä, mutta tosiasiaksi jää senkin osoittavan niitä epäluuloja, joita johtavilla tahoilla vallitsee Saksan aikomuksia kohtaan ja joiden aiheet vaihtelevat työvoima- ja talouspolitiikasta hallituskysymykseen saakka.

Vichyn asennoitumisesta tai pikemminkin sanoen suunnitelmista länsivaltoihin käsin on tehtävissä seuraavia merkintöjä.

Länsivaltojen annettua viime elokuussa Alger'n komitealle vain osatunnustuksen Alger on tehnyt esityksiä täydellisen tunnustuksen saamiseksi. Niihin on liittynyt myös toivomus länsivaltojen uusista, desavuoivista kannanmäärittelyistä Vichyn osoitteella. Länsivallat ovat, kuten alussa mainittiin, tyydyttäneet jälkimmäisessä suhteessa Alger'n toivomuksia, mutta ei edellisessä. Viimeksi Cordell Hullin puheessa 9.4. lausuttiin, että Alger ei ole Ranskan hallitus eikä sitä voida sellaiseksi tunnustaa. Kansan asettaman hallitusvallan muodostamiseen saakka Alger'n komitealle luvataan vapautettavan emämaankin hallinto, mutta rajoituksella että maihinnousuarmeijan päällikkö hyväksyy sen. Vichyläisten mielestä ei täten portti ole kokonaan suljettu länsivaltojen ja Pétainin hallituksen väliltä, huolimatta Vichy'hin kohdistetusta desavuoinnista. Déat'n lehti L'Oeuvre osunee oikeaan tehdessään sen hyökkäyksen, että Allier'n rannoilla on eräitä piintyneitä odottamis-poliitikkoja jäännöstoiveineen.

Eräs marsalkkaa lähellä oleva kenraali lausui minulle äskettäin Pariisissa, että marsalkka on tarkoituksellisesti pidättyväinen, pysyy syrjässä ja pyrkii olemaan kompromettoitumatta (obs. kieltäytyminen suorittamasta Déat'n ministerinimitystä), voidakseen myöhemmin ehkä toimia. Edellämainitsemani korkea virkamies lausui, että länsivaltojen kieltäytyminen tunnustamasta Algeria on Vichylle passiivinen valtti, joka ei ole nyt käyttökelpoinen, mutta joka ylläpitää tiettyjä näköaloja.

Hän huomautti siitäkin, että voi tulla tilanne, jossa Pétain ehkä voi muuttaa hallitusmiehiään; tällä linjalla voi hänen nykyinen pidättyväisyytensä tulla kerran jotakin merkitsemään. Olen kuullut huomautettavan myös siitä näkökohdasta, että Alger'n miehet ovat helpostikin ehkä ohimenevä ilmiö. Giraud on syrjäytetty ja sama voi olla vielä de Gaulle'in kohtalo; de Gaulle ei olisi samaa kuin gaulleismi, jolla on takanaan Ranskan kansan suuri enemmistö. Huomautetaan siitä, että sodan odottamattomien tilanteiden joukossa voi esiintyä vielä hetki, joka tarjoaa Pétainille tilaisuuden häneen liittyvän laillisuuden johdosta esiintyä jälleen eri virtausten yhteisenäkin edustajana. - Riippumatta siitä vaikeasti arvosteltavasta kysymyksestä, onko tällaisilla ajatuksilla todellisuuspohjaa, on ne pantava merkille, koska ne olemassaolevina osoittavat Vichyn ranskalaisen johdon luovimispyrkimystä mahdollisimman pitkälle sotaakäyvien puolten välillä. Asiaan liittyvää, kompromissirauhan mahdollisuutta koskevaa puolta käsittelen erikseen seuraavassa raportissa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan Suhetystön raportti n:o 22.

Ministeri Paasikiven.

16/4-44

5000—8—43. 1270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Vichy ssä 16 p:nä huhti kuuta 19 44.

28 95 Sal 44

26/4-44

5 C6

Asia: Rauhan kysymys ja Ranska.

Yhtä paljon kuin Vichyn Ranska pelkää sen hypoteesin toteutumista, että Saksa pääsisi rauhaan Neuvostoliiton kanssa, Vichy toivoo kompromissirauhan syntymistä lännessä. Edellinen vaihtoehto merkitsisi Saksan otteen pysyvää lujenemista Ranskassa, jälkimmäinen sen hölytymistä ja, inhimillisesti arvostellen, normaalisen itsenäisen elämän palautumista. Joko syystä tai syyttä täkäläiset viralliset piirit nähtävästi luulevat voivansa katsoa, että Saksa, mikäli asia vähänkään riippuu siitä, tekee mieluummin rauhan länsivaltojen kuin Neuvostoliiton kanssa. Näin lausui äskettäin minulle se Pétainia lähellä oleva kenraali, josta edellisessä raportissani mainitsin.

Tiedoitin rap:ssa n:o 18 erään täkäläisen, jossain määrin huomattavan päätoimittajan minulle lausumista sanoista, että rauhanvälityksen tekijöinä voisivat tulla kysymykseen marsalkat Pétain ja Mannerheim. Mutta ajatus rauhan välittämisestä ei ole vieras myöskään Ranskan vastuunalaiselle johdolle. Eräässä puheessaan toista kuukautta sitten Laval viittasi käsitykseensä kompromissirauhan mahdollisuudesta (rap. n:o 15). Hänen ajatuksensa tällä linjalla ovat johtaneet erinäisiin toimenpiteisiinkin. Osittaisena taustana tälle lienee syytä vielä mainita salasähköttämästäni Saksan rauhantunnustelusta, joka tapahtui muutamia viikkoja sitten Pariisissa suurlähetystön kautta Ruotsin pääkonsulille Nordlingille.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tiedoittaessani rauhanteon "teknillisiä mahdollisuuksia" koskevista Abetzin sanoista Nordlingille ja minulle tammi-helmikuun vaihteessa (rap. 10) en voinut vielä tietää, että ne oli ilmeisesti tarkoitettu renkaaksi ketjussa. Nähtävästi juuri vähän myöhemmin Abetz tiedusteli Nordlingilta, eikö tämä voisi ottaa tehtäväkseen tiedustella kuningas Kustaalta hänen halukkaisuuttaan rauhankysymyksen esilleottamiseen länsivalloissa. Nordling kertoi, tavatessani hänet juuri äsken Pariisissa, vastanneensa, että "pikkukonsulina, jolla ei ole tekemistä politiikan kanssa" hän ei voi vastaanottaa poliittisia tehtäviä, mutta että hän/sensijaan voi kuninkaalle kertoa kuulemastaan ajatuksesta. (Hänen tarkoituksensa oli nim. lähteä silloin käymään Tukholmaan, mikä matka jostain syystä kuitenkin estyi.[x]) Maaliskuun puolivälissä Observer (Sv.Dbl. 18.3.) julkaisi - Abetzin kertoman mukaan itse asiassa joltakin saksalaistaholta (missä tarkoituksessa?) toimitettuna tietona - uutisen keskustelusta Abetz - Nordling. - Saksan pyrkimyksen jatkuvaisuutta osoittaa, mitä Nordling kertoi. Jo ennen Abetzia ministeri Schleier, Abetzin sijainen hänen pitkäaikaisena epäsuosio-kautenaan, oli viime vuoden loppupuolella xx aloittanut Nordlingille puheen Ruotsin ja sen kuninkaan mahdollisesta rauhanvälityksestä.

Mutta suunnilleen samanaikaisesti kuin Abetz kääntyi Nordlingin puoleen teki sen myös Laval.[xx] Nordling otaksui, että Laval ei

---

x)
Nordling matkustaa muuten Tukholmaan 19.4. Berliinitse, mukanaan m.m. tämä raporttini käsittävä kuriiripostimme.

xx)
Observerin uutisessa, että Laval olisi keskustellut Ruotsin Vichynasiainhoitajan Hedengrenin kanssa asiasta oli siis sikäli perää, että eräs keskustelu on tapahtunut Ruotsin Pariisin edustajan kanssa. Hra Hedengren kertoi minulle, ettei hän kuukausimääriin ole edes tavannut Lavalia.

ollut asiassa yhteistoiminnassa saksalaisten kanssa, vaan että hän teki sen itsenäisesti omasta aloitteestaan. Nordling antoi hänelle saman vastauksen kuin Abetzille. Nordling kertoi, että Laval on tehnyt hänelle aikaisemminkin samaan suuntaan meneviä viittauksia. Todennäköistä on, että Laval on tietoinen Saksan enemmän tai vähemmän pysyväisestä sovintopyrkimyksestä länsivaltoihin käsin ja että hän yrittää toimia samalla linjalla. Teen tämän johtopäätöksen sitäkin suuremmalla syyllä, kun äskettäin kuulin Pariisissa edellisessä raportissani viittaamaltani ranskalais-saksalaisten suhteiden tuntijalta, että Lavalin suuri kunnianhimo on päästä välittämään kerran rauha. Kertojani - kuin myös Nordlingin - mukaan olisi sama pyrkimys myös Pétainilla, jota sensijaan eivät johda kunnianhimon sanelemat syyt. Pétainilla oletetaan olevan yhteytensä USA:han amiraali Leahyn kautta (rap. n:o 15); mainitun kertojan mukaan Laval hoitaa USA-suhteensa vävynsä kreivi Chambrunin välityksellä, joka on myös USA:n kansalainen. Näyttäisi siis siltä, että pitäisi paikkansa eri yhteyksissä täällä usein kuultu huomautus, että huolimatta henkilökohtaisista vastakohtaisuuksista Pétainin ja Lavalin toimenpiteet monesti täydentävät toisiaan.

Näiden ilmiöiden valossa voidaan antaa tiettyä erikoismerkitystä edellisen raporttini jälkiosassa selosta tamilleni tendenseille, jotka koskevat Vichyn luovimispyrkimystä myös länsivaltoihin käsin.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakalahti

Aaro Pakalahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 23.

Ministeri Paasolalle.

17/4-44

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Vichy ssä 17 p:nä huhti kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 28/95 Sal 44
26/4-44
RYHMÄ | COMTE | ASIA
5 | C6

Asia: **Sotilaallisista valmisteluista Pariisissa ym.**

Rap:ssa n:o 9 mainitsin Saksan sotilasviranomaisten ryhtyneen melkoista huomiota herättäneisiin puolustustoimenpiteisiin Pariisissa. Käydessäni muutama päivä sitten uudestaan Pariisissa saattoi helposti tehdä sen huomion, että kaupungin linnoittamistyöt ovat tehostetussa käynnissä.

Jokin aika sitten lausui minulle eräs täkäläinen puolueettoman maan sotilasasiamies, että Saksan linnoitustöiden tarkoitus Pariisissa on ehkä n. 15 eri tukikohdan rakentaminen, jotka maanalaisin käytävin ovat yhteydessä toistensa kanssa ja joiden avulla puolustajalla on suuret mahdollisuudet varmistautua Pariisin alueen tehokkaasta hallussapitämisestä. Pariisissa nyt käydessäni sain eräältä korkeahkolta saksalaiselta upseerilta vahvistuksen tietoon tällaisen puolustusjärjestelmän rakentamisesta eräin lisäselvityksin. Länsivaltojen maihinnousua ja siihen liittyviä operatioita odotellen saksalaiset ovat ryhtyneet linnoitustöihin ei ainoastaan rannikkoseuduilla syvälle sisämaahan asti, vaan myös Pariisissa ja muissakin suurkaupungeissa. Viimeksimainitut linnoitustyöt tapahtuvat lähinnä suuressa mittakaavassa odotettavien laskuvarjojoukkojen muodostaman vaaran torjumiseksi. (Mitä tukikohtiin Pariisissa tulee, sijaitsee niistä ~~lähin~~ jokseenkin eräs välittömästi lähetystömme takana.)

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Toiseksi, mutta enemmänkin preventiivisessä tarkoituksessa on varsinkin Pariisin linnoitustöihin xx ryhdytty siinä mielessä, että väestö ei uskaltaisi maihituksen tapahtuessa nousta kapinaan. Tällä näkökohdalla on varmastikin oikeutusta huolimatta siitä, että saksalaisella taholla katsotaan kansannousu motorisoitua armeijaa vastaan täysin toivottomaksi. Yleisesti nim. myönnetään, että maihinnousun jälkeen normaalinen elintarvike- yms. kuljetus lakkaa. Seurauksena tuskin voi olla muu kuin että leipä loppuu m.m. Pariisin työläisväestöltä, jota siten on helppo johtaa epätoivoisiin tekoihin. Näin on oleva asianlaita sitäkin suuremmalla syyllä, jos miehitysvalta xxxxxxxx silloin ryhtyy työkelpoisen väestöosan pakkosiirtoihin (ehkä Saksaan) mitä pidetään hyvin mahdollisena. Tämä Pariisin väestöosa näkee jo nykyään nälkää, kuten tässä maassa on asianlaita jokaiseen henkilöön nähden, joka on pakotettu koettamaan tulla toimeen korttiannoksien turvin (työministeri Déat lausui eräässä äskeisessä puheessaan tällaisten henkilöiden lukumäärän olevan n. 8 milj.).

Eräitä ensikäden tietoja on lähetystöllä myös Välimeren rannikolta,[x)] jossa arkistosihteeri Rauvola erään virka-asian takia pääsiäisenä kävi. Ranta xx niemimaineen on eristetty jokseenkin pitkin pituuttaan betonivallein ja, samoinkuin läheiset rakennukset myös kaupungeissa, miinoitettu; samoin on tietysti asianlaita lähellä oleviin kulkuteihin nähden. Puolustustoimenpiteiden valmistelussa ei ole säästelty olemassaolleita, taloudellisia tai muita arvoja; ilman poikkeusta on/rakennukset otettu puolustuksen palvelukseen. Kaikki osoittaa tarvittavat sielläkin, että jos maihinnousu tapahtuu, ei Ranskaa aiota säästää, vaan peräytyminen - jonka varalta myös valmistukset on tehty - tapahtuu xxxxxxxxxx järjestelmän mukaan: maa hävitetään.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti
Aaro Pakaslahti.

---

x) Tiedetään kertoa, että länsivallat ovat välttäneet Nizzan pommittamista, jotta se säilyisi joten kuten eheänä Alger'n komitean tulevaksi pääkaupungiksi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Paasikivi:

22/4-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 303-92.

Vichyssä 24 p:nä huhtikuuta 1944.

33 95 Sal. -44

10/5-44

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:ot 24 ja 25, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 24: Hajatietoja II.

" 25: Muutamia sotilaallisia tietoja.

L ä h e t t i l ä ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 33 95 Sal. Saiaanen.

RAPORTTI n:o 24. 10/5-44

Vichy ssä 22 p:nä huhti kuuta 1944.

5. 66.

Asia: Hajatietoja II.

1. Eräs nuntiatuurin virkamies kertoi minulle, että miehityksen aikana vangittujen ranskalaisten luku lienee arvioitava n. 1/4 miljoonaksi. Omaisten tiedusteluja kadonneiden kohtaloista saapuu nuntiatuuriin niin suuressa laajuudessa, että jo yksistään tämä seikka tarjoaa sille jonkinlaisen lähtökohdan kokonaisarvostelun muodostamiseen.

2. Viime syksynä saksalaisten pidättämä presidentti Lebrun on joku aika sitten vapautettu. Marsalkka oli esittänyt asiassa Saksalle vetoomuksen korostaen että Lebrun oli hänen edeltäjänsä Ranskan valtionpäämiehenä. Luultavaa on, että samoin marsalkan vetoomuksesta on vapautettu ent. Berliinin ja Rooman suurläh. François-Poncet. Hänen pidättämisestään liikkui huhuja viime kesänä; pidätys tapahtui syksyllä.

3. Lehtisensuuria on kiristetty. Aikaisemmin oli olemassa ranskalaisen tarkastuksen lisäksi saksalainen sotilassensuuri, joka rajoittui sotilaallista luonnetta olevien uutisten käsittelyyn. Saksalaisten sotilasviranomaisten aloitteesta on nyttemmin perustettu lisärenkaaksi tarkastusketjuun saksalainen siviilisensuuri, joka on ottanut erikoiskohteekseen Vichyssä vielä olevien ulkomaalaisten kirjeenvaihtajien tiedoitukset.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

4. Ranskan Pankin luotto valtiolle aseleposopimuksen edellyttämien miehityskustannusten peittämiseen on kesästä 1940 asti korotettu 22 eri otteeseen, joista 5 korotusta 1943. Hallituksen ja Ranskan Pankin sopimuksella luotto korotettiin viimeksi, maaliskuun lopulla, 351 miljardista 381 miljardiin. - Valaisevana vertauksena mainittakoon liikkeessä olevan setelistön määrä. Elokuussa 1939 se oli 124 miljardia ja maaliskuun alussa 1944 524 miljardia. Pyöreästi otettuna se on siis kasvanut miehityskustannusten luoton määrällä.

5. Eräässä virallisessa propagandajulkaisussa oli hiljattain seuraavat ehkä mielenkiintoa herättävät, vuosituotantoa osoittavat luvut anglosaksien Kauko-Idässä kärsimistä menetyksistä ja Pohjois-Afrikassa saamista voitoista:

	menetykset	saavutukset	
rauta	3,5 milj.	3,4 milj.	tonnia
manganeesi	50.000	80.000	"
molybden ja wolfram	4.200	200	"
lyijy	95.000	35.000	"
sinkki	60.000	20.000	"
antimoni	-	2.600	"
rikkikiisu	-	50.000	"
koboltti	-	5.300	"
fosfaatit	200.000	4,2 milj.	"
rasva-aineet	20 milj.	9,8 milj.	sentneriä (myös Ranskan Länsi-Afrikan tuotanto).

6. Ranskan tietotoimisto levitti pari päivää sitten eräästä uutista ranskalais-egyptiläisistä suhteista. Uutisen mukaan oli hallituksen taholta korostettu Egyptin parlamentissa, että vuoden 1942 alussa suhteet Ranskan hallitukseen ainoastaan suspendoitiin ja että de

facto-suhteet Alger'n komiteaan eivät suinkaan ole ristiriidassa diplomaattisten suhteiden kanssa, jotka periaatteessa ovat olemassa Egyptin ja marsalkka Pétainin hallitusten välillä.

7. Vichyn diplomaattikunta pienenee jälleen. Afganistanin lähetystöä hoiti viime vuoden lopulle asti v.a. asiainhoitaja, sillä lähettiläs - kuninkaan veli - asui Nizzassa. Hän muutti kuitenkin viime vuoden lopulla Vichy'hin. Muutaman päivän kuluttua siirtyy hän miltei koko/ /henkilökuntineen Berniin, jonne hän myös on akkreditoitu. Muodollisesti säilyttää hän edelleen maansa edustuksen Ranskassa.x)

8. Afganistanin lähettiläs kertoi jokin aika sitten, että Iranin shahi on maan miehityksen tapahduttua sijoitettu St.Helenan saarelle. En muista aikaisemmin kuulleeni tällaista tietoa.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

---

x) Tänne jää vain lähetystösihteeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetyston raportti n:o 25.

Ministeri Pakaslahti.

24/4-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 33 95 Sal Salainen.

RAPORTTI n:o 25. 10/5-44 - 44 -

Vichy ssä 24 p:nä huhti kuuta 19 44.

5. 66.

Asia: Muutamia sotilaallisia tietoja.

Saksan kannalta vähemmän tärkeille seuduille ja vastaavasti toisarvoisiin tehtäviin marsalkka v. Rundstedt on sijoittanut eräitä vierasmaalaisia joukko-osastoja. Täten on Ranskassa kroatialaisia, georgialaisia, armenialaisia ja venäläisiä joukko-osastoja. Saksalaisiin yksikköihin siroiteltuina on täällä myös puolalaisia ja tshekkiläisiä sotilaita. Kuinka epäluotettavaa ainesta näissä joukoissa on, sitä osoittavat viime syksynä tiedoittamani (rap:ssa 44) kapinoiminen kroatialaisten keskuudessa ja ne lukuisat yksityistapaukset, joissa vierasmaalaisia sotilaita on viime aikoina karannut maquis-armeijan riveihin.

Kenraali v. Neubronn, marsalkka v. Rundstedtin täkäläinen edustaja, lausui minulle hiljattain, että Saksan sotilasjohdon taholla on Italian taisteluissa kiintynyt huomio erityisesti m.m. ranskalaisten ja brittiläisten sotilaiden otevämmyyteen verrattuina amerikkalaisiin. Huolimatta miltei rajattomasti käytettävissään olevasta materialista amerikkalaiset eivät yleensä tule toimeen tiukoissa paikoissa, vaan on anglosaksien johdon täytynyt lähettää tällöin usatlaisten keskuuteen vaikeimmillelohkoille englantilaisia ja varsinkin ranskalaisia.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tämän vuoden kuluessa on täällä pariin kolmeen otteeseen supistettu melkoisesti junaliikennettä. Alituisessa viimeaikaisessa maihinnousu-ilmapiirissä on yleensä tahdottu katsoa näidenkin toimenpiteiden johtuvan suurten operatioiden odotuksesta. Eräs ulkoministeriön johtava virkamies lausui kuitenkin, että tämän odotuksen kanssa, joka nimenomaan saksalaisella taholla on tunnetusti tosiasia, ei sanotuilla toimenpiteillä ole tekemistä. Osittain ne kylläkin johtuvat, kuten on ollut asianlaita koko miehityksen ajan, paikallisista ja tilapäisistä sotilaallisista syistä.

Sensijaan toimenpiteisiin, jotka johtuvat laajempaa sotilaallista merkitystä omaavista näkökohdista, kuuluvat viime aikoina huomattavasti lisääntyneet elintarvikkeiden, varsinkin lihan, pakko-otot. Lähinnä kuljetusvaikeuksien takia eivät saksalaiset ole erityisen ankarasti viime vuosina suorittaneet esim. karjan pakko-ottoja lihan toimittamiseksi Saksaan tai rintama-alueille. Nyttemmin on näitä pakko-ottoja siis tiukennettu; kuljetusvaikeudet ovat oleellisesti vähäisemmät, kun pakko-otettujen tarvikkeiden käyttöpaikat ovat itse Ranskassa. Paitsi Saksan sotataloudellisten toimenpiteiden kiristymistä Ranskassa osoittaa pakko-ottojen kasvamista osaltaan ehkä myös Saksan sotavoiman lukumääräistä lisäämistä täällä.

Mitalin toiselta puolelta lienee syytä mainita Lontoon radion ryhtyneen aivan viime aikoina antamaan tehostetummin kuin ennen Ranskan väestölle ohjeita varustautua elintarvikkeilla ym. ajaksi, jolloin huolto ei voi toimia.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Pakaslahti.

28/4-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 319-96.

Vichyssä 29 päivänä huhtikuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTE...
No 32/95 Sal 44
10/5-44 | № – | Liit. 1
RYHMÄ | COMITE | ASIA
5. | E6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:o 26, joka käsittelee aihetta:

Läpileikkausta tilanteesta ja mielialoista.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Vichy ssä 28 p:nä huhti kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
32/95 Sal 44
10/5-44 | № - | LIITE -
KYHMÄ | ASIA
5. | 66.

Asia: **Läpileikkausta tilanteesta ja mielialoista.**

Suursodan ratkaisevien sotilaallisten ja poliittisten tapahtumien osuessa ehkä piankin niin, että ne sivuavat Ranskan maaperää, voi Ranskan sinänsä erittäin ristiriitainen tilanne olla yksi suurpolitiikan avainkohta.

I. Voimainkoetus valtiovallan ja maanalaisten voimien välillä jatkuu.

Pienehkö määrä työpalvelua pakoilleita on viranomaisten kehoitusten vaikutuksesta palannut lailliseen elämään. Mutta huomattavasti suurempi määrä on siirtynyt maquis'hin lämpimämmän vuodenajan saavuttua ja uusien työläisten tullessa lähetettäväksi Saksaan (250.000 x); rap. 20). Pohjimmaltaanhan on asetettava yhtäläisyysmerkki Saksaan lähetettävien työläisten muodostaman kysymyksen ja maquis'n välille.

Järjestelmälliset aseelliset puhdistustoimenpiteet eri osissa maata ovat saaneet aikaan yhtä ja toista positiivista. Missä miliisi on pystynyt edes tilapäiseen seutukunnan rauhoittamiseen, siellä on

x) Kuten ei ennenkään, ei Ranska nytkään ole pystynyt saamaan kokoon sovittua määrää.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

väestö yleensä tyytyväinen tuloksiin. Erittäin kiintoisa ilmiö on maquisardien liikkuvaisuus. Aseineen ja varastoineen siirtyy heitä joukottain miliisin uhkaamilta seuduilta toisille. Huolimatta Darnandin toivorikkaista sanoista (rap. 14) ei edes Ylä-Savoijassa ole vielä saatu puhdistustoimenpiteitä loppuun. Uusia levottomuuspesiä on ilmestynyt, nimenomaan departementit Corrèze, Creuse ja Dordogne, jonne myös Ylä-Savoijan maquisardeja on muuttanut. Hajanaisten partisaani- ja terroristiryhmien toimintalaajuudesta antaa kuvan jo yksistään otsake, joka lehdissä on muodostunut pysyväiseksi: banditismi. Tämän otsakkeen alla jokaisena päivänä luettavat uudet ja uudet tapaukset tuntuvat tavallisen ranskalaisen mielestä nykypäivien elämänmenoon jo niin luonnostaan kuuluvilta, että ne sellaisinaan eivät herätä enää sanottavasti edes kiinnostusta.

Toivottomalta näyttävää taistelua myös käydään isänmallisuuden varjolla toimivia puhtaasti rikoksellisia, samoin suurin piirtein kaikkialla maassa toimivia joukkioita vastaan. Olot ovat kehittyneet jo niin epävarmoiksi, että on tyhmänrohkeaa ja hengenvaarallista liikkua pimeän tultua autossakaan maanteillä. Ryöstöt Pariisin ja muidenkin kaupunkien kaduilla iltaisin kuuluvat jokapäiväiseen elämänjärjestykseen.

II. Taistelu mielipiteistä.

Samoin kuin Vichy on kuluvana vuonna yrittänyt käydä käsiksi siäisen järjestyksen palauttamiseen, on se myös ryhtynyt laiminlyötyyn voimaperäiseen henkiseen taisteluun propagandaministeri Henriot'n johdolla. Samoin kuin Darnandilla on myös hänellä ollut osittaista menestystäkin. Oratoorisena kykynä Henriot, pitäen joka päivä poliittisen radiopuheen, on saanut jonkinlaista otetta kansalaisiin. Samat henkilöt, jotka vielä viime vuonna sanoivat ei milloinkaan vaivautuvansa avaamaan

Vichyn yksitoikkoista radiota, kuuntelevat nyt, mitä Henriot'lla on sanottavana. Suurelta osalta hänen esiintymisestään johtuu eräiden seuraavassa käsiteltävien virtausten tai pikemminkin vastavirtausten vahvistuminen.

III. Kommunismi.

Venäjän voitollinen sodankäynti on voimakkaasti vaikuttanut vapautumistoiveisiin miehittäjästä. Ei ole liioittelua sanoa, että tavallinen ranskalainen tuntee etujen yhteisyyden vallitsevan Ranskan kansan ja Neuvostoliiton välillä. Näissä oloissa on kommunismilla, odotettuna Ranskan välillisenä vapauttajana, ollut edellytyksiä saada entistä lujempaa jalansijaa täällä. Solutustyö on johtanut siihen, että maquis on saanut entistä enemmän kommunistista luonnetta. Eräs hengenmies sanoi minulle hiljattain, että aluksi maquis oli "sympaattinen" liike; nyttemmin on kaikki syy huolestumiseen sen sisäisestä kehityksestä. Kertojani lausui, että n.s. hyvienkin perheiden sinne siirtyneet pojat ovat omaksuneet ihmeteltävän nopeasti kommunistisen maailmankatsomuksen. Ottaen huomioon eräät väitetyt rinnakkaisilmiöt m.m. eräissä Englannin lakkoliikkeissä ei ole vailla merkitystä saamani tieto, että maquis'n keskuudessa on myös ryhmiä, jotka eivät ole moskovalaisia, vaan "itsenäisiä" eli siis n.s. trotskilaisia.

Varakas kansanaines ei tunne pienimpiäkään omantunnonvaivoja elintarvikkeiden hankkimiseksi mustan pörssin avulla, jollaista menettelyä asianomaiset sitäpaitsi pitävät suorastaan isänmallisena, koska miehitysvalta heidän mielestään muuten ottaisi k.o. hyödykkeet. Katkeruus parempiosaisia kohtaan on köyhän väestön keskuudessa tavaton. Paitsi siis maquis'n parissa - saman laajemmassa merkityksessä - on kommunismi löytänyt otollisen maaperän kaupunkien nälkiintyneessä työläisväestössä. Tämä on tosiasia ~~huolimatta~~ riippumatta siitä mitalin

toisesta puolesta, että säännöstellyt elintarvikeannokset jo sinänsä ovat täysin riittämättömät puhumattakaan että vähäiset annokset eivät ole läheskään aina edes saatavissa.

Seuduilla missä maquis hallitsee kommunismin vastavaikutus ei näy. Sensijaan rauhoitetuilla seuduilla on ollut havaittavissa vieraantumista siitä. Porvaristossa on Alger'n n.s. yhteistyö bolsheviikkien kanssa ja huomio kommunistisen vallankumouksen esivalmisteluista emämaassa aikaansaanut, että antikommunistinen kannanotto on voittanut alaa. Pucheu'n tapaus on pelottanut. Yleisesti tiedetään, että hän oli n.s. sinarkistisen liikkeen johtomiehiä. Tämä liikehän, joka aikaisemmin oli voimakkaasti edustettuna Vichyn hallituksessa, on näytellyt merkittävää osaa aselevon jälkeisen Ranskan asennoitumisessa. Liikkeen ta rkoitusperä oli taloudellinen yhteistyö Saksan kanssa siinä mielessä, että ajan mittaan myös Englanti ja Amerikka taipuisivat sovintorauhaan kapitalististen etujen pelastamiseksi. Sinarkismin anglosaksiset edustajat eivät saaneet pelastetuksi Pucheu'tä, vaan de Gaulle'in oli taivuttava - niin ajatellaan - bolshevismin edessä ja mestattava hänet. Tämä yksityistapaus on tehnyt omistavien kerroksien monissa piireissä järkyttävän vaikutuksen Ranskassa.

Yhteenveto on, että kommunismi ja antikommunismi, molemmat, ovat voittaneet alaa. Käsitykseni on, että kommunismi ei ole milloinkaan ennen ollut niin levinnyt Ranskassa kuin nykyään. Antikommunismi on samoin, jossain määrin, nostanut pitkästä aikaa päätään. Linjat hahmoittuvat, lähestytään ehkä sisäisten rintamamuodostusten aikaa.

IV. Äärimmäisyyspuolueet hallituksessa.

Kokeneena "heikkojen kohtien" propagandistisena löytäjänä Déat on iskenyt asian ytimeen. Työministerinä on hän jatkanut aikaisempia ponnistuksia palkkojen korottamiseksi. Mutta samalla hän on julki-

lausunut, että vieläkin tärkeämpi tehtävä on ravintokysymyksen hoitaminen - kysymys, joka ei kuulu hänen toimintapiiriinsä. Eri tahoilta saatavissa olleet tiedot näyttäisivät osoittavan, että Ranskan työväestö on vastaanottanut hänen nimityksensä työministeriksi asiallisesti; huolimatta hänen tunnetusta ulkopoliittisesta äärimmäisyyskannastaan on odotettava hänen tekojaan.

Joskin luulen voivani väittää, että Déat'n ulkopoliittiset aivoitukset ovat vähemmän merkityksellisiä maan ulkopoliittiselle johdolle, ei voida sivuuttaa eräitä hänen lehtensä yleisluontoisia lausuntoja: "joko kansallissosialistinen tai bolshevistinen maailmankatsomus". Hieman ranskalaistaen on Darnandin äänenkannattaja koettanut lyödä lävitse iskulauseen "miliisiläinen sosialismi", jatkona Déat'n lausunnoille L'Oeuvre'issä, että ilman miliisin toimintaa 1940:n kansallinen vallankumous on tyhjä ja petollinen lause. Ei voida jättää huomioonottamatta, että myös hallituksen keskuudesta julistetaan jotakin, jota ei voi nimittää muuten kuin "uusi ohjelma".

IV. Alger.

Miltei tähän saakka ovat kansan sympatiat olleet ehkä n. 90 %:sesti dissidenttien ja anglosaksien puolella. Nyttemmin on havaittavissa heikkoa pesäeroa. Alger'n fanatismi, josta todellisia merkkejä näkyi vasta viime marraskuussa (rap. 53/1943), on kasvanut. Alger'n suvaitsemattomuus niitä aineksia kohtaan, jotka eri syistä ovat olleet yhteistoiminnassa Vichyn kanssa, on ponnekkaasti julkilausuttu Alger'n kuoleman- ym. tuomioiden muodossa. Emämaassa on todella suuri määrä kansalaisia, jotka sympatisoivat dissidenttien kanssa, mutta jotka ovat olosuhteiden pakosta joutuneet palvelemaan Vichyn hallitusta. Nämä ainekset näkevät, että heillä ei luultavasti ole enää armoa Alger'n sil-

missä. He ovat täten ajetut niin sanoakseni itsepuolustuksen tielle. "Epäilevien" luku on siis kasvanut. Heihin koettaa nyt vedota Vichy.[x] Toisena hyötyjänä ovat anglosaksit. Mutta sympatiat dissidenttejä kohtaan ovat siis horjumassa. Voittaa alaa aikaisemmin tiedoittamani käsitys, että ehkä myös de Gaulle on ohimenevä ilmiö, kuten Giraud'kin, ja että ehkä marsalkka voi vielä kerran järjestää asiat anglosaksien kanssa.

Vichyn periaatteellisesta pyrkimyksestä edustaa Ranskaa ja kostotoimenpiteiden välttämisestä Alger'ta vastaan tahdon mainita kuulleeni ensiluokkaisesta lähteestä, että Laval suostui erittäin vastahakoisesti repressalioihin, nim. eräiden Alger'n johtomiesten omaisten pidättämiseen emämaassa. Déat vaati sitäpaitsi m.m. omaisuuksien takavarikoimisia. Ne olisivat kohdistuneet suurelta osalta juutalaiseen kapitaaliin, jonka esilletuomiin probleemeihin Laval ei halunnut suinkaan sitoutua.

V. Sisällissota.

Niin paljon kuin jo aikaisemminkin on puhuttu sisällissodan puhkeamisesta Ranskassa, oli huomattava, että suorastaan teknillisesti katsoen se oli vaikeasti ajateltavissa, koska kerran puuttui tehokas toinen puoli, t.s. aktiivinen kollaboratiolinja. Sen pariisilaismuodostelmat olivat häviävän pieni osa kansaa. Mutta nyttemmin on tilanne toinen. Ärimmäisyysainekset ovat edustettuina hallituksessa ja heillä on ote julkisiin asioihin. Miliisi on melkoiselta osaltaan fanaattista, uusiin tehtäviin asetettu ja aseellista mahtia edustaen voimantuntoinen. Miliisi on ryhtynyt häikäilemättömään taisteluun edessään olevia toisin ajattelevia vastaan. Kehityksen pysähdyttäminen ei ole helppoa. Varsinkin maihinnousutapauksessa tilanne on oleva erittäin risti-

x) Kuten Pétain tämänpäiväisessä deklaratiossaan.

riitainen. Ei ole vailla tiettyä oikeutusta eräs lehtilausunto, että samaan aikaan kuin muut kansat kokoavat voimiaan ranskalaiset sensijaan valmistautuvat keskinäiseen taisteluun.

VI. Hyökkäykset Ranskan alueelle.

Henriot'n eräs teesi on ollut, että anglosaksien ja dissidenttien valmistama vapautus merkitsee raunioita ja hävityksiä. Näihin saakka hän ei ole saanut osakseen vastakaikua, mutta varsinkin Pariisin viime pommitukset ovat muuttaneet mielipiteitä. Ainakin ensivaikutelmana mieliala on muuttunut anglosaksilaisvastaiseksi, mikä ei suinkaan merkitse pro-saksalaista kannanottoa. Puhe "Euroopan puolustamisesta" x) ei tehoa kansaan.

Anglosaksinen propaganda on osunut vaikuttavaan kohtaan korostaessaan viime aikoina, että edellisen maailmansodan aikana ranskalais-englantilainen sotatoiminta ei säästänyt vihollisen valtaamia ranskalaisia alueita; kukaan ranskalainen ei silloin tehnyt vastahuomautuksia; kuinka siis voitaisiin tehdä niitä nyt?

VII. Ranskan johto.

Tällä kuulee usein keskusteltavan siitä, kuka tai mikä elin Ranskassa todella ylläpitää valtiovallan oikeudellista tai käytännöllistä laillisuusjatkuvaisuutta. Monet anti-vichyläiset katsovat, että ainoa laillinen elin ovat departementtineuvostot, jotka 1939 valittiin 6 vuodeksi. Tämä ajatus ei ole vieras Lavalillekaan, jonka tiedetään harkinneen mahdollisuutta antaa niiden avulla valita jonkinlainen parlamentti, m.m. valtionpäämiehen mahdollisesti tarpeellista valintaa varten.

---

x) ,mihin Pétain viittasi, psykologisesti katsoen epäonnistuneesti, tämän päivän puheessaan.

Déat'n L'Oeuvre lausui muutama päivä sitten sen ajatuksen, että joskin Pétain on Ranskan kansan johtaja, niin nuori polvi katsoo vain tulevaisuuteen.

Alger'lla on tunnetusti omat käsityksensä näistä asioista.

Marsalkan tämän päivän puheessa kiinnittää huomiota hänen jykevä sanontansa, että hän on Ranskan valtion päämies ja että häntä on toteltava. Ei ole kuitenkaan vältettävissä vaikutelma, että kriitillisessä tilanteessa Saksa luottaa sittenkin enemmän Lavaliin kuin Pétainiin.

VIII. Maihinnousu.

Ei ole epäilyäkään, että marsalkan ja Lavalin pohjimmainen tarkoitusperä olisi estää Ranskaa muodostumasta uudestaan taistelukentäksi. Tästä saavat selityksensä aikaisemmin tiedoittamani ranskalaiset rauhantunnustelut lännessä. Sanotusta asianhaarasta saavat samoin selityksensä marsalkan lukuisat Saksalle antamat vakuutukset lojaalisuudesta maihinnousutapauksessa ja hänen tämänmukaisista vetoomuksistaan Ranskan kansalle viimeksi tänään. Rohkenisin jatkuvasti olla sitä mieltä, että vasta onnistunut maihinnousu voisi saattaa marsalkan muuttamaan kantaansa. Toisin olisi asianlaita siinä tapauksessa, että saksalaiset epäilisivät marsalkan asennetta niin täysin, että he heti maihinnousutapauksessa ryhtyisivät radikaalisiin toimenpiteisiin häntä vastaan, t.s. veisivät hänet jonnekin muualle. Ellei muuta, niin arvaamattomia eri mahdollisuuksia kuvaavana haluan nimittäin mainita, että eilen luonani eräs marsalkan nykyiseen lähiympäristöön kuuluva henkilö[x] lausui minulle, että viimeksimainittu mahdollisuus ei ole suinkaan poissuljettavissa. Tämän lausunnon taustana on epäilemättä otettava huo-

---

x) Siviilikabinettinsa päällikkö Tracou.

mioon m.m., että pikaista maihinnousua Ranskassa pidetään tällä varmana sekä ranskalaisella että saksalaisella taholla.[x)]

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

---

x) Ilmapiirin osoituksena voidaan mainita: Suurkaupunkien varakkaat asukkaat hankkivat maaseutusuntoja; kotoisia elintarvikevarastoja kerätään jne. Syöksyä näille toimenpiteille ovat antaneet kulkuyhteyksien vaikeutumiset; esim. Pariisin useimmille asemille, jotka ovat pommitetut, ei enää junalla pääse.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Pakaslahti.

13/5-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 369/115.

Vichyssä 17 p:nä toukokuuta 1944.

RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C6	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 27, 28 ja 29, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 27: Ranskan marsalkan tragiikka.

" 28: Ranskan marsalkan tragiikka II: Lisiä yleisiin näkökohtiin.

" 29: Eräitä keskusteluja.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 37/96 Sal Salainen. 44

RAPORTTI n:o 87.

Vichy ssä 13 p:nä touko kuuta 1944

27/5-44 | RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Asia: Ranskan marsalkan tragiikka.

Ollessani t.k. alkupäivinä Pariisissa kertoi minulle eräs entinen korkea ranskalainen diplomaatti, joka on marsalkka Pétainin henkilökohtainen ystävä, tämän lausuneen hänelle huhtikuun viime päivinä, että hän itse tahtoo saksalaistenkin toivomuksia vastaavasti siirtyä Pariisiin tai sen lähettyville. Eräs täkäläinen kolleegani oli käymässä marsalkan luona 1.5. Mutta Pétain lausui tällöin, että kysymys siirtymisestä Pariisiin ei ole esillä ja että hän, joka on "vanki", tahtoo jäädä Vichyhin; [illegible]

Saksan vaatimus marsalkan siirtymisestä Pariisin lähettyville esitettiin hänelle luultavimmin 3.5. tai aamupäivällä 4.5. Iltapäivällä 4.5. opetusministeri Abel Bonnard lausui minulle, että siirtyminen Pariisin lähettyville voi tulla piankin ajankohtaiseksi. Seuraavana päivänä Pariisin kunnallispresidentti Taittinger kertoi minulle olleensa edellisenä iltana puhelinkeskustelussa marsalkan kanssa, joka oli antanut hänelle tehtäväksi suorittaa valmistelut sijoittumisekseen Pariisin lähettyville n. viikon kuluttua. Samana iltana soitti minulle Vichystä juuri saapunut Sveitsin lähettiläs Stucki antaen ymmärtää, että hänellä olisi tärkeitä uutisia. Sovimme tapaamisesta. Hän kertoi seuraavaa:

JAKELUOHJE:

Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

4.5. iltapäivällä saapui nuntius hänen luokseen ja lausui saaneensa tietää, mitä oli tapahtumassa. Saksa oli esittänyt marsalkalle vaatimuksen siirtymisestä pois Vichystä. Tämä olisi välttämätöntä, 1) koska maihinnousu on välittömästi edessä; 2) koska tällöin on tarjolla vaara, että anglosaksiset laskuvarjojoukot yllätten veisivät marsalkan ja siten Ranskan laillisen hallitusvallan Englantiin; 3) koska sotilaalliset tarkoituksenmukaisuussyyt eivät salli Vichyn suojaamiseksi riittävää Saksan sotavoimien sijoitusta. Lisäsyynä oli Saksan pelko, että maihinnousutapauksessa marsalkka ei Vichyssä ehkä olisi riittävän tarkasti kontrolloitavissa, vaan voisi ryhtyä johonkin sellaiseen Saksalle kiusalliseen toimenpiteeseen kuin valtiosääntöasiassa viime marraskuussa. - Marsalkka oli ilmoittanut vastalauseensa, mutta sanonut katsovansa menettäneensä toimintavapautensa ja antavansa siitä syystä siirtää itsensä. Toimenpide pantaisiin täytäntöön muutaman päivän kuluttua. - Nuntiuksen poistuttua kertojani meni heti suurläh. Rochat'n puheille kertoen tiedoistaan. Rochat oli ne asiallisesti katsoen täysin vahvistanut, joskin hieman yllättyneenä siitä, että Stuckille jo ne oli. Samana iltana viimeksimainittu otti yhteyden puolueettomien maiden suurlähettiläisiin ja lähettiläisiin (mikä käytännössä merkitsi Espanjaa ja Turkkia); valtionpäämiehen menettäessä toimintavapautensa katsoivat he, että hallituksensa jättänevät edustustot v.a. asiainhoitajan varaan. - Kun Stucki seuraavana iltana Pariisiin saavuttuaan kertoi minulle tietonsa, sain sen vaikutelman, että hän ei katsonut nyt olevan mitään estettä ottaa yhteyttä myös toisessa asemassa olevan maan edustajaan tässä asiassa, kun olimme virallisen toimipaikkamme ulkopuolella.

Alussamainitsemaltani ranskalaiselta diplomaatilta sain 6.5. aamupäivällä tiedon, että marsalkan siirto tapahtuukin jo seuraavana päivänä. Illalla 6.5. tiesi sen koko Ranska. Vichyn radio ilmoitti siitä marsalkan lähdettyä matkalle.

Lähtemispäivän 7.5. aamulla marsalkka kutsui luokseen nuntiuksen. Tässä klo 10,45 alkaneessa audienssissa, jossa olivat läsnä myös suurläh. Rochat ja marsalkan siviilikabinetin päällikkö Tracou, marsalkka ilmoitti nuntiukselle, että hänen täytyy vastoin tahtoaan siirtyä Voisins'in linnaan lähelle Rambouillet'a. Toiseksi hän ilmoitti tiedoksi nuntiukselle välittömästi tämän vastaanoton päättymisen jälkeen esittävänsä min. v. Renthe-Finkille seuraavan tiedonannon:

"Le Gouvernement du Reich a fait connaître au Maréchal de France, chef de l'Etat, la nécessité de transférer sa résidence temporairement hors de Vichy, en zone occupée, en vue d'assurer la sauvegarde de sa personne.

Le Maréchal a fait connaître à plusieurs reprises qu'il tenait à demeurer à Vichy, où il a fixé depuis l'armistice le siège légal du Gouvernement.

Néanmoins, devant le désir qui est exprimé et en raison des événements qui pourraient se produire, le Maréchal se transportera dans la région parisienne, mais le siège légal du Gouvernement reste à Vichy et le Maréchal y reviendra dès que les raisons qui ont motivé son éloignement auront cessé d'exister."

Nuntiuksen ja yhdessä hänen kanssaan Rochat'n poistuessa klo 11,15 meni heidän jälkeensä marskin luo v. Renthe-Fink.

Saatuani eräältä tuttavaltani viittauksen, että marsalkalla lienee ennen poistumistaan ollut keskusteluja nuntiuksen kanssa, pyysin puheillepääsyä tämän luo. Ottaessaan minut vastaan 9.5. nuntius kertoi edelläolevan, antoi marskin ilmoituksen sanamuodon ja lisäsi m.m.: Marsalkan sanat jättivät hänet epäselvyyteen siitä, oliko tarkoituksena, että hän diplomaattikunnan vanhimpana saattaisi ilmoituksen muiden missionipäälliköiden tietoon; hän ei ole virallisesti niin menetellyt, mutta hänellä ei ole epäilyä saattaa sanottua asiakirjaa hänen puoleen-

sa kääntyvien kolleegojen tietoon.

Lähdölleen Vichystä marsalkka olisi tahtonut antaa ulkonaisenkin leiman pakkosiirrosta, t.s. lähdön tapahtumisesta saksalaisten suojeluksessa. Kuitenkin vasta Vichyn kaupunkirajan toisella puolella saksalaiset autot liittyivät suojelusvartioiksi. - Min. v. Renthe-Fink on siirtynyt samanaikaisesti Voisins'in lähelle.

Vastoin tiedoitustani, että marsalkka kohta siirtyisi itse Rambouillet'hen, jää hän kreivi de Felsen linnaan Voisins'iin. Näin siitä syystä, että lähempänä rautatietä ja asemia Rambouillet ei ole yhtä turvallinen pommitusvaaran kannalta.

Ollessani 9.5. informoitumassa Rochat'n luona antoi hän kaikkein aluksi luettavakseni 7.5. päivätyn marsalkan allekirjoittaman kiertosähkeen maan ulkoedustukselle. Sensijaan että marsalkan tiedonanto Saksan edustajalle jätti epäselväksi kysymyksen siitä, hoitaako hän pakollisen Vichystä poissaolonsa aikana valtionpäämiehen tehtävät, kiertosähke, jonka sisällyksen olen sähkeitse tiedoittanut, sisälsi myönteisen ilmoituksen tästä. Rochat mainitsi marsalkan itsensä lisänneen sähkeluonnokseen sanat: La France continuera. Muuten Rochat kertoi tilanteen jälleen ennalleen: Marsalkka vastaanottaa lähetystöpäälliköitä, hallitus jää Vichyhin periaatteessa (useimmat ministerithän ovat toimineet vakinaisesti Pariisissa jo ennen esim. allekirjoittaneen tuloa tänne), marskin kabinetit toimivat Vichyssä, sillä Voisins'issä ovat marskin mukana vain Tracou, yksi adjutantti ja henkilääkäri Ménétrel.

Nuntius huomautti, että Saksan ministerille annetun tiedonannon - joka yksinään luettuna on vastalause - ja marsalkan kiertosähkeen muodostaessa kokonaisuuden, ei liene aika vielä tehdä lopullisia johtopäätöksiä. Marsalkan luo akreditoidut puolueettomat edustajat (siis lähinnä Vatikaani, Espanja ja Turkki) ovat saaneet aiheen muodollisesti tarkistaa sikäli alkuvaikutelmaansa, että he ovat asettuneet odottavalle

kannalle. Poikkeuksen jyrkempään suuntaan muodostaa Sveitsi, jonka lähettiläällä on ohje jättää lähetystönsä - 4.6. päivän menessä - mitään periaatteellista ilmoitusta ulkovirastolle tekemättä - v.a. asiainhoitajan johtoon. Min. Stucki ei voi kuitenkaan heti näin menetellä, koska hän ei ole vielä saanut pyytämäänsä viisumia Saksalta ja varsinkin koska hänen neuvoksensa oli vaikean sairauden takia matkustettava Sveitsiin. Ollessamme eilen pienessä seurassa min. Stuckin vieraina hän kertoi sanoneensa Rochat'lle käsittelevänsä itseään "oman v.a. asiainhoitajansa sijaisena"! Poikkeuksen toiseen suuntaan puolueettomien lähettiläiden joukossa muodostaa Irlanti. Sen lähettiläs otaksui jäävänsä tänne niin pitkäksi aikaa kuin se teknillisesti on mahdollista, sillä hallituksensa ei halunne jättää käyttämättä Vichyä kaikesta päättäen tällä kulmalla edessäolevien suurten tapahtumien huomioimispaikkana. Muiden puolueettomien maiden Vichyn-lähettiläät eivät ole tällä hetkellä täällä.

Suurläh. Rochat myönsi ilman muuta esim. minulle, että marsalkan siirtyminen on pakkosiirto, jota vastaan tämä on esittänyt vastalauseen. Tuntuu hieman pitkällemenevältä, että henkilökohtaisissakin keskusteluissa koetetaan vakuuttaa päinvastaista nimenomaan kahdella taholla. Paitsi että saksalaiset niin vakuuttelevat menettelee samalla tavoin Ranskan virallinen propaganda. Min. Henriot esitti tätä "kantaa" tänään eräällä diplomaattiaterialla, jolloin me monet muut läsnäolleet rajoituimme kuuntelemaan hänen sanojaan hänen tavallisuudesta poikkeavalle kuulijakunnalleen. 9.5. hän piti radiopuheen, jossa hän selosti marsalkan omaa siirtymispäätöstä. Min. Stucki lausui minulle, että "milloinkaan ei liene minkään hallituksen puolelta näin skandaalimaisesti valehdeltu kansalle".

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Pakaslahti

15/5-44.

5000—8—43. 4270.

37 96 Sal. - 44

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.

27/5-44 - -

RAPORTTI n:o 28.

Vichy ssä 15 p:nä touko kuuta 19 44.

5 C6

Asia: Ranskan marsalkan tragiikka II:
Lisiä yleisiin näkökohtiin.

Osa johtopäätöksistä lankeaa ilman muuta edellisestä raportistani. Otettaessa huomioon eräitä lisähavaintoja lienee syytä koota yhteen seuraavaa.

Saksan vaatiman marsalkan pakkosiirron minus-puolen vaikutukset ovat niin huomattavat, että Saksalla lienee täytynyt olla "pätevät"syyt siihen.

Maihitus- ja laskuvarjojoukkojen vaaraa saksalaiset pitivät vaarana n:o 1. (huom. Mussolinin vapauttaminen). Toinen vaara oli epävarmuus marsalkan asennoitumisesta. Saanen viitata useihin tämän vuoden raportteihini, joissa olen käsitellyt marsalkan pyrkimystä ovien pitämiseksi avoinna länsivaltoihin käsin (viimeksi rap. 21 ja 22). Tästä marsalkan pyrkimyksestä huomautti minulle myös kahdessa yhteydessä edellisessä raportissani mainitsemani ranskalainen diplomaatti. Eräs virkaveljeni kertoi saaneensa - siirron jälkeen - tietää eräästä Vichyn yhteydestä Lisboaan, joka aiheutti erään teknillisesti sitä varomattomasti hoitaneen puolustusministeriössä palvelevan upseerin pidätyksen Gestapon taholta.

Saksalaiset olivat tietoisesti valmistautuneet marsalkan siirtämiseen. Ehkä saadakseen sille moraalista tukea saksalaiset olivat jo etukäteen levittäneet käsitystä Vichystä vaarallisena olinpaikkana

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ranskan hallituksen jäsenille nykyoloissa. Rap:ssa 26, 28.4., mainitsemani henkilön aavistus pakkotoimenpiteistä marsalkkaa vastaan invasionitapauksessa on osoittautunut periaatteessa oikeaksi tilannearvosteluksi, kuitenkin sillä erotuksella että toimenpiteeseen ryhdyttiin siis jo invasio-pelosta. - Että toimenpide tapahtui suunniteltuakin kiireellisemmässä tempossa, sitä vahvistaa tri Ménétrelin paluu pari kolme päivää myöhemmin Vichyhin hakemaan yhtä ja toista tänne jäänyttä, Voisins'issä tarvittavaa kirjallisuutta yms.

Marsalkan osanotto Pariisin surujuhliin 26.4. ja siten hänen ensimäinen poistumisensa etelävyöhykkeeltä vaikuttivat yllätykselliseltä. Kyseessä oli luultavimmin marsalkan oma-aloitteinen toimenpide, mutta saksalaiset näkivät sen erittäin mielellään, koska se prejudikaattina oli hyvin sopiva heidän suunnitelmilleen marsalkan n.s. tilapäiseksi siirtymiseksi pohjoisvyöhykkeelle.

Marskin Pariisin-käynnin osoittautuminen taitavaksi sisäpoliittiseksi vedoksi, hänen arvovaltansa äkillisesti jälleen noustessa, merkitsi kuitenkin kaksiteräistä miekkaa. Voimatta jättää syrjään epäluulojaan hänen pohjimmaista asennoitumistaan kohtaan saksalaisten lienee täytynyt saada siitä sittenkin lisäaihe toimenpiteeseensä hänen siirtämisekseen täydellisemmin heidän kontrolloitavakseen. - Marsalkan kansansuosion lisääntymistä muuten kieltämättä osoittavat ne vastaanotot, jotka hän spontaanisesti sai matkan varrella Pariisiin (erityisesti Orléansissa) ja juuri tekemillään matkoilla pommitetuille seuduille. Samalla ne on huomattava tilaisuuksina, joissa kansa osoittaa saksalaisvastaista asennettaan. Niin kävi jo kansan hyvästellessä marsalkkaa hänen lähtiessään Vichystä.

Mikä vuoksi marsalkka antoi siirtää itsensä edes tilapäisesti, tekemättä lopullisia johtopäätöksiä? On vaikeata löytää muuta tyydyttävää selitystä kuin että kaikkien jo aikaisempien nöyryytysten

jälkeen hän vieläkin tahtoo odottaa mielestään ratkaisevaa hetkeä voidakseen ehkä esiintyä kansan yhtenäistäjänä.

Sensijaan Laval, jolle Saksan pakkotoimenpide tuskin myöskään on mieleinen, on taipunut helpommin. Hän odottaa "suurta tilaisuuttaan", rauhan välittämistä, maihinnousuyrityksen jälkeen.

Virallinen kommunikea korostaa, että marsalkka on siirtänyt olinpaikkansa tilapäisesti pohjoisvyöhykkeelle. Osittain tämän vahvistukseksi lienee - niin kertoi m.m. nuntius - tarkoituksena järjestää, että marsalkka saapuisi käymään tänne ja ~~järjestäisi~~ toimeenpanisi m.m. diplomaattikunnalle vastaanoton (samalla tietysti osoituksena toiminnastaan valtionpäänä). Jos kuumeinen maihinnousuodotus menee ohi, lienee hänen paluunsa tänne odotettavissa. Tai ehkä löydetään keinot hänen turvallisuutensa takaamiseksi saksalaistenkin mielestä täällä. Tällaisia valmisteluja on tietääkseni tekeillä. Niihin lienee johtanut välttämättömyys varsinkin siirron äkillisyyden pareeraamiseksi, erityisesti kun maihinnousua ei siirron jälkeisinä päivinä tullutkaan.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 29.

Ministeri Paasikivi

16/5-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. 37 96 Sal Salainen.

RAPORTTI n:o 29. 27/5-44

Vichy ssä 16 p:nä touko kuuta 1944.

5 C6

Asia: Eräitä keskusteluja.

Kohta jo kuukausi sitten Englannin suorittamaan diplomaattisten oikeuksien tilapäiseen peruuttamiseen Irlannin lähettiläs antoi pienen, mutta ehkä kiintoisan lisän. Hänen ja hallituksensa välinen sähkeyhteys on teknillisesti tapahtunut Lontoon asemien kautta. Joskaan Englannin toimenpide ei koskenut sen kautta kansainvälisessä liikenteessä kulkevia sähkösanomia, irlantilainen kolleegani oli odottanut yhteyksiensä menevän poikki, kun toimenpiteen julkisanottukin tarkoitusperä oli estää eräiden tietojen leviäminen muualle Brittein saarilta. Kuitenkin on lähettilään salasähkeyhteys Lontoon kautta Dubliniin jatkunut ennallaan.

x

Opetusministeri Bonnard lausui keskustelussani kanssaan äskettäin Pariisissa, että huolimatta virallisten tahojen toisinsanovista kannoista on Saksa suorittanut rauhantunnusteluja eri otteisiin milloin itään, milloin länteen, mutta tähän asti aina liian myöhään tai liian aikaisin; tunnustelut länteen ovat tapahtuneet osittain Espanjan, osittain Ruotsin kautta. Tämä lausunto lienee paikallaan noteerata raporttini n:o 22 valossa.

x

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hiljattain tavatessamme lausui suurläh. de Peretti de La Rocca ajatelleensa usein, mitä tapahtuu senjälkeen kuin Venäjä saavuttaa tai saavuttaisi kaikkialla Saksan rintamalla v:n 1941 rajat. Hän huomautti Stalinin julistaneen pelkkää Venäjän vapauttamista puna-armeijan tehtävänä niin järjestelmällisesti ja painokkaasti, että lienee syytä tarkastellessa, onko ehkä sittenkin olemassa mahdollisuus puna-armeijan pysähtymisestä suunnilleen noille rajoille. Hän tahtoi kysyä itseltään, olisiko lukuisista tunnetuista päinvastaisista syistä huolimatta otettava tuollaisen tilanteen varalta huomioon se vaihtoehto, että Neuvostoliitto on tekevä rauhan Saksan kanssa. Puhuteltavani ei tahtonut sulkea pois tätä mahdollisuutta.

x

Palatessaan tämän vuoden alussa Vichyhin monikuukautisen poissaolon jälkeen, joka aluksi johtui poikansa kuolemasta, Sveitsin lähettiläs kertoi minulle saaneensa hallitukseltaan tehtäväksi johtaa Sveitsin valmistautumista sodanjälkeisten talouspoliittisten probleemien käsittelyyn. Ollessaan luonamme hän lupasi minulle selostaa käsityksiään asiasta ehdittyään siihen paneutua. Palattuaan vähän yli kaksi viikkoa sitten uudelta matkalta Bernistä hän kertoi lyhyesti sanoen seuraavaa.x) Vielä pari kuukautta sitten hän oli ollut jossain määrin optimistinen, mitä hän ei enää katso voivansa olla. Anglosaksisissa maissa esitetyt rahapolitiikan eri suunnitelmat ovat saaneet osakseen ainoastaan kritiikkiä ja sitäkin vain siinä muodossa, että ei ole havaittavissa suuntaviivojen kiteytymistä. Täten ei ole käsillä perustaa tulevien talouspoliittisten vaikeuksien käsittelemiseen. Miltei poikkeuksetta eri maat

x) Voin rajoittua näihin hänen johtopäätöksiinsä, koska läh. Voionmaa häneltä saamani raporttijäljennöksen mukaan on tavannut min. Stuckin Bernissä ja tiedoittanut Ministeriölle yksityiskohtia hänen lausunnoistaan.

valmistautuvat saamaan jälleenrakennustarpeisiinsa luottoa USA:n rahamarkkinoilta ja edellyttävät voivansa suunnata uuden vientinsä suurelta osalta myös sinne; kummassakaan suhteessa USA:n taholta ei todellisuudessa ole esiintynyt myötämielisyyttä. Ehkä ainoana positiivisena piirteenä voitanee tehdä havainto, että anglosaksit eivät suunnittele Versaillesin rauhan mielessä vahingonkorvauksia voitetuilta. Neuvostoliiton kannan erilaisuudesta tässä kohdassa antaa kuvan sen välirauhaehto Suomelle. Yleensäkin on todettava, että poliittiset erimielisyydet Venäjän kanssa työntävät jo hahmoittumista hieman osoittaneet länsivaltojen sodanjälkeisen talouspolitiikan suuntaviivat todellisuudessa syrjään ja estävät niiden menestyksellisen valmistelunkin. Min. Stucki tahtoi nähdäkseni korostaa tätä koko kysymyksen arvostelun ulkopoliittista näkökulmaa.

x

Turkin suurlähettiläs Berker ja eräs nuntiatuurin Monseigneurlausuivat, joutuessamme eräässä tilaisuudessa kolmisin keskustelemaan, m.m. että todellisena syynä Mussolinin kaatumiseen suuren fascistiheuvoston kokouksessa oli hänen sille ilmoittamansa uusi sotapolitiikka. Sen mukaan oli tarkoitus ilman sanottavaa vastarintaa siirtyä Pohjois-Italian puolustuslinjoille asti. Molemmat mainituista henkilöistä korostivat, että nyttemmin ei ole enää epätietoisuutta tästä Mussolinin silloisesta politiikasta.

Turkin suurlähettiläs muuten uudisti vanhan teemansa siitä, että hänen hallituksensa tietojen mukaan Venäjä kerta kaikkiaan pyrkii saamaan Balkanin ylivaltaansa eikä salli anglosaksien mahinnousua siellä. Kuitenkin piti hän mahdollisena, että anglosaksit ryhtyvät sellaiseen ja voivat löytää siihen myös Neuvostoliitolle esitettäväksi sopivan ja ehkä tehokkaankin tekosyyn.

x

Keskusteluissa sekä virallisessa asemassa olevien ranskalaisten että ulkomaalaisten diplomaattien kanssa täällä on todettavissa, että miltei poikkeuksettomasti katsotaan maihinnousun Ranskaan olevan ovella, perusteluin, jotka yleensä kulkevat viime kuukausina tunnetuiksi tulleita linjoja. Eräässä keskustelussa muutama päivä sitten, jolloin oli koolla monta henkilöä, herätettiin kysymys myös siitä, onko bluff ja sekä anglosaksien maihinnousu-hermosota että Saksan julkilausuttuja ja muutenkin tiedossa oleva hartaana esitetty toivomus pikaisesta maihituksesta. Läsnäollutta propagandaministeri Henriot'a näytti kiinnostavan tämä kysymys, esitettynä muodossa: minkä vuoksi anglosaksit tekisivät Saksalle sen palveluksen, että ne toimisivat Saksan toivomalla tavalla?

Huolimatta viimeksimainitusta ehkä oikeutetustakin kysymyksestä on <u>täältä</u> käsin todettava paitsi ranskalaisena ja useimpien diplomaattien myös miehitysvallan täkäläisten korkeimpien viranomaisten käsityksenä - kuten salasähkeissä olen tiedoittanut - että maihinnousu on tulossa. Nimenomaan Saksan täkäläisen sotilasjohdon näiden käsitysten vakavuutta todistavat kouriintuntuvasti varsinkin eräissä salasähkeissä tiedoittamani miehitysvallan viimeaikaiset toimenpiteet Ranskassa: 1) Varatoimena saksalaisten täällä verrattain järjestelmällisesti suorittamat ranskalaisten sotilashenkilöiden pidätykset eli, kuten niitä halutaan kutsua, internoinnit; 2) marsalkan kiirehditty siirtäminen Vichystä saksalaisten kannalta turvallisempaan paikkaan; 3) äärimmilleen vahvistettu saksalaisten joukkojen hälytystila; 4) pidätysten ulottaminen erittäin korkeisiin siviiliviranomaisiinkin, joiden lojaalisuutta on ryhdytty epäilemään. - Myös on mainittava, että tietääkseni saksalaisten toivomuksesta - Laval on pysytellyt jo viikon päivät Pariisissa ollakseen pois epävarmaksi sijoittautumispaikaksi katsotusta Vichystä (tällä näkökohdalla ei Lavalin tapauksessa ole yhteyttä edel-

lisessä raportissani mainitsemiini saksalaisten tarkoituksenmukaisuuspuheisiin).

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Pakaslahti.

25/5-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ Vichyssä 27 p:nä toukokuuta 1944.

N:o 400-125.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
41 97 Sal 44
5/6-44 № - -
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:ot 30, 31, 32 ja 33, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 30: Vapautettavien maiden väliaikainen hallinto ja Ranska.

" 31: Eräitä lähinnä sotilaallisluontoisia tietoja.

" 32: Lavalin yleisohjeita maihinnousun varalta.

" 33: Poimintoja jokapäiväisestä elämästä.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Vichy ssä 25 p:nä touko kuuta 19 44.

41 97 Sal 44
5/6-44
5 C6

Asia: Vapautettavien maiden väliaikainen hallinto ja Ranska.

Seuratessaan kilpailijansa Alger'n toimintaa ja arvostellessaan senkin valossa yleistä asemaansa Vichy on voinut viime aikoina tehdä eräitä sille välillisesti ehkä hieman lohdullisia havaintoja.

Länsivallat ovat tehneet Belgian ja Hollannin pakolaishallitusten kanssa sopimukset näiden maiden hallinnon väliaikaisesta järjestämisestä maihinnousun jälkeen. Sopimukset on saatettu Neuvostoliiton tietoon. Vastaavanlaiset sopimukset on tehty Norjan pakolaishallituksen kanssa, Neuvostoliiton ollessa tällöin kuitenkin yksi sopimuspuoli. Kuten arvattavasti muuallakin on myös täällä tämä eroavaisuus pantu merkille yhtenä niistä harvoista kiistämättömistä eikä vain spekulatiivisista osoituksista, jotka näyttävät Neuvostoliiton poliittisia pyrkimysperiä.x) Mutta tärkeämpää on ranskalaiselta kannalta, että sanotunlaista sopimusta ei ole ainakaan vielä tehty Alger'n kanssa. Vichy on tämän johdosta taipuvainen eräisiin päätelmiin, joita kylläkin käsitellään hyvin varovaisesti, etten sanoisi suorastaan epävarmasti.

Sanotunlaisen sopimuksen puuttuminen Alger'n kanssa todetaan täällä ilmeisellä tyydytyksellä. Siinä tahdotaan nähdä merkki, että länsivallat eivät ole halukkaita lopulliseen yhteistyöhön Alger'n

x) Eräs ulkoministeriön johtava virkamies kysyikin minulta, mitä johtopäätöksiä esim. maamme lehdistö on tehnyt norjalais-sopimuksesta.

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

komitean kanssa. Tätä vaikutelmaa ovat tietysti vahvistaneet Churchillin sanat 24.5., että länsivallat eivät ole varmoja siitä, että Alger edustaa Ranskan kansaa, joten komiteaa ei voida käsitellä Ranskan laillisena edustajana. Sanotulle vaikutelmalle on samoin antanut tukea huono vastaanotto anglosaksien taholta de Gaulle'in päätökselle Alger'n komitean nimen muuttamisesta Ranskan väliaikaiseksi hallitukseksi (Times lienee kuitenkin asettunut puoltamaan sen tunnustamista). Merkittäköön myös, että de Gaulle on ilman menestystä vaatinut Alger'n komitealle USA:n haltuun joutunutta Ranskan pankin kultavarastoa, joka aikoinaan siirrettiin täältä Antilleille.

Mutta ennen kaikkea tahdotaan täällä tehdä se päätelmä, että länsivallat pyrkivät olemaan sitomatta Eisenhowerin käsiä maihinnousutapauksessa, t.s. hänen mahdollisuuksiaan asettua yhteyteen kaikkien hyväksinäkemieen ranskalaisten piirien kanssa. Maanalaisten voimien keskuudessa lienee eräs huomattava ryhmä, joka ei Lontoonkaan kautta ylläpidä kosketusta Alger'hen, vaan toiminee jokseenkin täydellisesti Englannista käsin johdettuna.[x] Mutta Eisenhowerin säilyttäessä toimintavapautensa ehkä tulee se eräiden virallistenkin piirien odottama tilaisuus, jolloin Pétain voi astua jälleen näyttämölle rikkinäisen kansan yhdistäjänä? Eräs ulkoministeriön johtava virkamies lausui minulle kahdenkeskisessä keskustelussa, että vaikka ei mentäisikään laskelmissa ja toiveissa näin pitkälle, niin kuitenkin on todettava, että portti on toistaiseksi avoinna järjestelyille.

Niitä helpottaa se seikka, että niihin ei tarvita hallitusten välisiä toimenpiteitä, vaan tapahtuisivat ne Eisenhowerin kanssa. Tässä valossa kiintyykin Vichyssä huomio siihen, että täällä käytettävissä olevien puutteellisten tietojen mukaan edellämainitut Belgian ja Hol-

---

x) Lontoon tiedoitussulku on muuten vaikeuttanut sitä tietä kulkevia Alger'n yhteyksiä emämaan vastustusliikkeeseen.

lannin sopimukset on tehty muodollisesti katsoen Eisenhowerin kanssa tai ainakin niin, että myös hän on niissä muodollisesti osallisena.

Ylläkerrottu on omiaan antamaan lisävalaistusta ja oikeutustakin viime kuukausina tiedoittamilleni Vichyn johdon luovimispyrkimyksille. Yhdenmukaista tämän Vichyn politiikan kanssa on marskin jatkuva pidättyväisyys Saksaa kohtaan. Vasta vastalauseiden jälkeen taipuu hän sen vaatimuksiin. Viimeisin esimerkkihän siitä on hänen pakollinen siirtymisensä Pariisin lähelle Voisins'iin; ylihuomenna siirretään hänet, "väliaikaisesti" jälleen, erääseen saatelislinnaan lähellä St.Germain des Fossés'ta (merkillistä kyllä tärkeän rautatiesolmukohdan läheisyyteen), hieman Vichystä luoteeseen.

Liittyen jo mainitsemaani huomautukseen täkäläisten päätelmien epävarmuudesta ei Vichyssä suljeta silmiä myöskään toisenlaisilta mahdollisuuksilta. Katsotaan, että esim. nyt kyseessä olevan sopimuksen puuttumisen länsivaltojen ja Alger'n välillä on voinut hyvinkin oleellisesti aiheuttaa esim. de Gaulle'in henkilöllisyys. Luultavasti oikeutetusti huomautetaan täällä, että hän on kulmikas ja vaikeasti käsiteltävä herra; mahdollisimman kauan länsivallat siis välttävät muodollisen sananvallan myöntämistä hänelle Ranskan asioissa invasion muodostamissa olosuhteissa, joissa sotilasjohdon kädet on pysytettävä vapaina. Alger on yhtynyt valmistelutoimenpiteisiin emämaan hallinnon järjestämiseksi vapautuksen hetkellä. Tarkoitusta vartenhan on komiteassa olemassa nimenomainen komissaarikin. Erikseen eteläistä ja erikseen pohjoista Ranskaa varten Alger on jo asettanut sotilasvaltuutettujen lisäksi myös siviilivaltuutetut. Asianomaiset toiminevat Lontoossa. M.m. tämä seikka sinänsä muuten jo antaa aiheen pitää hyvinkin mahdollisena, että Lontoossa on Alger'n tyydyttä-

misyrityksenä jotakin sovittu vapautettavan Ranskankin väliaikaisesta hallinnosta, joskaan ei samalla tavoin sopimuksellisesti kuin Belgian, Hollannin ja Norjan kohdalta. Eräässä tiedonannossaan Alger'n komitealle Cordell Hull viime kuun alussa sitäpaitsi ilmoitti USA:n hallituksen mielellään näkevän komitean ryhtyvän johtamaan maihinnousun tapahduttua laillisen järjestyksen ja hallinnon palauttamista Ranskassa, tosin ylimmän sotilasjohdon kontrollin alaisuudessa. Rajoitustensa takia ilmoitus ei ensinkään tyydyttänyt de Gaulle'ia. T.k. alussa kenraali lausui eräässä haastattelussa, että Alger'n suhteet anglosaksisiin valtoihin eivät ole tyydyttävällä kannalla.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 631.

Ministeri Paasikiven.

26/5-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Vichy ssa 26 p:nä touko kuuta 19 44. 41 97 Sal 44

Asia: Eräitä lähinnä sotilaallisluontoisia tietoja.

3/6-44 № -

5 C6

Sotilaallisten tukikohtien rakentaminen Pariisissa ei ole rajoittunut n. 15:een (rap. 23), vaan on järjestelmää kehitetty tehokkaasti. Sanottuja tukikohtia on nyttemmin rakennettu tai rakenteilla kaikesta päättäen useita kymmeniä. Niiden lisäksi on rakennettu lukuisiin paikkoihin kulmatalojen kellarikerroksiin heikohkoilta vaikuttavia puolustusasemia. Niiden ilmeisenä rajoitettuna tarkoituksena on niille avautuvien katujen ja niillä ehkä esiintyvien liikehtimisten hallitseminen sanotuista asemista avattavan tulen avulla. - Siellä täällä kaupungilla näkee myös piikkilanka- ja muita tankkiesteitä tai valmiiksi katujen sivulle sijoitettua materiaalia niiden pikaiseksi pystyttämiseksi. Valmistelut vaikuttavat siihen määrin hyviltä, että nuo laitteet muodostanevat sulkutulen tukemina varsin tehokkaita estemuodostelmia.

Ehemmistön Ranskaan sijoitetuista ulkomaalaisista joukko-osastoista (rap. 25) muodostavat venäläiset. Niiden ilmeisen ja jo esillekäyneen epäluotettavuuden takia niitä on sijoitettu eri puolille maata, Pariisiin, eri osiin rannikkoseutua (m.m. Normandiaan) ja myös sisämaahan. Merkillistä on, että eräitä yksiköitä on jatkuvasti sijoitettuna myös lähelle maquis'n seutuja siten suorastaan provosoiden karkaamisia sen riveihin. - Tiedetään tapauksia - muitakin kuin karkaami-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sia - , jotka osoittavat kommunististen mielipiteiden esiintymistä sanotuissa joukoissa. Tämä ilmiö on vakavasti huolestuttanut Ranskan virallisia piirejä, jotka ovat huomauttaneet siitä, minkä vaaran kriitillisellä hetkellä voi muodostaa valmiin "kommunistisen armeijan" olemassaolo maassa. Hallituksen huomautukset Saksalle eivät ole aikaansaaneet ainakaan näkyviä tuloksia.

Corrèze'in departementin maquis-joukoissa on todettu toimivan tšekkiläisen yksikön omissa univormuissaan, jotka nekin on toimitettu ilmateitse Englannista. Tšekkiläisjoukko olisi aivan erityisesti kommunistinen. Yleensäkin ovat Ranskan ulkomaalaiset ainekset voimakkaasti edustettuina maquisardien parissa. Luonnollisin selitys siihen on aikaisemmin tiedoittamani tosiasia, että viime syksystä saakka Vichy on koettanut tyydyttää Saksan työvoimavaatimuksia m.m. pyrkimällä lähettämään Saksaan täällä asuvia lukuisia ulkomaalaisia, varsinkin italialaisia, tšekkejä, puolalaisia ja venäläisiä.

Huhuja on kulkenut milloin rautateiden ottamisesta suoranaisesti miehitysviranomaisten hallintaan, milloin rautatieliikenteen rajoittamisesta sallimalla vain matkustusluvan saaneiden henkilöiden liikkuminen. Eräs rautatieyhtiön keskushallinnon jäsen ja siinä verrattain johtavalla paikalla toimiva henkilö kertoi minulle, että aselevon jälkeen saksalaisilla oli hallussaan eräiden pohjoisvyöhykkeen linjojen hallinto, mutta että se varsin pian palautettiin ranskalaisille, joiden hallussa se muodollisesti yhä vieläkin on; toinen asia on, että usein "toivomus on käsky". Matkustajalupa-järjestelmän käytäntöönottamiseen ei ole ollut tarpeellista ryhtyä, sillä matkustusmahdollisuudet ovat ilman tällaistakin koneistoa rajoitettavissa. Siihen ei itse asiassa tarvita kylmästi katsoen muuta kuin junankulun supistamista. Lyhyin väliajoin tapahtuukin aikataulusta tärkeiltäkin näyttävien junayhteyksien varsin radikaalisia poistamisia.

Maihinnousun tapahtuessa ei kuitenkaan ole epäilyä siitä, että siviililiikenne loppuu (vrt. rap. 7). - Pariisin asemat olivat suurin piirtein toimintakyvyttömiä n. kuukausi sitten (rap. 26). Tämä ei johtunut siitä, että itse nämä asemat olisivat sanottavasti vaurioituneet, vaan siitä, että taitavasti suoritetut ilmapommitukset saattoivat jokseenkin täydelliseen tilapäiseen epäjärjestykseen suuret järjestelypihat (pyydän huomioimaan tämän tarkistuksen raporttini 26 aliviitteeseen, jota kirjoittaessani olin vasta lähdössä Pariisiin). Vauriot on korjattu nopeasti, ja liikenne on ollut suurin piirtein käynnissä jälleen kohta kolmen viikon ajan.

Ranskaan sijoitettujen, tarpeen vaatiessa käyttöön otettavien saksalaisten rautatieläisten lukumäärä on edellämainitsemaltani rautatieyhtiön johtajalta saamani tiedon mukaan 15.000.

Samalla viitaten salasähketiedoituksiini saanen mainita, että maihinnousuodotus, joka oli kovin kiihkeä toukokuun puoliväli/n lähestyessä, oli korkeimmillaan 9. ja 10.5. Niiden välisenä yönä täkäläiset saksalaiset olettivat vastustajan maihinnousun tapahtuvan.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 32.

Ministeri Paasikivi.

26/5-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Vichy ssä 26 p:nä touko kuuta 19 44.

Asia: Lavalin yleisohjeita maihinnousun varalta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
5/6-44
5. 86.

Olen saanut käytettäväkseni otsakeasiaa koskevan kiertokirjeen, jonka hallituksen päämies on osoittanut johtaville hallintovirkamiehille. Yleiseltä kannalta ovat merkittävimpiä seuraavat kiertokirjeen määräykset ja osviitat:

Perusohje on aseleposopimuksen kunnioittaminen. Jos prefektien yhteydet hallitukseen menevät poikki, toimivat he silloin itsenäisesti sen nimessä ja sen valtuuksia käyttämällä (nimenomaan myös nimitysasioissa). Oikeudellisesti ei asiaintilaa muuta esim. saksalaisen sotilashallinnon mahdollinen asettaminen sotatoimialueille. Ranskalaisten viranomaisten tehtävät kohdistuvat silloinkin vain väestön etujen ajamiseen, sillä "aseleposopimus ei velvoita meitä osallistumaan taisteluihin, jollaista meiltä muuten ei milloinkaan ole vaadittukaan". x) Näitä siviilitehtäviään on viranomaisten hoidettava departementeissaan, siis myös sotatoimialueilla, aina siihen saakka kunnes Saksan sotilashallinnon ehkä antamien määräysten mukaan niiden täydellinen evakuointi on tapahtunut.

x) Näissä Lavalin sanoissa on ehkä vastaus aikaisemmin tiedoittamiini (rap. 7) äärimmäisyyslehtien lausuntoihin, joiden mukaan miliisin ym. muodostelmien olisi asetuttava asekädessä maihinnousijoita vastustamaan.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ellei päinvastaista ohjetta anneta, on viranomaisten jäätävä alueille, jotka ehkä joutuvat maihinnousuarmeijan miehitykseen. Tällaisessa tapauksessa on ranskalaisten viranomaisten, tehdessään kaiken voitavansa ranskalaisen hallinnon edustajina väestön etujen suojaamiseksi, otettava huomioon miehitysjoukoille Haagin sopimuksen IV artiklojen 42-56 myöntämät oikeudet.

Helposti huomattavana vastapainona edellämainitulle toteamukselle, että ranskalaisilla ei ole velvollisuutta osallistua taisteluihin maihinnousujoukkoja vastaan, mutta samalla ikäänkuin tasapuolisuuden tai puolueettomuudenkin osoittamiseksi kiertokirjeessä vielä (tietysti) korostetaan erästä asiaa. Viranomaisten velvollisuutena on oleva ensiksikin vastustaa ranskalaisten osallistumista, uuden miehityksen ehkä tapahduttua, taisteluihin maihinnousujoukkojen puolella ja toiseksi rajoittua suhteissaan niihin paikallisten ranskalaisten etujen puolustamiseen.

L ä h e t t i l ä s :

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 33.

Ministeri Paasikivi.

27/5-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Vichy ssä 27 p:nä touko kuuta 19 44.

41 97 Sal 44

5/6 -44

Asia: Poimintoja jokapäiväisestä elämästä.

5 C6

Valtiovallan mahdollisuudet väestön etujen suojaamiseksi siinä tapauksessa että maa joutuisi ei ainoastaan tehostuvan ilmasodan kohteeksi, vaan myös suoranaiseksi taistelukentäksi ovat rajoitetut.

Suurkaupunkeihin on koetettu kerätä elintarvikevarastoja. Heijastusta tästä on, että eräissä pienissä maaseutukaupungeissa ja kauppaloissa - joiden asukkaiden katsotaan voivan hankkia leipänsä "pimeästi" läheiseltä maaseudulta - ei aivan viime aikoina ole saanut ostaa säännösteltyjä leipäannoksia. Pariisissa saa paremmissa ravintoloissa edelleen, huippuhintoihin, jokseenkin mitä tahansa. Mutta yksityistalouksien elintarvikehankinnat ovat huomattavasti vaikeutuneet, puhumattakaan hintojen noususta. Mutta sama ilmiö on ehtinyt vaikuttaa jo esim. täällä Vichyssä.

Kaasun ja sähkön jakelun varmistamiseksi on pyritty keräämään kulutuskeskuksiin kivihiilivarastoja. Rautatielinjojen pommitukset ovat kuitenkin suuresti tyrehdyttäneet kuljetuksia. Esim. Pariisissa jaetaan nykyään vain n. 4 tuntia vuorokaudessa kaasua.

Kehoituksia vapaaehtoiseen evakuoitumiseen annetaan. Mutta väestöllä on tuoreessa muistissa hyödytön ja onneton lähteminen kesällä 1940 evakkomatkalle ja siten vastenmielisyys ryhtyä samantapaisiin toimenpiteisiin uudelleen. Hetkellä, jolloin sotilaalliset operatiot

---

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alkaisivat Ranskassa, asukkaat varmaan tekisivät parhaansa pysyäkseen asuntopaikoissaan. Mitä nykyhetkeen tulee, arveluttaa suurkaupunkien asukkaita huoneistojensa jättäminen, koska he tietävät sen vaaran olevan tarjolla, että miehitysviranomaiset ottavat käyttöönsä tyhjät asunnot. Kuitenkin on kuukausi sitten tapahtuneen Montmartre'in pommituksen jälkeen jossain määrin tapahtunut vapaaehtoista evakuoitumista Pariisista. Tähän ovat melkoisesti myötävaikuttaneet jokapäiväisen elämän uudet kasvaneet hankaluudet edellämainittuine ruuanvalmistamis- ja hankkimispulmineen. Ehkä vielä enemmän ovat evakuoitumista aiheuttaneet Lontoon radion toistuneet kehoitukset väestölle poistumisesta tehdas- ja liikennelaitosten läheisyydestä. - Välimeren rannikkoalueilta on evakuoitu tiettävästi n. 1/2 milj. henkilöä. Vastaavia lukuja Pohjois-Ranskasta ja Atlannin rannikkoseuduilta ei minulla ole käytettävissäni.

Väestösuojelutoiminnassa valtion ja kunnalliset viranomaiset voisivat epäilemättä toimia nykyistä tehokkaammin. Pommisuojien vahvistamista ei sanottavasti ole suoritettu Pariisissakaan. Liikuttava esimerkki väestösuojelutoimien alkukantaisuudesta on, että täällä Vichyssä on viime viikkoina ryhdytty puistoihin kaivamaan vähän yli 1/2 metrin syvyisiä väestösuojelu-ojia. Koululapsia tuodaan niihin opettajiensa johdolla "suojautumisharjoituksiin". Viime kuukausina ovat ilmahälytykset tulleet keskimäärin miltei jokapäiväisiksi ja -öisiksi ilmiöiksi myös Vichyssä. + Suurkaupunkien väestö on tullut hälytysten sattuessa entistä hieman varovaisemmaksi. Niinpä Montmartre'in pommituksen[x)] jälkeen pariisilaiset ryhtyivät asemien ja tehtaiden lähellä laskeutumaan suojiin ilmatorjunnan aloittaessa tulen. Pariisin esikaupungeissa mennään suojiin jo nopeudella, josta varsinai-

x) Taitamattomat - tai ehkä kokemuksen puutteesta johtuvat - pelastustoimet aiheuttivat aikaräjähdyspommien takia luultavasti yhtä paljon ihmisuhreja kuin itse pommitus.

nen pariisilainen hämmästyy. Ollessani t.k. alussa Pariisissa havaitsin sen edistysaskeleen, että ilmatorjuntatulen alettua n.s. väestösuojat avattiin iltaisinkin. Niin ei ollut asianlaita vielä huhtikuun alussa, jolloin kadulla kulkeva ja sirpaleiden putoamisäänen kuuleva sai turhaan hakea suojapaikkaa.

Tärkeintä kaikissa valtiovallan toimenpiteissä olisi sisäisen järjestyksen palauttaminen ja kansalaisten henkilökohtaisen turvallisuuden varmistaminen ei ainoastaan partisaaneja, vaan myös banditismia vastaan. Siitä ollaan kuitenkin hyvin kaukana. Mainittakoon eräitä uusimpia osoituksia maanalaisten voimien vallasta. Toissapäivänä kidnapattiin lähellä Pariisia automatkalla ollut kollaborationistisen "Les Nouveaux Temps"-lehden poliittinen toimittaja. Mitään muuta selkoa ei tapauksesta (jollaiset ovat varsin yleisiä) ole saatu, ja on se toistaiseksi pidetty julkisuudelta salassa. Sensijaan voi varsinkin miliisin äänenkannattajan uutisista päätellä maquis'in kostomurhista, jotka kohdistuvat miliisin jäseniin ja heidän omaisiinsa, pikkulapsia myöten. Eräs ulkoministeriön johtava virkamies kertoi minulle pari päivää sitten, että maquis'n kostotoimet ovat viime viikkoina muodostuneet vieläkin jyrkemmiksi. Niinpä on ollut todettavissa jo tapauksia, jolloin kostomurhat ovat suuntautuneet niidenkin omaisiin, jotka ovat pakosta lähteneet työhön Saksaan sensijaan että olisivat paenneet maquisardien riveihin.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

*) Lisäys tehty muistiin Pakaslahden yksit. kirjeessä 29/5-44 antamaan ohjeen mukaan. A.S.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 86.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 34.

Ministeri Pakadahti.

30/5-44

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 416-131.

Vichyssä 2 p:nä kesäkuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 44/98 Sal 44
9/6-44 No - Liit. -
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa Vichystä n:o 34, joka käsittelee aihetta:

Maihinnousuodotuksesta.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti
Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Vichy ssä 30 p:nä touko kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
44/98 Sal 44
9/6-44
5 C6

Asia: Maihinnousuodotuksesta.

Ranskan valtionpäämiehen siirtäminen Vichystä sotilaallisesti turvallisempaan paikkaan on ollut täältä käsin katsottuna poliittisesti ehkä merkittävin ilmaus saksalaisten varmuudesta maihinnousun välittömästä tapahtumisesta. Sanotun ilmauksen merkitystä vähentää eräs asianhaara.

Saksa oli etukäteen päättänyt, että samalla hetkellä, jolloin maihinnousuoperatiot alkaisivat Ranskassa, marsalkka Pétain on siirrettävä yllätyksiltä turvattuun paikkaan. Tämänmukainen ohje olikin asianomaisilla Saksan viranomaisilla Ranskassa, lähinnä siis ministeri v. Renthe-Fink'illä. Hänen tiedossaan luonnollisesti oli, kuinka välittömästi edessäolevana täkäläinen Saksan sotilasjohto piti toukokuun alussa maihinnousua. Kaikkiin valmisteluihin ryhdyttiin uuden asuntopaikan kuntoonsaattamiseksi marskille. Mutta tällöin v. Renthe-Fink meni askeleen pitemmälle tai tarkemmin sanoen liian pitkälle. Sotilasjohto odotti maihinnousun tapahtuvan 10.5. Renthe-Fink päätti ehtiä edelle. Juuri n. 10.5., mutta tapahtumista riippuen, toteutettavaksi suunnitellun toimenpiteen marskin siirrosta päätti hän panna toimeen jo hieman aikaisemmin eli 7.5., voidakseen paria kolmea päivää myöhemmin osoittaa toimineensa asiallisten varovaisuusnäkökohtien mukaisesti. Hänen menemisestään - ja Saksan hallituksen nimes-

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sä - tapahtumien edelle ei Berlinillä ollut tietoa ennen kuin vasta jäljestäpäin. Seurauksena lienee ollutkin Berlinin käsky asioiden palauttamisesta ennalleen ensi tilassa ja sopivassa järjestyksessä.

Viimeksimainitusta seikasta saavat osittaista selitystä Voisins'istä käsin marskin tekemät tervehdyskäynnit eräille pommitetuille seuduille. Enemmän kuin kiusallisen tilanteen pareeraamiseen kuulunevat päivästä toiseen hieman vaihdelleet tiedot marskin sijoittumisesta tai sijoittamisesta odoteltaessa hänen ainakin tilapäistä paluutaan joko itse Vichyhin tai sen lähettyville. Päädyttiin siihen, että hän asettui 28.5. ainakin lyhyeksi ajaksi Vichyhin siirtyäkseen luultavasti piakkoin Lonzat'n linnaan Vichystä luoteeseen lähellä St.Germain des Fossés'ta. Päätöstä pidemmällä sihdillä hänen olinpaikastaan ei ole tehty.[x] Marski on huonolla tuulella ja hänen suhteensa v. Renthe-Finkiin, jotka lienevät jo jossain määrin osoittaneet molemminpuolista ymmärtämystä, ovat tietysti mahdollisimman kylmät. - Oltuaan tavallista huomattavasti kauemmin Pariisissa, jossa hän käy joka viikko, Laval tuli tänne jo ennen Pétainia.

Edelläesitetyn pohjalla on todettava, että saksalaisten maihinnousuodotus-varmuus ei ole ollut aivan niin suuri kuin oli pääteltävä marsalkan äkillisen, kiirehdityn pakkosiirron perustalla. Silti jää tosiasiaksi, että erinäiset seikat - marskin siirron valmistaminen, upseerivangitsemiset, puhumattakaan puhtaasti sotilaallisista toimenpiteistä - osoittivat t.k. alussa saksalaisten todellista maihinnousuodotusta. Siitähän he eivät ole nytkään suinkaan luopuneet, joskin eräs xxxxxxxx kohokohta näyttää tulleen sivuutetuksi.

---

x) Tässä yhteydessä kannattanee mainita, että sotilaallisia turvallisuustoimenpiteitä Vichyssä ja sen ympäristössä on tehostettu. Kaupunkiin johtavat tiet ja sillat ovat tarkasti vartioituja. Piikkilankaesteitä on pystytetty teille. Aseistettuja vartiosotilaita on sijoitettu siellä täällä teiden varsille juuri kaivettuihin yksinäisiin ampumaasemiin yms. Vartioinnissa on osallisena myös ranskalaisia järjestyksenvalvojia. Ilmatorjuntatykistöä ei Vichyssä ole.

Eräs kolleegani väitti, että maihinnousuoperatioiden este - tapahtukoot ne sitten Ranskassa tai Pohjois-Italiassa, johon viittaavat keskitykset Korsikalla, tai jossain muualla - ei ole enää anglosaksisella taholla. Samanaikaiseen suurhyökkäykseen olisivat Amerikka ja Englanti toimintavalmiit, mutta ei vielä Neuvostoliitto. Raidelevyjen vaihtaminen Saksan menettämillä itäalueilla vaatisi vielä noin kuukauden päivät, joten yht'aikainen toiminta idässä ja lännessä voisi alkaa vasta heinäkuun alussa eli siis samoihin aikoihin kuin viime vuonnakin.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 35.

Ministeri Paasikiven.

5/6-44.

5000—8—42 3785.

Jäljennös. Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 438-137.

Vichyssä 7 p:nä kesäkuuta 1944.

UL. OASIAINMIN.
№ 48 98 Sal 44
23/6-44 № - Liit. -
NYHMÄ CÄRSTÖ ASIA
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:ot 35 ja 36, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 35: Välähdyksiä sisätilanteesta.

" 36: Läpileikkausta tilanteesta Normandian maihinnousun hetkellä.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

15.6.44

Postimme, jossa nämä raportit, maquis otti luutu. Näseltä 8.6. Nämä jäljennökset lähetetään paritunti siten odottamatta ilmestyneessä sveitsil.-mots. kuriiripostitilaisuudessa, johon ehditiin konekirjoittaa nämä jäljennöskappaleet.

A.P.

UE 13: A 4.

Jäsennös.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Vichy ssä 5 p:nä kesä kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
48 98 Sal 44
23/6-44 № - -
5 C6

Asia: Välähdyksiä sisätilanteesta.

Missä on saksalaisia joukko-osastoja tai missä ranskalaiset järjestysvoimat ovat suurehkoja, siellä on vastustusliikkeen toiminta vielä maanalaista. Näissäkin paikoissa - sielläkin missä seutukunnan tilapäinen rauhoitus oli saatu aikaan - vastustusliikkeen ote väestöön on luja ja menestyksellinen: asukkaiden ja virkamiesten, varsinkin alempien, on annettava apuaan. Mentäessä varsinaiselle maaseudulle on kuva toisenlainen. "Maanalaiset" voimat ~~voimat~~ ovat usein maanpäällisiä, suorastaan julkisia. Siellä nähdään, että ne eivät muodosta ainoastaan valtiota valtiossa, kuten huomautin eräässä raportissa (n:o 58) viime joulukuussa, vaan erittäin monilla paikoilla nyttemmin jo pitävät määräysvaltaa käsissään. Jonkun puhdistusoperation yhteydessä ne voivat sen menettää hetkiseksi, mutta kohta on tilanne ennallaan. Esitän seura avassa sellaisia tuokiokuvia, jotka perustuvat silminnäkijäin tietoihin.

Eräällä maaseutupaikkakunnalla, ei kaukana Vichystä, kaikki kylän asukkaat tuntevat vastustusliikkeen paikallisen ryhmän päällikön tämän lähimpine miehineen. Heidän kanssaan seurustellaan ja ollaan hyvissä väleissä. He harkitsevat, mitä tarvikkeita itse kukin asukas voi heille luovuttaa. Vielä joku kuukausi sitten esim. eräs hotellinomistaja ei ollut halukas tällaiseen verotukseen. Seurauksena oli, että

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

rangaistukseksi hänen oli luovutettava vielä enemmän. Santarmit, joita sanotulla paikkakunnalla on n. 20, antavat partisaaneille kaikki näiden tarvitsemat paperit ym. He eivät "tiedä mitään", joten heillä ei ole ylemmille viranomaisille mitään erityistä ilmoitettavaa. Miliisi on tälle, kuten niin monelle muullekin seudulle, tehnyt salaisten ilmiantojen johdosta puhdistusretken - löytämättä muuta kuin hyödytöntä laukaustenvaihtoa.

Yllätysten välttämiseksi partisaaniryhmä kulkee aina aseistettuna, uudenaikaisin englantilaisin konepistoolein. Keskellä kirkasta päivää nähdään heidän aseautonsakin liikkuvan kuljettamassa varastoja salaisiin suojapaikkoihin. Ryhmän päällikön ja jäsenten asuinpaikkoja ei tiedetä. Päällikkö on ilmoittanut saavansa ohjeet häntä yläpuolella olevalta päälliköltä, jonka alaisuudessa on useita tällaisia paikkakuntapäällikköjä ryhmineen. Ryhmän eri jäsenillä on yhteydet jälleen alaspäin, tuleviin rivimiehiin, jotka viettävät n.s. tavallista elämää olematta vielä pinnalla.

Tämä tapaus on varmasti vain yksi lukemattomien joukosta. Erityisesti seuduilla, missä on vuoristoa tai metsiä tai muuten vaikeaa maastoa, sanotunlainen asiaintila on säännöllinen ilmiö. Tasankoseuduilla maquis - sanan laajimmassa mielessä - ei ole yhtä levinnyttä ja vaikutusvaltaista.

Ryhmät pitävät tarkkaa kuria. Vastustusliikkeen liepeille pesiytynyt banditismi suorittaa saman isänmaallisuuden varjolla omia ryöstöjään. Tällaista toimintaa vastaan ryhmät reagoivat lujakouraisesti, s.o. ampuvat kiinnisaamansa rikolliset ainekset.[x] Yhtä säälimätön

---

x) Huomattava onkin, että todellinen banditismi on levinneempi kaupungeissa, varsinkin suurkaupungeissa, kuin maaseudulla.

on epäluotettaviksi tai ilmiantajiksi osoittautuneiden "omien miesten" kohtelu. Sanotulla paikkakunnalla partisaaniryhmä sai yllättäen kiinni kaksi tällaista miestä ravintolasta. Ravintolavieraiden läsnäollessa ja katsellessa nuo kaksi onnetonta paiskattiin ja lyötiin autoon. Nuoriso keräytyi sen ympärilleen osoittaen mieltään hyvä-huudoin. Auto poistui 50 metrin päähän, jossa toinen kuolemantuomio pantiin täytäntöön paikkakunnan kylpyrannalla ja ruumis heitettiin virran vietäväksi. Toisen kuolemantuomion täytäntöönpano siirtyi lisäkuulustelun takia iltaan.

Voin kertoa erään kolleegani kokeman tapauksen. Ollessaan kahdella autolla retkeilemässä rouvansa ja eräiden henkilökuntaansa kuuluvien kanssa n. 40 km . täältä paikkakunnan maquis-päällikkö ilmestyi miehineen ja otti autot. Huviretkeilijät lähetti hän kuorma-autossa Vichyhin. Eräässä toisessa tapauksessa aseistettu partisaanipäällikkö miehineen pakkoluovututti samoin auton ilmoittaen, että heillä on nyttemmin määräys takavarikoida "kaikki Vichyn autot" vastustusliikkeelle. Tietotoimiston tämänaamun uutisista leikkaan seuraavan: "Eilen järjestettiin Limoges'issa suuret polkupyöräkilpailut. Kilpailijoiden ja heitä seuraavien autojen saavuttua 45 km. kaupungista etelään aseistetut partisaanit pysähdyttivät heidät ja ottivat itselleen kaikki polkupyörät ja autot"! Vastustusliikkeen kanta on, että sen miehet edustaen todellista Ranskaa ja sen armeijaa tarvitsevat kaikki ajoneuvot, joita ilman yksityiset saavat luvan tulla toimeen.

x

Vichyn läheisyydessä (5 km täältä) tapahtui äskettäin erään nuoren naisen kidnappaaminen. Hänet palautettiin muutamia päiviä myöhemmin kurjassa kunnossa. Tapaus tuskin oli organisoidun maquis'n suorittama. Kuriositeetin vuoksi mainitsen, että Vichyn sairaalassa on

hoidettavan eräs kaupungin läheisyyteen laskeutuessaan jalkansa taittanut laskuvarjomies.

x

Sain muutama viikko sitten vuokratuksi kesäasunnon perheelleni n. 30 km. päässä Vichystä. Asian turvallisuuspuolesta neuvottelin erään sisäministeriössä palvelevan tuttavani kanssa. Hän suositteli seutua ja asunnon vuokraamista. Toissailtana soitti hän minulle kiireisesti ja ilmoitti, että hänen on nyttemmin täytynyt muuttaa kantansa täydelleen päinvastaiseksi.

x

Tilanne on täällä nyttemmin sellainen, että antautumatta vaaralle tai toiselle alttiiksi ei Vichystä enää voi poistua sanottavasti kaupunkirajan ulkopuolelle.x) Maquis on kuulmena mukaan jakanut diplomaatit eri ryhmiin, Suomi ei kuuluisi huonoimpaan, mutta ei myöskään parhaimpaan! Minulla on syytä katsoa, että tämä puhe ei ole ainakaan aivan tuulesta temmattua.

Varsinkin naapurimaiden diplomaatit ovat siirtäneet kaikki tavaransa, joita ilman he suinkin voivat tulla toimeen, pois täältä.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.
Aaro Pakaslahti.

---

x)
Ministeriön hallinnollisen osaston on syytä panna tämä merkille, sillä se merkitsee arvaamattoman paljon meille, joiden on täytynyt koettaa maaseudulta hankkia ruokatarpeita, kun hinnat ovat meille huimaavan korkeat Vichyssä. - Puolestani olen kieltänyt lmhetystön henkilökuntaa enää poistumasta kaupunkirajan ulkopuolelle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 36.

Ministeri Pakaslahto

6/6-44.

5000—8—42 3785.

Jäljennös.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36.

Vichy ssä 6 p:nä kesä kuuta 1944.

48/98 Sal 44

23/6-44 No -

5 C6

Asia: Läpileikkausta tilanteesta Normandian maihinnousun hetkellä.

Kuriirimme lähtiessä huomisiltana kerään seuraavassa yhteen joukon eri yhteyksissä tiedoitettaviksi tarkoitettuja havaintoja.

I. Valtiovalta ja "maanalaiset"voimat.

Huomautin viime marraskuun kriisin jälkeen, että Ranskan hallitusvallan suuresti epäiltävä kestävyys joutuu kokeelle taistelussa maanalaisia voimia vastaan (rap. n:o 56). En tällöin katsonut perustelluksi sellaista mahdollisuutta, että Vichy pystyisi käymään niinkin voimakkaisiin otteisiin kuin sittemmin tapahtui Darnandin toiminnan muodossa (rap:t 6 ja 14). Darnandilla on ollut osamme stystä. Nyttemmin - ennen tämänpäivän maihinnousua - on ollut havaittavissa, että Darnandin, ylimmän järjestyksenvalvojan, toiminta on laimentunut. Aivan viime aikojen ilmiöihin kuuluu, että hänen puhdistusoperationsa tyypillisimmillä maquis-seuduilla ovat vaimentume et. Todellisena syynä tähän ovat erimielisyydet saksalaisten kanssa. Niin vakaumuksellisesti kuin Darnand edustaakin kantaa "Euroopan yhteisestä puolustamisesta", ei hänkään tahdo sallia miehitysviranomaisten omavaltaista sekaantumista järjestyksenpitoon Ranskassa. On nim. tapahtunut sellaista, että missä hänen joukkonsa ovat suorittaneet puhdistuksen määrätylle asteelle, jota pidemmälle on ollut vaikea mennä esim. puutteellisen aseistuksen takia, siellä ovat saksalaiset joukko-osas-

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tot jatkaneet puhdistusta. Se on tapahtunut kylien polttamisin ym. brutaalisin muodoin. Sellaiseen ovat osallistuneet nimenomaan myös venäläiset, Vlassovin armeijan tänne sijoitetut osastot rap:t(25, 31). Ne ovat osoittaneet julmuuttaan ei niinkään paljon maquis'ta, jonka puolelle niiden miehiä karkaa, kuin maquis'ta avustaneiden kylien asukkaita kohtaan.

Muodollisesti katsoen järjestysvallan toimenpiteet maanalaisia voimia vastaan jatkuvat, mutta mitä tulee siis laajakantoiseen toimintaan, on se suurin piirtein katsoen keskeytyneenä.

II. Miliisi.

Miliisi on alunperin marsalkan legionalaisliikkeen haarautuma, joka julistautui n.s. kansallisen vallankumouksen aktiivisimmaksi aseenkantajaksi. Sen status hallituksen päämiehen käytettävissä olevana aseellisena mahtina lailliistettiin v:n 1943 alussa. Se joutui päällikkönsä Darnandin johdolla tämän vuoden alussa järjestyksen palauttamisen keskeisimmäksi tekijäksi. Varsinkin tämän jälkeen on ollut havaittavissa kiintoisia eri virtauksia sen keskuudessa. Eräät sen ainekset ovat ryhtyneet ajamaan sitä kantaa, että miliisi edustaa ei ainoastaan uutta poliittista, vaan myös uutta yhteiskunnallista uudistus- ja puhdistussysteemiä. Ei voi välttää vertausta: Ranskan miliisi - Saksan S/S. Näitä äärimmäisyysvirtauksia <u>vastaan</u> on Darnand.

Miliisiliikkeen edellytykset toimia jonkinlaisena uskonpuhdistajana ovat käsittääkseni verrattain olemattomat. Osa sen jäsenistä on palkattua väkeä; ehkä suurempi osa on vapaaehtoisia. Joukossa on lukuisasti sellaisia, jotka ovat liittyneet järjestöön välttyäkseen menosta pakkotyöhön Saksaan. Osa vapaaehtoisista kuuluu niihin pitkällemenevän, täälläkin löydettävän fanaattisen saksalaislinjan miehiin, joilla ei ole maassa minkäänlaista vastakaikua. Jokseenkin varmaa myös on, että

miliisiin on päässyt sellaistakin ainesta, jolla ei ole muuta toimeentuloa, vieläpä vankilasta verrattain hiljan vapautuneita.

Darnand pyrkii pitämään tiukkaa kuria miliisissä. Tiedetään hänen rangaisseen kovakouraisesti aineksia, jotka ovat tehneet itsensä syypäiksi samanlaisiin brutaalisiin tekoihin kuin saksalaiset ja venäläiset, mistä edellä kerroin.

III. Ranskan hallinto.

Ne prefektit, jotka - Darnandin tahtomatta toimia - saksalaiset vangitsivat maihinnousuodotuksessa n. kuukausi sitten, olivat suurelta osalta Lavalin ja Darnandin tämän vuoden alussa virkoihinsa asettamia epäluotettavien edeltäjiensä jälkeen. Tapaus antaa räikeän kuvan Vichyn hallituksen n.s. arvovallasta ja vastustusliikkeen - sanan laajennetussa mielessä.- levinneisyydestä. Samalla se osoittaa, mitä vaikeuksia Vichyllä on jo yksistään hallinnollisten kysymysten hoitamisessa. K.o. prefekteille ei ole seuraajia nimitetty ja tuskin sellaisia on löydettävissäkään. Täysin oikeutettu on erään kolleegani huomautus, että tätä menoa jatkuen ranskalaisen hallinnon, teknillisestikin katsoen, täytynee ajan mittaan tässä maassa loppua.

IV. Äärimmäisyysmiehet hallituksessa.

Samoin kuin Darnand on myös Déat tasautunut. Hän kirjoittaa L'Oeuvre'ssään vieläkin ajoittain suursuisesti, mutta suorastaan jo n.s. julkinen salaisuus on, että hallituksenjäsenenä hänestä ei ole harmia Lavalin dilatooriselle tai edes Pétainin pidättyvälle politiikalle. Ulkonaisesti näkyvä ilmaus on tästä, että marski, joka ei suostunut itse nimittämään Déat'a hallituksen jäseneksi, pari kolme viikkoa sitten otti hänet vastaan viralliselle audienssille.

Henriot, propagandaministeri, on osoittautunut, kuten olen kertonut, niin mielenkiintoiseksi ja uusia ajatuksia esittäväksi mieheksi, että hänen sanojaan jatkuvasti kuunnellaan.

V. Vastustusliike.

Niin epävarmaa kuin onkin yrittää antaa käsitystä jostakin maanalaisesta liikkeestä, sallittanee seuraavat huomiot.

Alger'n komitea on tahtonut esiintyä ulospäin vapaan Ranskan edustajana. Tiedoista, joita myös Alger'n lausunnoista on käynyt esille, on todetta_vissa, että kaikesta päättäen on olemassa myös poliittinen vastustusliikkeen johto itse Ranskassa. Epätietoista on, onko samoissa käsissä myös vastustusliikkeen sotilaallinen johto emämaassa. Tämä sotilaallinen johto tuskin kuitenkaan - sotilaallisistakaan syistä - on Alger'n alainen. Epäilemättä se saa toimintaohjeet Lontoosta.

Erillinen kysymys herää siinä, ovatko sanotun sotilasjohdon alaisia kaikki ne toisistaan eriävät aseelliset vastustusainekset, joita maassa on olemassa (esim. rap. 58, v. 1943). Vastaus tähän kysymykseen on pikemmin kielteinen. Mutta samalla on todennäköistä, että langat suurin piirtein yhtyvät jossakin, arvattavasti Lontoossa. Ellei asianlaita näin olisi, ei voisi selittää esim. maquis'n viime päivien yleistä hälytystilaa. Se on käynyt esille m.m. siitä, että järjestelmällisesti eri osissa maata vastustusliikkeen voimat ovat suorittaneet yhdenmukaisia pakkoverotuksia, jotka ovat kohdistuneet varsinkin erilaisiin ajoneuvoihin.

Lienee niin, että ulkoa päin johdettu sisäinen mielipide-kehitys eri maquis-ryhmissä ei asioiden nykyvaiheessa kiinnosta ylintä sotilaallista johtoa. Sen määräyksiä siis noudattavat toistaiseksi ei ainoastaan n.s. vapautusarmeija eli "salainen armeija", vaan myös kommu-

nistiset muodostelmat,[x] joiden solutustyö edellisen keskuudessa on ollut erittäin menestyksellinen. - Tässä yhteydessä on muuten kiintoisaa asettaa kysymys, johon ulkopuoliselle vasta tulevaisuus antaa vastauksen: kuinka korkeaan portaaseen asti vastustusliike on salaisessa yhteistoiminnassa ja -ymmärryksessä nykyrégimen kanssa?

Saksan uudet työvoimavaatimukset, joista Laval vielä "rauhassa" neuvottelee, ovat aikaansaaneet maquis'n huomattavaa kasvua. - Suurimmat maquis-keskukset ovat Savoija - Ain ja, hieman uudempana ilmiönä, suuri alue Limoges - Dordogne - Corrèze[xx] - Creuse - Cantal - Puy-de-Dôme (Vichyn eteläpuolella), mutta sanan laajemmassa merkityksessä on maquis'ta suurin piirtein kaikkialla maassa niine varauksin, joista mainitsin edellisessä raportissa.

VI. Suhtautuminen gaullismiin.

Yleissuunta emämaan ranskalaisten asennoitumisessa on ollut selvä, gaullismi. Silloin tällöin on viime aikoina esiintynyt jonkinlaisia merkkejä siitä, että väestön sympatiat olisivat ehkä horjumassa: 1) Gaullismi oli aina viime vuoden syksyyn saakka yleisranskalainen liike. Siinä oli mukana oikeistoa ja vasemmistoa, rikkaita ja köyhiä, katolisia ja protestantteja jne. Neuvoa-antavan assamblean perustami-

---

x) Olen kuullut huomionarvoiselta taholta, että nämä saisivat erikoisohjeita Sveitsissä olevilta yhdysmiehiltä.

xx) Corrèze'in prefektin väitetään ilmoittaneen puhelimessa joku päivä sitten, että tämä on hänen viimeinen yhteytensä Vichyhin. Ennustus oli ennenaikainen, mutta kuitenkin - ajankuva.

sen jälkeen Alger on saanut vahvasti vasemmistoleiman. Se on osoittanut taipumusta muuttua yleisranskalaisesta liikkeestä puolueliikkeeksi,[x] jossa kommunismin vaikutus on kasvanut; 2) Alger on osoittanut toisin ajattelevia kohtaan fanaattista armottomuutta; 3) Maquis on harjoittanut "mielivaltaa" ja aikaansaanut henkilökohtaisen turvattomuuden tunnetta.

On olemassa jonkinlaisia viitteitä, että vastustusliikkeen johto emämaassa ei hyväksyisi kaikkia Alger'n äärimmäisyystekoja. Onko ehkä olemassa todellisuudessa kilpailua näiden kahden elimen, Alger'n ja kotimaisen johdon, välillä? Siihen voisivat viitata toisaalta anglosaksien haluttomuus tunnustaa komitea muuta kuin vapautettujen ranskalaisten alueiden hallinnonhoitajaksi sekä toisaalta komitean julistautuminen Ranskan väliaikaiseksi hallitukseksi. Tällä toimenpiteellähän on ehditty edelle muita. Jos de Gaulle'in Lontoossa nyt aloittamat neuvottelut eivät johda hänen kantansa hyväksymiseen, viittaa se helposti m.m. siihen, että "taistelu vallasta" Ranskassa alkaa aikanaan ranskalaisen vastustusliikkeen eri ainesten välillä.

Käsittääkseni tämäntapaisia tulevaisuuden näköaloja silmälläpitäen on syytä panna merkille mainitsemani merkit tyytymättömyydestä gaullismia kohtaan. Uskaltaisin olla sitä mieltä, että sanotuilla tekijöillä tällä hetkellä ei ole sanottavaa merkitystä.

Toisaalta on totta, että sanotut tekijät, varsinkin kaksi ensinmainittua, ovat tilapäisesti vähentäneet Alger'n suosiota, josta osa tavallaan siirtyi anglosakseille. Mutta suurkaupunkien pommitukset muuttivat jälleen mielialoja, ei kuitenkaan Alger'n, vaan kommunismin hyväksi, mistä jäljempänä. Esim. Pariisissa saattoi havaita anglosaksi-

---

x) Ehkä ei ole vailla mielenkiintoa, että kuvauksen gaullismin aikaisemmasta yleisranskalaisuudesta esitti minulle m.m. eräs täkäläinen johtavassa asemassa oleva virkamies.

laisvastaista tunnelmaa "hyödyttömien" pommitusten johdosta, kun maihinnousua ei tapahtunutkaan. Tänään on mieliala jälleen toinen; nyt nähdään, että vapautusta ei ainoastaan luvata, vaan myös yritetään.

VII. Kommunismi.

Suurten ja pienempien kaupunkien edellämainitussa mielessä "hyödyttömät" pommitukset ovat myötävaikuttaneet kommunismin jatkuvaan voimistumiseen. Kommunistinen kiihoitus on käyttänyt järjestelmällisesti tätä todistelua: Anglosaksit lupailevat vapautusta ja maihinnousua, mutta eivät siihen ryhdy. Nämä kapitalistiset vallat rajoittuvat ilmapommituksiin ja antavat Venäjän taistella, kuten se tekeekin. Mutta Venäjä ei suorita ilmapommituksia, joista siviiliväestö saa kärsiä, ei edes Saksassa. Johtopäätös on selvä: Venäjä on ainoa ystävä ja vapauttaja.

Myöskin salalehtien avulla on tätä kiihoitusta menestyksellisesti harjoitettu, nimenomaan aivan viime viikkoina. Nähtäväksi jää, millä tavalla sanottua todistelua tarkistetaan, jos maihinnousun jatko tekee sen ontuvaksi.

Antikommunististen mielipiteiden samanaikaisesta vahvistumisesta ei käsittääkseni ole uusia merkkejä nähtävissä. Entistä useammin kuulee lausuttavan alistuvia mielipiteitä, että Ranskalla on edessään lyhyt, mutta verinen kommunistinen valtakausi. Oikeutetusti viitataan vastustusliikkeen niin merkitseviin kommunistisiin aineksiin, mutta myös Vlassovin armeijaan, jonka yksiköiden toimimisesta Ranskassa olen tässäkin raportissa maininnut.

VIII. Sotavangit ja työläiset Saksassa.

Tänne on saapunut tietoja siitä, että näiden keskuudessa olisi jonkinlaista henkistä liikehtimistä. Kysymyksessä olisi syvä huolestumi-

nen Ranskan kohtalosta ja pakottava halu päästä kotimaahan toimimaan marsalkan johdolla. Mitään ohjelmallista kiteytymistä tuskin kuitenkaan on voinut tapahtua.

Ehkä yhteydessä näiden tietojen kanssa on propagandaministeri Henriot'n parhaillaan suorittama tutustumis- ja esitelmämatka Saksaan sanottuihin ranskalaiskeskuksiin. Henriot - sivumennen sanoen erittäin itserakas mies - luottaa vuorenvarmasti oratooristen kykyjensä tehokkuuteen.

IX. Ranskan johto.

Olen aikaisemmin tiedoittanut eräistä täkäläisistä ajatuksista, että tapahtumien kehittyessä riittävän pitkälle marsalkka ehkä sittenkin on oleva se mies, joka voi esiintyä Ranskan yhdistäjänä. Epäilemätöntä on, että marsalkan kansansuosio on viime viikkoina yllättäen ja suoraviivaisesti noussut. Hänen asemoitumisensa on myös ollut ainakin jossain määrin tämänmukaisesti harkittua. Ristiriidassa tämän kanssa ei ole hänen tämänpäivän puheensa teesi, että on tehtävä kaikki mahdollinen miehitysvallan repressalioiden välttämiseksi, s.o. pysyttävä rauhallisina. Tiettyyn, mutta vain tiettyyn pisteeseen saakka Vichyn ja Lontoon kehoitukset ovat tässä suhteessa yhdenmukaisia. Mutta sitä hypoteesia vastaan, että marsalkalla olisi vielä suuri tilaisuus edessään, puhuvat monetkin seikat. Tahdon mainita niistä tässä yhden. Vaillinaiset tiedot, jotka ulkopuolinen havainnoitsija voi saada, sanovat, että vastustusliikkeen aktiiviset edustajat vaativat kansalaisilta vastausta kysymykseen: oletteko vastustusliikkeen vaiko Pétainin kannalla?

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan Lähetystön saapuneet n:o 37.

Ministeri Paasikiven.

27/6-44.

5000—8—42 3785.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Vichyssä 30 päivänä kesäkuuta 1944.

N:o 482-142.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 52/99 Sal 44
7/7-44 No - -
KYHMÄ | COPIE | ASIA
5 | C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:ot 37, 38 ja 39, jotka käsittelevät allamainittu ja aiheita:

N:o 37: Katsausta Normandian maihinnousun yhteydessä.
" 38: Ranskan hallituksen asennoitumisen yleislinjat.
" 39: Vastustusliikkeen toiminta.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Vichy ssä 27 p:nä kesä kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
52/99 Sal 44
7/7-44 | № - | LIITE -
KYHMÄ | ASIA
5 | C6

Asia: Katsausta Normandian maihinnousun yhteydessä.

Kuriiripostitilaisuuden nähtävästi kohta ilmaantuessa panen raporttimuotoon eräitä muistiinpanojani.

1.

Vielä viime syksynä, Italian tapausten jälkeen, Ranskan virallinen johto katsoi voivansa loogillisin perustein laskea, että jatko anglosaksien tunkeutumisessa Eurooppaan ei tapahdukaan Ranskan kautta, vaan lähinnä Balkanitse (rap. 42/43 ja 7/44). Jäljestäpäinkin on tälle katsantokannalle löydettävissä tiettyä oikeutusta. Ilmoitthan Churchill puheessaan 24.5. sotatoimien jatkoa Italian antautumisen jälkeen suunnitellun nimenomaan Balkanin kulmalla ja Turkin liittymistä sotaan toivotun vielä t.v. helmi-maaliskuussa. Kuitenkin suunnilleen kuluvan vuoden alusta saakka Ranskan valtionjohto on laskelmissaan siirtynyt sen "pahimman tapauksen"linjalle, että maihinnousu suoritetaan Ranskan maaperällä. Valmistautuminen ja alistumispakko tähän johti pyrkimyksen toimenpitein useissa eri muodoissa hälventää saksalaisia, marraskuun kriisin johdosta syntyneitä epäluuloja. Olen käsitellyt asiaa tarkemmin rap:ssa 7. Vastaava valmistautuminen luovimispyrkimyksenä länsivaltojen osoitteella jatkui samanaikaisesti kulissien takana (esim. rap:t 7, 15 ja 21).

JAKELUOHJE:
Mieluummin ei ilman punakolmiota ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Saksalaiset ovat koettaneet voimakkaasti vaikuttaa Ranskan virallisen johdon käsitykseen maihinnousun suuntautumisesta Ranskan alueelle. Ranskan viralliset piirit jatkoivat käsittääkseni kuitenkin verrattain itsenäisesti - ja oikeaan osuen - tilannearvosteluaan. Viime joulukuun alusta saakka miehitysviranomaiset varoittivat, että maihinnousu voi milloin tahansa tapahtua. Ranskan johtavat piirit eivät pitäneet sitä todennäköisenä ennen kuin vasta huhti-toukokuun vaihteessa. Silloinhan saksalaisten muutkin kuin puhtaasti sotilaalliset varovaisuustoimet alkoivat todenteolla antaa leimansa tilanteelle. Maaliskuun lopulla salasähkötin täkäläisessä ulkoministeriössä minulle lausutun, että maihitusvaara oli silloin, kuten siihenkin asti, lykkäytynyt parilla kuukaudella. (UM:n poliittisista tiedoituksista, joihin edustustojen sähketiedoitukset on ollut tapana kerätä, tämä ranskalainen käsitys maihinnousun suuntautumisesta Ranskan maaperälle oli jätetty pois.) Sanotun arvostelun antoi suurläh. Rochat. Kaksi kuukautta myöhemmin hän lausui voivansa esittää vastaavanlaisen käsityksen enää vain huomattavasti lyhemmällä sihdillä, mikä kuvaa yksiin täällä silloin niin yleisesti vallinneen maihitusodotuksen kanssa.

Vuosi sitten, jolloin maihinnousun varjo jo lankesi Länsi-Euroopan kulmalle, Ranskan hallituksen ulkopoliittis-diplomaattinen asema Saksaan käsin osoitti vahvistumisen merkkejä. Oikeutetusti katsottiin, että Vichyn hallituksella ehkä olisi hallussaan melkoisessa määrin tilanteen avain. Oli huomattavissa, että Saksa tämänmukaisesti suhtautui Pétainin-Lavalin hallitukseen. Sen suhteellisen edullinen asema kuitenkin heikentyi pian. Syksyn kuluessa osoittautui selvemmin kuin ehkä oli voitu odottaakaan, että se oli kadottamassa tärkeimmän valttinsa: kyvyn pitää hallussaan sisäisten olojen kehitystä maassa. Tästä syystä - ja myös erinäisten, sittemmin marraskuun kriisissä esillekäyneiden virtausten johdosta hallituspiiriessä - Saksan epäluulot ja epäluottamus Vi-

chytä vastaan kasvoivat. Kun ne eivät senjälkeen ole tosiasiassa ~~xxxxx~~ lakanneet ja kun Vichy kertakaikkiaan ei ole enää ollut pitkiin aikoihin sisäisen tilanteen herra maassa, on Ranskan hallitus nyttemmin pääasiassa vailla sitä ulkopoliittisesti sille suhteellisen edullista olotilaa, joka sillä vielä vuosi sitten oli ja joka merkitsi sille käyttökelpoista valttia verrattuna sen ohjausvallasta niin suuressa määrässä poissaolevaan nykyiseen sisäiseen tilanteeseen.

Normandian maihinnousu ei saattanut Vichyn hallitusta pelätyn vaikeimman vaihtoehdon eteen, joka olisi ollut vaali joko Saksan tai anglosaksien hyväksi. Omaksuttua kantaa, puolueettomuutta sanan sovelletussa mielessä, käsittelen seuraavassa raportissa.

2.

Sikäli kuin ensimmäisenä maihinnousupäivänä - ja hieman myöhemminkin - saatoin väestön mielialoja täältä käsin seurata, oli ilo suuri. Se ei kuitenkaan vaikuttanut yhtä julkiselta ja pidättymättömältä kuin Sisilian maihinnousun tai Mussolinin kukistumisen jälkeen. Varsinaisen maaseudun mielialat olivat silti olleet - niin ovat eräät silminnäkijät minulle kertoneet - avomielisyydessään täynnä lähestyvän vapautumisen huumausta. Mitä kuitenkin ei ainoastaan pieneen Vichyhin, vaan myös isompiin asutuskeskuksiin tulee, niin erinäiset näkökohdat - ensimmäisen vaikutelman jälkeen - antoivat ajattelemisen aihetta suurellekin kansalle. Sen ensimmäinen tunnelma oli, että maihinnousu oli alkanut suurella ja ennen kaikkea nopeasti etenevällä rintamalla. Nähtäessä sotatoimien alueellinen rajoittuneisuus kansalaiset kysyivät toisiltaan, tuleeko "suuren" maihinnousun ja sen nopean levenemisen asemesta Ranskasta todella pitkäaikainen taistelutanner. Marsalkan ja Lavalin antaessa julistuksensa kansalle 6.6. alettiin käsittää heidän varoituksensa heidän selittäessään edessäolevien tapahtumien merkitsevän hävityksiä ja raunioita. Osittain tämä on vaikuttanut siihen, että valtionjohdon vi-

rallinen politiikka (kts. seurp rap.) on saanut osakseen jonkin verran ymmärtämystä, nimenomaan asutuskeskuksissa. Kansan välitön mieliala on kuitenkin selvempi: jokin ratkaisu on tapahtumassa. Täältä viime kesänä poislähtenyt Turkin silloin suurlähettiläs lausui minulle, että kesällä 1940 "vain ulkomaiset lähettiläät" - niin kertoi hän - osasivat nähdä Ranskan romahduksen, kun sensijaan ranskalaiset osoittivat mielisuosiotaan, että aselevon johdosta rauha oli palautunut. Sen - ja myös viime kesän ja alkusyksyn - jälkeen on paljon muuttunut. Apaattisuus ja passiivisuus on ollut väistymässä. Miehitys on kestänyt niin kauan, että vastavaikutuksen sika on tullut, mistä merkkejä on ollut riittävän selvästi nähtävissä (esim. rap. 58/43).

3.

Suhtautuminen täkäläisellä virallisella saksalaisella taholla Normandian maihinnousuun oli silmiinpistävästi toisenlainen kuin vajaa vuosi sitten maihinnousuun Sisiliassa. Täkäläiset - varsinkin diplomaattiset - saksalaiset edustajat lausuivat silloin verrattain yliolkaisesti aluksi, että on vain lyhyen ajan kysymys, milloin anglosaksit heitetään mereen Euroopan linnoituksesta. Nyt on arvostelu ollut muuttuneet olosuhteet huomioonottava ja pidättyvä. Sotilasjohdon edustajana valtionpäämiehen luo akkreditoitu kenr. v. Neubronn lausui minulle, että Saksan täytyy vastatoimenpiteissään lähteä kokonaan siltä pohjalta, että kysymyksessä on vain ensimmäinen maihitusalue, joten on pidettävä reservit vapaina ja tultava Cotentinissa toimeen sinne varatuilla verrattain riittävillä joukoilla. Saksan sotilasjohdon ensimmäinen laskelma Cherbourgin eristämisen estämisestä oli tehdä tyhjäksi anglosaksien oletettu suunnitelma työntäytymisestä niemimaan halki linjalla Bayeux - Coutances. Kun vastaava sotaliike hieman pohjoisempana nopeasti onnistui anglosakseille ja kun Cherbourgin menetys oli jo väis-

tämätön, muuttui Saksan sotilasjohdon suunnitelma siitä, mihin vastustaja olisi lähiaikoina saatava pysähtymään. Mainitun linjan asemesta on tosiasiassa valmistauduttu siirtymään melkoisesti eteläisemmälle linjalle Caen - Avranches.

Jo ennen peräytymistä tälle linjalle on siis todettava, että Saksan on täytynyt sallia huomattavan sillanpääaseman perustaminen Länsi-Eurooppaan. On toteutunut suurläh. Abetzin helmikuussa (rap. 8) mainitsemista Saksan sotilasjohdon harkitsemista vaihtoehdoista se, että maihinnousun alkuunsa tukahduttamisen (kuten Dieppessä) asemesta vastustajan annetaan muodostaa melkoinen sillanpää ja kerätä sinne huomattavat voimavarat. Suunnitelmien ja todellisuuden välillä on se suuri ero, että voimiensa rajoittuneisuuden ja odottamiensa vastustajan sotaliikkeiden jatkon takia Saksan sotilasjohto ei ole vapaaehtoisesti valinnut sanottua vaihtoehtoa, vaan on ollut siihen pakotettu.

Ranskalaiselta äärimmäisyystaholta on heitetty esiin kysymys, merkitseekö Normandian maihinnousu kauan puhuttua "toista rintamaa" vaiko "toisarvoista rintamaa". Saksan täkäläisen virallisen edustuksenkaan lausunnot eivät jätä sijaa muulle käsitykselle kuin että kysymyksessä on ensiksimainittu tapaus.

4.

Eräänä huomiona, jäljestäpäinkin, toistettakoon maaliskuun alussa täkäläisessä ulkoministeriössä lausuttu huomautus eräistä maihinnousun todennäköisistä seurauksista. Maihinnousu valmistaa Englannille ja Amerikalle poliittisia valtteja, mutta sitoo niitä sotilaallisesti ja antaa siten Venäjälle entistä vapaammat kädet (UM:n pol.tied. 18/44).

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Virkyssä olevan lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Pakaslahti:

28/6-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Vichy ssä 28 p:nä kesä kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
52 99 Sal 44
7/7-44 № - Liit. -
HYHMÄ COASTE ASIA
5 C6

Asia: Ranskan hallituksen asennoitumisen yleislinjat.

Eräässä salasähketiedoituksessani välittömästi Normandian maihinnousun jälkeen huomautin, että Vichyn hallituksen pyrkimyksenä on noudattaa "mahdollisimman suurta puolueettomuutta". Tähän suuntaanhan viittasivat eivät ainoastaan Ranskan poliittisen johdon luovimispyrkimykset viime kuukausinakin, vaan myös Lavalin yleisohjeet maihinnousun varalta.

Ulkoministeriön johtavat virkamiehet korostavat lausunnoissaan, että aseleposopimuksen sallimissa rajoissa Ranska noudattaa tapahtumista syrjässä pysymisen politiikkaa, puolueettomuutta sovelletussa mielessä. Tälle ajatukselle antoivat sekä Pétain että varsinkin Laval ilmaisumuodon julistuksissaan heti maihinnousun jälkeen. Niiden ydinajatus oli, että kansalaisten on rauhallisina ja sivussa pysyen oltava antamatta aihetta miehitysvallan mahdollisiin repressalioihin; toiselta puolen Ranska ei ole osanottaja taistelussa. - Vähän yli viikko maihinnousun jälkeen Pétain antoi julistuksen legionalaisliikkeensä jäsenille. Siinä korostettiin saksalaisten mielestä liian paljon "puolueettomuus"-ajatusta ja niin ei julistusta vastoin tarkoitusta saatu levittää enää sen jälkeen kuin se 14.6. radiossa luettiin.

Hallituksen kollaborationistisista jäsenistä ovat Déat ja Henriot - nyttemmin vainaja - tuoneet esiin poikkeavan kantansa. Huolimatta tasaantumisestaan hallitukseen tulonsa jälkeen Déat on sil-

JAKELUOHJE:
Mieluummin ei ilman punakolmiota ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

loin tällöin L'Oeuvre'issään kirjoitellut hallitusta vastaan. 8.6. julkaisi hän pääkirjoituksen "En ole puolueeton". Siinä hän ironisoi Pétainin ja Lavalin edellämainittuja "erehtymättömiä" sanoja; "valtionpäämiehellä ja hallituksenpäämiehellä ei ollut toisenlaista (aktiivisempaa) kieltä käytettävissään ranskalaisille". Hän puolestaan mielellään eroaisi hallituksesta astuakseen Waffen SS:ään.[x] Vastarannan kiiski Déat ei kuitenkaan ole käytännössä tehnyt näitä johtopäätöksiä. Päinvastoin hän on eräissä myöhemmissä kirjoituksissaan vaatinut kansalaisia antamaan tukensa marsalkalle. Henriot kehoitti puheissaan kansalaisia ottamaan selvän kannan. Virkamiehistöön käsin hän käytti sellaistakin kieltä, että heidän on joko osoitettava lojaalisuutensa tai erottava. Tämä on herättänyt hämmennystä ja on kysytty, kenen ohjeiden mukaan on toimittava, valtionjohdonko, joka kehoittaa puolueettomuuteen, vaiko propagandaministerin, joka ajoi aktiivista kannanottoa miehitysvallan hyväksi?

Valtionjohdon yleislinjasta eriävien mielipiteiden esiintyminen kuitenkin miellyttää Saksaa sekä siten auttaa Pétainiä ja Lavalia luovimispyrkimyksissä. On siis varsin luultavaa, että viimeksimainitut eivät niinkään vastenmielisesti näe silloin tällöin esille pulpahtavia heidän lausunnoistaan poikkeavia kannanottoja.

Virallisesti ja muodollisesti Saksa vaati Ranskalta maihinnousun tapahtuessa vain lojaalisuutta, mikä itse asiassa menee yhteen Pétainin ja Lavalin julkisen asennoitumisen kanssa. Toteamus, että muu kuin lojaalisuuden vaatimus ei ollut Saksan viime vuosien Ranskan-politiikan tuloksena mahdollinen, ei sisällä mitään yllättävää, mutta pantakoon se merkille otettaessa huomioon m.m. seuraavaa. Erinäisillä tä-

---

x) Déat'n puolueen julkilausumassa vieläpä lausuttiin, että sen jäsenten on astuttava virkamiesten sijalle, jos nämä osoittautuvat epäluotettaviksi.

käläisillä virallisilla saksalaistahoilla on elätetty ja vieläkin elätellään toivoa ranskalaisten ymmärtämyksen hankkimisesta. Usein luotetaan anglosaksien ilmapommitusten ja muiden sotatointen vähitellen aikaansaavan pysyvän mielialanmuutoksen. Usein taas otetaan pohjaksi esim. sellainen, arvattavastikin paikkansapitävä tieto, että lukuisat yksityiset eri tahoilta maata, mutta usein samoilta paikkakunnilta ovat kirjoittaneet Henriot'lle hyväksyvänsä hänen linjansa, mutta olevansa "yksin". Saksa on tehnyt maihinnousun jälkeen yksiä ja toisia pieniä myönteisiä eleitä ranskalaisten sympatioiden voittamiseksi (joskin vaa'assa ovat painaneet paljon enemmän esim. maquis'n toiminnan tukahduttamisyritysten yhteydessä saksalaisten suorittamat kostotoimet.) Viime kuukausina saksalaiset ovat vakuutelleet, että Ranskalla ei ole muuta valintaa kuin joutua samaan kelkkaan Saksan kanssa. Pari päivää ennen maihinnousua Sauckell lausui haastattelussa Pariisissa, että Saksa ei voi käsittää, miksi Ranska ei ilman kaksimielisyyttä asetu sen rinnalle. Saksan pohjimmainen <u>toivo</u> virallisen Ranskan saamisesta vieläpä liittolaiseksi on toteutumisestaan vähintään yhtä kaukana kuin pari kolme kuukautta sitten, jolloin pätevältä saksalaiselta taholta siitä vielä kuulin.

Kun Saksa ei ole päässyt eteenpäin edes sellaisen Ranskan hallituksen kanssa, joka <u>muodollisesti</u> on kollaborationistinen ja jonka korvaaminen Saksalle mieleisemmällä hallituksella luultavasti merkitsisi quislingiläistä järjestelmää, ovat mahdollisuudet käytännössä jokseenkin olemattomat "puolueettomuutta" myönteisempään vapaaehtoiseen kannanottoon Ranskan puolelta Saksaa kohtaan. Laval on täydelleen kansansuosion puutteessa, mutta juuri siitä syystä hän tuntee kansan mielialat. Vichyn-Ranskan johto ei tahdo katkaista olemassa olevia vähäisiä yhdissiteitä kansaan. Huomattava on, että marsalkan kansansuosio on viime viikkoina - huhtikuun lopulta asti - noussut. Tätä etua, jolla voi olla poliittista merkitystä, hän vatmastikaan ei tahdo menettää pitäessään silmällä

toimintamahdollisuuksiaan loppuratkaisussa. Taustanaan vapautusta odottavan kansan johtaminen sisäpoliittiset näkökohdat ohjaavat "puolueettomuuteen" yhdessä muidenkin ulkopoliittisten näkökohtien kuin suhtautumista Saksaan koskevien rinnalla.

Ei erehdyttäne katsottaessa niin hyvin Pétainin kuin Lavalin tarkoitusperänä olleen ja olevan tapahtumisen seuraamisen siinä mielessä, että nähtäisiin milloin tilanne ehkä on kypsä rauhan kysymyksen käsittelemiseen (olen erikseen salasähköttänyt asian esilleottamisesta), mikä näkökohta tietysti edellyttää mahdollisimman suuren puolueettomuuden varteenottamista. Ja niin kauan kuin suhteiden epäselvyys Alger'n ja anglosaksisten maiden välillä jatkuu, on Vichyllä jonkinlaisia - joskaan ei loogillisesti katsoen suuria - mahdollisuuksia ylläpitää toiveitaan anglosaksisten valtioiden ymmärtämyksen saamisesta. Yhtenä edellytyksenä tähänkin on sanottu "puolueettomuus". Eisenhowerin julistus 6.6. oli odottamattoman lievä Vichytä kohtaan, mutta Alger'n sopimus Eisenhowerin kanssa sen Lontoon-sotilasedustajan kenr. Königin nimittämisestä Ranskan kotimaanvoimien ylipäälliköksi osoittaa merkkiä Alger'n ja anglosaksisten maiden suhteiden selviämissuuntaan.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: E6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 39.

Ministeri Pakaslahti.

29/6-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Vichy ssä 29 p:nä kesä kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Nro 52/99 Sal 44
7/7-44 № - Liitt. -
RYHMÄ 5 C6 ASIA

Asia: Vastustusliikkeen toiminta.

Tehtäköön aluksi eräs käsiteselvitys. Puhuttaessa maquis'sta tarkoittavat miehitysviranomaiset sillä aseellisia ryhmiä, jotka muka omaan laskuunsa bandiitteina suorittaisivat hyökkäyksiä milloin saksalaisia, milloin ranskalaisia vastaan. Ranskan viranomaisten arvostelu on toinen. Hekin mielellään korostavat banditismin esiintymistä maquis-joukoissa, mutta samalla myöntävät suurimman osan niistä kuuluvan vastustusliikkeen järjestyneisiin voimiin. Suuri yleisö, joka varsinkin maaseudulla on viime kuukausien ajan joutunut enemmän tai vähemmän suoranaiseen tekemiseen maanalaisten voimien kanssa, käyttää aktiivisesta vastustusliikkeestä - sen eri muodoissa - nimitystä maquis. Täten on se muodostunut tosiasiassa yleisnimitykseksi myös n.s. vapautus- eli salaisesta armeijasta kuin myös siitä osittain erillään toimineista kommunistisista francs-tireurs-muodostelmista. Käsittääkseni on myös asiallisesti väärin tehdä e.m. saksalaisten huomauttamaa eroa, sillä alunperinkin maquis'n nimellä kulkeneet ryhmät ovat olleet vastustusliikkeen aktiivisin osa.

x

Johtopäätöksen että vastustusliikkeen aktiiviset voimat olivat Normandian maihinnousun edellisinä päivinä hälytystilassa saattoi tehdä m.m. siitä, että jokseenkin yhtenäisesti eri osissa maata ne

JAKELUOHJE:

Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ryhtyivät toimeenpanemaan entisestään tehostettua pakkoverotusta. Tämä hälytystila valmistuksineen jatkui parina kolmena maihinnousun jälkeisenä päivänä.

Julkinen joukkosiirtyminen alkoi 8. ja 9.6., mutta kahdessakin mielessä rajoitetusti. Toiminta tapahtui pääasiassa Massif Centralissa, siis Keski-Ranskassa, Pyreneillä ja sen lähiseuduilla sekä Savoijassa & Ain'issä (ja sieltä koko joukon länteen ja etelään) ja Ala-Alpeilla, siis Itä-Ranskassa. Maantieteellisen rajoittuneisuuden lisäksi on todettavissa, että kaikki maquis-muodostelmat eivät ryhtyneet avoimeen taisteluun. Joutuessaan 4 päiväksi maquis'n vangiksi Ain'in lähellä (Mézériat'n kylässä Bourg'in länsipuolella) kuriirimme luutn. Näse kuuli k.o. maquisard'ien puhuvan itsestään de Gaulle'in armeijan osana. Tätä tukevat eräät muutkin tiedot, jotka osoittaisivat juuri gaullelaisia maquis-aineksia kuuluneen aktiivisen nousun suorittajiin.× Toisaalta kuului näihin osittain kommunistisiakin ja, niin näyttäisi, myös anarkistisia maquis-ryhmiä. Sensijaan kuulee väitettävän, että vastutusliikkeen emämaassa olevan johdon alainen maquis olisi välttänyt aktiiviseen nousuun ryhtymistä, jollainen sen johtajia lienee arveluttanut. Ehkä tämä jaottelu ei pidä paikkaansa, mutta tosiasiaksi jää eri ryhmien erilainen menettely eri osissa maata.

Liikehtimisen alettua oli tilanne seuraavina n. viikon päivinä sanotuilla seuduilla suorastaan huolestuttava hallitusviranomaisten kannalta. Kun vallankumous, jota sanaa esim. luutn. Näse kuuli käytettävän, alkoi, edellä viitatut maquis-ryhmät ottivat muodollisestikin haltuunsa pienempiä paikkakuntia, joissa nillä jo aikaisemmin oli ollut tosiasiallinen määräysvalta väestöön ja viranomaisiin nähden. Maquis-joukot ottivat valvontaansa lukuisia teitä ja tekivät niiden varsilla hyökkäyksiä ohikulkevia saksalaisia ryhmiä ja sotilasautoja vastaan. Samoin muo joukot tunkeutuivat eräisiin isompiinkin asutuskeskuksiin

× Samaan aikaan kuin Lontoon radio kehotti vanhallisuuteen Algerin radio yllytti kapinaan.

karkoittaen pienet saksalaiset varuskunnat. Eräitä esimerkkejä mainitakseni sai maquis täten haltuunsa Pyreneillä lähinnä Tarbes'in kaupungin ympäristöineen, Central Massifissa Creuze'in ja Corrèze'in departementtien pääkaupungit Guéret'n ja Tulle'in kuin myös useita pienempiä paikkoja sekä Savoijassa & Ain'issä melkoisen laajat yhtenäiset alueet lukuunottamatta sellaisia suurempia kaupunkeja kuin Bellegarde, Bourg ja Macon. Aikaisemmin mainitsemani laajat alueet olivat kuitenkin jokseenkin kokonaisuudessaan liikehtimistilassa; niin "tiheää" oli partisaanitoiminta. - Uuden vahvistuksen on saanut tieto, että maquis suunnitteli etelästä käsin Vichyn valtausta.

Saksalaisten joukkojen ja ranskalaisen miliisin (huolimatta lukuisista karkaamisista sen riveistä toiselle puolelle) puhdistustoimet - panssariasettakin käytettiin - johtivat nopeahkosti siihen, että maquis'n oli peräydyttävä miltei kauttaaltaan aikaisempiin asemiinsa, s.o. luovuttava haltuunsa ottamistaan asutuskeskuksista ja vetäydyttävä varsinaiselle maaseudulle. Varsinkaan metsäisillä, vuorisilla ja muilla vaikeapääsyisillä seuduilla - luopuen "yleisestä noususta" - sen ryhmät eivät ole tavoitettavissa. Maaseutukylissä vastustusliikkeellä on sama mahdollisuus kuin aikaisemmin pitää hallussaan todsiallista komentoa.

Vastustusliikkeen aseellinen nousu osoittautui ennenaikaiseksi yritykseksi. Sen voimat ovat senjälkeen olleet keskittyneinä lähinnä seuraavanlaiseen toimintaan ulospäin:

1. Missä - n.s. maquis-seuduilla - tavataan jokin yksinäinen saksalainen sotilasauto, pienehkö sotaväenosasto, miliisimuodostelma tai muita epäsuotavia kulkijoita, siellä on näillä välitön vaara joutua tekemisiin sissisodan kanssa. Äärimmäinen varovaisuus lyökin nyttemmin leimansa sekä ranskalaisten että saksalaisten liikkumiseen noilla epävarmoilla seuduilla. Vielä tälläkin hetkellä on var-

sinkin sekä Massif Centralissa että itäalueilla useita isohkojakin kaupunkeja, joista poistuminen tai joihin pääseminen on hyvän onnen varassa. Yhdeksi kaikkein vaikeimmaksi seutukunnaksi on osoittautunut Montluçon Vichystä luoteeseen. Saksalaistenkin on vaikea päästä kaupunkiin, jossa heillä on melkoinen varuskunta, kulkematta vahvoina osastoina. Tämäntapaisia pesäkkeitä on siellä täällä ei ainoastaan jo mainituilla laajoilla alueilla, vaan nyttemmin myös esim. Bretagnessa, parilla kohtaa lähellä tietä Vichy - Paris, Garonne-joen varsilla jne. Riippuen puhdistustoimista kysymys siitä, missä sissisota kulloinkin eniten kukoistaa, vaihtelee päivästä toiseen, joten yksityiskohtaisen lokaalisen tilannearvostelun antaminen on yhtä vaikea kuin kokonaisuuteen nähden hyödytönkin. Näin huomautettiin minulle juuri äsken korkealta saksalaiselta sotilastaholta. Saksalaiset eivät voi sijoittaa varuskuntiaan pysyvästi jokaiseen kylään.

2. Tärkeämpi kuin edellämainittu sissisodan muoto on kuitenkin sabotage. Se tehostui hieman heti kun maihinnousu oli tapahtunut. Samanaikaisesti em. yleisen nousun yrityksen kanssa se vihdoin kiihtyi. Se on jatkuvasti kiihtynyt tuon nousun tultua rajoitetuksi edellämainittuihin puitteisiinsa. Sabotage kohdistuu ennen kaikkea liikenneverkostoa vastaan sen koko laajuudessa. Ymmärrettävistä syistä viranomaisilta on vaikeata saada yksityiskohtaisia tietoja, mutta ei ole mitään syytä epäillä, etteivätkö Lontoon ja Alger'n radioiden tiedot näistä asioista pitäisi paikkaansa. Kolme päivää maihinnousun jälkeen lopetettiin siviililiikenne kaikilla muilla rautatielinjoilla paitsi Paris-Vichy ja Vichy - Clermont-Ferrand. Kohta senjälkeen avattiin liikennettä jälleen myös siviilikuljetuksiin. Mutta suurimmassa osassa maata se ei silti toimi, kun tuhotyöt ovat kaikkialla jokapäiväisiä ilmiöitä. Sama koskee myös puhelin- ja lennätinlinjoja. Esim. täältä Pariisiinkin ovat vieläpä saksalaisten sotilasviranomaistenkin yhteydet vähän väliä poikki, toisinaan kokonaisen vuorokaudenkin. Yksityishenkilöiden sähkösanomien lähettäminen lopetettiin 19.6.

3. Eräistä edellämainituista seikoista selviää, että aseellisen peräytymisen jälkeen vastustusliike pitää todellisuudessa hallussaan laajoja maaseudun alueita. Luotettavalta taholta olen kuullut, että paikoitellen vastustusliike on ulottanut toimintansa siviilihallinnollisessa suhteessa jo niinkin pitkälle, että se on ryhtynyt esim. elintarvikkeiden hintojen määräämiseen. Myyjillä ei ole mahdollisuutta sanottavasti välttää vastustusliikkeen valvovaa silmää.

4. Vastustusliike on sotilaallisessa suhteessa jatkuvassa valmistelutyössä. Tiedetään, että ilmatietä on Englannista toimitettu raskaampaa aseistusta kuin tähän asti. Kenraali Koenigin nimitys "Ranskan kotimaanvoimien" ylipäälliköksi osoittaa myös puolestaan valmistelujen suorittamista.

5. Henriot'n murha avaa pelättyjä pahimpia perspektiivejä. Kuten aikaisemminkin olen tiedoittanut, ovat vastustusliikkeen voimat viime kuukausina suorittaneet lukuisia kostomurhia. Henriot'n tapaus osoittaa kehityksen suuntaa.

x

Vastustusliikkeen kasvu viime kuukausina kuului myös n.s. maihinnousuenteisiin. Huhtikuun alussa eräs täkäläinen virallinen henkilö lausui minulle maquis-armeijan määrä voitavan arvioida n. 40.000 mieheksi. Nämä olivat keskittyneet Ylä-Savoijaan ja pariin kolmeen Massif Centralin departementtiin, joista niiden toiminta-alue laajeni eräisiin viereisiin departementteihin. Tiedot näistä valmistelutoimenpiteistä, joiden jatkokehitys tuli näkyviin muutama päivä maihinnousun jälkeen, lienevät näyttäneet olleen vailla laajempaa merkitystä ja vain puhtaasti paikallisia, , koska ne on jätetty huomiotta UM:n pol. tied:ssa. Samoin se niihin kätkeytyvä tendenssi, Moskovan voimien tunkeutuminen Eurooppaan maquis'n soluttamisen muodossakin, mikä - kuten tiedoitin -

on herättänyt esim. täkäläisen ~~xxxxx~~ nuntiatuurin mukaan katolisen kirkon kasvavaa huolestumista ja josta yleistendenssistä ulkopoliittiselta alalla on ollut viime kuukausina tehtävissä niin tavattoman paljon huomioita myös Välimeren alueella.

x

Miehitysviranomaiset sanovat odottaneensa maihinnousutapauksessa paljon vaikeampia levottomuuksia kuin mitä on esiintynyt. Saksalaiset väittävät, että maquis'n nykyinen toiminta ei sotilaallisesti ole Saksalle minkäänarvoinen kysymys. Tässä arvostelussa on epäilemättä liioittelua. Tiedetään tapauksia esim. Keski-Ranskasta, joissa joukkojen kuljetuksia on täytynyt suorittaa jalan rautatielinjojen käyttökelvottomuuden takia. Enemmän ovat kuitenkin vaikeutuneet tai tarkemmin sanoen hidastuneet saksalaisten tarvikekuljetukset.

Sensijaan ovat saksalaiset oikeassa siinä, että eräs sabotagemuoto ei ole sanottavasti esiintynyt, nim. tuhotyöt tehdaslaitoksissa. Työläiset ovat pysyneet rauhallisina. Tähän lienee kaksi selitystä. Pelästen Saksan ehkä ryhtyvän työläisten massottaisiin pakkosiirtoihin Ranskasta vastustusliike ei ole tahtonut antaa työläiskannattajilleen sabotage-ohjeita. Toiseksi tehdastyöväestön pidättyväisyys osoittaa sen kommunististen johtajien odottavaa asennetta. - Saksa esitti kuukausi ennen maihinnousua uusia huomattavia työvoimavaatimuksia. Senjälkeen on tapahtunut tiettyä peräytymistä. Niinpä on, tietysti senjälkeen kuin Saksan suostumus on saatu, luovuttu pakollisen työpalvelun jatkuvasta soveltamisesta. Tämä tuskin voi olla olematta yhteydessä sen kanssa, että ei haluta vaarantaa verrattain rauhallisena pysynyttä työläisten esiintymistä. Muuten mainittakoon, että miehitysviranomaiset olivat ennen maihitusta pitäneet todennäköisenä välttämättömyyttä ryhtyä siirtämään eräitä tehdaslaitoksia Saksaan.

x

Ensimmäinen kapinayritys miehitysjoukkoja vastaan epäonnistui, mutta tilannetta maasa ei ole siis saatu palautetuksi ennalleen. Varovaisesti arvioiden voidaan sanoa: Miltei kaikkialla maassa on käymistila ja vastustusliikkeen vaikutusvalta on niin suuri, että miehitys ei ole todellisuudessa enää effektiivinen, olkoonkin että välitöntä sotilaallista vaaraa tästä asianhaarasta ei miehittäjälle ole tällä hetkellä olemassa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 40.

Ministeri Pakaslahti.

7/7-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERI
58/100 Sal. D. 11 44
31/7-44
ASIA
5. C6.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 509-152.

Vichyssä heinäkuun 11 p:nä 1944.

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa Vichystä n:ot 40 ja 41, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 40: Vichyn asenne, 7.7.

41: Saksan politiikasta ja toimenpiteistä Ranskassa, 11.7.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.
Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 40.

Vichy ssä 7 p:nä heinä kuuta 1944.

Asia: Vichyn asenne.

58 100 Sal. 44
31/7-44
No - Liite -
ASIA
5. 86.

Minulla oli pari kolme päivää sitten ulkoministeriön pääsihteerin suurläh. Rochat'n kanssa keskustelu, jossa hän esitti seuraavia lausuntoja.

Huolimatta de Gaulle'in Lontoon-neuvotteluista ja hänen vierailustaan Rooseveltin luo Alger'n suhteet anglosakseihin eivät ole johtamassa sen toivomiin tuloksiin. Epäilemättä aikaansaadaan sopimuksia sinänsä tärkeistäkin asioista, kuten varsinkin finanssi- ja hallintokysymyksistä (n.s. invasionifrangi ja maihinnousuarmeijan haltuun joutuvien alueiden hallinto). Kysymyksessä on siis käytännön vaatimien kaikkein välttämättömimpien järjestelyjen väliaikainen ratkaisu, jollainen oli myös kenr. Königin nimitys Ranskassa olevien vastustusliikkeen aseellisten voimien ylipäälliköksi. Sensijaan jäävät vaille myönteistä ratkaisua periaatteelliset poliittiset kysymykset, nimenomaan Alger'n tunnustaminen "Ranskan tasavallan väliaikaiseksi hallitukseksi".

Rochat lausui edellä sanotun merkillistä varmuutta osoittamalla. Vielä päättäväisemmin hän jatkoi: Vichyn hallituksen asema ei ole niin heikko kuin usein kuvitellaan. Vichyn "voima" johtuu siitä, että ilman sitä ei voida järjestää eikä hoitaa Ranskan asioita.

Tämä Rochat'n huomautus sisälsi itse asiassa viittauksen Vichyn politiikasta molempiin sotaa käyviin puoliin käsin. Saksaan nähden voitaisiin sen sisältö lukea näin: hetkellä, jolloin Vichy pakosta

JAKELUOHJE:
Punakolmio ulkomaille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

7

tai vapaaehtoisesti luopuisi tehtävistään, syntyisi sisäisesti - jo yksistään hallintoa koskevista syistä - tilanne, jossa Saksa olisi avuton. Sanotussa yhteydessä Rochat tarkoitti kuitenkin lähinnä Vichyn merkitystä anglosaksisille mailla. Hän nim. jatkoi huomautustaan Vichyn suhteellisesta voimasta seuraavaan tapaan. Anglosaksien voiton tapauksessa tarvitaan jokin kokoava persoonallisuus. Tuskin on olemassa ketään muuta kuin marsalkka Pétain. Yhdistävänä henkilönä de Gaulle ei pysty esiintymään, vaikka hän olisi voinut sellaiseksi muodostua. Näin olisi voinut käydä, jos hän olisi pysynyt alkuperäisellä linjallaan, s.o. jos hän olisi pysynyt sotilaallisen vastustusliikkeen johtajana ja lausunut riveihinsä tervetulleiksi kaikki Vichystä vieraantuneet ainekset. Mutta hän on menetellyt päinvastoin. Hän on muodostunut poliitikoksi ja hänen liikkeensä pääasiassa puolueliikkeeksi. Sitäpaitsi maassa on olemassa aineksia, jotka tulisivat taistelemaan häntä vastaan.

Rochat'n sanoista, että anglosaksit eivät voisi luottautua de Gaulle'iin, vaan säännöllisten olojen palauttamiseksi maahan tarvitsisivat Pétainia saa uuden vahvistuksen Vichyn ulkopoliittisen johdon sen määrätietoisen taka-ajatuksen olemassaolo, että pyrkimyksenä on muuttuvissa olosuhteissa, Saksan joutuessa perääntymään, yhteisymmärrys anglosaksien kanssa. Samalla hänen sanansa osoittavat arviointia, että/katsotaan olevan mahdollisuuksien rajoissa.

Vieläkin enemmän tätä leimaa sai Rochat'n lausunto hänen huomauttaessaan rap:ssa 38 käsittelemästäni Vichyn hallituksen puolueettomuus-politiikasta. Tätä sanaa käytti marsalkka hyvin tiukassa muodossa e.m. raportissani kertomassani julistuksessaan legionalaisille, mutta Rochat käytti vain sanaa "syrjässä pysymisen" politiikka. Siitä hän tässä yhteydessä lausui seuraavat kaksi huomautusta:

1. Syrjässä pysymisen politiikan tekee välttämättömäksi myös Ranskan järjestysvallan asoistus. Sisäinen kiehumistila on laajentunut

sellaisiin mittasuhteisiin, että ollakseen täydellisesti tilanteen herra Saksan olisi sijoitettava sotaväkeä jokaiseen kylänkin. Tämä ei ole mahdollista, ja niin ei Saksalla ole enää totaalista miehitysvaltaa. Maquis on todellinen tekijä ja pysyy sellaisena. Näissä oloissa, aseistuksenkaan riittämättömyyden takia, ei ranskalaisiin puhdistusoperatioihin voida suuressakaan määrässä käydä, joten — on pysyttävä syrjässä. Tämä on johtopäätös m.m. siitä, että Saksa ei luota Ranskaan eikä anna lisäaseita Vichyn hallituksen käytettäväksi. - Näistä Rochat'n sanoista ei ole kovin kaukana se päätelmä, että Darnandin toimenpiteet maquis'ta vastaan rajoittuvat verrattain vähiin. Olisi kuitenkin liioiteltua tehdä vertausta, että samalla tavoin kuin Vichy tahtoo tarkasti pysyä Ranskan alueella tapahtuvan anglosaksisen ja Saksan taistelun ulkopuolella, se pyrkisi pysymään passiivisena myös vastustusliikkeen aseellisten voimien suhteen. Nehän ovat suuntautuneet ei ainoastaan Saksaa, vaan myös Vichytä vastaan. Mutta mainitsemani vertaus silti kuvaa kieltämättä jossain määrin Vichyn ulkopoliittisen johdon asennoitumisen <u>tendenssiä.</u>

2. Vichyn hallituksessa on eri suuntauksia. Kuten oli Henriot ja on Darnandkin, on myös Déat kollaborationismin "aktivisti", joskin viimeksimainittu on jälleen tullut peräytyvämmäksi. Eroavaisuudet eivät kuitenkaan koske ydinkysymyksiä ja - näin siis väitti Rochat - hallituksen kanta on pohjimmiltaan silti varsin yhtenäinen, vaikka ulospäin voi näyttää usein toisalta.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 41.

Ministeri Pakaslahti.

11/7-44.

5000—8—43. 4270.

38 100 Sal 44

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ 31/7-44 Salainen.

RAPORTTI n:o 41.

Vichy ssa 11 p:nä heinä kuuta 19 44. 5.

66.

Asia: **Saksan politiikasta ja toimenpiteistä Ranskassa.**

Toukokuun alussa esittivät saksalaiset kantanaan, että heidän joukkojensa sijoittumista ei maihinnousua silmälläpitäen voida suorittaa siten, että Vichy ja sen lähiympäristö olisivat sotilaallisesti turvatut. Valtionpäämiehen oli siis siirryttävä turvallisemmaksi katsottuun paikkaan. Maihinnousun tapahduttua ovat saksalaiset luopuneet sanotusta kannasta. Marsalkan olinpaikaksi on annettu jäädä Lonzat'n linnan täältä hieman luoteeseen. Kysymyksessä ei ole nytkään hänen vapaaehtoisesti valitsemansa olinpaikka. (Se on "miellyttävämpi vankila" kuin Voisins Rambouillet'n lähellä, sanoi minulle eräs marskin ympäristöön kuuluva henkilö.) Edellytyksenä Lonzat'n valitsemiselle ovat ne sotilaalliset turvallisuustoimenpiteet, joihin saksalaiset ovat ryhtyneet Vichyssä ja sen ympäristössä varmistautuakseen, ettei sotilaallisia yllätyksiä - maquis'n taholta tai ilmateitse - pääse tapahtumaan. Suunnilleen kaupunkirajaa myöten kulkevan, tänne johtavilla teillä olevan ranskalais-saksalaisen vartioketjun lisäksi on eri suunnille muutaman penikulman etäisyydelle kaupungista sijoitettu ulompi rengas riittävän suuriksi katsottuja saksalaisia joukko-osastoja, tietääkseni vahvistetun pataljoonan suuruisia. Mielenkiintoista on, että puolustuslaitteiden rakentaminen Vichyssä ja sen ympäristössä jatkuu. Uusia konekivääripesäkkeitä ilmestyy teiden varsille ja sinne tänne

---

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

7

katujen kulmauksiin. Varsinkin saksalaisten hallussa olevien hallintorakennusten kulmiin on rakennettu ja rakennetaan betoonisia puolustuslaitteita. Mahdollisia ilmahyökkäyksiä vastaan ei tiettävästi kuitenkaan ole voitu ryhtyä puolustusvalmistuksiin.

Paitsi valtionpäämiehen olinpaikkaan ovat saksalaiset tahtoneet vaikuttaa, kylläkin lievemmin, myös kysymykseen hallituksen tosiasiallisesta sijaitsemisesta. Maihinnousun jälkeisinä päivinä saksalaiset koettivat saada hallituksen jäseniä siirtymään Pariisiin; ainoastaan Darnand järjestyksenvalvojana jäisi Vichyhin. Ehdotus ei miellyttänyt Lavalia, ja tilanne on tässä suhteessa jäänyt ennalleen. Sitäpaitsi näyttää saksalaisella taholla olevan asiasta eri mielipiteitä. Mikäli tiedän, on Saksan diplomaattinen Vichyn-edustus koettanut saada lävitse sitä kantaa, että mahdollisimman monet tärkeimmät hallintoelimet ministereineen palaisivat Pariisista Vichyhin, jossa on suurempi työrauha. Toisaalta on kuitenkin kulkenut myös huhuja, että Saksa tahtoisi hallituksen siirtymistä jonnekin koillis-Ranskaan, jossa yhteydessä on mainittu Vittelin nimi.

Pitkäaikaisen maihinnousuodotuksen aikana - ja jo ennen sitä - oli sanottava, että sotilaalliset näkökohdat suurimmalta osaltaan sanelivat Saksan toimenpiteet Ranskassa. Maihinnousun jälkeisinä ~~päivinä~~ parina kolmena ensimmäisenä päivänä miehityqviranomaiset pysyivät suhteellisen passiivisina siinä, mikä koski heidän suhtautumistaan ranskalaisiin. Vangitsemisia yms. jo aikaisemminkin esiintynyttä tietysti silti tapahtui. Maquis'n osittainen nousu aseelliseen joukkoesiintymiseen saattoi etualalle sotilaalliset turvallisuuskysymykset.

Niillä lukuisilla seuduilla, missä vastustusliikkeen voimat yrittivät uhata ja jatkuvastikin uhkaavat miehitysvallan sotilaallisia etuja, ovat vastatoimenpiteet olleet osittain jyrkkiäkin. Missä ma-

quis hyökkäsi saksalaisten kimppuun (myös ampuen vankejaan, kuten Tulle'issä) tai missä on ollut esim. sala-ammuntaa saksalaisiin joukkoihin, siellä on tapahtunut sellaistakin, että kyliä on poltettu. Kaamein oli tällainen tapaus Oradour'issa (Haute Vienne), jossa kylä asukkaineen (600 henkeä) poltettiin. Virallisilta saksalaisilta tahoilta on valitettu, että syyllisten ja syyttömien välillä ei voida aina tehdä eroa.

Pelättyyn sotakelpoisten miesten internointiin, jota varten saksalaiset olivat tehneet valmisteluja, ei ole ryhdytty. Sensijaan on tapahtunut erinäisiä toimenpiteitä, joiden tarkoituspera on osittain sama. Hallitus pakotettiin hajottamaan nuorisojärjestö Chantiers de la Jeunesse. Saksalaiset väittävät, että toisaalta sillä oli salaisia yhteyksiä maquis'hin ja että toisaalta järjestön muodossa tehtiin valmistuksia armeijan luomiseksi. Järjestön leirit olivatkin vaikeassa ristitulessa saksalaisten ja vastustusliikkeen välillä. Eräs täkäläinen virallinen henkilö kertoi eräällä sanotunlaisella leirillä olleen poikansa kuvailleen tilannetta näin: saksalaiset, jotka epäilivät heidän puuhiaan, kävivät heitä päivisin tarkastamassa ja häiritsemässä; yöllä taas tulivat maquis'n miehet harjoittaen painostusta ja onnistuenkin saamaan puolelleen heikkäisiä. - Jatkona aikaisemmille varsinkin upseeripidätyksille on vangitsemisaalto ollut jatkuvasti käynnissä. Olemme täällä Vichyssäkin voineet omin silmin nähdä, kuinka saksalaiset ovat menneet virastoihin suorittamaan pidätyksiä. Eräänä päivänä pidätettiin n. 50 virkamiestä ja virkailijaa eräässä isossa hallintohotellissa. Joukossa oli marsalkan henkikaartin hallintoelimien miehiä. Korkein pidätetty oli eräs kenraali siirtomaaministeriössä. Ulkoministeriön miehistä on pidätetty eräs attasea. Ranskalaiset tuttavat voivat säännöllisesti kertoa pidätystapauksista tuttavapiirissään. Pidätyksissä on muuten havaittavissa järjestelmän puutetta. Tie-

detään nim., että eräissä departementeissa on pidätetty esim. kaikki tierakennusinsinöörit. Tuntuisi käsittämättömältä, että nämä kauttaaltaan ovat epäluotettavia vain noissa tai nimeomaan juuri noissa departementeissa.

Lääkärit on velvoitettu ilmoittamaan järjestysviranomaisille kaikki haavoittumistapaukset, joissa heidän puoleensa käännytään.

Salaisen armeijan ja maquis'n jäseniä on julistettu käsiteltävän järjestymättöminä sisseinä, jotka vangeiksi joutuessaan armotta ammutaan. Todellisuudessa ei kuitenkaan näin menetellä, vaan suurin piirtein tapaukset harkitaan erikseen. Osittain johtuu tämä lievennys siitä, että maquis'illa on käsissään saksalaisia vankeja.

Järejstyksen valvomiseen (ja puhdistusoperatioihinkin) ottavat osaa jatkuvasti ranskalaisetkin poliisi- ja miliisimuodostelmat. Ne ovat kuitenkin joutuneet entistä syrjemmälle saksalaisten astuttua näkyvämmin ja voimakkaammin tilalle. Tämä ilmiö on ollut havaittavissa selvästi myös Vichyssä ja sen ympäristössä. Periaatteessa Vichyn hallitus pitää kiinni oikeudestaan ja velvollisuudestaan hoitaa järjestyksen ylläpitämistä, mutta käytännössä siis ovat saksalaiset entistä enemmän joko ottamassa tätä tehtävää haltuunsa tai valvovat Ranskan järjestysviranomaisten toimia. Miehitysarmeija onkin ottanut (10.6.) itselleen toimeenpanevan vallan tai "miehitysviranomaisen oikeudet" pohjoisen vyöhykkeen ja Välimeren rannikkoalueen lisäksi myös etelävyöhykkeellä 14:ssa Keski-Ranskan departementissa (joista neljässä vain eräillä alueilla). - Sotatuomioistuimet langettavat ahkerasti kuolemantuomioita, mutta niitä ei saa lehdissä enää läheskään aina julkaista, mikä aikaisemmin oli lehtien velvollisuus.

Parina maihinnousun alkupäivänä siviilijunaliikenne sai jatkua (operatioalueen lähettyvillä oli asianlaita tietysti toisin). Ensin se keskeytyi maquis'n toiminnan johdosta, joka osti voimiensa mukaan

liikennettä. Sitä seurasi saksalaisten määräys siviililiikenteen lopettamisesta (paitsi linjalla Paris - Vichy - Clermont-Ferrand). Vähitellen on sen annettu jossain määrin jälleen alkaa varsinkin elintarvikkeitten kuljettamiseksi siviiliväestölle; liikenne on kuitenkin pystymätön täyttämään siviilitarpeita. Kuljetuskysymyksen vaikeutumisen takia on leipäannoksia jo täytynyt vähentää, puhumattakaan siitä että Pariisissa ja useissa muissakin "tuonnin" varassa täysin olleissa kaupungeissa elintarviketilanne on nyttemmin jo surkea. - Siviiliautojen liikkumisoikeudet on suurin piirtein peruutettu, ja nestemäiset polttoaineet on miehitysarmeija takavarikoinut.

Mainittakoon vielä sellaisesta sinänsä täysin luonnollisesta toimenpiteestä kuin ulkona liikkumiskiellon jyrkentämisestä. Niin on menetelty varsinkin tyypillisimmillä maquis-seuduilla, mutta myös useimmissa isohkoissakin kaupungeissa; tämä koskee myös Vichyä. Pariisissa sensijaan on menetelty päinvastoin. Alueita joita koskee matkustamislupa-kielto, on laajennettu.

x

Lyhyenä yhteenvetona on edellä esitetynkin perustalla sanottava, että miehitysviranomaiset lukuisilla eri aloilla ovat ryhtyneet toisessa laajuudessa kuin ennen intervenoimaan ranskalaiseen elämään ja hallintoon. Osittain se tapahtuu asianomaiset muodollisuudet huomioonottaen, osittain mielivaltaisesti.

x

Miehitysviranomaiset ovat lahjottaneet 100 milj. fr., muuten jo viidettä kertaa miehityksen aikana, viralliselle ranskalaiselle avustuskomitealle. Marseillen väestön mallikelpoisen esiintymisen johdosta kaupungin ilmapommituksessa on Hitlerin määräyksestä vapautettu suurehko määrä marseillelaisia sotavankeja. Tuskin on täällä kuitenkaan ketään, joka uskoo tällaisten eleiden vaikuttavan. Luopuminen työ-

läisten pakko-otoista ei sekään vaikuta kansalaisiin, sillä sen syyn nähdään olevan siinä, että Saksa ei ole uskaltautunut toisenlaiseen menettelyyn.

Lähettilää: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 42.

Ministeri Paasikivelle.

22/7-44.

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 604-165.

Vichyssä 11 p:nä elokuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 62 101 Sal 44
26/8-44 N:o - Liitt. -
KYHMÄ ASIA
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n.ot 42-47, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 42: Ilmiöitä Ranskan diplomaattisissa edustussuhteissa ulkovaltojen kanssa.

" 43: Sovinnon käden ojentamista Alger'lle?

" 44: Kriisiä puolueettomuuspolitiikan johdosta.

" 45: Maquis.

" 46: Tapahtumista Ranskan yleistilanteen osana.

" 47: Näköaloja Ranskan tilanteen ratkaisusta.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 42.

Vichy ssä 22 p:nä heinä kuuta 19 44. 62 101 Sal 44

26/8-44

Asia: Ilmiöitä Ranskan diplomaattisissa edustussuhteissa ulkovaltojen kanssa.

Kuten olen aikaisemmin huomauttanut, lienee Ranskan ulkopoliittisella johdolla todennäköisesti yhteyksiä USA:han. Eräs johtavassa asemassa oleva, myös nimitysasioita käsittelevä ulkoministeriön virkamies lausui minulle äskettäin, että vaikuttamismahdollisuuksien kannalta Rooseveltiin olisi Vichylle tärkeintä, mitä tulee maan ulkoedustukseen, toiminta Vatikaanissa, Dublinissa ja Bernissä. Dublininlähettiläs siirtyi jo pitempi aika sitten dissidenttien puolelle eikä seuraajaa teknillisistäkään syistä ole voitu lähettää. Bernin, kuin myös Ankaran, miltei koko henkilökunta luopui viime vuoden lopulla Vichystä. Osa on voitu korvata täältä lähetetyillä voimilla. Rooman valloituksen jälkeisenä päivänä Vatikaanin-suurlähetystön virkamiehet siirtyivät dissidenttien leiriin. Suurlähettiläs jäi jokseenkin yksin. Olen kuullut täkäläisen ulkoministeriön taholta lausuttavan epäilyjä hänen toimintansa tehokkuudesta tällaisissa olosuhteissa. Bernin suurlähettilään amiraali Bardin kuoltua tuli hänen seuraajakysymyksestään kiusallinen pulma.

Vichyn hallituksen saatua entistä enemmän näennäishallituksen leimaa valtionpäämiehen toimintavapauden tultua niin rajoitetuksi kuin osoittautui viime marraskuun kriisissä ja eräiden myöhempien tapausten yhteydessä koetti Sveitsin hallitus vaikuttaa, että Ranskaa edustaisi

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Bernissä vain asiainhoitaja. Tämä Sveitsin kanta vahvistui, kun valtionpäämiehen oli vastoin tahtoaan siirryttävä Vichystä Parisin lähelle. Laval ei halunnut kuulla puhuttavankaan asiainhoitajajärjestelystä, vaan neuvotteluissaan min. Stuckin kanssa insistoiden huomautti, että Sveitsissä, "Euroopan keskellä", Ranska tarvitsee suurlähettiläänsä. Marsalkan pakollinen poissaolo Vichystä jäi lyhytaikaiseksi. Hänen niinsanoakseni "teknillinen asumisensa" Lonzat'ssa, saksalaisten turvallisuustoimenpiteenä, ei ulospäin sisällä hänen toimintavapautensa rajoittamista, sillä hän käy säännöllisesti Vichyssä hoitamassa valtionpäämiehentehtäviään. Välillä jo jyrkentynyt Sveitsin kannanotto menetti siis pohjaa. Näin tultiinkin siihen, että äskettäin voitiin nimittää uusi suurlähettiläs Berniin. Vaali osui Bukarestin-lähettiläänseen Paul Morandiin. Hän on tunnustetusti Ranskan diplomatian eturivin miehiä. Edellämainitsemani ulkoministeriön virkamies lausui minulle, että nimitys on "luonnollisesti" eräs rengas niissä toimenpiteissä, joiden tarkoituksena on pyrkimys m.m. amerikkalaissuhteiden hoitamiseen. Lausuntonsa hän esitti nimenomaan kommentointina juuri silloin saapuneisiin tietoihin de Gaulle'in Washingtonin-matkan tuloksista. Täkäläisissä hallituspiireissähän oli oltu jo etukäteen varmoja, että ne eivät sisällä Alger'n tunnustamista edes väliaikaiseksi hallitukseksi, joten jonkinlainen portti jää auki Vichylle, jolla siis ei ole länsivaltojen tunnustusten laillistamaa kilpailijaa.

Mitä tulee kysymykseen ranskalaisista rauhantunnusteluista, näyttäisi siltä, että niissä ajatellaan turvautumista Vatikaaniin, Sveitsiin, Ruotsiin ja Espanjaan. Ruotsin ja Ranskan välisten edustussuhteiden vaillinaisuus kuitenkin estää puhtaasti diplomaattista tietä kulkevien yhteyksien käyttämistä. Yhtä tärkeinä kuin täyspainoisia edustussuhteita esim. Vatikaaniin ja Sveitsiin pitää Vichy niitä nimenomaan Espanjaan. Aselepoa solmittaessa toimi Espanja välittäjänä ja sen dip-

lomatian avulla kulkevat myös eräät Vichyn yhteydet Alger'hen (ks. seur. rap.).

Tammikuussa tiedoitin ulkoministeriössä minulle suullisesti tehdystä virallisesta ilmoituksesta, että Ranskasta riippumattomista syistä ei enää sallita ulkomaisten edustustojen jäsenten samanaikaista toimintaa Vichyssä ja jossain toisessa pääkaupungissa (t.s. Madrid ja Bern); Suomen kohdalta koski tämä sotilasasiamiestämme majuri Rosenquistia. Ulkoministeriön välittämien Päämajamme ohjeitten mukaisesti tein esityksen, että maj. Rosenquist saisi muodollisesti jäädä paikalleen tänne (vaikkei hän käytännössä tulisi sitä hoitamaan). Huomaavaisuuden osoittamisena Ranskaa kohtaan sotilasedustuksemme säilyttämisen muodossa Päämajan ehdotus teki erittäin hyvän vaikutuksen täkäläisessä ulkoministeriössä. Se löysikin formulan asian järjestämiseksi osittain siltä teknilliseltä pohjalta, joka oli Päämajan kanta, joskin asia sai sittemmin, kesäkuussa, toisen ratkaisun, kun maj. Rosenquist kutsuttiin muodollisestikin pois täkäläiseltä paikaltaan.

Kanta, että ulkovaltojen edustajat eivät voi olla enää akkreditoituja samanaikaisesti Vichyssä ja muualla on myös tulkittu ilmaukseksi Saksan politiikan jyrkentymisestä siten, ettei samotunlaista rinnakkaisakkreditointia periaatteessa ole täällä sallittava (ja että ulkovaltojen edustussuhteita Ranskaan täten pyritään rajoittamaan). Ilmoituksen sanamuoto antoikin oikeutusta tulkinnalle, että periaatteelliset syyt ovat aikaansaaneet Saksan painostuksen Vichyä kohtaan. Todellisuudessa ovat syyt kuitenkin toisaalla. Siitä antaa osoituksen jo se seikka, että samantapaiset järjestelyt, mistä oli edellä kysymys maj. Rosenquistin kohdalla, ovat eräissä yksityistapauksissa johtaneet tulokseen. Mainittakoon myös, että täältä Berniin siirtynyt Afghanistanin lähettiläs on jatkuvasti akkreditoitu myös Vichyssä, kuten aikoinaan huomautin. Todellinen syy toimenpiteeseen, jonka tarkoitusperistä on tehty liiallisiakin johtopää-

töksiä, oli se, että Vichyn diplomaattikunnassa oli pari kolme Bernissä akkreditoitua henkilöä, joiden tiheitä matkoja sinne Saksa ei katsonut suopein silmin. Asian järjestämiseksi olisi ollut muitakin keinoja, mutta turvautuminen periaatteelliselta näyttävään menettelyyn johtui kai pyrkimyksestä olla paljastamatta epäluuloja k.o. henkilöitä vastaan. Eräs, luultavasti eniten epäilty sanotuista diplomaateista (ehkä heitä ei lopulta ollutkaan muita kuin tämä yksi) meni hiljattain salaa, ilman Sveitsinkään viisumia, rajan yli Sveitsiin. Tämä henkilö, Unkarin toinen lähetystöneuvos Baranyai, on tietääkseni ilmoittautunut Sveitsin viranomaisille poliittiseksi pakolaiseksi. Samoin on juuri nyt tehnyt Unkarin täällä ollut sanomalehtiattasea Gesztesi, jota täysjuutalaisena uhkasi lähetys ghettoon. (Muutama aika aikaisemmin pakeni eräs täällä toiminut unkarilainen sanomalehtinainen Sveitsiin.)

Kuten edellä mainitsin, vaikutti marsalkan palaaminen Vichyhin pakolliselta oleskelultaan Voisins'issä helpottavasti maan ulkomaisiin edustussuhteisiin. Vastaava ilmiö on ollut havaittavissa myös ulkovaltojen edustuksen suhteen Vichyssä. Jyrkintä kantaa toukokuun alussa syntyneessä kriisissä (rap. 27) edustaneen Sveitsinkin lähettiläs on jäänyt tänne.(Periaatteellisten syiden lisäksi siihen on epäilemättä vaikuttanut kaksi muuta näkökohtaa, maihinnousun luoman uuden tilanteen seuraaminen ja tänne pysähtyneiden Sveitsiin menossa olleiden navicerttavaroiden muodostaman Sveitsille niin tärkeän asian vaikea hoitaminen.) - Mutta uusi pulma ulkomaiden Ranskan-edustuksessa syntyy esim., jos Saksa ryhtyisi toteuttamaan marsalkan pelkäämää mahdollisuutta hänen ja hallituksen siirtämisestä Nancyn lähelle. Mainitsin rap:ssa 41 sitä koskevista huhuista. Salasähkeessä 19.7. tiedoittamani marsalkan ilmoitus nuntiukselle, että hän ei vapaaehtoisesti siirry Vichystä itään, osottanee kysymyksessä olevan vakavampaa kuin huhut.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 43.

Ministeri Pakaslahti.

24/7-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 43.

Vichy ssä 24 p:nä heinä kuuta 19 44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 62 101 Sal 44
26/8-44 No - Liitt. -
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C6

Asia: Sovinnon käden ojentamista Alger'lle?

Siinä toistensa syyttelemisessä, mikä julkisessa propagandassa on käynnissä Alger'n ja Vichyn välillä, ei Vichy jää paljoa jälkeen Alger'sta. Tällainen on ulkopuolisen havainnoitsijan vaikutelma. Polemiikkia tarkemmin tutkittaessa on kuitenkin tehtävissä m.m. eräs merkittävä huomio. Alger uhkaa Vichyn kannattajia jyrkällä kostolla, mutta vastaavanlaista kieltä ei käytä Vichy. Tätä eroa on havaittavissa myös teoissa.

Kuolemantuomioiden langettaminen Alger'ssa eräille Vichyn miehille, lähinnä n.s. afrikkalaisen falangin jäsenille muutamia kuukausia sitten pakotti Vichyn harkitsemaan vastatoimia ja niitä suorittamaankin. Olen tiedoittanut, että Laval vastenmielisesti suostui eräisiin sellaisiin. Noihin aikoihin kuulin Saksan taholla harkitun Tunisian taisteluissa vangeiksi otettujen dissidenttisotilaiden luovuttamista Vichyn viranomaisille vastatoimiin ryhtymiseksi. Suunnitelmasta luovuttiin, kun pelättiin sen toteuttamisen voivan johtaa kostotoimiin Pohj.-Afrikan taisteluissa sotavangeiksi joutuneita saksalaisia sotilaita vastaan. Joku päivä sitten mainitsi läh. v. Renthe-Fink minulle, että Laval on haluton noudattamaan tilanteen vaatimaa jyrkkyyttä; hän on "liian humaani". Laval suostuu esim. alger'laisten omaisten pidätyksiin, mutta ei verenvuodatukseen.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Nuntius on kertonut minulle, että vähän aikaa sitten saksalaiset tarjosivat kolmea Saksassa vankeudessa olevaa ranskalaista poliitikkoa Vichylle käytettäväksi valttina Alger'n kostotoimia vastaan. Nämä olivat Reynaud, Blum ja Mandel. Laval vastasi tarjoukseen heti kielteisesti. Hän ei kuitenkaan rajoittunut siihen. Hän ryhtyi varsin merkittävään tekoon. Hän saattoi Alger'n tietoon Saksan tarjouksen ja vastauksensa siihen. Ilmoituksen välitti Alger'lle Espanja, jonka täkäläisen suurlähettilään puoleen Laval kääntyi. Ottaessani asian puheeksi Espanjan ministerineuvoksen kanssa myönsi hän Alger'n reagoineen ilmoitukseen muodollisestikin tunnustamalla sen vastaanoton (hänen samalla käyttämänsä sana "neuvottelu" viittaisi pidemmällekin).

Huolimatta Lavalin kielteisestä vastauksesta Mandel tuotiin Pariisiin. Hänet aiottiin luovuttaa erääseen ranskalaiseen vankilaan. Sen johtaja kieltäytyi vastaanottamasta vangiksi henkilöä, jota ei milloinkaan ole tuomittukaan. Saksalaiset sijoittivat tällöin Mandelin miliisin käsiin lähetettäväksi internointipaikkaan. Kaikkitämä tapahtui Lavalin tietämättä. Auto, jossa Mandelia kuljetettiin, joutui virallisen tiedonannon mukaan maquis'n hyökkäyksen kohteeksi ja Mandel sai surmansa. Virallinen selitys tuskin vastaa totuutta. Täällä ollaan varmoja, että Mandel ammuttiin, ehkä yrittäessään pakoa. Merkittävää onkin, että virallisen tiedon väittämässä kahakassa kukaan muu ei saanut surmaansa tai edes haavoittunut.

Lavalille tapaus oli enemmän kuin kiusallinen. Saattoihan se osittain pohjan putoamaan hänen ilmoitukseltaan Alger'lle. Toisaalta ovat viime päivien tietojen mukaan ylemmät Alger'n tuomioistuimet kolmessa tapauksessa kumonneet alempien tuomioistuimien kuoleman- ja pakkotyötuomioita.. Esim. Espanjan ministerineuvos ja suurläh. Rochat asettivat ne selvään asiayhteyteen Lavalin démarchen kanssa. Lavalin kädenojennus lienee siis kuitenkin aikaansaanut fanatismin vähennystä. Suurläh. Rochat lausui minulle, että Lavalin puolelta on joka tapauksessa

kysymys määrätietoisesta pyrkimyksestä aikaansaada rauhoittumista Vichyn ja Alger'n suhtautumiseen toisiinsa. Ilmiö on yleispoliittisesti kiintoisa silmälläpidettäessä näiden kahden kilpailijan asennoitumista Ranskan kysymyksen ratkaisun lähestyessä.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 44.

Ministeri Paasolahti.

26/7-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 44.

Vichy ssä 26 p:nä heinä kuuta 1944.

62 101 Sal 44
26/8-44

Asia: Kriisiä puolueettomuuspolitiikan johdosta.

Pétain ja Laval sallivat maihinnousun jälkeen hallituksen yleislinjasta, n.s. puolueettomuudesta, poikkeavien lausuntojen esittämistä vieläpä hallituksen jäsentenkin taholta. Asia ei kuitenkaan jäänyt tähän. Vastaanhangottelevat tiivistivät yrityksiään ja Laval puolestaan ryhtyi vastaiskuihin.

N. kuukausi maihinnousun alkamisen jälkeen Déat järjesti hallituksen keskuudessa hyökkäyksen vallitsevaa suuntaa vastaan. Déat, de Brinon (salkuton ministeri), Bonnard (opetusministeri) ja Bichelonne (tuotantoministeri) saattoivat kirjallisesti valtionjohdon tietoon kansalaisilla, erityisesti virkamiehillä olevan "sen vaikutelman, että hallitusta lumoaa ja samalla heikontaa hypoteesi anglosaksien pikaisesta asettautumisesta (koko) Ranskaan". Asiakirjassa, josta olen saanut jäljennöksen, sanotaan m.m. myös: "Mitkä lienevätkin vakuutukset, joita anglosaksit ovat voineet antaa eräille vichyläisille aineksille, eivät ne ole päteviä enää sinä päivänä, jolloin koko maailma, Ranskan ollessa täydellisen anarkian edessä, on oleva vakuuttunut niiden miesten ammattimaisesta vararikosta, jotka ovat johtaneet neljän vuoden ajan Ranskan hallintoa". Esityksessä vaadittiin alkutoimenpiteinä: 1. hallituksen julkisen kannanoton tarkistamista; 2. hallituksen paluuta Pariisiin; 3. hallitukseen olisi otettava uusia (s.o. kol-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laborationistisia äärimmäisyys) voimia; 4. uudistuksen toimeenpanemista hallituksen sisäisessä toiminnassa, jotta ministerineuvostolla olisi tilaisuus lausua kantansa politiikan suuntaviivoista; 5. ankaria rankaisutoimia, kuolemanrangaistuksia myöten, kaikkia niitä vastaan, joiden toiminta rohkaisee kansalaissotaa tai kompromettoi Ranskan eurooppalaista asemaa. - Allekirjoittajiksi oli mobilisoitu myös joukko Pariisin äärimmäisyysmiehiä. Déat kirjoitti L'Oeuvre'issään samanaikaisesti "lapsellisista odottamispoliitikoista" ja m.m.: "Ranskalaisten kehottaminen pysymään syrjässä tapahtumista (hetkellä jolloin Ranskan maaperällä taistellaan) on hieman liian passiivinen puolustusmuoto".

On helposti nähtävissä, että esityksen kärki oli suunnattu suurelta osalta sitä vastaan, että Pétain ja Laval liian yksinvaltiaasti määräävät Ranskan politiikan yleislinjat. Toiseksi vaatimus otteen tiukentamisesta järjestyksen ylläpitämiseksi sisälsi selvän hyökkäyksen sisäministeri Darnandia vastaan. Tämä osoittaa, kuinka liioitellusti vielä maihinnousun alettuakin puhuttiin triumviraatista Déat - Henriot - Darnand. Samalla se jälleen osoittaa sitä, mihin suurläh. Rochat minulle hiljattain viittasi (rap.40), nim. että Ranskan järjestysvoimienkin toiminta muodostaa osan syrjässäpysymisen eli n.s. puolueettomuuden politiikasta. Tätä myös vahvistavat läh. v. Renthe-Finkin sanat minulle muutama päivä sitten, että ranskalaisten osanotto puhdistustoimiin maquis'ta vastaan on supistunut melkoisen vähiin.

Saadessaan taisteluhaasteen Laval kutsui hallituksen koolle Vichyhin 12.7. Déat ei saapunut kokoukseen. Bonnard ja Bichelonne perääntyivät helposti. Vaikeampi oli de Brinonin taivuttaminen, mutta onnistui sekin. Sittemmin julkaistussa virallisessa tiedonannossa sanottiin: "Presidentti Laval palautti mieliin Ranskan politiikkaa ohjaavat periaatteet... Ministerineuvosto hyväksyi yksimielisesti hänen esityksensä ja totesi, että Ranskalla ei voi olla muuta politiik-

laborationistisia äärimmäisyys) voimia; 4. uudistuksen toimeenpanemista hallituksen sisäisessä toiminnassa, jotta ministerineuvostolla olisi tilaisuus lausua kantansa politiikan suuntaviivoista; 5. ankaria rankaisutoimia, kuolemanrangaistuksia myöten, kaikkia niitä vastaan, joiden toiminta rohkaisee kansalaissotaa tai kompromettoi Ranskan eurooppalaista asemaa. - Allekirjoittajiksi oli mobilisoitu myös joukko Pariisin äärimmäisyysmiehiä. Déat kirjoitti L'Oeuvre'issään samansuuntaisesti "lapsellisista odottamispoliitikoista" ja m.m.: "Ranskalaisten kehottaminen pysymään syrjässä tapahtumista (hetkellä jolloin Ranskan maaperällä taistellaan) on hieman liian passiivinen puolustusmuoto".

On helposti nähtävissä, että esityksen kärki oli suunnattu suurelta osalta sitä vastaan, että Pétain ja Laval liian yksinvaltiaasti määrittävät Ranskan politiikan yleislinjat. Toiseksi vaatimus otteen tiukentamisesta järjestyksen ylläpitämiseksi sisälsi selvän hyökkäyksen sisäministeri Darnandia vastaan. Tämä osoittaa, kuinka liioitellusti vielä maihinnousun alettuakin puhuttiin triumviraatista Déat - Henriot - Darnand. Samalla se jälleen osoittaa sitä, mihin suurlähetystöraportti Rochat minulle hiljattain viittasi (rap.40), nim. että Ranskan järjestysvoimienkin toiminta muodostaa osan syrjässäpysymisen eli n.s. puolueettomuuden politiikasta. Tätä myös vahvistavat läh. v. Renthe-Finkin sanat minulle muutama päivä sitten, että ranskalaisten osanotto puhdistustoimiin maquis'ta vastaan on supistunut melkoisen vähiin.

Saadessaan taisteluhaasteen Laval kutsui hallituksen koolle Vichyhin 13.7. Déat ei saapunut kokoukseen. Bonnard ja Bichelonne perääntyivät helposti. Vaikeampi oli de Brinonin taivuttaminen, mutta onnistui sekin. Sittemmin julkaistussa virallisessa tiedonannossa sanottiin: "Presidentti Laval palautti mieliin Ranskan politiikkaa ohjaavat periaatteet... Ministerineuvosto hyväksyi yksimielisesti hänen esityksensä ja totesi, että Ranskalla ei voi olla muuta politiik-

kaa kuin se, jonka hallituksenpäämies määritteli 6.6." (Rap. 38). Loppusanoina oli: "Kaikki muut ministerit olivat läsnä paitsi Marcel Déat". Tiedonanto merkitsi hänen jäämistään yksin, hänen selvää desavuointiaan ja julkista kehoitusta hänelle eroamiseen. Yksimielisesti tunnustettiin poliittisissa piireissä Lavalin saaneen käsivoiton Déat'sta. Déat'n eroa, johon Laval pyrki, olisi pidettävä vahvistuksena puolueettomuuspolitiikan ylläpitämisestä ja sen tilanteen loppumisena, että eräs hallituksen jäsen Pariisista käsin lehdessään ja muutenkin vähän väliä hyökkäilee hallituksen politiikkaa vastaan.

Déat tuli hallitukseen Saksan vaikutuksesta. Hyökkäyksessä valtionjohtoa vastaan oli hänellä epäilemättä takanaan eräiden saksalaispiirien tuki. Toisaalta ei ole luultavaa, että varovainen Laval olisi ryhtynyt Déat'n karkoittamisyritykseen hallituksesta ilman että hän katsoi varmistautuneensa siitä, että viralliset suhteet Saksaan eivät pääse järkkymään. Epäilemättä hän arveli voivansa olla varma Wilhelmstrassen asenteen muuttumattomuudesta häntä kohtaan. Mutta Déat'n eroa ei ole kuulunut. Saksan taholla toivotaan, ettei hän eroaisi. Voimia on liikkeellä sovinnon aikaansaamiseksi. Saksan painostus on kasvanut uusien tapahtumien johdosta. Hitleriä vastaan tehdyn murhayrityksen jälkeen on Himmlerin valta kasvanut. Saksan suhtautumisessa Ranskaan ja sen hallituskysymykseen heijastuu se seikka, että Himmler on mies, jonka hengenheimolaisiin Déat kuuluu ja jonka alaisissa piireissä viimeksimainittu on löytänyt kannatusta.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

P.S. 7.8. Déat on jatkanut hyökkäyksiään Vichytä vastaan säestäen niitä uhkauksella valtiokaappauksestakin. Laval toimii dilatoorisesti ja välttää peräytymistä. Hän on löytänyt tiettyä ymmär-

tämystäkin saksalaiselta taholta huomauttaessaan, kuinka merkillistä on, että Pariisin saksalainen sensuuri sallii jatkuvasti avoimia lehtihyökkäyksiä Ranskan hallitusta vastaan. Saksalaiset siviiliviranomaiset saivat yrityksenä Lavalin taivuttamiseksi jo aikaan, että eräs Pariisin äärimmäisyyslehti lakkautettiin. Vähän myöhemmin toiset viranomaiset peruuttivat lakkautuksen. - Lavalin yritys puolueettomuuskurssin selventämiseksi hallitusta puhdistamalla on siis toistaiseksi keskeneräinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan Lähetystön raportti n:o 45.

Ministeri Pakaslahti.

7/8-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 45.

Vichy ssä 7 p:nä elo kuuta 1944.

62 101 Sal 44
26/8-44

Asia: Maquis.

Päivittäin tulevien uusien tietojen nopeasti muuttaessa ja täydentäessä tilannekuvaa on minun vaikeata saada raporttiani itseänikään tyydyttävään tiivistettyyn muotoon. Varsinkin kenr. Königin nimityksen jälkeen Ranskassa toimivien vastustusliikkeen voimien FFI:n (Forces Françaises de l'Intérieur) päälliköksi on niiden toiminnassa tapahtunut merkittävää kehitystä. Jo aikaisemmin oli syytä katsoa, että vastustusliikkeen molemmat aseelliset päämuodostelmat, salainen armeija (l'Armée secrète) ja kommunistiset sissijoukot FTP (Francs-Tireurs Partisans) toimivat yhtenäisen, Lontoossa sijaitsevan johdon alaisina (rap. 36, V). Königin nimityksen jälkeen yhteenliittyminen ja keskinäinen yhteistoiminta on ollut suuntaa antava. Molempien kilpailevien ryhmien välillä - FTP:n solutustyö salaisen armeijan keskuudessa oli herättänyt paljon pahaa verta - on, mikäli tiedetään, saatu aikaan linnarauha miehittäjän ajamiseksi maasta, minkä jälkeen vasta tulisi muiden kysymysten vuoro. - Maquis'n kehitystä järjestysmuodoiltaan ja toimintatavoiltaan osoittavat m.m. seuraavat seikat.

Alueilla, joissa maquis'n joukko-osastot toimivat, on miehillä univormut. Yleensä ne ovat urheilupukutyyppiä, "överhaalareita", väriltään samanlaisia kuin Ranskan entisen armeijan sotilaspuvut. Tiedetään myös tapauksia erikoissotilaspukujen käytöstä. Olen maininnut ai-

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaisemmin eräästä tsekkiläisestä osastosta, jolla on omat sotilaspukunsa. Eräs täkäläinen sotilasasiamies kertoi minulle, että Isère'in departementissa on esiintynyt muodostelmia entisissä alppijääkäripuvuissa. Miehillä on käsivarsinauha, jossa on Lotringenin risti ja e.m. kirjaimet FFI. Eräs ranskalainen tuttavani, joka on Grenoblen lähellä joutunut maquis'n kuulusteltavaksi, kertoi nähneensä miehiä, joiden käsivarsinauhassa oli FFI alapuolella pienemmät kirjaimet FTP. Tämä havaintokin puolestaan osoittaa molempien ryhmien yhteistoimintaa, varsinkin kun kertojani oli muutama viikko aikaisemmin tavannut samalla seudulla miehiä, joiden käsivarsinauhassa oli silloin ollut vain kirjaimet FTP. Maquis'n puolelle siirtyneet poliisivoimat esiintyvät entisissä univormuissaan, ilman FFI:n käsivarsinauhoja.

Maquis'n suorittamille tarvikkeiden pakko-otoille on ruvettu antamaan tiettyjen muotojen täyttämisen leimaa. Jokin aika maihinnousun jälkeen xxxx maquis ryhtyi antamaan pakko-otoista määrätyn kaavakkeen muotoisia kuitteja asianomaisille. Eräissä tapauksissa suoritetaan asianomaisille heti rahassa maksu. Eräs vähäinen esimerkki: Mayet de Montagne nimisellä paikkakunnalla, n. 25 km Vichystä, tupakkakauppias sai maksun kuukauden tupakkavarastosta, jonka maquis kävi häneltä takavarikoimassa kohta lähetyksen hänelle saavuttua.

Rap:ssa 39 mainitsin maquis'n ryhtyneen hoitamaan elintarvikekysymyksen yhteydessä olevia vaikeuksia, lähinnä valvomaan elintarvikehintoja. Tämä näyttää lukuisilta eri paikoilta kuulemieni tietojen mukaan muodostuneen järjestelmälliseksi ilmiöksi. Kauppiaat ja talonpojat, jotka poikkeavat maquis'n määräämistä hinnoista, saavat ojennuksia; heidät pakotetaan palauttamaan asianomaisille ylihinta tai maquis asettaa sakkoja rikkojille. Massif Centralin maquis-maaseudulla lihan kilohinta lienee laskenut 60-70 frangiin; samoin voin. Sensijaan että elintarvikejakelussa siis varsinaisella maaseudulla on tapahtunut mustan pörssin likvi-

dointia, on asia täysin päinvastainen kaupungeissa, joissa tilanne on vaikeutunut.

Aikaisemmin varsinkin FTP:t tekivät usein itsensä syypäiksi todellisiin mielivaltaisuuksiin maaseudun asujamistoa kohtaan. He menivät täten pitemmälle kuin salainen armeija, joka lienee koettanut rajoittua n.s. välttämättömiin pakkoverotus-, rankaisu- yms. toimenpiteisiin. Nyttemmin tiedetään tilanteen tasoittuneen ja FTP:iden soveltavan samanlaisia menettelytapoja kuin toisenkin ryhmän. Eräältä maalla asuvalta tuttavaltani kuulin, että mielivaltaisuuksiin vieläkin syyllistyviä FTP:eitä vastaan toinen ryhmä on ryhtynyt rankaisutoimiin, aina kuolemanrangaistuksia myöden. Väestökin on tullut etujensa puolustamisessa uskaliaammaksi, kun se voi vedota e.m. kuittijärjestelmään, voiden siis erottaa "lailliset" verotukset "laittomista".

Periaatteessa lienee maquis'n joukko-osastoilla ohje välttää suoranaisia hyökkäyksiä saksalaisia yksiköitä vastaan. Tarkoitus siis olisi olla tässä suhteessa odottavalla kannalla ja keskittää aktiivinen toiminta muotoihin, joista mainitsin rap:ssa 39, nimenomaan sabotagen tiivistämiseen kuljetusverkostoa vastaan. Maquis'n toiminta laajalla maaseudulla ei monin paikoin välittömästi häiritse saksalaisten sotilaallisia etuja. Mutta alituiset hyökkäykset kuljetuslaitosta vastaan ja valmistelujen tekemiset niiden suorittamiseksi ovat pakottaneet saksalaiset ryhtymään uudelleen yhtä laajoihin ja laajempiinkin puhdistusoperatioihin kuin muutama päivä maihinnousun jälkeen maquis'n tekemän epäonnistuneen aseellisen nousun johdosta.

Kun edes yritykset maquis'n tuhoamiseksi kaikkialla ovat mahdottomat, on saksalaisten täytynyt alueellisesti rajoittaa vastatoimensa. Tärkeysjärjestyksessä ovat kysymyksessä seuraavat seudut:

Rhône'in ja Saône'in itäpuolella on kolme maquis-aluetta. Pohjoisin käsittää pääasiassa Ain'in, Ylä-Savoijan, pohjoisosan Isère'in

sekä luoteis- ja pohjoisosan Savoijan departementtia. Jonkin verran etelään tästä Sveitsin rajan viereisestä laajasta pesäkkeestä on Valence'ista itään toinen suuri maquis-keskus pääasiassa Drôme'in departementissa.[x] Etelämpänä on Italian rajan ja Rhône'in laakson välillä kolmas maquis-alue, jonka keskuskohta on Digne (Ala-Alpit). Varsinkin tälle alueelle on saapunut huomattava määrä anglosaksisia laskuvarjomiehiä.

Massif Centralissa on kaksi laajaa maquis-aluetta. Toinen niistä käsittää osapuilleen alueen Limoges - Montluçon - Cantalin pohjois-raja - Corrèze - eräitä osia Dordogne'ista. Miltei yhtyen edelliseen toinen käsittää alueen keskipisteenään St.Flour Cantalin itäosassa ulottuen sieltä 40-50 km pohjoiseen ja itään sekä jonkin verran vähemmän länteen ja etelään.

Suoranaisia sotatoimia maquis'ta vastaan suorittavat viisi saksalaista divisioonaa on sijoitettu näitä pesäkkeitä vastaan. Hajanaisia varuskuntia on lisäksi seuraavilla maquis-alueilla: Pyreneet, Jura ja Bretagne. - Pariisia lähin maquis-alue on sieltä n. 100 km etelään (Montargis'n ympäristö).

Edelläoleva tärkeysjärjestys on sen mukainen, kuinka suuressa määrässä saksalaiset ovat katsoneet täytyvänsä sijoittaa sotaväkeä maquis'ta vastaan. Suuria yhtenäisiä maquis-alueita, mutta saksalaisille vähemmän häiritseviä on muuallakin. Niinpä lienee varsin todennäköistä, että Bretagnessa, joka mainitussa tärkeysjärjestyksessä on viimeisellä sijalla, maquis on voimakkaampi kuin esim. Pyreneitten vuoristossa tai Jurassa.

Joskin siis maquis välttää suoranaista taistelutoimintaa saksalaisia joukko-osastoja vastaan, ovat viimeksimainittujen puhdistusoperatiot sellaisiin johtaneet. Eräs suurimpia taisteluja tapahtui Ver-

---

x) Näiden kahden maquis-alueen välillä on suhteellisen turvallinen maantiereitti Lyonista Sveitsiin, mitä täkäläiset lähetystöt yleensä käyttävät kuriiriliikenteessään.

corsin vuoristossa (Drôme ja Isère) heinäkuun jälkipuolella, toinen Truyère-joen luona (St.Flour'in pesäke). Edellisellä seudulla toimii FFI:n johdossa kenr. Königin alaisuudessa kenr. Revers (joka muuten oli Darlanin aikana huomattavalla paikalla Vichyssä). Molemmissa taisteluissa ~~se~~ oli maquis-joukkojenkin lukumäärä tuhansia. Saksalaisten taholla osallistui myös lentoase taisteluihin. Saksalaiset "voittivat", s.o. kun maquis ei voinut pitää puoliaan, se hajaantui kootakseen verrattain koskemattomaksi jääneen miesvoimansa jälleen jossain muualla, uskollisena ~~siten~~ jo aikaisemmin osoittamalleen piirteelle voimiensa liikkumis- ja soveltautumiskyvystä. Pikkukahakat kuuluvat luonnolliseen asiainkulkuun. Niitä syntyy tuhkatiheään sabotage-tekojenkin yhteydessä. Vichyn lähellä tapahtuneista olen varmuudella toinut todeta kahakat hiljattain lähellä Thiers'iä ja Ebreuil'tä (n. 20-30 km täältä kaakkoon ja länteen). Joku viikko sitten oli myös maquis'n häirintähyökkäys miliisin linnaa (Brosses) vastaan Vichyn liepeillä.

Mutta maquis'n pääasiallinen tehtävähän on sabotage kuljetusverkostoa vastaan. Yhteenveto on, että junaliikenne on sattumanvaraista. Seine'in ja Loire'in välillä tiedetään miltei kaikkien siltojen tulleen tuhotuiksi (osittain myös ilmatoiminnan avulla). Esim. Vichystä on junamatka Pariisiin kestänyt usein 2 - 3 vuorokautta. Eräs tuttavani kertoi liikenteen Lyonista olevan niin pysähdyksissä, että muihin suuntiin lähtee juna ehkä kerran viikossa, paitsi Vichyhin, mihin yhteydet ovat hieman paremmat. Liikenteen lamaustilaa kuvaa sveitsiläisten junien jääminen Marseillen ja Sveitsin rajan välille sekä Ranskan 1. rykmentin lomaileville jäsenille annettu määräys saapua yksikköihinsä, ellei muuten niin jalkaisin. Samaten kulutuskeskusten elintarviketilanne kuvaa sitä. Pariisissa saa korteilla useimmiten vain leipää ja jauhoja (jonottamalla). Mustan pörssin hinnat ovat sellaiset kuin esim. 80 fr. perunakilo, 500 fr. lihakilo jne. Lyonissa ei saa ravitsevaa ateriaa alle 400-500

fr., mikä on asianlaita myös Pariisissa ja yleensä suurissa asutuskeskuksissa.

Eräs aihe maquis'n yhtenäistämiseen FFI:n muodossa ja sen saattamiseen yhteisen johdon alaisuuteen oli epäilemättä pyrkimys mahdollisimman suuren sotilaallisen hyödyn saamiseen siitä. Toinen aihe oli pyrkimys maquis'n laillistamiseen sotaa käyvinä yksikköinä. Tämä oli tarpeellinen vastaveto saksalaisten julistettua käsittelevänsä myös salaisen armeijan jäseniä järjestymättöminä sisseinä, jotka kiinnisaatuina ammutaan. Maquis on antanutkin erinäisiä valtteja saksalaisille tämän käsityksensä tueksi. Tyhmästi kyllä maquis esim. ei ole kunnioittanut puolueettomienkaan maiden kohdalla näiden diplomaattisten edustajien koskemattomuutta. Aivan Vichyn lähellä on eräiltä meiltä, m.m. minulta (maihinnousun kynnyksellä), otettu auto. Kysymyksessä on yksinkertaisesti pakkoluovutus vastustusliikkeelle, kuten partisaanipäällikkö julisti minulle hyvin aseistetun ryhmänsä seisoessa vieressä sormet liipasimella; parlamenteeraus ei auttanut muuta kuin lupauksen, että autoni ehkä palautetaan; "meillä on kiire". Kysymyksessä ei ole ainakaan täällä Vichyn lähellä mikään banditismi. Ryhmän, jonka kanssa jouduin tekemisiin, muodostivat ilman pienintäkään epäilyä patriootit. Ennen FFI:n muodostamista FTP:t menivät pitemmällekin myös diplomaatteihin nähden. Olen tiedoittanut Espanjan ministeri-neuvoksesta, joka matkalla tänne joutui ryöstetyksi ja maquis'n vangiksi. Lopulta hänellä ei enää ollut päällään, nim. vankilassa Guéret'ssä, muuta kuin - sukat jalassa! Hänen autonsa CD-kirjainten sijaan merkittiin JC (Jeunesse Communiste). - Viime aikoina ei ole enää sattunut maquis'n loukkauksia diplomaatteja vastaan. Mahdollisuudet ovatkin nyttemmin vähäisemmät, koska CD-autoillakaan ei ole enää oikeutta poistua ilman erikoislupaa yli 30 km:n etäisyydelle Vichystä. Sveitsiin kulkeneet diplomaattiset kuriiriautot ovat nyttemmin päässeet vaikeuksitta perille.

Maquis suorittaa rohkeita leikkauksia. Lyonissa sattui sellainen tapaus, että jollain tavoin naamioituneet maquis-miehet (n.40) ajoivat kuorma-autoilla sairaalan eteen, jossa oli hoidettavana heidän vangiksi joutuneita haavoittuneita tovereitaan, jotka he onnistuivat viemään mennessään. Kun tällaista tapahtuu suuressa saksalaisessa sotilaskeskuksessa, ei ole ihme, että pienillä maaseutupaikkakunnilla, joissa on hieman saksalaista varusväkeä, maquis käy keskellä päivää suorittamassa pakko-ottojaan, kuten tapahtui juuri äsken eräässä kylässä Vichyn lähellä. Vichyssä paljastui muutama viikko sitten kiintoisa tapaus. Portugalin kunniakonsuli oli luovuttanut talonsa maquis'ille, jonka miehiä siellä asusti ja jolla oli siellä ase- ym. varastoja. Asiasta vihiä saanut miliisi lähestyi eräänä yönä taloa, joka on parinsadan metrin päässä virka-asunnostani. Miliisiä vastaan avattiin tuli. Osa maquisardeja pääsi pakenemaan. - Vielä muutamia erillisiä tietoja:

Eräs maaseutulainen tuttavani kertoi omin silmin todenneensa, että pienemmätkin, tosiasiassa "salaiset" maquis-ryhmät - joilla ei ole FFI:n ulkonaisia tunnusmerkkejä - pitävät langattoman puhelimen avulla yhteyttä maquis'n keskusryhmiin.

Régime'in aktiivisten kannattajien kostomurhat ovat jatkuneet. Viimeaikaisiin maquis'n kidnappauksiin kuuluu ent. hallituksenjäsenen amiraali Platonin muilutus. Ei ainoastaan kidnapattuja, vaan myös muita maquis'n käsiin joutuneita kuulusteltaessa on tiedustelujen lähtökohta, ovatko he muodossa tai toisessa kollaborationisteja. Jos vastaus on epätyydyttävä, pidetään kuulusteltava useimmiten "tutkintovankeudessa", kunnes ehditään ottaa asiasta selkoa.

Vastahankaisten, varsinkin alemmissa virallisissa tehtävissä olevien taivuttamiseksi ovat uhkauskirjeet yleisiä. Tunnen esim. täkäläisessä ulko- ja puolustusministeriössä palveleviin kohdistuvia tällaisia tapauksia.

Lakkoilmiöitä on toistaiseksi esiintynyt tietääkseni vain Marseillessa ja Toulouse'issa.

Tiedot ulkomaalaisten osuudesta maquis'n toimintaan eivät liene sanottavasti liioiteltuja. Esim. "Kansainvälisen espanjalaisen prikaadin" olemassaolo ei ole merkillinen, sillä Espanjan suurlähetystössä mainittiin kansalaissodan jälkeen tänne paenneiden espanjalaisten lukumääräksi kokonaista 400.000 (?) miestä, joiden murto-osa jo muodostaisi huomattavan tekijän.

Jo sen seikan perustalla, että esim. täkäläisten saksalaisten puhelin- ja lennätinyhteydet Pariisiin ovat olleet katkenneina yhtämittaisesti viikonkin ajan, on pääteltävissä se heidän väitteittensä paikkansapitämättömyys, että asiallisesti vain ranskalaiset kärsisivät tuhotoimista.

Muutama päivä sitten FFI antoi entisille upseereille ja aliupseereille määräyksen ilmoittautua asepalvelukseen vastustusliikkeen voimissa.

Tapahtumien kehityskulkuun vaikuttamattomana seikkana mainittakoon eräästä ilmiöstä. Ranskalaisiin piireihin on levinnyt tiettävästi oikea uutinen siitä, että anglosaksien haltuun joutuneilla alueilla Vichyn frangisetelit on vaihdettu invasioseteleihin suhteessa 10:8. Ostovimma on vallannut varsinkin Pariisin väestön. Maaseudun maquis-alueilla tämä pulma ei liene vielä tullut pinnalle.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 46.

Ministeri Paasikivi.

7/8-44.

6000—8—43. 4370.

VICHY SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 46.

Vichy ssä 7 p:nä elo kuuta 1944.

Otsake korjattu Vichyn laukeen 183 nojalla A.S.

Asia: Tapahtumista Ranskan yleistilanteen osana.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
62 101 Sal 44
26/8-44
RYHMÄ C ASIA

I. Avranches'in murto.

Saksa oli niin varma uusista maihinnousuista 6.6. jälkeen, että niiden odotus esti sitä tehokkaista vastatoimista Normandiassa. Esim. täkäläisen saksalaisen sotilastahon lausunnot osoittivat Saksan sotilasjohdon ymmälläolon anglosaksien strategian johdosta ("he näyttävät joka vaiheessa menettelevän toisin kuin me olisimme tehneet heidän asemassaan").

Jo silloin kuin anglosakseilla oli suurin piirtein hallussaan vasta linja Caen - Avranches, tuli tietoja, että saksalaiset olivat evakuoineet lukuisia hallinnollisia sotilaselimiä Atlannin ja Välimeren rannikoilta sisämaahan (kuin myös Pariisista muualle). Täkäläiset sotilasasiamiehet varoittivat tekemästä siitä johtopäätöstä, että se merkitsisi valmisteluja peräytymiseen rannikkoseuduilta. He huomauttivat, että todellinen aika sotilaallisiin johtopäätöksiin on vasta sillä hetkellä, jolloin anglosaksit ovat edenneet niin syvälle sisämaahan, että laivastotuli ei enää tarjoa rintamataisteluissa etua anglosakseille. Avranches'in murtuman tapahduttua, sillanpään laajentuessa käsittämään myös Bretagnen ja maihinnousujoukkojen ollessa nyt jo pitkällä sisämaassa on sotatoimien suunta hahmottumassa. Tiedän saksalaisilta itsel-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tään, että kuten salasähkötin, joukkojen vetäminen Biskaijan ja myös Välimeren rannikolta sisämaahan on harkittavana; Japanin täkäläinen sotilasasiamies kenr. Numata on puoltanut vetäytymistä.[x] Eräs puolueeton sotilasasiamies arvioi, että kuten anglosaksit ovat käyttäneet historiallisia maihinnousureittejä, Pohjois-Afrikasta Sisiliaan ja Etelä-Italiaan sekä Englannista Normandiaan, samoin heidän tunkeutumisensa Saksaan jo osoittautuu suuntautuvan sotahistorialliselle Reimsin ja Ardennien reitille sen jälkeen kuin ensin on saatu aikaan parhaillaan käynnissä oleva selustan hankkiminen Loire'in pohjoispuolella riittävän pitkälle itään.

On kiintoisaa todeta Saksan ulkoasiainjohdon maan diplomaattisille edustustoille antama yleiskatsaus vastaavine puhumisohjeineen. Saksan Pariisin-ambassaadin Vichyn-haaraosaston päällikkö tuli pari päivää sitten minulle, hieman resignoituneessa äänensävyssä, maininneeksi niistä. Ne vain vastasivat täysin Berliinin julkistakin kantaa, että Saksan on nyt keskitettävä voimansa uusiin valmisteluihin ennen kuin se voisi siirtyä puolustuksesta aloitteisiin. Tämä niin selvästi nähtävissä oleva nykyisen voimattomuuden tunnustus on ranskalaispiireissä, mikäli olen havainnut, laajalti sinetöinyt käsitystä, että Saksa on pitkällä lopun alussa. Täällä ei ole voinut olla herättämättä näitä päätelmiä tapahtumien viimeaikainen kulku verrattuna ennen maihinnousua Berliinin julistamaan ohjelmaan, että invasio lännessä torjutaan ja että sen aikana pystytään tehokkaaseen puolustukseen idässä.

Eräs maihinnousurintamalta palannut ranskalainen lehtimies kertoi anglosaksien musertavasta ylivoimasta; esim. lentoase on yhtä pelottava kuin aikoinaan stuka't ja saksalaiset täysin alakynnessä sen vastus-

---

x) Muutama kuukausi sitten kenr. v. Neubronn lausui minulle Numatan olevan erittäin viisaan sotilaan, jonka mieltä saksalaiset usein kysyvät ja jonka käsityksille he antavat suuren arvon.

tamisessa. - Eräs täkäläinen sotilasasiamies kertoi minulle viikko sitten yksityiskohtaisesti tarkistamansa, sähköttämäni tiedon, että Saksasta oli juuri tuotu Ranskan taistelualueelle kuusi divisioonaa. Hän kiinnitti huomiota siihen, että huolimatta pelottavasta peräytymisestään idässä Saksa pystyy kuitenkin hieman vahvistamaan joukkojaan lännessä. Mutta toiselta puolen hän tahtoi huomauttaa tämänkin tapauksen osoittavan, kuinka rajoitetuilla voimavaroilla Saksan on jo pakko toimia.

II. Ranskan partisaaniliikkeen panos kokonais-sodankäynnin kannalta huomioitavana tapahtumana Ranskan maaperällä.

Vajaa kuukausi maihinnousun jälkeen maquis sitoi vain pari kolme saksalaista divisioonaa. Heinäkuun jälkipuolella tämä luku oli viisi divisioonaa. Suuren suuri ei siis määrä ole, mutta on huomioitava sen edustavan vain suoranaiseen taisteluun maquis'ta vastaan sidottua miesvahvuutta. Erikseen ovat siis ne lukumäärältään vaikeasti arvioitavat joukot, jotka on preventiivisesti täytynyt sijoittaa Ranskan sisämaahan. Sotilaallisesti vähintäin yhtä tärkeä kuin divisioonien sitominen on maquis'n tehokas sabotage saksalaisten yhteyksien häiritsemiseksi koko maassa. Joka tapauksessa maquis'n toiminta on yhdessä anglosaksisen ilmatoiminnan kanssa niin voimakasta, että jos Saksa päättäisi, kuten huhut kertovat, esim. takavarikoida Ranskan vilja- ja perunasadon, olisi toimenpiteen toteuttaminen ja kuljetusten järjestäminen tuomittu epäonnistumaan.

III. Ranskalaisia rinnakkaisilmiöitä Saksan vaikutusvaltaan joutuneiden maiden pesäeropyrkimyksille Saksasta.

Aselevosta Normandian maihinnousuun saakka Vichy välttti poliittista sitoutumista Saksaan. Sen yhden vuoden kuluessa, jonka olen ollut

täällä, on tämä pyrkimys ollut erityisen selvä ja tehostunut maihinnousun jälkeen, varsinkin Saksan jouduttua yhä kovemmalle ristitulessa itäisen, läntisen ja eteläisen rintaman välillä. Periaatteellista, heti 6.6. omaksuttua puolueettomuuspolitiikkaa ilmentää ja tehostaa joukko Vichyn politiikan edesottamuksia. Vichy ei ole luopunut yrityksestään puolueettomuuslinjaa vastustavan Déat'n poistamisesta hallituksesta. Marsalkka on deklaroinut Saksalle kantansa, että hän ei siirry vapaaehtoisesti itään. Laval ei tahdo enää suostua entisiin tavanmukaisiin Pariisin neuvottelumatkoihin. Abetzin on saavuttava neuvottelemaan Vichyhin; hänen käyntinsä pari viikkoa sitten täällä oli Vichyn mielestä periaatteellinen voitto sille. Miliisin osanotto puhdistustoimiin maquis'ta vastaan on supistunut minimaaliseksi. Ranskan järjestysvallan luotettavuuden epäileminen on latentti saksalaisten keskuudessa. Saksalaiset katsovat marskin määrätietoisesti asennoituvan kansansuosiotaan lisäävästi ja tästä syystä epäilevät häntä. Alger'hen päin osoitetaan sovinnon henkeä ryhtymällä kolmannen valtion välityksellä diplomaattiseen démarche'iin. Edustetaan kantaa, että Hitlerin julistus totalisesta mobilisatiosta miehitetyissäkin maissa ei ole sovellettavissa Ranskaan. Lehdistössä ei ole suostuttu julkaisemaan muuta kuin että julistus koskee Saksaa. Muutama päivä sitten eräs hallituspiirejä pätevästi edustava henkilö antoi minun selvästi ymmärtää, että Vichy olisi tosiasiassa tehnyt johtopäätökset tapahtumien kulusta eikä enää suostuisi antamaan perään Saksan vaatimuksille.

Näihin loitontumispyrkimyksiin, suvereniteetin osoittamiseen, liittyy myös valmius ryhtyä diplomaattisiin yleispoliittisiin toimenpiteisiin, s.o. rauhan välittämisen aikaansaamiseen lännessä. Edellytyksenä tällaiseen olisi kuitenkin ollut invasion menestyksellinen torjuminen Saksan taholta tai tasaväkisen taistelun ja asemasodan syntyminen Ranskassa.

IV. Kysymys bolshevistisesta ekspansiosta ja sen torjumisesta.

Nykytilanteen arvioimiseksi tahtoisin esittää yhteenvetona aikaisemmin tiedoittamalleni kaksi huomautusta. Moskova on määrätietoisesti soluttautunut vastustusliikkeen riveihin ja tehnyt sen niin taitavasti, että on jo voitu katsoa sen omaavan avainaseman maquis'ssa. Kommunismin jatkuvan voimistumisen rinnalla vastustusliikkeessä antikommunistinen tendenssi nosti päätään toisessa leirissä, Vichyn Ranskassa (sanan laajemmassa merkityksessä), tämän vuoden alkukuukausina. Näytti hetken siltä, että aktiiviset kommunistivastaiset voimat olisivat löydettävissä Vichyn taholla. Asianlaita on sen jälkeen olennaisesti muuttunut. Vichyn kannattajat ovat antikommunisteja, mutta he tuntevat voimattomuutensa. Kysymys onkin siirtynyt siihen, onko tehokasta antikommunistista virtausta löydettävissä muualla, t.s. vastustusliikkeen aktiivisissa voimissa.

Hajatiedot toisistaan suurin piirtein riippumattomilta taholta osoittaisivat sen n. 3 kuukautta sitten tiedoittamani kehityksen pysähtyneen, että maquis osoitti kohta kauttaaltaan kommunistista maailmankatsomusta. Eri käsitysten keskivälinä mainitsen nuntiuksen arvioinnin, että maquis'ssa on vain heikko kommunistinen enemmistö. Samoin kuin asiainhoitaja Yöntilän raporttien mukaan esim. Kroatian partisaanien keskuudessa Englanti on koettanut asettua poikkiteloin Moskovan vaikutuksen leviämistä vastaan, on anglosaksien taholta myös Ranskan partisaaniliikkeessä koetettu tukea kansallista maquis'ta. Ehkä tärkein veto on tässä suhteessa ollut linnarauhan luominen l'armée secrète'in ja FTP:n välillä kenr. Königin nimityksessä FFI:n päälliköksi (muihin syihin nähden vrt rap. n:o 45). Toimenpide on antanut FFI:n ensiksimainitulle ainekselle edellytyksiä jälkimäisen

toiminnan valvomiseen. (Eräs Darnandin lähämies on kertonut eräälle tuttavalleni, että äskettäin on tapahtunut aseellinen yhteenotto näiden ryhmien välillä Toulouse'in lähellä.)

Entistä levinneempi on tavallisten ranskalaisten käsitys, että kommunistinen kumousyritys on tulossa silloin kuin Saksa on pakotettu peräyttämään joukkonsa Ranskasta. Yleisesti katsotaan, että anglosaksiset joukot seuraavat perässä niin nopeasti ja toimivat niin määrätietoisesti, että kumousyritys ei ole onnistuva. Kuitenkin pelätään, että näin ei "ehdi" olla asianlaita kaikkialla. Pelkoa herättää, että toistaiseksi aloillaan pysyneet kommunistiset ainekset ovat pesiytyneet suuriin asutuskeskuksiin. Suurkaupunkien nälkiintynyt työläisväestö voi olla kiihoitettavissa kumoukseen. Sabotage huoltoyhteyksiä vastaan on kaksiteräinen ase. Toiveet vastatoimista kohdistuvat FFI:n l'armée secrète-osaan. Tavalliset poliittisesti "vichyläiset" kansalaiset tuntevat jo miltei julkista myötätuntoa ja luottamusta viimeksimainittua kohtaan, jossa he näkevät vastaista turvaa. Kuvaavaa on, että hyvinkin lukuisat yksityiset ovat siirtyneet pois nykyisiltä asuinsijoiltaan, jotta voisivat muualla elää tuntemattomina yli vaarallisen ylimenokauden, odottaakseen l'armée secrète'in selviytymistä voittajana. Etujen yhteisyys siis sitoo jo tällä hetkellä lukuisia pétainiläisiä salaiseen armeijaan. Tietyssä mielessä koskee tämä virallisiakin piirejä. Sitä todistaa esim. se seikka, että miliisin entisestään supistunut osanotto puhdistusoperatioihin FFI:tä vastaan suuntautuu, mikäli on havaittavissa, pääasiassa sen kommunistisiin aineksiin.

Korjattu k. 688 mojalla. A-S.

Täydellinen ilmiö kilpailussa maquis'n antikommunistisen ja kommunistisen suunnan välillä on katolisen kirkon osuus. Kirkko ei ole jäänyt välinpitämättömäksi. Huolestuneena Moskovan suunnan edistymisestä se on asettanut voimansa vaakalaudalle. Pari päivää sitten Lontoon radio ilmoitti paavin suostuneen katolisten pappien lähettämi-

seen maquis-joukoille. Tavatessani sattumalta nuntiuksen vahvisti hän tämän. Hän huomautti, että paavin myönteinen vastaus tehtyyn esitykseen oli täysin luonnollinen; "kaikkia aineksia on kohdeltava samalla tavoin".

L ä h e t t i l ä s: Aarno Pakaslehti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 47.

Ministeri Paasikivi.

8/8-44.

5000—8—43. 4270.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 47.

Vichy ssä 8 p:nä elo kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
62 101 Sal 44
26/8-44
5 C6

Asia: Näköaloja Ranskan tilanteen ratkaisusta.

Iso-Britannia ja Amerikka eivät ole suostuneet tunnustamaan Alger'n komiteaa Ranskan väliaikaiseksi hallitukseksi, jollaiseksi se on julistautunut, vaan haluavat odottaa pätevää ranskalaista kansantahdon-ilmaisua kysymyksessä maan vastaisesta hallituksesta. Ilmeistä siis on, että sillä ajankohdalla, jolloin asia tulee aktuelliksi, syntyy interregnumi. Länsivallat ovat sitoutuneet de Gaulle'iin niin pitkälle, että hänen komiteansa saa sotilasjohdon kontrolloimana haltuunsa maan siviilihallinnon. Mikä on oleva tällöin Vichyn hallituksen kohtalo?

Eräs mahdollisuus on Pétainin hallituksen enemmän tai vähemmän automaattinen katoaminen. Sotatoimien työntäytyminen entistä syvemmälle Ranskan alueelle voi johtaa Saksan toimeenpanemaan marsalkan ja hänen hallituksensa pakkosiirron jonnekin itään. Ranska täten joko yhtäkkiä tai vähitellen menettää nykyisen monessa suhteessa näennäisen, mutta kuitenkin lailliseksi katsottavan hallitusvaltansa. Uutta "ranskalaista" hallitusta ei Saksa pystyisi saamaan aikaan.

Toinen tavallaan äärimmäinen mahdollisuus on, että Pétain esim. hetkellä, jolloin lopullinen pakkosiirto häntä uhkaisi, luovuttaisi laillisen hallitusvallan itseltään kenr. de Gaulle'ille. Oikeudellisestihan voitanee katsoa, että tämäntapainen toimenpide riippuu vain

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

marsalkan päätöksestä. Ajatus tällaisesta on tiettävästi ollut eräässä asioiden vaiheessa esillä (rap. 51/1943).

Kolmas vaihtoehto on kilpailu Alger'n ja Vichyn välillä. Vichyn kannalta ei se merkitse kuvittelua, että Alger'n komitea ja de Gaulle olisivat syrjäytettävissä, vaan sisältää se pyrkimyksen kompromissiin. Suurläh. Rochat lausui minulle joku päivä sitten, että hän tahtoisi sanoa anglosaksien ja dissidenttienkin julkisen esiintymisen olleen viime aikoina hyökkäyksiä välttävä erityisesti Pétainia, mutta osittain vieläpä Lavaliakin vastaan. Sain nytkin sen käsityksen, että hänen mielestään ei ole poissuljettavissa - jos Saksa poistuu pelistä Ranskassa - jonkinlaisen modus vivendin mahdollisuus Vichyn ja länsivaltojen välillä. Olen viime kuukausina tiedoittanut, että tämä on käsittääkseni ollut Vichyn ulkopoliittisen johdon kulissientakainen tarkoitusperä. Edellämainitsemaani interregnum-kautta silmälläpitäen on nuntiuksen minulle pari päivää sitten lausuma hypoteesi merkillepantava. Hän huomautti, että puhumattakaan muista asianhaaroista oikeuttaa Ranskan kansan kuin myös anglosaksisten hallitusten silmissä niin tärkeä laillisuuden jatkuvaisuus sanomaan, että marsalkan jääminen valtionpäämieheksi ja lähinnä de Gaulle'in nimittäminen hallituksen päämieheksi on "ihanteellinen, mutta myös mahdollinen ratkaisu". Periaatteessa tämäntapaisen väliaikaisen ratkaisun yrittämiseen voisivat myös viitata äskettäin Saksan painostuksesta erotetun marskin siviilikabinetin päällikön Tracoun sanat vähän ennen maihinnousua minulle, että Pétainin valtti tietyissä olosuhteissa on hallituksen vaihtaminen. Puolestani luulisin, että marsalkan pyrkimykset kulkevat suunnilleen tämäntapaisia linjoja myöten. Epäilemättä laskee hän jatkuvasti siihen, että hänen tehtävänsä on esiintyä rikkinäisen kansan yhdistäjänä. Hänen arvovaltansa uusi nouseminen viime kuukausina, entisen aallonpohjan jälkeen, on tekijä, johon luulisi anglosaksienkin kiinnittävän huomiota.

Englantilais-amerikkalaisten joukkojen viime päivinä niin edistynyt tunkeutuminen Sisä-Ranskaan ja Pariisia kohden näyttää jälleen nostaneen pinnalle harkintaa hallituksen siirtymisestä Pariisiin. Aikaisemmin tällainen toimenpide olisi ollut myönnytys Saksalle. Nyttemmin arvostellaan sitä myös jo toisessa valossa. Kuuluu tietoja, että marsalkkaa jossain määrin kiinnostaa ajatus siirtymisestä pääkaupunkiin, jossa hän täten olisi - edellyttäen että hän välttyisi pakkosiirrosta muualle - ennen de Gaulle'ia. Niin kauan taas kuin marsalkka on Vichyssä, on noteerattava pari asianhaaraa. Jos Saksa ei saa läntisellä maihinnousurintamalla syntymään asemasotaa ja jos mahdollinen Saksan joukkojen vetäminen Vichyn pohjoispuolelle joutuu tapahtumaan Saksalle yllätyksellisesti, on huomattava, että ensiksi Vichyhin saapuvat vastapuolen joukot ovat joko anglosakseja tai n.s. kansallista maquis'ta (kommunistiset maquis-muodostelmat ovat pääasiassa kauempana Vichystä). Kansalliseen maquis'hin pétainismiä jo yhdistää yhteinen antikommunistinen kanta, mikä voi tarjota tiettyjä yhtymäkohtia vastaiselle toiminnalle.. Osittain riippuen maihinnousurintaman liikehtimisestä on sitäpaitsi jatkuvasti otettava huomioon mahdollisuus, että maquis valloittaa Vichyn x) ja että se voi tapahtua ennen Saksan varovaisuustoimien toteuttamista marsalkan suhteen. Saksalainen varusväki Vichyssä ja sen lähettyvillä ei ole riittävän voimakas yllätyksien estämiseksi.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

---

x) Hiljattain saksalaiset pidättivät erään hallinnollisia sotilastehtäviä vielä suorittaneen everstin (aselevon jälkeisistä rykmenteistä erään päällikkön toimineen) syytettynä yhteydenpidosta maquis'hin marsalkan kidnappaamiseksi tarkoituksessa saada valtionpäämies asettamaan uusi hallitus.

P.S. 11.8. Kuriirin lähdön siirryttyä huomisaamuun on minulla tilaisuus lisätä seuraavaa:

Toissaillasta asti marsalkka ei ole suostunut enää menemään Lonzat'n linnaan, jonka lähellä on vahvahko saksalainen suojavartio (vahvistettu pataljoona) ja josta käsin säännöllisesti täällä käymällä hän on hoitanut tehtäviään. Eilen illalla hän on siirtänyt Indre'istä n.s. Ranskan I rykmentin Vichyhin. Marskin tarkoitusperä näyttäisi siis olevan jäädä toistaiseksi tänne ja käytettävissään olevin sotilaallisin kin /varokeinoin suojata oloaan täällä.

Laval on eilisaamusta asti Pariisissa. Virallisen tiedonannon mukaan hän katsoo "velvollisuudekseen olla nykyisissä olosuhteissa Pariisin väestön keskuudessa". Merkillinen yksityiskohta on, että virallinen tiedonanto, jossa puhuttiin <u>presidentti</u> Lavalista, ei tullut lehtiin tässä, vaan hetkistä myöhemmin korjatussa muodossa, jossa käytettiin vain sanontaa <u>herra</u> Laval. Täten annetaan ikäänkuin käsitys, että Laval ei ole Pariisissa hallituksen päämiehenä. Asenteensa jyrkentymistä Saksaan käsin hän on viime aikoina suorastaan markeerannut haluttomuudella käydä Pariisissa neuvottelemassa saksalaisten kanssa. Kun hän nyt on sinne mennyt, ei syynä varmastikaan ole, että hän olisi muuttanut suhtautumistaan saksalaisiin myönteisemmäksi. Niiden tietojen mukaan, jotka olen ehtinyt tänään hankkia, on kysymys päinvastoin kokonaan muusta. Valtionpäämies vielä toistaiseksi pitää Vichytä laillisena hallituskaupunkina, minkä kannan hän on julkituonut vielä aivan hiljattain (démarchessa nuntiukselle vastustuksestaan siirtyä jonnekin itään). Mutta kosketuksen ylläpitämiseksi Pariisissa ja toimintamahdollisuuksia siellä silmälläpitäen, rintaman lähestyessä Pariisia, voi olla paikallaan, että Laval on siellä. Kysymyksessä siis olisi tietty työnjako Pétainin ja Lavalin välillä. Se ei sulje pois sitäkään, että sanotunlainen järjestely voi helpottaa marskin mahdollista toimenpidet-

tä hallituksen ja sen päämiehen vaihtamiseksi.

Eräs tosiasia antaa myös puolestaan tukea käsitykselle, että marsalkan taholta on kysymys tarkasti harkitusta suunnitelmasta. Mainitsin raporttini alkuosassa siitä "salaisesta" etuyhteisyydestä, mitä on ollut havaittavissa Vichyn johdonkin ja kansallisen maquis'n välillä. Tämä etujen yhteisyys saa selvempiä ilmaisumuotoja kuin tähän asti. Niin ensiluokkainen lähde kuin suurlähetystön Rochat on juuri kertonut eräälle henkilölle, joka hetki sitten kävi luonani, seuraavan tapauksen. Ranskan ulkoministerin kuriirin (Sveitsin rajan ja Vichyn välillä) oli maquis kolme kertaa pysähdyttänyt, mutta joka kerta antanut jatkaa matkaa sanoen kuriirille: "Emme käy sotaa Vichyn hallitusta, vaan saksalaisia ja miliisiä vastaan". Tämäkin osoittaa Vichyn johdolla olevan ainakin jossain määrin perusteltua aihetta käsitykseen, että sen ja kansallisen maquis'n välisen yhteistyö, ainakin väliaikaisena ratkaisuna, on aikaansaatavissa. Maquis'n sanat kuriirille antaisivat myös osviitan, että uhraamalla miliisi - huolimatta siitä että senkin toiminta periaatteessa on osa Vichyn puolueettomuuspolitiikkaa (rap:t 40 ja 44) - molempia puolia tyydyttävä ratkaisu on löydettävissä. Sotilaallisesti ja poliittisesti yhtenäisempi ja luotettavampi, joskin lukumääräisesti vähäinen (n. 3000 miestä) voimakeino on marsalkalla Ranskan I rykmentissä. Edellämainitsemani juuri tapaamani henkilö käytti siitä määrittelyä "virallinen maquis".

Tämä kehityksen hahmottuminen tapahtuu hetkellä, jolloin tänne saapuu tietoja, että Saksan joukot ovat vetäytymässä maihinnousurintaman eteläpuoleiselta osalta Atlannin rannikkoa (Bordeaux jo FFI:n hallussa) ja valmistautumassa poistumaan Ranskan Välimeren rannikolta.

A.P.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 48.

Ministeri Pakaslahti.

4/9-44.

5000—8—42 3785.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 631-174.

Vichyssä 4 p:nä syyskuuta 1944.

ULKOASIAINM.
65 | 102 Sal 44
12/9-44 | No – | Liit. –
ASIA
5 | C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Vichystä n:o 48, joka käsittelee aihetta:

Keskustelu Massiglin edustajan kanssa.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.
Aaro Pakaslahti.

V I C H Y SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 48.

Vichy ssä 4 p:nä syys kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 65/102 Sal 44
12/9-44 No – Liite –
RYHMÄ COMITE ASIA
5 C6

Asia: Keskustelu Massiglin edustajan kanssa.

Aluksi sana johdannoksi. Kohta FFI:n marssittua 26.8. Vichyhin tuli tiedoksi, että samoin kuin muissa virastoissa myös ulkoministeriössä on toimeenpantu virkamieskunnan vaihdosta. Suurläh. Rochat'n pakkokuljetuksen (hän kuului marskin vankiseurueeseen) jälkeen ministeriön teknillis-hallinnollisessa johdossa olleelle directeur politique'ille min. Lagarde'ille annettiin toistaiseksi, kuten termi kuului, lomaa (samoin myös protokollapäällikölle). Ulkoministeriön jonkinlaiseksi administraattoriksi astui väliaikaisen hallituksen ja vastustusliikkeen edustajana pääkons. Verdier. Samana päivänä tapasin hänet sattumalta diplomaattikunnan hotellin Ambassadeurs'in hallissa, jossa hän oli Lagarde'in seurassa. Verdier lausui tehtävänään olevan täkäläisen ulkoministeriön teknillis-hallinnollisen hoitamisen sekä tällöin nimenomaan yhteydenpidon täkäläiseen diplomaattikuntaan. Hän huomautti olevan itsestään selvää, että ministeriön poliittinen osasto on lakannut toimimasta, joskin sen päällikkö Lagarde jää ministeriöön toimiakseen hänen apunaan. Pari päivää myöhemmin tapasin Verdier'n uudestaan Vichyn kaupungintalossa tilaisuudessa, jossa nuntius ja Sveitsin lähettiläs nimitettiin Vichyn kaupungin kunniakansalaisiksi. Turkin suurlähettilään pyynnöstä jouduin esittelemään Verdier'n hänelle. Tällöin syntyi keskustelu, jossa Verdier ilmoitti, että Massiglin edus-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

tajana Pariisissa toimii pitkäaikainen vastustusliikkeen jäsen ent. suurlähetystöneuvos Charles-Roux, jonka alaisena hän on Vichyssä. Kysymyksen tullessa välillisesti täkäläisen diplomaattikunnan asemasta Verdier lausui kaksi huomautusta. Ensiksikin hän sanoi, että täkäläisen diplomaattikunnan on syytä välttää "liiaksi kiirehdittyjen johtopäätösten" tekemistä. Toiseksi hän sanoi: "Jääkää siis tänne". Kun yleisesti on tiedossa, että Sveitsin lähettiläs valmistautuu ensi tilassa palaamaan kotimaahansa, Verdier vahvisti Sveitsin olevan poikkeustapauksen (eri otteisiin min. Stucki on tuonut esiin sen näkökohdan, että hänen hallituksensa ei periaatteessa ole valmis uusien hallitusten tunnustamiseen sodan aikana, mikä tosiasia hyvin tunnetaan (esim. Sveitsin suhtautumisesta) niinkin "vanhaan" tapaukseen kuin Neuvostohallituksen tunnustamiseen).

Mielenkiinnolla odotettiin Verdier'n virallista esittäytymistä diplomaattikunnalle. 31.8. saapui lähetystöille Ranskan tasavallan väliaikaisen hallituksen ulkoasiainkomissariaatin nimissä nootti, jossa ilmoitettiin Verdier'n määräämisestä Massiglin valtuutetuksi. Useimmat täkäläiset edustustot ovat katsoneet jo pelkästään kohteliaisuussyiden vaativan vastaanottotunnustuksen lähettämisen. Näin ovat menetelleet m.m. eräät puolueettomat lähetystöpäälliköt, esim. Irlannin lähettiläs ja Ruotsin asiainhoitaja. Samalla tavalla menetteli myös allekirjoittanut. Samanaikaisesti mainitun nootin kanssa Verdier suoritti henkilökohtaiset käynnit suurlähettiläitten (nuntius ja Turkki) ja lähettiläiden luona. Kyseessäolevan vierailun luokseni Verdier teki 2.9. Käynnin virallista luonnetta osoittaa sekin, että sen ajasta sopi kanssani protokollaosasto.

Välittömästi alkukohteliaisuuksien jälkeen Verdier meni in medias res lausuen tahtovansa puhua ranskalais-suomalaisista suhteista. Hän lausui tällöin seuraavaa. Väliaikaisen hallituksen kanta on, että se ei tule pyytämään ulkovaltojen tunnustamista. Tämä kannanotto johtuu siitä, että ulkovalloille täytynee ilman muuta olla selvää, että väliai-

kainen hallitus on Ranskan todellinen edustaja. Entinen hallitus on kadonnut ja jokainen nykyään Ranskassa oleva henkilö voi omin silmin todeta, että n.s. väliaikainen hallitus on Ranskan ainoa hallitus. Viime päivien tapahtumat merkitsevät kuitenkin enemmän kuin hallituksen vaihdosta. Ne muodostavat régimen vaihdoksen. Tästä syystä on asianmukaista ulkovaltojen tunnustuksen saaminen. Toisaalta väliaikainen hallitus tahtoo välttää kaikkia hyödyttömiä muodollisuuksia. Sen pyrkimyksenä on koettaa turvata diplomaattisten suhteiden jatkuvaisuus eri maihin. Näinollen väliaikainen hallitus puolestaan odottaa Suomen hallituksen antavan sille tunnustuksensa. Käytännöllisimmin se tapahtuisi siten, että Suomen hallitus tekisi allekirjoittaneen kautta siitä oma-aloitteisesti notifikation ja samalla ilmoittaisi, että Suomen diplomaattinen edustus Ranskassa jää ennalleen. Hän lisäsi, että tällaisen ilmoituksen saaminen olisi Ranskan kannalta mitä toivottavin niin pian kuin se suinkin vain teknillisesti on mahdollista. Verdier'n siis pyytäessä allekirjoittaneen välitystä toimenpiteeseen ranskalais-suomalaisten suhteiden jatkuvaisuuden ylläpitämiseksi rekapituloin hänen lausuntonsa ja vastasin mielihyvin saattavani sen hallitukseni tietoon heti kun minulla siihen on tilaisuus Bernin kautta. Tällöin Verdier lisäsi: Toivomme siis, että tällä tavalla saataisiin todetuksi diplomaattisten suhteiden jatkuvaisuus Ranskan ja Suomen välillä. Kun Ranskalla ei tällä hetkellä ole käytettävissään muuta teknillistä keinoa asian saattamiseksi välittömästi Suomen hallituksen tietoon, hän pyysi minua lisäämään sähkösanomaani, että Ranska siis toivoo allekirjoittaneen jäävän Suomen lähettilääksi Ranskaan ja että lähetystön henkilökunnassa ei tapahtuisi muitakaan muutoksia. Hän lausui tahtovansa erityisesti korostaa sen seikan olevan kaiken epäilyn ulkopuolella, että "te olette persona grata Ranskan hallitukselle"; "sitäpaitsi olette ollut kovin lyhyen aikaa Vichyssä ettekä ole sekaantuneet mihinkään ranskalaispiirien keskinäiseen tai ranskalais-saksalaiseen välien selvittelyyn".

Tämän jälkeen syntyneessä keskustelussa kävivät esille seuraavat näkökohdat, joista eräillä on välillistä ja välitöntäkin merkitystä Suomen - Ranskan suhteiden kannalta:

Väliaikaiselle hallitukselle on ilmeisesti jo pelkästään kunnianarkuus-näkökohtien johdosta tärkeätä, että sen luokse on akkreditoitu ulkovaltojen täysivaltaisia edustustoja. Verdier huomautti, että jo pelkästään teknillisistä syistä erinäisille maille olisi ylivoimaista nykyoloissa lähettää tänne edustus. Hänen lausunnostaan kävi käsittääkseni esille, että tästäkin syystä väliaikainen hallitus on valmis hyväksymään, myös mahdollisten myöhempien diplomaattisten komplikatioiden estämiseksi, kaikki ne Vichyn edustustot, joita tai joiden jäseniä vastaan ei ole huomauttamista. Verdier antoi muuten ymmärtää, että démarcheissaan täkäläisiin eri edustustoihin hänellä ei ole vielä Massiglin täysin yksityiskohtaisia ohjeita, joten hän toimii saamiensa yleisten valtuuksien pohjalla.

Verdier huomautti, että tietojen mukaan Suomen ja Neuvostoliiton välillä suoritetaan tunnusteluja aselevon tai rauhan solmiamisesta. Toivottavaa on niiden johtavan tulokseen. Myönteisessä tapauksessa mitään esteitä ei voi syntyä ranskalais-suomalaisten diplomaattisten suhteiden jatkuvaisuudelle. Saamani vaikutelman mukaan nämä hänen lausuntonsa sisälsivät jonkinlaisen osviitan siitä, että 1) ei ole poissuljettavissa se mahdollisuus, että Neuvostoliitto painostaisi Ranskaa sen suhteissa Suomeen; 2) jo ennen tällaista mahdollista painostusyritystä väliaikainen hallitus haluaa varmistautua diplomaattisten suhteiden ylläpitämisestä Ranskan ja Suomen välillä.

Verdier lausui vielä seuraavaa: Taistelussa Saksaa vastaan Neuvostoliitto on osoittanut olevansa ensiluokkainen valtatekijä. Neuvostoliiton mahdollisia myöhempiä tarkoitusperiä kohtaan on ehkä syytä tuntea epäluuloja. Mutta Neuvostoliitto on kuitenkin "hyväksyttävä". Baltian pieniä valtoja tuskin nähdään enää itsenäisinä. Niiden puolesta

ei ole puhumassa eräitä tärkeitä moraalisia tekijöitä. Sellaisia voisivat olla niiden demokraattinen hallitusmuoto ennen suursotaa tai kyseessäolevan kolmen pikkuvaltion järjestäytyminen ennen sotaa tiiviin keskinäisen yhteistyön pohjalla. Todellisuudessa kumpikin näistä edellytyksistä puuttuu. Mutta muiden naapuriensa itsenäisyyttä Neuvostoliitto varmaankin tulee kunnioittamaan. Verdier lausui katsovansa tämän koskevan Suomea, Puolaa, Romaniaa ja Turkkia. Hän lisäsi, että jos Neuvostoliitto kuitenkin myöhemmin poikkeaisi tästä periaatteesta ja noudattaen Saksan esimerkkiä yrittäisi hankkia itselleen määräysvallan naapurimaihinsa ja ehkä myös muun Euroopan asioihin, ei ole epäilyäkään siitä, että voimakas ja lopulta voittoisa vastavaikutus on syntyvä myös Neuvostoliittoa vastaan.

Kun koko keskustelumme lähtökohta oli ollut suomalais-ranskalaisten suhteiden järjestely, lankesi luonnostaan, että Verdier lausui ajatuksiaan Ranskan suhtautumisesta Euroopan pieniin ja keskikokoisiin valtoihin. Hän lausui asiasta seuraavaan tapaan. Saksakin yritti yhteistoimintaa muiden Euroopan valtojen kanssa, mutta tämän yhteistoiminnan sekä pohjana että muotona oli Saksan määräysvallan perustaminen, ellei muuten niin pakkokeinoin. Saksan pyrkimyksiä vastaan on Suomi menestyksellä puolustanut riippumatonta asemaansa. Ajanmittaan olisi Suomelle ollut ylivoimainen tehtävä demokraattisen valtiojärjestyksensä ylläpitäminen Saksan painostusta vastaan. Vastakohtana Saksan yrittämälle pakko-yhteistoiminnalle Ranska on jatkava traditioidensa mukaista myös pienten valtojen itsemääräämisoikeutta ajavaa politiikkaansa. Verdier'n sanat jättivät minuun sen vaikutelman, että hänen käsityksensä mukaan neljäs tasavalta ulkopolitiikassaan tahtoo kiinnittää erityistä huomiota suhteiden kehittämiseen Euroopan keskikokoisiin ja pieniin, Saksan vaikutusvaltaan viime vuosina joutuneisiin maihin, m.m. siten luodakseen itselleen uudestaan eurooppalaisen suurvalta-aseman. Ikään-

kuin sanojen välistä olin tällöin huomaavinani, että hän katsoo Ranskalla olevan tässä käytettävissään valtin, joka sopii sen piirustuksiin paremmin kuin Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen.

Verdier'llä oli varsin selvä käsitys Suomen erikoisasemasta. Kuten edelläolevastakin käy esille, hänen edullisen käsityksensä muodostumiseen Suomesta oli kaiken lähtökohtana vaikuttanut Suomen demokraattinen valtiojärjestys. Toiseksi käytti hän itse sanontaa "Suomen erillisestä puolustussodasta, jollaista taistelua vapauden puolesta Ranska aina kunnioittaa". Silmälläpitäen luultavasti piakkoin tapahtuvaa Verdier'n käyntiä Pariisissa keskustelemassa Massiglin ja Charles-Roux'n kanssa jatkoin keskustelua Suomen asiasta. Keskustelussamme tuli tällöin korostetuksi, että Suomen ulkopolitiikan ohjenuorana on ollut maamme erillisen ja puolustussodan alleviivaaminen myös siten, että Suomi on tahtonut välttää kaikkia poliittisia sitoumuksia cobelligeranttiinsa Saksaan nähden. Toiseksi totesimme, kuinka Suomen sodankäynnin menettely ja tarkoitusperät ovat koko ajan ja selvästi olleet niin rajoitetut, että Suomen sodankäynninkin perustalla maailma on voinut nähdä asennoitumisemme ja sotamme erikoisluonteen. Verdier lausui olevansa varma siitä, että kaikki tämä tullaan Ranskassa ymmärtämään.

L ä h e t t i l ä s:

Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 49.

Ministeri Paasikivi

31/8-44

5000—8—43. 4270.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 643-176.

Vichyssä 13 p:nä syyskuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTER
No 66 / 102 Sal 44
2/10-44 — —
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystötäten kunnioittaen oheisena lähettää raporttinsa Vichystä n:ot 49-52, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita

N:o 49: Vichyn régimen loppu.

" 50: "Vichyn kysymys".

" 51: Sisäpoliittisia huomioita neljännen tasavallan alkupäiviltä.

" 52: Hallituskysymyksen ympäriltä.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

UE 13: A 4

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 49.

Vichy ssa 31 p:nä elo kuuta 1944.

66 102 Sal 44
2/10-44
5 C6

Asia: Vichyn régimen loppu.

Kun toukokuussa raportoin "Ranskan marsalkan tragiikasta", saattoi tämä otsikko tuntua sensatiomaiselta. Silloin tapahtunut oli kuitenkin vain vähäistä verrattuna siihen, mitä oli vielä tuleva. Olen tietoinen siitä, että näiden rivien saapuessa Helsinkiin niillä tuskin saattaa olla enää minkäänlaista nykytärkeää poliittista arvoa. Mutta lähetän ne kuvauksena erään régimen ja sitä edustaneen valtionpäämiehen loppukamppailusta, jolta ei puutu inhimillisesti syvästi vaikuttavia piirteitä.

16.7. Pétain ilmoitti diplomaattikunnan tiedoksi nuntiukselle, että hän on kaikin käytettävissään olevin keinoin vastustava Saksan mahdollista yritystä hänen siirtämisekseen jonnekin itään. Siihen aikaan saksalaiset kielsivät tällaista edes suunniteltavan. Normandian maihinnousun jälkeisten operatioiden ratkaisukohta oli Avranches'in murto 31.7. Kun länsivaltojen joukot siten pääsivät yht'äkkiä syvälle Ranskaan, ei Saksalla ollut muuta mahdollisuutta kuin ruveta valmistamaan suurta vetäytymisliikettä jollekin uudelle linjalle Sveitsin rajan ja meren välillä. Peräytymissuunnitelmasta Atlantin ja Välimeren rannikoilta salasähkötin 7.8. Sotatilanteen tällaisesta kehityksestä Vichyn johto teki sen johtopäätöksen, että se vaatii siltä lopullista kannanottoa. 6.8. Laval kutsui kiireellisesti luokseen Sveitsin lähettilään

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Stuckin ja teki hänelle suurläh. Rochat'n läsnä ollessa seuraavan ilmoituksen: "Olen saanut tietää miehitysvallan aikomuksena olevan sotilaallisen tilanteen kehityksen johdosta 'turvata' valtion päämies ja hallituksen päämies. Te tunnette valtion päämiehen deklaration nuntiukselle mahdollisesta lähdöstä Vichystä. Mitä minuun tulee, tahdon ilmoittaa mitä kategoorisimmin, etten milloinkaan enkä missään olosuhteissa hoida hallituksen päämiehen tehtäviä muualla kuin Vichyssä tai Pariisissa. En tule suorittamaan niitä Nancyssa enkä missään muussakaan Itä-Ranskan kaupungissa ja vieläkin vähemmän Ranskan ulkopuolella. Jos jonakin päivänä sanotaan herra Lavalin olevan hallituksen päämiehen tehtävissä muualla kuin Pariisissa tai Vichyssä, voitte olla varma, että tällainen väite ei vastaa todellisuutta. Silloin en ole mitään muuta kuin tavallinen yksityinen vanki, jolla ei ole mitään virallista asemaa." Muutamia päiviä myöhemmin marski kutsui Stuckin luokseen ja teki hänelle samansisältöisen ilmoituksen. Laval huomautti Stuckille, että hän katsoi välttämättömäksi antaa edelläolevan deklaration, koska hän pelkää nimeään väärinkäytettävän; hänen selityksensä on niin kaikki sillat muuhun asennoitumiseen polttava, että se ei jätä pienintäkään sijaa epäilylle. Sekä marsalkka että Laval lausuivat Stuckille sen toivomuksen, että hän olisi mukana havainnoitsijana niissä tapahtumissa, joita he pelkäävät. "Seuratkaa itse kaikkea, muodostakaa itse käsityksenne, ilmoittakaa se hallituksellenne, jotta ulkomaailma pienen, puolueettoman vallan kautta saisi tietää totuuden". Stucki kertoi eräässä täkäläisten edustustopäälliköiden kokouksessa, että hän ei katsonut voivansa kieltäytyä vastaanottamasta pyydettyä tehtävää. Tästä johtuen hän oli mukana useissa puhtaasti ranskalaisissakin neuvottelutilaisuuksissa samoinkuin saksalais-ranskalaisissa yhteydenpitotilaisuuksissa.

Eräästä aikaisemmasta raportistani ilmenee, että heinäkuun lopulla ja elokuun alussa kiteytyi Vichyn johdon kanta olla antamatta enää

perään Saksan vaatimuksille. 10.8. Laval matkusti Pariisiin ollakseen siellä odotettavissa olevien tapahtumien polttopisteessä. Pitemmän epäilyn jälkeen Pétain jäi Vichyhin ja ryhtyi täällä erinäisiin varmistautumistoimenpiteisiin asemansa turvaamiseksi. Hän antoi määräyksen n.s. Ranskan I rykmentin siirtämisestä viereisestä Indre'in departementista Vichyhin. Hän antoi määräyksen miliisin hajoittamisesta, poistaakseen siten vastustusliikkeen silmätikuksi muodostuneen vichyläisen järjestön sekä samoin heikontaakseen sitä vähäistä ranskalaista rintamaa, mikä oli saksalaisten puolella. Mahtikäskyllä Saksa esti molemmat toimenpiteet. Lisäksi Saksa tahtoi hajoittaa n.s. garde mobile-muodostelmat kuitenkin lopulta tyytyen niiden osittaiseen aseistariisumiseen. Saksan seuraava vastatoimenpide oli Etelä- ja Keski-Ranskassa sijainneiden miliisijoukkojen siirto Vichyhin. Tulos tästä kaikesta oli, että marski jäi turvattomaksi ja vaille aseellista voimaa. Samanaikaisesti tuli entistä ilmeisemmäksi välittömästi edessä oleva Saksan romahdus Ranskassa, mistä sähkötin 11.8. Muutamia päiviä myöhemmin sähkötin, että jo 2/3 Saksan divisioniwta Biskajan lahden ja Välimeren rannalta oli evakuoitavana Koillis-Ranskaan. Poliittiset seuraukset ilmenivät kiihtyvässä tempossa.

Ensimäinen vaihe oli jonkunlaisen myönteisen eleen tekeminen Saksan puolelta Ranskaa kohtaan. Saksa antoi luvan Ranskan kansalliskokouksen koollekutsumiseen Pariisiin ja Versailles'hin. Edustajakamarin puhemies Herriot vapautettiin, jotta hän yhdessä Lavalin kanssa ryhtyisi toimenpiteisiin kokouksen koollesaamiseksi. Kuitenkin jo 16.8. saksalaiset uudestaan pidättivät Herriotin Pariisiin jo tuodun ja hetkeksi vapaalle jalalle lasketun Herriot'n. Lavalin jyrkkä vastalause Abetzin kautta Hitlerille jäi vaille tehoa. Mutta vielä seuraavana päivänä /v. Renthe-Fink vahvisti marskille jo aikaisemmin tehdyn ilmoituksen siitä, että kansalliskokous saa kokoontua, vieläpä muka kokonaan riippumatta sotatoimien kulusta!

17.8. Abetz osoitti Pariisissa Lavalille kirjallisen ilmoituksen siitä, että Saksan hallitus katsoo välttämättömäksi Ranskan hallituksen olinpaikan siirtämisen Vichystä Belfortiin. "Tiedän, että hallituksen päämiehenä olette päättänyt jäädä, tapahtukoon mitä tahansa, pääkaupungin väestön keskuuteen, ja olen siitä ilmoittanut hallitukselleni. Saksan hallitus, joka varmaankin ymmärtää päätöksenne kansallisen tarkoitusperän ja henkilökohtaisen kantavuuden, katsoo kuitenkin olevansa pakotettu olemaan luopumatta kannaltaan. On itsestään selvää, että milloinkaan ei tule kysymykseen pyytää Ranskan hallitusta siirtymään pois Ranskan maaperältä - - -". Pariisissa olevien hallituksen jäsenten käsiteltyä asian Laval heti vastasi Abetzille, että "Ranskan hallitus ei hyväksy hallituspaikkansa siirtoa Vichystä Belfortiin". Myöhemmin samana päivänä Abetz lähetti uuden kirjelmän Lavalille ilmoittaen aikaisemman tiedonantonsa "edustavan Saksan hallituksen peruuttamatonta päätöstä". "Täten täytyy minun valittaen vastata minulle ilmoittamaanne Ranskan hallituksen vastalauseeseen, että kieltäytymistapauksessa pakkotoimenpiteet tulevat välttämättömiksi". "Te, hyvin kunnioitettu Herra Presidentti, ja Hallituksenne jäsenet eivät nähne tässä Saksan päätöksessä ainoastaan ilmausta huolenpidosta, joka koskee rauhallisuuden ja järjestyksen ylläpitämistä Saksan armeijan rintamantakaisella alueella, vaan myöskin ilmauksen laillisesta huolenpidosta Ranskan hallituksen henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamiseksi". Samana iltana Laval vastasi, että hänen huolenpitonsa on kokonaan toisella tasolla kuin kysymyksenä Ranskan hallituksen henkilökohtaisesta turvallisuudesta; hänen pyrkimyksensä on täyttää hallituksen päämiehen tehtävät riskeistä huolimatta loppuun saakka. Kirjelmä sisälsi samoin valittelevan toteamuksen siitä, että Saksan hallitus ei epäröi ryhtyä pakkotoimenpiteisiin. "Minun täytyy siis taipua, mutta ymmärtänette, että näissä olosuhteissa lakkaan hoitamasta tehtäviäni". Asetuksella Laval siirsi hallintotehtävien hoitamisen hallituk-

selta ministeriöiden pääsihteereille. Pakollisen poistumisensa Pariisista ilmoitti hän kirjeillä johtaville paikallisille viranomaisille. Lavalin vangitseminen ja siirto tapahtui samana iltana 17.8., samoin eräiden muiden hallituksen jäsenten. Jotkut ministerit onnistuivat pakenemaan. Belfortista Laval lienee siirretty Colmariin.

Päänäytelmä tapahtui Vichyssä, jossa marsalkka onnistui tuloksettomasti voittamaan kolme päivää aikaa.

Jo ennen mainittuja Pariisin tapahtumia Saksan Vichyn-edustusto esitti marskille toivomuksen, että hän siirtyisi Itä-Ranskaan. Ajan voittamiseksi marsalkka lausui saksalaisille, että niin perustavaa laatua olevassa asiassa hänen täytyy neuvotella hallituksen päämiehen kanssa. Kun puhelin- ja sähkeyhteydet eivät enää toimineet, lähetti hän Pariisiin kuriirin. Kun 17.8. marsalkalle tehtiin edellämainittu saksalainen esitys kansalliskokouksen koollekutsumisesta, seurasi sitä jatkona pyyntö siirtymisestä Itä-Ranskaan. Esitykseen liittyi pari lisäkohtaa. Uudesta olinpaikastaan käsin Ranskan hallitus saa kysymyksessä olevilla Pohjois- ja Itä-Ranskan alueilla käyttää samaa hallitusvaltaa kuin tähän asti eteläisellä vyöhykkeellä. Diplomaattikunnan "sallitaan" seurata marsalkkaa. Marsalkka jatkoi dilatoorista suhtautumistaan m.m. viitaten siihen, että hänellä ei ole vielä yhteyttä Lavaliin.

Mainittua, illalla 17.8. marsalkalle tehtyä esitystä seurasi Saksan täkäläisen diplomaattisen edustuksen yhteyden ottaminen täkäläisiin Saksan liittolaisvaltojen ja Suomen lähettiläisiin tarkoituksessa saada heidät valmistautumaan lähtemään "Belfortin suuntaan". Saksan Pariisin-ambassaadin Vichyn-haaraosaston päällikkö Struve tuli minua kadulla vastaan puolenpäivän aikaan 18.8. lausuen yrittäneensä juuri päästä yhteyteen kanssani. Hän lausui, että Saksan täkäläisen edustuksen tarkoituksena olisi mikäli mahdollista poistua Vichystä jo seuraavana päivänä, mutta marskin kanta on vielä epäselvä, joten sen määrit-

telyn täytyy tapahtua nopeasti. Struve kysyi minulta, kuinka puolestani menettelen. Vastasin, että se tulee tietysti riippumaan marsalkan kannanotosta. Niin kauan kuin hän on Vichyssä enkä ole saanut asiasta ilmoitusta ulkoministeriön tai nuntiuksen kautta, ei minulla ole aihetta ottaa asiaa harkittavaksi. Struve huomautti, että Laval ulkoministerinä on jo pois täältä, joten sen pitäisi olla riittävän aiheen päätöksen tekoon. Huomautin olevani akkreditoitu valtionpäämiehen luo. Struven yritys oli päästä esittämään selvä toivomus Suomen lähetystön lähtemisestä jonnekin Itä-Ranskaan. Ennenkuin hän kuitenkaan ehti näin pitkälle palasin siihen teemaan, että kaikkien täkäläisten diplomaattien on epäilemättä ensin nähtävä valtionpäämiehen menettely. Tämä keskustelu ei jättänyt sanottavaa sijaa muulle johtopäätökselle kuin että marsalkan pakkosiirto oli jo luultavasti päätetty asia. Asiaa koskeva salasähketiedoitukseni tuskin on milloinkaan tullut perille Helsinkiin. Samana päivänä Struve otti yhteyden Saksan balkanilaisiin liittolaisdiplomaatteihin. Romanian lähettilään Hiottin ja Struven välillä syntyi keskustelu, jonka kuluessa Struve jo ehti leimata epäystävälliseksi teoksi Romanian puolelta Hiottin kieltäytymisen lähtemästä "Belfortin suuntaan".

Ratkaisun hetki oli tulossa. Sen näki sellaisestakin parista ilmiöstä kuin Saksan täkäläisen diplomaattisen ja sotilaallisen edustuksen kiireellisestä evakuointipuuhasta samoinkuin ranskalaisten kollaborationistien paosta pohjoiseen. 19.8. oli meillä lounas, jossa kunniavieraana oli nuntius. Läsnä olivat myös marsalkan sotilaskabinetin päällikkö kenraali Blasselle ja ulkoministeriön directeur politique min. Lagarde. Tässä tilaisuudessa, joka joutui olemaan Vichyn viimeinen "virallinen" diplomaattilounas, nuntius lausui minulle, että edellisenä päivänä oli jo syytä luulla huippukohdan tulleen sivuutetuksi, mutta että hänen varman käsityksensä mukaan se on tuleva vasta tänä iltana tai huomenna. Hän vahvisti marsalkan ehdottoman päätöksen olevan lähteä itään vain

pakolla. Marsalkka oli tehnyt hänelle jo valmistavan ilmoituksen siitä, että jos näin käy, hän on viime hetkellä antava, mikäli siihen teknillistä tilaisuutta on, asiasta vielä uuden virallisen ilmoituksen nuntiukselle. Edellämainitut ranskalaiset olivat muuten hieman vähemmän pessimistejä kuin nuntius. Nuntiuksen pessimismiin olikin olemassa täysi aihe, sillä samana aamuna (tai ehkä edellisenä iltana) täkäläiset saksalaiset olivat pyytäneet Berliinistä lopullisia kiireellisiä ohjeita. Tämä radiosanoma, jonka eräs täkäläinen sotilasasiamies oveluudellaan oli päässyt näkemään ja jonka sisällön hän sanotulla lounaalla kertoi minulle, sisälsi ilmoituksen 1) että marsalkka on haluton lähtemään itään, ja 2) että diplomaattikuntaan käsin suoritettujen tunnustelujen tulos siirtymisestä itään on samoin täysin kielteinen. Samana päivänä, puolenpäivän jälkeen, saapuivat Berliinin lopulliset ohjeet sisältäen määräyksen marskin pakkosiirron pikaisesta toimeenpanemisesta. (En ole saanut vahvistusta "varmalle" tiedolle, jonka Unkarin lähettiläs kiiruhti antamaan minullekin samana iltapäivänä ja jonka mukaan Berliinin sanoma olisi sisältänyt ohjeen uuden, hyvin vakavan painostuksen harjoittamiseen Saksan liittolaisvaltojen ja Suomen diplomaatteihin näiden siirtymiseksi Belfortiin. Japanin ambassaadiin ei tietysti tarvittu harjoittaa painostusta. Se lähti Belfortiin 19.8.)

Tämän dramaattisen päivän tapahtumasarja oli seuraava.

v. Renthe-Fink osoitti marsalkalle kirjelmän, jossa lausuttiin, että sotatilanteen kehityksen ja vastustusliikkeen toiminnan johdosta valtionpäämiestä uhkaa mitä suurimmat vaarat Vichyssä. "Saksan hallitus on tämän johdosta antanut suostumuksensa valtionpäämiehen olinpaikan siirtämiseen pohjoiselle vyöhykkeelle hänen aikaisemmin lausumansa toivomuksen mukaisesti (!) Presidentti Laval samoinkuin hallituksen jäsenet ovat jo Belfortissa, joka on Ranskan hallituksen uusi väliaikainen olinpaikka. Saksan hallitus antaa juhlallisen va-

kuutuksen, että Ranskan valtion päämies kaikissa olosuhteissa saa jäädä Ranskan alueelle. - - - Saksan hallitus on antanut ohjeen suorittaa Ranskan hallituksen päämiehen olinpaikan siirtäminen vastoin hänen tahtoaankin." Marsalkka esitti v. Renthe-Finkille alussa mainitun Lavalin deklaration 6.8. ilmoittaen kieltäytyvänsä uskomasta tietoon hänen siirtymisestään Belfortiin. Marsalkka samoin kieltäytyi lähtemästä sinne. Noin klo 7 illalla v. Renthe-Fink osoitti marsalkalle uuden kirjelmän, jossa hän ilmoitti, että lähtö Belfortiin on määrätty samaksi illaksi. Tässä kirjelmässään hän myös luetteli ne henkilöt, joiden on seurattava marsalkkaa.

Iltapäivällä tapahtui yhteydenpitoa kenraali v. Neubronnin ja puolustuministeri kenraali Bridoux'n välillä. Asiasta on olemassa ranskalainen ja saksalainen käsitys. Ranskalainen käsitys on, että jos marsalkka ryhtyy estämään siirtämistä Belfortiin, niin saksalaiset ovat uhanneet pommittaa Vichytä ilmasta ja tykistöllä. Saksalainen käsitys on, että ei ole ollut puhetta ilmapommituksen suorittamisesta, mutta että Vichyn saksalaisen komentajan käytettäväksi on asetettu tykistöä. Eräs marsalkan läheisimpiä avustajia pyysi Stuckia demarchoimaan v. Neubronnille, että avointa pientä Vichytä ei pommitettaisi. Stucki ei nähnyt muuta mahdollisuutta kuin suostua pyyntöön. Tavatessaan tämän mukaisesti v. Neubronnin hän totesi, että kenraali sielullisesti kärsi ehkä vieläkin enemmän kuin marsalkka. Kenraali lausui Stuckille, että ilmapommituksesta ei ole ollut kysymys eikä myöskään raskaan tykistön käyttämisestä. Edelleen hän lausui, että jos tilanne kehittyy siihen, että hänen täytyy toteuttaa saamansa, nyt kysymyksessä olevat ohjeet, hän tulee tekemään kaiken mahdollisen lieventääkseen niiden täytäntöönpanoa. Hän viittasi siihen, että jollei hän pane toimeen ohjeita, niin hänet ammutaan. Hän viittasi myöskin niihin repressalioihin, joiden alaisiksi Saksan uuden sotalain mukaan hänen perheensä on joutuva. Mutta ennenkaikkea hän huomautti sii-

tä, että ellei hän pane täytäntöön puheena olevia ohjeita, tekee sen joku toinen, jolloin tuskin voidaan odottaa niiden mahdollisimman lievää, toivottavasti suoraantaan näennäistä toteuttamista, mikä olisi oleva hänen menettelynsä. Illan lähestyessä Stucki raportoi tämän marsalkalle.

Klo 11 illalla Stucki oli kutsuttuna uudestaan marsalkan luo, tällä kertaa yhdessä nuntiuksen kanssa. He saivat odottaa, sillä ilmoitettiin v. Renthe-Finkin ja v. Neubronnin olevan marsalkan luona, jossa olivat myös Bridoux, laivastoministeri amiraali Bléhaut, marskin siviilikabinetin päällikkö kenraali Débéney ja amiraali Fernet. Tämän ranskalais-saksalaisen neuvottelun kuluessa nuntius ja Stucki saivat kehoituksen astua sisään. Bléhaut otti sananvuoron ja pyysi läsnä olevia saksalaisia näiden puolueettomien edustajien läsnä ollessa toistamaan sen mitä he olivat ilmoittaneet marskille. Arvokkaasti v. Neubronn ilmoitti, että hän ei sitä tee, antaen ymmärtää, että asia ei ole sotilaallista laatua eikä siis koske häntä. Tällöin v. Renthe-Fink nousi tuoliltaan, ikäänkuin löi v. Neubronnia käsivarrelle ja - Stuckin sanojen mukaan - vähemmän arvokkaasti poistui. Hetken kuluttua lähti myös v. Neubronn. Marski kertoi tällöin v. Renthe-Finkin vaatineen häntä siirtymään Belfortiin, koska hallitus on siellä vapaana ja tehtäviään hoitamassa ja koska Laval on pyytänyt marskia sinne saapumaan. Marsalkka oli vastannut saaneensa neljännestunti aikaisemmin Pariisista saapuneen kuriirin mukana (josta kuriirista edellä oli puhetta) todelliset tiedot tilanteesta. Ne osoittavat Saksan edustajan hänelle valehdelleen, sillä enäähän ei ole olemassa hallituksen päämiestä, hallitusta eikä hetken kuluttua valtionpäämiestäkään. Muuten olivat Saksan edustajat ilmoittaneet, että marskin matkalle lähtö saa lykkäytyä seuraavaan aamuun.

Samassa tilaisuudessa kerrottiin nuntiukselle ja Stuckille ranskalaisten toimintasuunnitelma. Hôtel du Parc'in ulko-ovet suljetaan,

samoin eteisessä oleva veräjä ja marskin kerroksen ovet. Marskin kaartilla on ehdoton määräys, että se ei saa ryhtya aktiivisiin puolustustoimenpiteisiin. Rajoitutaan symbooliseen, passiiviseen vastarintaan. Marskin kaarti paloi taisteluhalusta, mutta samoin olivat SS-joukot kiihkeitä ryhtymään tarpeen vaatiessa aseellisiin toimiin.

Myöhään illalla tai paremmin sanoen yöllä v. Neubronn pyysi Stuckilta keskustelutilaisuutta. Stucki katsoi parhaiten täyttävänsä sen/ulkopuolisen huomioitsija- ja välittäjätehtävän, johon hän tosiasiallisesti oli joutunut, antaessaan kenraalin ymmärtää, mitkä ovat ranskalaisten suunnitelmat. Ollakseen varma siitä, että kaikki marsalkan lähdön yhteydessä esiintyvät pakkotoimenpiteet rajoittuvat minimiin v. Neubronn lykkäsi samaksi yöksi suunnitellun lähtönsä seuraavaan aamuun.x)

Yöllä 19.-20.8. klo 1 Struve soitti minulle. Hän lausui tahtovansa ilmoittaa, että samana aamuna klo 7 marsalkka lähtee ja että täkäläiset saksalaiset viralliset edustajat poistuvat samanaikaisesti. Otaksuen Struven tahtovan palata jo aikaisemmin esille käyneen toivomuksen ilmoittamiseen myös Suomen lähetystön poistumisesta Belfortin suuntaan tein Struvelle suoran kysymyksen, lähteekö marski omasta tahdostaan. Vastaus oli: "Niin ei voida sanoa". Hän jatkoi, että Belfortissa on jo Laval. Asetin kysymyksen, onko hän mennyt sinne omasta aloitteestaan. Vastaus oli: "Asianlaita ei näytä niin olevan". Jatkoin kysymyksiäni tiedustelemalla, onko marski selittänyt toimivansa jatkuvasti valtionpäämiehenä. Vastaus oli: "Se ei ole vielä selvä". Lausuin, että Ranskan ulkoministeriö ei ole ainakaan minulle vielä mitään ilmoittanut kysymyksessä olevasta asiasta. Struve lausui olettavansa tapaavamme toisemme kai piakkoin. Kysymyksessä oli tietysti viittaus, että tulen kai perässä

---

x) Huvittavana yksityiskohtana mainittakoon, että kaiken tämän draaman keskellä Saksan sotilasedustus v. Neubronnin johdolla muisti lähettää p.p.c.-kortit 20.8. diplomaattikunnalle.

Belfortiin. Vastasin toivovani vielä tapaavamme; toivotin hänelle hyvää matkaa ja pyysin häntä viemään terveiseni jo Saksaan siirtyneelle rouvalleen. - Samanaikaisesti oli Struve soittanut myös Unkarin, Romanian ja Bulgarian lähettiläille, mutta ei ollut heillekään tällä kertaa lausunut nimenomaista pyyntöä siirtymisestä Belfortiin.

Puhelinkeskustelun jälkeen Struven kanssa soitin ulkoministeriöön tiedustellen, onko suurläh. Rochat sattumalta vielä hereillä. Asiasta otettiin selkoa ja vastattiin kielteisesti samalla tiedustelemalla, olisiko hänet kuitenkin kutsuttava puhelimeen. Vastasin tietysti kielteisesti samalla pyytäen, että hänelle seuraavana aamuna ennen hänen lähtöään annettaisiin tieto soitostani ja tervehdys puolestani. Seuraavana päivänä hänen yksityissihteerinsä ilmoitti puhelimitse vahvistuksen, että asiani oli hoidettu.

Aamulla klo 6,45 Hôtel du Parc'in edustalle saapui joukko saksalaisia autoja. Hallitushotelli-kortteli oli SS-joukkojen piirittämä. Saksalaiset mursivat ulko-oven ja eteisen veräjän ollen hetken kuluttua marsalkan kerroksessa. Stucki oli seuraamassa tapahtumaa alusta alkaen ja nuntius saapui hetkistä myöhemmin. Marskin kerroksessa olivat koolla hänen lähimmät miehensä. Saksalainen upseeri vaati saada tavata marsalkkaa. Marsalkan kaartin eversti vastasi: "Siihen ei kenelläkään ole oikeutta". Saksalainen upseeri soitti v. Neubronnille, joka saapui hetken kuluttua. Hän kysyi, kielletäänkö marskin tapaaminen häneltäkin. Everstin vastaus oli sama kuin edelliselläkin kysyjälle. Kohteliaasti tahtoi v. Neubronn avata marskin huoneistoon johtavan oven, mutta havaitsi sen suljetuksi. Hänen määräyksestään eräs saksalainen sotilas jalanpotkaisulla löi oven auki. Täten oli saavuttu marskin eteiseen. Kenraali koputti sisäovelle, mutta ei saanut vastausta. Väkivallalla avattiin myös marskin makuuhuoneen ovi. Siinä seisoi marski. Hän lausui: "C'est vous!

Je suis votre prisonnier. Permettez-moi de m'habiller". Kello oli tällöin 7,15. Saksalaiset lausuivat: "Meillä on kiire". Marskin henkilääkäri Ménétrel sanoi saksalaisille: "Tunnette marskin iän, saako hän syödä petit déjeuner'n ennen pitkää ja rasittavaa matkaa?" Pyyntöön suostuttiin. Pikkuaamiaisen jälkeen marski jätti jäähyväiset läsnä oleville ranskalaisille, nuntiukselle ja Stuckille. Viimeksimainittu kuvaili sen tapahtuneen unohtumattomalla rauhallisuudella. Marski laskeutui kadulle nousten odottavaan autoon. Hänen kaartinsa seisoi juhla-asennossa. Autojen poistuessa kyyneleet valuivat kaartilaisten silmistä. Autojen poistuessa kello oli 8,10. Tunti senjälkeen suurin osa kaartin jäsenistä oli maquis'n joukoissa.

Marskin vankiseurueeseen kuuluivat marsalkatar, joka halusi seurata miestään, puolustusministeri kenraali Bridoux (ja adjutanttinsa kapteeni Destremaud), laivasto- ja siirtomaaministeri amiraali Bléhaut, suurlähettiläs Rochat, kenraali Débéney ja henkilääkäri Ménétrel. Jäähyväishetkellä Rochat oli lausunut, että tämä hetki, jolloin hän voi olla valtionpäämiehensä rinnalla tämän ollessa vankina, on hänen elämänsä ylpein.

Pakkolähdön toimeenpanemisen edellisenä iltana marsalkka esitti v. Renthe-Finkille juhlallisen vastalauseen, joka oli osoitettu "Suur-Saksan valtakunnan päämiehelle". "Solmiessani aselevon 1940 Saksan kanssa olen julkituonut peruuttamattoman päätökseni sitoa oman kohtaloni isänmaani kohtaloon ja olla koskaan jättämättä tämän maan aluetta. Sopimuksia kunnioittaen olen täten voinut puolustaa Ranskan etuja". Viitattuaan 16.7. nuntiukselle tekemäänsä alussa mainittuun ilmoitukseen marski jatkoi: "Teidän edustajanne ovat esittäneet minulle totuudenvastaisia todisteluja saadakseen minut lähtemään Vichystä. Kaikkia sitoumuksia loukaten ja halveksien he tahtovat nyt pakottaa minut lähtemään kohti tuntematonta kohtaloa. Esitän juhlallisen vastalauseen tätä tekoa

vastaan, joka tekee minulle mahdottomaksi suorittaa Ranskan valtionpäämiehen tehtäviä". Samana iltana Pétain antoi deklaration kaksoiskappaleen allekirjoituksellaan varustettuna nuntiukselle saatettavaksi diplomaattikunnan tietoon. Pakkolähdön hetkellä marsalkka ojensi virallisesti nuntiukselle jäljennöksen julistuksesta Ranskan kansalle. Tämä julistus oli monistettuina kappaleina hetkistä myöhemmin luettavissa Vichyn kaduilla. Muutama kohta julistuksesta : "En ole enää vapaana ---. Neljän vuoden ajan olen aina päättänyt olla keskuudessanne, jokaisena päivänä olen etsinyt sitä mikä parhaiten on palvellut Ranskan pysyviä etuja - - - suojellakseni teitä pahimmalta. - - - En ole voinut olla teidän miekkanne, mutta olen ollut teidän kilpenne. - - - Olen varjellut teitä monilta vaaroilta; mutta on monia sellaisia vaaroja, joita en ole voinut estää. - - - Teidän velvollisuutenne on selvä: ryhmittykää niiden ympärille, jotka antavat teille takeen teidän johtamisestanne kunnian tielle ja järjestykseen. Totelkaa minua ja totelkaa niitä, jotka tuovat teille yhteiskunnallisen rauhan sanan. - - - He jatkavat minun työtäni. - - - Olkaa heidän rinnallaan". Kaikki ne 15 asiakirjaa, jotka todistavat tapahtunutta ja jotka liitän tämän raportin oheen, on nuntiuksen välityksellä toimitettu täkäläisille edustustopäälliköille. Stucki lähetti ne 30.8. erikoiskuriirilla hallitukselleen, jotta ulkovaltojen Bernin-lähettiläät voisivat hallituksiaan varten saada tietää totuuden Vichyn tapahtumista alussamainitun marsalkan ja Lavalin toivomuksen mukaisesti. Tähän varovaisuustoimenpiteeseen olikin syytä, sillä Saksan taholtahan annettiin seuraavina päivinä merkityksellä itsepintaisuudella "tietoja" Ranskan hallituksen vapaaehtoisesta siirtymisestä Itä-Ranskaan, jonne vieläpä diplomaattikuntakin olisi muuttanut.

Muutama loppuhuomautus.

Stucki lausui yleisvaikutelmanaan kaikesta siitä, mitä oli tapahtunut, että molemmat puolet esiintyivät suurella arvokkuudella, joskin tilanteen kiusallisuus oli koko ajan kaamea. Kuitenkin on sanottava, että selostuksessaan hän asetti pari varsumaa v. Renthe-Finkin esiintymisen suhteen. Sensijaan joutui inhimillisesti katsoen edulliseen valaistukseen suoraviivainen sotilastyyppi kenraali v. Neubronn, joka jo aikaisemmin oli hankkinut itselleen ranskalaisten piirien henkilökohtaisen kunnioituksen (vastustajanakin). Sama koskee myös Struvea. Marskin pakkokuljetuksen yhteydessä Saksan tekemien painostusten ja uhkausten sekä valehtelujen personoitumana ja välikappaleena mitä jyrkin viha ja tuomio on kohdistunut v. Renthe-Finkiin.[x)]

Arvoitukseksi jää, minkä vuoksi Saksa pani toimeen marsalkan vangitsemisen. Sotilaallisesti Saksa ei sillä mitään voittanut. Ei liioin poliittisesti, päinvastoin. Tässä yhteydessä kerrottakoon eräs episoodi. Välittömästi ennen pakkokuljetusta suurläh. Rochat, viisas, rauhallinen ja harvapuheinen diplomaatti, purki sydämensä. Hän valitsi kuulijakseen Struven. Pateettisesti hän osoitti tälle kaikki Saksan Ranskan-politiikan virheet kuluneiden neljän vuoden aikana. Hänen johtopäätöksensä oli, että se kohtelu, minkä alaiseksi Saksa viimeisenä tekonaan saattaa Ranskan valtionpäämiehen, omalta osaltaan sinetöi vuosisadaksi ranskalais-saksalaisen sovinnon mahdottomuuteen. Kerrotaan Struven alakuloisena ja äänettömänä ottaneen vastaan tämän tuomion.

---

x) Hän näyttää muuten olevan jyrkkä, häikäilemätön ja muiden mielipiteitä sietämätön luonne. Kerran hän oli miltei loukkautunut minulle, kun en hyväksynyt hänen sattumalta esittämäänsä mielipidettä, että meidän suojeluskuntamme ja Darnandin miliisi ovat rinnakkaisilmiöitä!

Vichyn régimen loppukamppailussa olivat vastakkain aseellinen voimattomuus, jota edusti valtion päämies-vanhus, ja miehitysvallan aseellinen voima. Kuitenkin oli olemassa yllätysmahdollisuuksia. Marsalkan sillat vastustusliikkeeseen, maquis'n kansalliseen siipeen, eivät olleet koskaan olleet täysin poikki. Ei siis ollut täysin poissuljettu se mahdollisuus, että siltä taholta olisi ehkä oltu halukkaita aseelliseen interventioon. Eräs ranskalainen kenraali lausui minulle jälestäpäin, että "kaikki mahdollisuudet oli punnittu ja päädytty siihen menettelyyn, jota marsalkka noudatti". Moni täällä oleva kysyi itseltään 20.8., eikö ole olemassa kourallista neuvokkaita, päättäväisiä miehiä, jotka estäisivät Ranskan valtionpäämiehen häpeällisen pakkokuljetuksen. Tähän tuskin löytyy muuta pätevää vastausta kuin että marski tahtoi estää kaiken tällaisen verenvuodatuksen välttämiseksi. Hän päätti juoda kalkkinsa pohjaan asti. Kävellessäni pakkokuljetuksen jälkeisinä hetkinä rankkasateessa seisovan suuren alakuloisen ihmisjoukon keskuudessa hallitushotellin edustalla ja kuullessani spontaanisia mielipidelausuntoja oikealta ja vasemmalta, ei mikään muu johtopäätös ollut mahdollinen kuin että marsalkka oli kansalaisten silmissä tullut marttyyriksi. Pohjimmaltaan on tämä yhä jatkuvasti käsittääkseni yleinen mielipide. Osittain vastustusliikkeenkin taholta on kuulunut tähän viittaavia mielipideilmauksia. Merkittävää on, että kun Brazzavillen radio vielä useita päiviä tapahtumien jälkeen julisti marsalkan paenneen saksalaisten suojaan, tämä herätti Stuckin kertoman mukaan paheksumista myös maquis'n piireissä. Ensimäinen Vichyhin saapunut ja täällä julkisesti jaettu vastustusliikkeen lehti sisälsi suurin piirtein todenperäisen kuvan marsalkan viimeisistä vaiheista. Senjälkeinen julkinen lehdistö on sisältänyt kylläkin monia hyökkäyksiä Pétainia vastaan, mutta suurin piirtein katsoen henkilökohtaista parjaus-

ta ei vielä ole esiintynyt. Toisaalta on todettava, että uusi lehdistö on ainakin tähän saakka vaiennut Vichyn viimeisten tapahtumien esittämisestä.

Kuluneitten neljän vuoden tapahtumat nöyryytyksineen toinen toisensa jälkeen saattoivat sekä ranskalaiset että ulkomaailman kysymään itseltään, eikö Pétainin ja Lavalin peräänantavaisuudessa Saksalle ole mitään rajoja. Tapahtumasarjan viimeinen näytös osoitti, että eräs raja oli olemassa. Molemmat olivat valmiit kantamaan edesvastuun pysymisestään valtion johdossa niin kauan kuin he saattoivat toimia Ranskan alueella ja antautumatta Quisling-järjestelmän miehiksi. He olivat menettäneet todellisen hallitusvallan silloin kuin lopullisesti oli todettava, että hallitukselta puuttui ote sisätilanteen kehitykseen (viimeksi rap. 37). Tällöin oli yritettävä luottautua enää vain pelkkiin taktillisiin ja diplomaattisiin keinoihin. Olisi väärin mennä pidemmälle ja syyttää Pétainia ja Lavalia Saksan tuen hankkimisesta. Marsalkkaan nähden tätä tuskin kukaan vakavasti haluaa väittääkään. Mitä Lavaliin tulee, olen aikaisemmin huomauttanut siitä hänen maineestaan, että hän olisi saksalaisten "ostama". Olen useissakin tilaisuuksissa joutunut näkemään Lavalin henkilökohtaisen esiintymisen Saksan edustajiin nähden. Vaikutelma tästä on ollut kaikkea muuta kuin negatiivinen. Hänen käytökselleen antoi leimansa ei ainoastaan arvokkuus, vaan suorastaan suverenisuus. Varmaan osuu oikeaan kerran kuulemani saksalainen arvostelu, että Lavalin hahmossa Saksalla aina on ollut kuluneitten vuosien aikana edessään taitava, sitkeä neuvottelija ja vastustaja. Sen perusteella, mitä allekirjoittaneella silloin tällöin on ollut tilaisuus nähdä Vichyn kulissien taakse, luulisin voivani sanoa, että verrattain läheinen tulevaisuus voi rehabilitoida niin marsalkan kuin myös Lavalin maineen. Molempia on ohjannut pyrkimys kansalliseen eheytymiseen, mitä muuten

osoittaa heidän suhtautumisensa myös Alger'hen. Mutta molemmat olivat yksipuolisesti tarrautuneet niinsanoakseni teemaan Ranskan passiivisesta puolustautumisesta. V:n 1940 tappion kokemusten jälkeen heiltä epäilemättä puuttui vaistomainen luottamus aktiivisen toiminnan tuloksiin.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

Liste n: 1.

C o p i e.

Paris, le 16 août 1944.

Après avoir été informé à Nancy par Monsieur le Président Laval que j'étais libre, sans aucune démarche de ma part; après avoir été ramené à Paris où, pour des raisons de prudence, et l'intérêt général, je me suis privé de cette liberté qui m'était annoncée, sans commettre le moindre acte qui puisse mê m'être reproché, je suis de nouveau emmené je ne sais où, avec ma femme, qui a volontairement et courageusement suivi mon sort.

Je n'ai aucun moyen de résister à la force lorsqu'elle s'oppose à la parole donnée. Mais je laisse cette protestation solennelle entre les mains de Monsieur le Président Laval, en le priant de la transmettre à Monsieur l'Ambassadeur d'Allemagne à Paris.

Signé: HERRIOT

Monsieur Pierre Laval
Président du Gouvernement Français
P a r i s.

Lille n°2

Copie.

LE CHEF DU GOUVERNEMENT

Paris, le 17 Août 1944.

Monsieur l'Ambassadeur,

J'ai été informé par vous que je pouvais annoncer au Président HERRIOT qu'il était libre. Je suis allé à Nancy pour le lui dire et je l'ai ramené à Paris.

La nouvelle de son arrestation et de son nouveau transfert à Nancy ou en Allemagne, que je viens d'apprendre, m'affecte profondément.

Si cet ordre était maintenu, il constituerait pour moi la plus grave offense. On ne manquerait pas de m'imputer une duplicité qui, vous le savez, n'a jamais été dans mon caractère.

Je devrais vous demander de me considérer comme prisonnier au même titre que le Président Herriot et, dans tous les cas, vous me placeriez dans la nécessité de renoncer immédiatement à l'exercice de mes fonctions.

Les rapports que j'ai eus avec le Chancelier Hitler m'autorisent à m'adresser directement à lui par votre intermédiaire pour lui demander de rapporter cette décision.

Veuillez agréer, Monsieur l'Ambassadeur, l'assurance de ma très haute considération.

Pierre LAVAL

Son Excellence
Monsieur l'Ambassadeur d'Allemagne
PARIS

Copie.

TRADUCTION.

Paris, le 17 Août 1944.

Lille n:o 3.

Monsieur le Président,

Etant donné que Paris et Vichy peuvent être touchés d'un moment à l'autre par des évènements intérieurs ou extérieurs dûs à la guerre, le Gouvernement Allemand me prie de vous faire savoir que, pour la sauvegarde de l'ordre dans les régions de France non atteintes par les opérations, il estime nécessaire que le Gouvernement français transfère son siège de Vichy à Belfort.

Je sais que, comme Chef du Gouvernement, vous avez pris la décision de rester, quoi qu'il arrive, au milieu de la population de la capitale, et j'ai informé mon Gouvernement de votre décision.

Le Gouvernement allemand, qui comprend certainement le sens national et la portée personnelle de votre décision, se voit néanmoins dans l'obligation, étant donné les raisons énoncées ci-dessus, de ne pas revenir sur son point de vue.

Il va de soi qu'il ne s'agira jamais d'inviter le Gouvernement français à quitter le territoire national, et que, dès que les dangers dont il est question dans cette lettre, seraient dissipés, il y aurait un désintéressement total du Gouvernement allemand en ce qui concerne une décision ultérieure au sujet du siège du Gouvernement français.

J'ai prié le Commandant en Chef des Armées allemandes en France de donner son accord pour la mise en marche du Premier Régiment de France en direction de Belfort.

Cet accord vient d'être donné. Dans le cas où tel serait votre désir, je me permets de vous demander de bien vouloir donner

Son Excellence
Monsieur le Président LAVAL
Chef du Gouvernement
Hôtel Matignon,
Paris.

les ordres.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'expression de ma plus haute considération.

Signé: ABETZ.

Copie.

Paris, le 17 Août 1944.

Pièce n:o 4.

Monsieur l'Ambassadeur,

Je vous accuse réception de votre lettre dont j'ai donné connaissance au Conseil des Ministres.

Le Gouvernement Français n'accepte pas de transférer son siège de Vichy à Belfort, quelles que soient les raisons que vous invoquez.

Dans ces conditions, et après avoir conféré avec eux, j'estime, avec tous les Ministres présents, qu'il ne peuvent répondre à l'invitation que vous leur adressez.

Veuillez agréer, Monsieur l'Ambassadeur, l'assurance de ma très haute considération.

Signé: LAVAL

Son Excellence
Monsieur l'Ambassadeur d'Allemagne
Paris.

Copie.

Paris, le 17 Août 1944.

Liste n:o 5.

Monsieur le Président,

La communication que j'ai eu l'honneur de vous faire cet après-midi et qui concerne le transfert des membres du Gouvernement français à Belfort représente une décision irrévocable du Gouvernement du Reich.

J'ai donc le regret de devoir répondre à la protestation du Gouvernement français communiquée ce soir qu'en cas de refus l'application de moyens de contrainte devient inévitable.

Très Honoré Monsieur le Président vous-même et les membres de votre Gouvernement ne verront pas seulement dans cette décision allemande l'expression du souci du maintien de la tranquillité et de l'ordre des arrières de l'armée allemande mais aussi le souci légitime d'assurer la sécurité personnelle du Gouvernement français.

Acceptez, Monsieur le Président, l'expression de ma considération distinguée.

Signé: ABETZ

Monsieur le Président LAVAL,
Chef du Gouvernement Français.

C o p i e.

Paris, le 17 Août 1944.

Pièce n:o 6.

Monsieur l'Ambassadeur,

En réponse à votre lettre, j'ai le regret de constater que le Gouvernement Allemand n'hésiterait pas à recourir à des mesures de contrainte pour assurer le transfert du Gouvernement français à Belfort.

Vous voulez bien me faire part de votre souci d'assurer la sécurité personnelle du Gouvernement français, mais laissez-moi vous dire que mon souci était plus haut: je voulais accomplir jusqu'au bout et quels qu'en soient les risques mon devoir de Chef du Gouvernement.

Je dois donc m'incliner. Mais vous comprendrez que dans ces conditions je cesse d'exercer mes fonctions.

Veuillez agréer, Monsieur l'Ambassadeur, l'assurance de ma plus haute considération.

Signé: Pierre LAVAL

Son Excellence
Monsieur l'Ambassadeur d'Allemagne
P A R I S.

Copie.

LE CHEF DU GOUVERNEMENT

Liste n:o 7.

DECRET No. 2296 DU 17 AOUT 1944

LE CHEF DU GOUVERNEMENT,

Vu l'acte constitutionnel n. 12,

DECRETE :

ARTICLE UNIQUE.-

Les Secrétaires Généraux ou à leur défaut les directeurs les plus anciens sont chargés d'assurer l'intérim des Secrétariats d'Etats.

Fait à Paris, le 17 Août 1944.

PIERRE LAVAL

Copie conforme,

Pour le Secrétaire Général
auprès du Chef du Gouvernement

P.O. signé: RENAND

Suite n:o 8.

Copie. (vers 23 heures)

Paris, le 17 Août 1944.

LE CHEF DU GOUVERNEMENT

à M. Taittinger, Président du Conseil Municipal de Paris

à M. Victor Constant, Président du Conseil Départemental de la Seine.

J'ai été contraint par le Gouvernement allemand de quitter Paris et je veux, avant de résigner mes fonctions, accomplir un dernier acte.

Il y a quelques jours, je vous exprimais le réconfort que j'éprouvais, en des heures graves, à me trouver à Paris.

J'estimais, en effet, de mon devoir de partager ses périls et de m'associer à son sort.

Chef du Gouvernement, je me devais certes à tous les Français, mais je me devais d'abord à la Capitale.

Je ne saurais oublier que j'ai été député, puis Sénateur, de la Seine. Je suis encore Maire d'Aubervilliers, Président de l'Union des Maires de ce Département. J'ai donc une dette de reconnaissance particulière à l'égard de ceux qui, après avoir mis leurs mains dans les miennes, ne les ont jamais retirées.

A ceux qui si longtemps m'ont fait confiance, dites bien que, dans le recul de l'histoire, on comprendra mieux mon rôle et l'amour que je porte à la France.

Je vous demande, dans un instant tragique, d'appuyer de votre autorité ceux à qui j'ai confié les destins de Paris, à MM. les Préfets René Bouffet et Amédée Bussière, avec les quels vous avez toujours travaillé en équipe.

Votre influence légitime sur la population vous permettra, j'en suis sûr, d'assurer au mieux la continuité de la vie parisienne.

Un jour viendra où la France ne connaîtra plus les jugements sommaires et les haines injustes.

Travaillez en attendant avec vos Assemblées et tous les hommes de bonne volonté au rassemblement si nécessaire de tous les Français.

Suite n°9.

Copie.

(Vers 23 heures)

LE CHEF DU GOUVERNEMENT

à M. BUFFET, Préfet de la Seine,

à M. BUSSIERE, Préfet de Police.

J'avais marqué à maintes reprises ma volonté de rester au milieu de la population parisienne, quoi qu'il advienne.

Le Gouvernement est contraint par les autorités d'occupation de quitter Paris et les protestations très vives que j'ai adressées à l'Ambassade d'Allemagne sont restées sans effet.

Je charge donc le Préfet de la Seine et le Préfet de Police, chacun en ce qui le concerne, de prendre toutes dispositions utiles pour assurer l'ordre public, le ravitaillement, les transports et, d'une façon générale pour régler toutes les questions qui intéressent la vie matérielle et morale de la population parisienne à laquelle je demeure si attaché.

Je vous donne également mission de recevoir les autorités militaires alliées et de représenter auprès d'elles le Gouvernement Français. Vous serez assistés dans votre tâche par le Président du Conseil Municipal de Paris, le Président du Conseil départemental de la Seine ainsi que leurs collègues, dont le concours, j'en suis convaincu, ne vous fera pas défaut en ces heures graves.

Le Loyalisme, le dévouement, et le patriotisme que vous n'avez cessé de témoigner depuis que vous occupez vos hautes fonctions me donnent la certitude que vous remplirez ces missions difficiles avec la dignité qu'imposent les circonstances.

Pierre LAVAL.

Copie.

Le Ministre De RENTHE-FINK

Vichy, le 19 Août 1944.

Liste n:o 10.

Monsieur le Maréchal,

Au nom de mon gouvernement j'ai l'honneur de vous faire part de ce qui suit:

En raison des développements militaires des derniers jours, il y a danger que Vichy soit coupé de la moitié nord de la France. En outre, les nouvelles reçues par les autorités allemandes font craindre de la façon la plus sérieuse que Vichy soit cerné par des forces importantes de la Résistance.

Le Chef de l'Etat a insisté lui-même à plusieurs reprises au cours des derniers jours, sur ce danger menaçant. La personne du Chef de l'Etat, dans ces conditions, court les plus grands dangers à Vichy. Le Gouvernement du Reich, en conséquence, a donné son accord au transfert de la résidence du Chef de l'Etat dans la zone nord conformément au voeu qu'il a précédemment exprimé.

Le Président Laval, ainsi que les membres du Gouvernement, se trouve déjà à Belfort, nouveau siège provisoire du Gouvernement Français.

Le Gouvernement du Reich donne l'assurance solennelle que le Chef de l'Etat Français restera, en toute circonstance, sur le territoire français.

Le Gouvernement du Reich assure en outre que le Chef de l'Etat Français et le Gouvernement Français pourront revenir à Vichy dès que la situation sera assez sure pour le permettre.

Pour le séjour du Chef de l'Etat et du Gouvernement dans la zone Nord, le Gouvernement du Reich accorde les mêmes conditions qu'à Vichy.

Le Gouvernement du Reich a également donné son accord au transfert de la résidence du Corps Diplomatique au nouveau siège provisoire du Gouvernement Français.

Depuis la déclaration faite au Chef de l'Etat au nom du Gouvernement du Reich, la situation s'est encore aggravée. Elle est telle, à présent, que, du côté allemand, on ne peut plus prendre la responsabilité de laisser le Chef de l'Etat Français séjourner plus longtemps à Vichy.

En conséquence, le Gouvernement du Reich a donné instruction d'opérer le transfert de la résidence du Chef de l'Etat Français même contre sa volonté.

Veuillez agréer, Monsieur le Maréchal, l'assurance de ma plus haute considération.

Signé: Renthe-Fink.

Liste n:o 11.

Copie.

Le Ministre De RENTHE-FINK

Vichy, le 19 Août 1944.

Monsieur le Maréchal,

Comme suite à ma lettre de ce jour, j'ai l'honneur de vous faire savoir, de la part de mon gouvernement que, en raison de la situation, le départ pour Belfort est prévu pour ce soir. Je crois avoir compris que Madame la Maréchale a l'intention de vous accompagner.

Je me permets de proposer que les membres du Gouvernement Français qui sont demeurés ici, et notamment le Secrétaire Général du Ministère des Affaires Etrangères, M. l'Ambassadeur Rochat, le Secrétaire d'Etat à la Marine, M. l'Amiral Bléhaut, et le Secrétaire d'Etat à la Défense, M. le Général Bridoux, accompagnent le Chef de l'Etat français.

En outre je voudrais exprimer le désir que le Général Debeney et le Docteur Ménetrel également prennent part au voyage.

La désignation des autres personnes qui accompagneraient ou suivraient le Chef de l'Etat français à Belfort demeurera subordonnée à un accord entre autorités compétentes.

Les règlements de toutes autres questions demeure également subordonné à des ententes réciproques.

Veuillez agréer, Monsieur le Maréchal, l'assurance de ma plus haute considération.

Signé: RENTHE-FINK.

Copie.

LEGATION DE SUISSE EN FRANCE

Vichy, le 19 Août 1944.

Lille n:o 12.

Monsieur le Nonce,

J'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence ce qui suit:

Le dimanche 6 Août 1944, Monsieur le Président Laval m'a prié de passer d'urgence chez lui. En présence de M. L'Ambassadeur Rochat, Secrétaire Général du Ministère des Affaires Etrangères, il m'a déclaré:

"J'ai appris que la Puissance occupante aurait l'intention, vu "le développement de la situation militaire, de mettre "en sécurité" "le Chef de l'Etat ainsi que le Chef du Gouvernement. Vous connaissez "la déclaration que le Chef de l'Etat a remise au doyen du Corps Diplo- "matique, S.E. Monsieur le Nonce Apostolique, en ce qui concerne un "départ éventuel de Vichy.

"Quant à moi, je tiens à vous déclarer de la façon la plus "catégorique que jamais, dans aucune circonstance, je n'assumerai les "fonctions de Chef du Gouvernement ailleurs qu'à Vichy ou à Paris. Je "ne le ferai ni à Nancy ni dans une autre ville de l'Est, beaucoup "moins encore en dehors de la France.

"Si, un jour, l'on disait que Monsieur Laval exerçait les "fonctions de Chef du Gouvernement dans une autre ville que Paris ou "Vichy, vous pouvez être certain que cela ne correspondrait pas à la "vérité. Je ne serais alors qu'un simple prisonnier privé, sans aucune "fonction officielle".

J'ai transmis cette déclaration importante le 8 Août 1944 au Gouvernement suisse.

Veuillez agréer, Monsieur le Nonce, l'assurance de ma très haute considération.

Le Ministre de Suisse

signé: STUCKI.

Liste no 14 x) 15.

Copie.

Vichy, le 19 Août 1944

Remis le 20 à S.E. le Nonce Apostolique

à 8 h.

D E C L A R A T I O N

à Monsieur le Chef de l'Etat Grand Allemand

En concluant l'armistice de 1940 avec l'Allemagne, j'ai manifesté ma décision irrévocable de lier mon sort à celui de ma Patrie et de n'en jamais quitter le territoire.

J'ai pu ainsi, dans le respect loyal des conventions, défendre les intérêts de la France.

Le 16 Juillet dernier, devant des rumeurs persistantes concernant certaines intentions allemandes à l'égard du Gouvernement Français et de moi-même, j'ai été amené à confirmer ma position au Corps Diplomatique en la personne de son Doyen, Son Excellence le Nonce Apostolique, précisant que je m'opposerai par tous les moyens en mon pouvoir à un départ forcé vers l'Est.

Vos représentants m'ont fourni des arguments contraires à la vérité pour me décider à quitter Vichy. Aujourd'hui ils veulent me contraindre par la violence et au mépris de tous les engagements, à partir pour une destination inconnue.

J'élève une protestation solennelle contre cet acte qui me place dans l'impossibilité d'exercer mes prérogatives de Chef de l'Etat Français.

Signé: Ph. Pétain.

x) Komplet v. 658/178 najdeno

Copie.

PROCLAMATION DU 20 AOUT à 8 heures.

VICHY, le

Lille n:o 44.

FRANCAIS,

Au moment où ce message vous parviendra, je ne serai plus libre. Dans cette extrémité où je suis réduit, je n'ai rien à vous révéler qui ne soit la simple confirmation de tout ce qui jusqu'ici m'a dicté ma conduite. Pendant plus de quatre ans, décidé à rester au milieu de vous, j'ai chaque jour cherché ce qui était le plus propre à servir les intérêts permanents de la France. Loyalement, mais sans compromis, je n'ai eu qu'un seul but: vous protéger du pire. Et tout ce qui a été fait par moi, tout ce que j'ai accepté, consenti, subi, que ce fût de gré ou de force, ne l'a été que pour votre sauvegarde. Car si je ne pouvais plus être votre épée, j'ai voulu rester votre bouclier.

En certaines circonstances, mes paroles ou mes actes ont pu vous surprendre. Sachez enfin qu'ils m'ont alors fait plus de mal que vous n'en avez vous-même ressenti. J'ai souffert par vous avec vous. Mais je n'ai jamais cessé de m'élever de toutes mes forces contre ce qui vous menaçait. J'ai écarté de vous des périls certains; il y en a eu, hélas, auxquels je n'ai pu vous soustraire. Ma conscience m'est témoin que nul, à quelque camp qu'il appartienne, ne pourra là-dessus me contredire.

Ce que nos adversaires veulent aujourd'hui c'est m'arracher à vous. Je n'ai pas à me justifier à leurs yeux. Je n'ai souci que des Français. Pour vous comme pour moi, il n'y a qu'une France, celle de nos ancêtres. Aussi, une fois encore, je vous adjure de vous unir. Il n'est pas difficile de faire son devoir s'il est parfois malaisé de le connaître. Le vôtre est simple: vous grouper autour de ceux qui vous donneront la garantie de vous conduire sur le chemin de l'honneur et dans les voies de l'ordre.

x/ korjattu k. 658/178 nojalla.

L'ordre doit régner, et parce que je le représente légitimement, je suis et je reste votre Chef. Obéissez-moi et obéissez à ceux qui vous apporteront des paroles de paix sociale, sans quoi nul ordre ne saurait s'établir. Ceux qui vous tiendront un langage propre à vous conduire vers la réconciliation et la rénovation de la France, par le pardon réciproque des injures et l'amour de tous les nôtres, ceux-là sont des chefs français. Ils continuent mon oeuvre et suivent mes disciplines. Soyez à leurs côtés.

Pour moi, je suis séparé de vous, mais je ne vous quitte pas, et j'espère tout de vous et de votre dévouement à la France, dont vous allez, Dieu aidant, restaurer la grandeur. C'est le moment où le destin m'éloigne. Je subis la plus grande contrainte qu'il puisse être donné à un homme de souffrir. C'est avec joie que je l'accepte, si elle est la condition de notre salut, si devant l'étranger, fut-il allié, vous savez être fidèle au vrai patriotisme, à celui qui ne pense qu'aux seuls intérêts de la France et si mon sacrifice vous fait retrouver la voie de l'union sacrée pour la Renaissance de la Patrie.

Copie.

19.8.

13×)
Liite n:o ~~15.~~

FRANÇAIS

J'apprends qu'en présence des mesures de contraintes que le Gouvernement allemand vient d'exercer à Paris sur le Chef du Gouvernement Français, celui-ci et les ministres présents ont dû, malgré leur souci d'accomplir leur devoir jusqu'au bout, céder à la force. Ils ont estimé que, dans de telles conditions ils ne pouvaient que résigner leurs fonctions.

Devant cette situation, j'ai pris la décision d'assurer désormais le pouvoir gouvernemental avec ceux des Secrétaires d'Etat qui sont à mes côtés.

Il ne peut être question de transférer en d'autre lieu le siège du Gouvernement qui reste là où je suis, à Vichy, où résident la plupart des fonctionnaires attachés au Gouvernement.

J'annule les actes constitutionnels 12 et 12 bis déléguant au Chef du Gouvernement les pouvoirs législatifs. En ce qui concerne les relations qui peuvent s'établir à Paris avec les Chefs des armées d'opération, j'ai désigné pour me représenter une personnalité de ma confiance.

La Légitimité des pouvoirs ne peut cesser d'être exercée.

Signé: Pétain.

×/ korjattu k. 658/178 nojalla

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 650.

Ministeri Pakaslahti.

8/9-44.

5000—8—43. 4270.

Pariisi (Vichy) SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 50.

Vichy ssa 8 p:nä syys kuuta 1944.

Asia: "Vichyn kysymys".

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 66 / 102 Sal 44
2/10-44 № 5N Liitt. -
RYHMÄ COMITE / ASIA
5 C6

Vichyn-Ranskan olemassaolo lakkasi 20.8. Vichyn kaupunki jäi vielä miehitysvallan käsiin. "Vichyn kysymys" muodostui tällöin varsin arkaluontoiseksi. Oli vain ajankysymys, milloin ja miten FFI-joukot ottavat haltuunsa kaupungin. Tilanteeseen vaikuttivat lähinnä seuraavat asianhaarat:

1. Kunnianarkuus-kysymyksenä toisaalta maquis, toisaalta Vichy'hin jäänyt miliisi vaati itselleen Vichyn omistusta.

2. Maquis'n suhtautuminen sen mielestä luonnollisesti niin pahamaineiseen Vichyhin oli epäselvä, vieläpä levottomuutta herättävä. Psykologisesti oli täysin ymmärrettävää maquis'n täysin vihamielinenkin asennoituminen kaikkeen siihen, mikä on Vichyä. Tämä koski ennen kaikkea sitä melkoista hallintokoneistoa, mikä oli vielä jäljellä Vichyssä. Mutta se koski todellisuudessa myös suhtautumista Vichyssä olevaan diplomaattikuntaan.

3. Kun yhdessä miliisin kanssa Gestapo oli jäänyt tänne, eivät yllätykset senkään taholta olleet poissuljettavissa.

4. Osittain edelliseen kohtaan liittyen tuli polttavaksi kysymys peräytyvien saksalaisjoukkojen mahdollisesta kulkemisesta Vichyn kautta. Oliko maquis siinä yhteydessä suuntaava hyökkäyksensä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Vichyhin?

5. Ajoittain oli olemassa suoranainen bandiittivaara. Saatiin tietää, että noin kolmen peninkulman etäisyydellä Vichystä majaili vahvahko espanjalainen, maquis'na itseään muka pitävä bandiittiryhmä, jonka saaliinhimo kohdistui myös Vichyhin.

Nuntiuksen koollekutsumassa edustustopäälliköiden kokouksessa iltapäiv. 20.8. kävi esille merkillinen asianhaara. Osoittautui jatko sille ainutlaatuiselle puolueettomalle havainnoimis- ja osittain välitystehtävälle, jota Sveitsin lähettiläs oli joutunut suorittamaan edellisessä raportissani esittämälläni tavalla. Sanotussa kokouksessa ministeri Stucki ilmoitti, että jo sillä hetkellä on käynnissä yrityksiä, jotta aseellisen yhteenoton välttämiseksi löydettäisiin jokin sekä maquis'n että miliisin hyväksymä henkilö hoitamaan Vichyhin asioita. Hän lausui, että "Vichyn kysymyksen" hoitamiseksi on myös maquis'n taholta asetuttu yhteyteen hänen kanssaan. Samassa kokouksessa Nuntius lausui sen huomautuksen, että niin kauan kuin epäselvyyttä on olemassa, on diplomaattikunnan syytä tehdä mitä tehtävissä on turvallisuutensa suojaamiseksi epämielyttäviä yllätyksiä vastaan. Hän lausui, että saatujen tietojen mukaan maquis'n piirissä on kahdenlaista mielipidettä suhtautumisesta myös Vichyn diplomaatteihin. Toiseksi on huomattava, että diplomaattikunnankin turvallisuus voi joutua uhanalaiseksi myös muista syistä, nim. jos Vichy yleensä joutuu taistelualueeksi. Hän kehoitti niitä diplomaattikunnan jäseniä, joiden asunnot ovat kaupungilla, muuttamaan väliaikaisesti Ambassadeurs-hotelliin, jossa useimmat lähetystöt sijaitsevat; diplomaattikunnan pysyessä täten mahdollisimman suuressa määrässä koossa on sen etuja ja turvallisuutta helpompi valvoa. (Seuraavana päivänä pystytettiin hotellin sisäänkäytäviin suuret kyltit "Résidence du

Corps Diplomatique". Stucki kehoitti lähetystöjä käyttämään kaikkia mahdollisia ulkonaisia tunnusmerkkejä. Hän huomautti, että Vichyn kaupunginkin etujen mukaista on, että sillä on ulospäin mahdollisimman selvästi esille käyvä diplomaattikaupungin luonne.)

Sanotussa kokouksessa esitettiin ministeri Stuckille edustustopäälliköiden yksimielinen toivomus, että hän suostuisi ottamaan vastaan häneltä pyydetyn välitystehtävän Vichyn suojaamiseksi. Stucki ilmoitti, että hänellä on hallitukseltaan ohje palata ensitilassa kotimaahansa, mutta että hän on tekevä kaikkensa lykätäkseen lähtöään ja koettaakseen suorittaa välitystehtävän, joka suoranaisesti koskee myös hänen täkäläisten kolleegojensa ja näiden henkilökunnan turvallisuutta.

Todellisuudessa Stuckille oli jo tällöin tullut kutsu maquis'n Keski-Ranskan päämajalta saapua sen kanssa neuvottelemaan. Stucki asettui yhteyteen Vichyn korkeimman hallinnollisen viranomaisen, sisäministeriön pääsihteerin Parmentier'n kanssa. Toiseksi hän neuvotteli ulkoministeriön teknillisen johdon, ministeri Lagarde'n kanssa. Molemmat kehoittivat hartaasti Stuckia ottamaan vastaan maquis'n kutsun. Stuckin käynti sanotussa päämajassa tapahtui 22.8. Hänen sanojensa mukaan oli se hänen elämänsä merkillisin päivä. Matka suuntautui aluksi Clermont-Ferrandiin, jossa hän meni tapaamaan sikäläistä saksalaista kenraalia, v. Blaskowitschia. Yhtä avomielisesti kuin Vichyn viranomaisille hän myös tälle ilmoitti, mistä on kysymys. Kenraali oli täysin ällistynyt kuullessaan minne Stuckin matka suuntautui. Stucki yksinkertaisesti ilmoitti kenraalille tarvitsevansa matkansa suorittamiseen myös saksalaisen lupakirjan voidakseen hankauksitta kulkea saksalaisten hallussa olevien alueiden kautta. Keskustelun alussa kenraali piti matkalle lähtijää suunnilleen puolihulluna. Keskustelun lopputulos oli, että kenraali antoi Stuckille paperin,

joka ei ollut ainoastaan matkalupa, vaan mahdollisimman täydellinen suojakirja. Kuultuaan Stuckin olevan myös upseerin kenraali tahtoi keskustelun loppuosassa häntä upseerivirkaveljenä vielä viimeisen kerran varottaa lähtemästä kommunististen bandiittien päämajaan. "Hyvällä onnella ehkä tulette sieltä hengissä takaisin, mutta hieno Mercedes-automme jää kyllä sinne". Stucki vastasi ottavansa kaikki riskit. Matka suuntautui jonnekin Massif Centralin metsäiseen vuoristoseutuun. Esteitä oli monenlaisia, kun oli matkustettava alueen halki, jossa useimmat sillat oli räjäytetty. Muutakaan seikkailupitoisuutta ei matkalta puuttunut. Mutta vain yhden kerran uhkasi suoranainen hengenvaara. Eräs saksalainen vartiosto ojensi eräällä paikkakunnalla äkkiä kiväärit Stuckin rintaa vastaan. Yksi askel matkustajan puolelta olisi riittänyt siihen, että hänet olisi ammuttu. Välikohtauksen sen tämän alkuosan selviydyttyä Stucki piti saksalaisille sotilaille isällisen ankaran nuhdesaarnan, jonka loppulauseena oli, että nämä sotilaat saavat kiittää häntä, Stuckia, elämästään. Jos hän ei olisi säilyttänyt kylmäverisyyttään, olisi "Sveitsin lähettiläs murhattu, ja tunnen riittävän hyvin teidän Führerinne tietääkseni, mikä olisi ollut hänen reaktionsa tällaisen teon suorittaneita saksalaisia sotilaita kohtaan; kiittäkää minua elämästänne". Ja pelokkaan kiitollisia sotilaat olivat olleetkin.

Neuvotteluissa maquis'n päämajassa oli läsnä everstin arvoisen ranskalaisen upseerin johdolla päämajan koko johtava henkilöstö. Stucki teki selväksi tehtävänsä täysin puoleettoman luonteen, joka ei koskenut pienimmässäkään määrässä hänen eikä edes hänen maansa etuja. Hän sanoi saapuneensa tänne sen maan todellisten etujen nimessä, jossa hän on edustanut Sveitsiä. Sulkeutui siis keskustelu toisaalta Vichyn ja toisaalta sen diplomaattikunnan asemasta. Stucki totesi oikeiksi tiedot siitä, että maquis'n päämajassa on kahdenlais-

ta ilmaa. Varsinkin kommunistiselta taholta oltiin alussa jyrkkiä; kaikki mikä on Vichytä, on saatava pois tieltä. Nämä äänet Stucki sai tukahdutetuiksi todistelulla, jonka sisältö oli pääasiassa tämä: Jatkuvasti on vallalla käsitystä, että te olette bandiitteja ja esiinnytte sen mukaisesti. Näyttäkää omalla esiintymisellänne, että nämä puheet ovat paikkansapitämättömiä. - Lopputulos oli, että maquis lupasi esiintyä ehdottoman korrektisti Vichyhin saavuttuaan koko Vichytä ja myös nimenomaan siellä olevia entisen régimen aineksia kohtaan. Ainoa poikkeus on oleva miliisi. Sitä kohtaan ei tulla mitään armoa osoittamaan. Kommunistien huomautuksia vastaan Stuckin täytyi, mitä diplomaattikuntaan tulee, pitää vielä perusteellinen esitelmä kansainvälisestä oikeudesta! Vastustavat äänet rajoittuivat enää vain siihen, että Saksan liittolaisvaltojen diplomaattiset edustajat on kuitenkin asetettava erikoisasemaan. Stucki vaati jyrkästi samanlaista kohtelua kaikille. Tässäkin kohdassa hän sai kantansa lävitse. Lisäksi maquis lupasi etukäteen ilmoittaa hänelle, milloin sen joukot saapuvat Vichy'hin. Neuvottelun tulokset vahvistettiin kädenlyönnällä Stuckin ja päämajan jokaisen jäsenen välillä.

Tyytyväisenä tuloksista Stucki sanoi päämajan miehille palaavansa Vichyhin Clermont-Ferrandin kautta, jossa hän kävisi uudestaan tapaamassa saksalaista kenraalia, mikäli maquis'lla ei ole mitään tällaista käyntiä vastaan. Saavuttuaan Mercedes-Vaunullaan muutama tunti myöhemmin Clermont-Ferrandiin Stucki meni v. Blaskowitschin päämajaan. Vastaanotto kenraalin luo myönnettiin <u>silmänräpäyksessä</u>. Stucki kertoi harvoin nähneensä niin hämmästyneitä kasvoja kuin tuon saksalaisen kenraalin, joka ei tahtonut uskoa silmiään nähdessään Stuckin jälleen luonaan ilmielävänä, vieläpä autoineen. Kertoessaan tästä Stucki lausui olevan käsittämätöntä, että Saksan sotilasjohto on voinut olla niin puutteellisesti informoitu siitä meidän, Vichyn

diplomaattienkin, tuntemasta asianhaarasta, että maquis on kuitenkin kokonaan muuta kuin banditti joukkoja. Muuten antoi Stucki korkean arvosanan v. Blaskowitschin esiintymisestä häntä kohtaan. Ei yhtään ainoata uteliasta kysymystä siitä, mitä maquis'n päämajassa oli tapahtunut.

Tulosrikkaan käyntinsä jälkeen Keski-Ranskan maquis'n päämajassa Stuckista tuli todellisuudessa Vichyn "diktaattori". Vichyn viranomaiset eivät tahneet mitään kysymättä Stuckin mielipiteitä ja neuvoja. Hänelle annettiin selonteot aina siitä, mihin toimenpiteisiin hallintoviranomaiset olivat voineet ryhtyä järjestyksen ylläpitämiseksi ja kurin säilyttämiseksi. Neuvottelut ei ainoastaan maquis'hin, vaan myös saksalaisiin tapahtuivat Stuckin myötävaikutuksella. Garde mobile'in miehet tahtoivat siirtyä maquis'n puolelle. Stucki esti tämän osoittamalla, että näiden velvollisuus on pysyä Vichyssä sen aseellisena suojana. Mm. sijoitti hän garde mobile'a vartioiksi Ambassadeurs-hotellin ulko-oville ja hänen sotilasasiamiehensä näytti antavan näille toimintaohjeita. Hän esti myös kompromettoituneiden Vichyn-politiikkojen asettumisen asumaan diplomaatti-hotelliin. Hän lähti siitä, että maquis'n päämajassa tehty sopimus diplomaattikunnan asemasta pakottaa hänet estämään diplomaattihotellin väärinkäyttämisen. Kuinka yksityiskohtaisen tarkasti Stucki tässä kaikessa menetteli, sitä osoittaa sellainen pieni yksityiskohta, että kun hänen suostumuksellaan edellämainittu Parmentier asettui asumaan Ambassadeurs'iin, Stucki ilmoitti sen tiedoksi maquis'n päämajaan huomautuksin, että kysymyksessä on hänen hyväksymänsä järjestely.

Stuckin edellä selostetun matkan kautta sai periaatteessa myönteisen ratkaisun kysymys maquis'n suhtautumisesta Vichyhin ja täkäläiseen diplomaattikuntaan. Tämän jälkeen jäi päähuoleksi se le-

vottomuutta herättävä tekijä, että miliisi ja sitä tukeva Gestapo olivat vielä Vichyssä. Suunnitelma jonkin sopivan puolueettoman henkilön löytämisestä Vichyn hallintoa hoitamaan ei ollut edistynyt. Tehtiin yrityksiä miliisin painostamiseksi poistumaan Vichystä. Miliisin joukkoja, joita etelästä käsin oli tänne saapunut lisää, oli täällä kaikkiaan useita tuhansia. Miliisin sekä toisaalta muiden järjestysvaltajoukkojen (Garde mobile, kourallinen laivastoministeriön hallintotehtävissä palvelevia merisotilaita, marskin ne henkikaartin jäsenet, jotka eivät olleet vielä menneet maquis'hin) väliset suhteet olivat jännittyneet. Jonkinlainen sopimus oli saatu aikaan siitä, että kumpikaan puoli ei avaa tulta toistaan vastaan. Mutta kiihottuneessa mielentilassa, jota lisäsi väestön vihamielisyys miliisiä kohtaan, oli joka päivä olemassa uusia pieniä vaaramomentteja. Miliisin lähtö lykkäytyi päivästä toiseen. Lähdön valmisteluja saattoi panna merkille siitäkin, että kulkuvälineitä hankkiakseen miliisimiehet varastelivat ja pakkoluovuttelivat sekä kuorma- että henkilöautoja itselleen. Myös diplomaattikunnan oli ryhdyttävä erikoisiin toimenpiteisiin autojensa suojaamiseksi. Surkeita näkyjä saattoi kaupungilla liikkuessaan havaita. Miliisit, jotka hyvin tiesivät, ettei heillä enää ole armoa vastustajan silmissä, sullöivat perheitään pikkulapsineen kuorma-autoihin. Surkeaa oli nähdä esim. eräs miliisin naisosastoon kuuluva univormupukuinen raskaana oleva nainen, joka toisessa kädessään talutti pari kolme vuotiasta pienokaista ja toisella olalla kantoi kivääriä. Väestön "salauds"-huutojen säestämänä miliisi suoritti lähtövalmistelujaan. On todella merkillistä, että pieniä käsikähmiä isompia välikohtauksia ei syntynyt. Aamuyöstä 24.8. miliisi ja sitä tukeva Gestapo poistuivat Vichystä.[x)]

---

x) Mainittakoon tässä yhteydessä, että ne miliisimuodostelmat, jotka välittömästi Normandian maihinnousun jälkeen siirtyivät maquis'n puolelle, lienevät saaneet siellä aluksi suhteellisen hyvän vastaanoton. Myöhemmät yliloikkarit, mikäli epävarmoihin tietoihin voi luottaa, on sijoitettu jonkinlaiselle keskitysleirille maquis-seuduille. Mutta niillä miliiseillä, jotka eivät suhteellisen ajoissa karanneet riveistä, ei ole muuta asemaa kuin kansanvihollinen, jollainen armotta ammutaan.

Ennen tätä oli Clermont-Ferrandin saksalaisessa sotilaskeskuksessa suunniteltu aseistariisumisretkikunnan lähettämistä Vichy'hin tehtävänään yllämainittujen miliisille vihamielisten vihhyläismuodostelmien hajoittaminen. Tämä vaara osottautui poistuvan vasta sitten kun saksalaiset lähtivät Vichystä.

23. 8. Gestapon päällikkö lähetti täkäläisille diplomaattisille edustustoille seuraavan kirjeen: "Olemme saaneet Belfortissa nykyään olevalta Saksan suurlähetystöltä tiedon 1) että marsalkka Pétain, Ranskan valtion päämies, on nykyään ministereineen asettuneena sanottuun kaupunkiin; 2) että turvallisuussyistä, jotka ymmärtänette, diplomaattisia edustustoja pyydetään lähtemään Belfortiin. - Tämän johdosta ilmoitamme teille, että Saksan poliisin saattue on käytettävissänne matkaa varten". Stucki ryhtyi heti ottamaan selkoa, mitä tämä merkillinen asiakirja tarkoitti, sillä siitä oli jo levinnyt sellaisiakin väitteitä, että myös diplomaattikunta tahdottaisiin pakottaa /lähtemään/ matkalle. Stucki antoi kutsua luokseen Gestapon päällikön ja jossain määrin ironisessa keskustelussa antoi asianomaisen itsensä todeta, että hän vain katsoi kohteliaisuussyistä velvollisuudekseen saattaa esillä oleva matkustustilaisuus diplomaattikunnan tietoon, joka tietysti voi menetellä kuinka haluaa. Asia oli siten pois päiväjärjestyksestä. Balkanilaisten diplomaattien keskuudessa kylläkin vallitsi ymmärrettävää levottomuutta mahdollisiksi katsottujen epämiellyttävien yllätysten johdosta; niiden taustana oli muutama päivä aikaisemmin tapahtunut saksalainen yritys varsinkin Saksan liittolaismaiden diplomaattien saamiseksi Belfortiin. (Samaan aikaan tuli tieto Romanian täyskäännöksestä, josta syystä Romanin lähettiläs katsoi parhaimmaksi, kun saksalaiset vielä olivat Vichyssä, parin kolmen vuorokauden ajaksi hankkia itselleen salaisen asuinpaikan.)

Bandiittivaaran torjumiseksi oli tärkeätä, että Stucki onnistui pysyttämään gardes mobiles'it Vichyssä. Hän sai aikaan myös sen järjestelyn, että jos bandiittihyökkäys Vichyhin tapahtuu, kaikki miliisille vihamieliset aseelliset muodostelmat ryhtyvät todenteolla kaupunkia puolustamaan. Stucki otti tarkasti selon käytettävissä olevan varusväen suuruudesta ja tuli siihen tulokseen, että suurenkin bandiittihyökkäyksen menestyksellinen torjuminen on varmaa.

Kun Gestapon joukot olivat muutaman päivän ajan olleet pääasiassa ainoa saksalainen aseellinen mahti Vichyssä, tuli sen poistuttua tilalle parikolmesataa SS-miestä suojaamaan Vichyn kautta odotettujen saksalaisten perääntymisjoukkojen kulkua. Tätä kautta ehti kuitenkin kulkea enää vain kolmisen tuhatta saksalaista. Stucki oli saksalaisen sotilasjohdon kanssa neuvotteluissa siinä mielessä, että perääntymistie ei kulkisi Vichyn kautta ja että jos joukkoja kuitenkin kulkee myös tätä tietä, niiden esiintyminen olisi korrektia. Edellämainitussa keskustelussa kenraali v. Blaskowitschin kanssa Stucki sai tältä viimeksimainitussa suhteessa myönteisen vakuutuksen. Kenraali kuitenkin lausui vakuutuksensa koskevan vain Reichswehrin joukkoja; Gestapon ja SS-joukkojen suhteen hän ei voi taata mitään. Stuckin neuvottelut saksalaisten kanssa johtivat siihen myönteiseen tulokseen, että 25.8. jälkeen saksalaisia joukkoja ei enää saapuisi Vichyn kautta. Aamulla 26.8. täällä vielä majailleet läpikulkujoukot poistuivat suunnattomassa kiireessä. Poistuminen oli pakoa. Siitä oli parhaana osoituksena koko se tavaramäärä autoineen, moottori- ja polkupyörineen, radioineen ym. mikä jäi kaduille saksalaisten majapaikkojen eteen. Seuraavien päivien kuluessa tuli kuitenkin vähän väliä uusia tietoja siitä, että perääntyviä saksalaisjoukkoja on aivan Vichyn lähettyvillä ja silloin tällöin uhkasi vielä vaara niiden tunkeutumisesta Vichyn kautta pohjoiseen.

Muutamia tunteja sen jälkeen kun saksalaiset joukko-osastot olivat aamulla 26.8. Vichystä paon tavoin poistuneet marssi maquis, FFI, kaupunkiin. Ikkunat olivat liputetut Ranskan, Amerikan, Ison-Britannian, Belgian y.m. lipuin (neuvostolippuja ei näkynyt), väestön riemu oli korkealla jne. Kuten sanottu, esiintyi tämän jälkeenkin vielä vaara saksalaisten joukkojen tunkeutumisesta peräytymistiellään Vichyn kautta pohjoiseen. Kaupunkiin asettuneet FFI-joukot olivat niin vähäiset, että niiden asema olisi ollut aseellisessa kamppailussa itse kaupungissa varsin heikko. Oli olemassa jo suunnitelmia siitäkin, että jos saksalaiset joukot todella osottautuvat suuntautuvan Vichyhin, Allier'n yli kaupunkiin johtavat pari siltaa räjäytetään. Saksalaisten joukkojen perääntyminen tapahtui kuitenkin tietä Gannat-Moulins. Moulins'in vapauttaminen siirtyi syyskuun puolelle, joten vasta silloin saattoi katsoa Vichyn olevan turvassa edellämainituilta saksalaisilta yllätyksiltä. Huolimatta suurin piirtein valitsevasta järjestyksestä oli lähipäivinä FFI:n Vichyhin-marssin jälkeen tarjolla myös vaara levottomuuksista, kun järjestymättömät ja osittain järjestyneetkin FFI-ainekset osoittivat halua kollaborationisteiksi epäilemiensä ainesten omavaltaiseen likvideeraamiseen.

Sekä FFI:n että Vichyn kaupungin kunnianosoitukset Stuckille ovat olleet suuret. Marssiessaan kaupunkiin FFI:n johto kävi tervehtimässä Stuckia. Hänet kutsuttiin, samoinkuin nuntius, kaupungin kunniakansalaiseksi juhlatilaisuudessa, johon myös meidät muut edustustopäälliköt oli kutsuttu. Erilaisia lähetystöjä kävi Stuckin luona kiitoksiaan esittämässä. Hänen hotellihuoneensa eivät olleet riittävän suuret, jotta niihin olisi voitu sijoittaa kaikki hänelle saapuneet kukkalaitteet. Stuckin lähtiessä 7.9. lähetystöineen paluumatkalle kotimaahansa oli lähtöä seuraamassa koko kaupunki. Kor-

keimmat paikalliset viranomaiset olivat jättämässä hänelle hyvästit, ja itse lähtö tapahtui sotilaallisin kunnianosoituksin sotilassoittokunnan ja kunniakomppanian läsnäollessa. Autokaravaania, johon kuului toistakymmentä autoa, seurasi Sveitsin rajalle asti aseistettu sotilassaattue. Ilman sellaista ei turvallisuussyistä pitempiä matkoja täällä nykyään voikaan kulkea, kun hyökkäyksiä maaseudulla tapahtuu milloin hajanaisten saksalaisten joukko-osastojen, milloin metsissä vielä piileskelevien miliisien, milloin bandiittien taholta.

Lähettiläs: Aarno Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: E6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 61.

Ministeri Paasolahti.

11/9-44.

5000—8—43. 4270.

66 102 Sal. : 44

V I C H Y SSA OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.

2/10-44

RAPORTTI n:o 51.

Vichy ssa 11 p:nä syyskuuta 1944.

5.	66.

Asia: Sisäpoliittisia huomioita neljännen tasavallan alkupäiviltä.

Uuden régimen tehtävänä poikkeuksellisissa oloissa on tavallisesti entisen likvidoiminen. Niin on asianlaita myös nykyhetken Ranskassa. Pétainilaisen "Ranskan Valtion" ontoksi ja hauraaksi jäänyt rakenne erilaisine puolitiehen jääneine uudistuksineen on pyyhkäisty muodollisestikin pois. Hallintokoneistoa puhdistetaan. Kollaborationistien pidätyksiä pannaan toimeen. Pariisissa lienee tähän mennessä suoritettu noin 7.000 pidätystä. Pidätettyjen määrä Vichyssä lienee noin 800. On kuitenkin huomattava, että joukossa on lukuisasti pidätystapauksia, joihin on ryhdytty asianomaisten välttymiseksi epäoikeudenmukaiselta, omavaltaisesti tapahtuvalta kohtelulta äärimmäisyysainesten taholta. Puhdistuskomissioneja perustetaan kaikilla paikkakunnilla. Kaikkiaan toistakymmentä sotatuomioistuinta on perustettu. Ne ovat jo langettaneet joukon kuolemantuomioita miliisin jäsenille ja kompromettoituneille kollaborationisteille.

Uuden järjestäytymisen ääriviivoja ilmestyy. Entiset poliittiset puolueet ovat alottaneet toimintansa, samoin ammatilliset järjestöt. Eri departementteihin on nimitetty korkeimmiksi hallintoviranomaisiksi tasavallan komissaareja. Heidän neuvoa-antavina eliminään toimivat vapautusneuvostot. Niissä ovat edustettuina "Yhtynyt vastustusliike" tärkeimpänä vastustusjärjestönä, "Kansallinen Vapautus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

rintama" kommunistismielisenä vastustusliikkeen haarautumana, syndikalistijärjestö, sosialistinen puolue ja kommunistinen puolue. Ensiksimainittu järjestö tarkoittaa FFI:tä molempine haarautumineen, joista toinen on l'Armée Secrète /kansallinen maquis/ ja toinen Francs-Tireurs Partisans /lähinnä kommunistismielinen maquis/.

Ripeäotteisesti on käyty korjaamaan varsinkin kahta suurta viime vuosien epäkohtaa. Toinen niistä on elinkustannusten nousua täysin vastaamattomaksi jäänyt alhainen palkkataso. Alkutöiksi on palkkatasoa useimmissa departementeissa korotettu 30 - 45 o/o:lla. Toinen huutava epäkohta on ollut ravintotilanne ja salakauppa. Viimeksimainittu on jo selvästi saatu supistumaan, ja elintarvikejakelussa on ollut havaittavissa parantumista.

Kansalaisten ollessa vapautuksen huumauksessa eletään sitä vaihetta, jossa ulospäin kaikki ryhmät ja puolueet ovat yksimielisiä, kommunisteja myöten. Suurin piirtein katsoen on esim. kommunistisen lehtien sisältö isänmaallisuudessaan niin samankaltainen muiden lehtien mielipiteiden kanssa, että useinkaan ei kirjoitusten perusteella voisi tietää lukevansa kommunistilehteä. Tämän suunnan huomaa pikemminkin esim. sellaisesta seikasta, että uutiset Neuvostoliiton sodankäynnistä ovat etualalla.

Pinnan alle katsoen ei yksimielisyys ole sellainen kuin miltä se ulospäin näyttää. Eri ryhmät valmistavat ja vahvistavat asemiaan. Tässä suhteessa on tehtävissä se huomio, että kommunistit ovat parhaiten järjestäytyneitä ja heidän rivinsä eniten koossa. Tämä ehkä johtuu siitäkin, että vastustusliikkeen aikaisessa taistelussa kommunistit osasivat toisaalta säästää voimiaan ja toisaalta keskittää solutustyönsä suuriin asutuskeskuksiin. Se seikka, että kommunistit ovat tällä hetkellä parhaiten ja valmiimmin järjestäytyneitä käy esille esim. seuraavista ilmiöistä. Uusi kommunistinen lehditö astui näyttämölle nopeam-

min ja lukuisammin kuin muu lehdistö.Kommunistit eivät ole rajoittaneet toimintaansa kommunistiseen puolueeseen, vaan ovat jo ehtineet hankkia ja jatkuvasti hankkivat määräysvaltaa ei ainoastaan muissa poliittisissa järjestöissä, vaan myöskin aseellisissa muodostelmissa. FTP:ssa on jo kaksi haarautumaa. Toinen on FTPF /Francs-Tireurs Partisans Français/ ja toinen jyrkempi siipi FTPC /Francs-Tireurs Partisans Communistes/. Järjestysvallan avuksi on erinäisissä departementeissa ryhdytty perustamaan uutta järjestöä Milices Patriotiques. Tämän muodostelman, M.P:n, innokkaimpia kannattajia ovat kommunistit. Kommunistinen lehdistö on jo lausunut julki ohjelman, että M.P:n on saatava johtava ja valvova asema poliisivoimissa. Poliittisista järjestöistä kommunistit pyrkivät käyttämään syndikalistijärjestöä yhtenä haarautumanaan. Tämän erimuotoisen solutustyön tuloksena on esim., että edellämainituissa vapautusneuvostoissa on paikoitellen kuudesta jäsenestä puolet kommunisteja. Omalta osaltaan osoittavat kommunistien toimintavalmiutta myös ne omavaltaisuudet, joihin edellämainitut heidän aseelliset järjestönsä ovat tiettävästi jo eri paikkakunnilla ryhtyneet. Pariisista ei täällä ole vielä tietoja käytettävissä, mutta esim. Clermont-Ferrandissa ja St. Etienne'issä sanotut kommunistiset muodostelmat ovat eräissä tapauksissa panneet viranomaiset tapahtuneen tosiasian eteen esim. pidätysten suorittamisen muodossa. Heijastusta tällaisesta toiminnasta on ollut havaittavissa myös Vichyssä.

Sosialidemokraattiset ja porvalliset ainekset ovat järjestäytymisessä jäljessä. Mutta handicap ei ole toistaiseksi suuri. Vähitellen ovat myös nämä puolueet saaneet perustetuiksi äänenkannattajia. Kaikupohja on myös ilmeinen. Psykologinen syy tähän on väestön kaipuu oikeudelliseen tilaan saksalaisen miehityksen jälkeen. Silminnäkijät ovat minulle kertoneet, että esim. Clermont-Ferrandissa väestön paheksuva suhtautuminen kommunistien edellämainittuihin omavaltai-

suuksiin ei jättänyt epäilykselle sijaa.

Uuden valtiovallan antamat määräykset ovat selvät. Erinäisissä departementeissa on julistettu piiritystila, jotta kuri saataisiin säilymään. Omavaltaisuuksien estämiseksi on annettu tarkat määräykset siitä, mitkä viranomaiset saavat suorittaa pidätyksiä, takavarikointeja ja yleensä puuttua järjestysvaltatehtäviin. FFI:n joukoilta eri haarautumineen on nämä oikeudet nimenomaan kielletty.

Niinsanoakseni "yleinen henki" kansan poliittisessa asennoitumisessa on, mikäli siitä saattaa tehdä johtopäätöksiä syrjäisestä Vichystä käsin, että kommunistien on annettava olla mukana uuden tasavallan rakentamisessa ja että heitä siihen myös tarvitaan. Sanalla sanoen tahdotaan kommunismia käsitellä täysin samanarvoisena muiden mielipidevirtausten kanssa. "Yleinen mielipide" on tällä hetkellä näin ollen suuressa määrässä ihanteellisuutta vapautuksen huumauksessa edustava. On siis todettava, että kommunistisilla aineksilla on taktillisestikin edulliset lähtöasemat heidän epäilemättä valmistautuessaan muodostamaan Ranskasta kilpailukentän neuvostoekspansionin toteuttamiseksi Länsi-Euroopassa. Mitä tulee väliaikaisen hallituksen ja sen johdon suhtautumiseen kommunismiin, pyydän saada viitata erinäisiin seuraavan raporttini kohtiin.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 52.

Ministeri Pakaslahti.

12/9 -44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 52.

Vichy ssa 12 p:nä syys kuuta 1944.

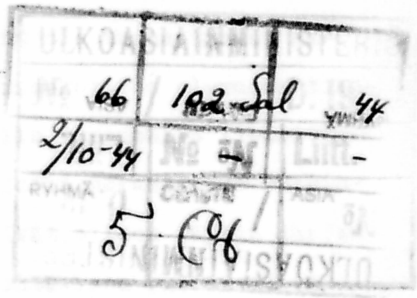

Asia: Hallituskysymyksen ympäriltä.

Väliaikaiseksi hallitukseksi julistautuneella Alger'n komitealla oli suuressa määrässä emigranttihallituksen luonnetta. Se ei sopeutunut yhteen sen tosiasian kanssa, että emämaassa toimi oma vastustusliikkeen johto. Alger ja viimeksimainittu eivät olleet keskenään identtisiä käsitteitä /rap. 36,V/, vaan vastustusliikkeen kotimainen johto oli osittain Alger'n kilpailija. Kolmantena kilpailijana oli Vichy. Kuten olen eri otteisiin tiedoittanut, ei Vichyn johto ollut luopunut siitä käsityksestään, että myös sillä tulee olemaan sanansa sanottavana Ranskan asioiden ratkaisussa maan vapautuksen hetkellä. Näistä eri aineksista eliminoitui Vichy automaattisesti.

Sisäpoliittisesti Vichyn johdolla oli eräitä valtteja. Pétainin hallitus edusti laillisuutta. Tämä hallitus pysyi vaikeuksien hetkellä Ranskan maaperällä. Viime kuukausina oli marsalkan kansanomaisuus suuresti kasvanut. Vichy saattoi osoittaa yrittäneensä tehdä mitä tehtävissä oli jarrutuksen ja peräänantavaisuuden avulla suojata kansaa ja siten estää Saksaa täysin käsittelemästä Ranskaa vallattuna maana. Lopuksi oli oleva valttina, että sillä hetkellä, jolloin inhimillisesti katsoen ratkaisevasti lähestytään vapautusta,

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

peräänantavaisuus Saksalle lopetetaan, kuten tapahtui heinäkuusta asti. Ulkopoliittisena taustana Vichyllä oli tietoisuus tai luulo siitä, että niin kauan kuin länsivallat eivät ole tunnustaneet Alger'n komiteaa muodollisesti Ranskan hallitukseksi, on olemassa tiettyjä kompromissimahdollisuuksia. Olen kaikella varaumalla tiedoittanut näistä täkäläisistä katsantokannoista, jotka perustuivat varsinkin siihen, että USA:n ja Alger'n suhteet eivät olleet täysin järjestyneet. Tosiasia lieneekin, että Amerikan johtavissa piireissä on ollut vallalla ei ainoastaan anti-gaullismia, vaan suorastaan propétainismia.

Kuten raportissani 47, 8.8. huomautin, kysymyksen koko ydin ja sanottujen laskelmien edellytys oli, onnistuuko marsalkka välttymään hallituksineen pakkosiirrosta jonnekin itään. Tämä pelätty pahin, kuten edellämainitussa raportissani huomautin, oli erittäin vakavasti huomioitava mahdollisuus. Kun se tapahtui, katosi Vichy näyttämöltä. Toisaalta on huomautettava seuraavasta. Vichyn yhteyksiltä USA:han ja viimeksimainitun osittaiselta ymmärtämykseltä Vichytä kohtaan de Gaulle osasi taitavasti katkaista kärjen. Lähestymällä Neuvostoliittoa hän asetti USA:n valittavaksi joko Alger'n tai Vichyn. Eräs täällä hiljattain käväissyt amerikkalainen sanomalehtimies on kertonut eräälle ranskalaiselle tuttavalleni, että de Gaulle olisi vieläpä ilmoittanut länsivalloille, että ranskalaiset joukot eivät tule ottamaan osaa maihinnousuun, elleivät suhteet Alger-Washington ota järjestyäkseen. Tosiasia onkin, että Normandian maihinnousussa ei aluksi ollut mukana ranskalaisia joukkoja. Kenraali Leclerc'in /oikea nimensä Hautecloque/ joukot saapuivat sinne vasta hieman myöhemmässä vaiheessa, suunnilleen samanaikaisesti de Gaulle'in Washingtonin-käynnin kanssa. Tuloksena oli aikaisemmin tiedoittamani, Vichyssäkin varmuudella odotettu yhteisymmärrys käytännöllisten asioiden hoidosta, s.o. länsivaltojen tunnus-

tus de Gaulle'ille siviilihallinnon saattamisesta hänen hallituksensa toimivaltaan emämaassa suurin piirtein samalla tavoin kuin 1943:n elokuusta asti niillä ranskalaisilla alueilla, jotka sijaitsevat Euroopan ulkopuolella. Lyhyesti sanoen merkitsi tämä, kuten asia yleisesti täälläkin siis käsitettiin, länsivaltojen de facto tunnustusta väliaikaiselle hallitukselle. Periaatteellisesti ja toisaalta siitä riippuen, saattaako Vichyn hallitus pelastautua Saksan pakkokädeltä, jäi länsivalloille portti avoimeksi suhtautumiseen eri ranskalaisiin aineksiin. Mainittakoon, että ennen pakkosiirtoa Pétain määräsi edustajansa Pariisiin neuvottelemaan sinne saapuvan länsivaltojen sotilasjohdon kanssa. Asiasta ei ole senjälkeen kuulunut mitään.

Vichyn poistuminen "kilpailevien" joukosta yksinkertaistutti tilannetta. Siten vältettiin myös ristiriidan de Gaulle-Pétain puhkeaminen. Vastakohtana Pétainin ja Lavalin pohjimmiltaan suhteellisen myönteiselle suhtautumiselle Alger'hen ja myös vastakohtana kotimaisen vastustusliikkeen eräille yhteyksille Vichyhin de Gaulle on niiden tietojen mukaan, joita täällä nyttemmin olen saanut, fanaattisesti Pétain-vastainen. Näin ei ole asianlaita siitä syystä, etteikö hän olisi käsittänyt Pétainin politiikan suuntaviivoja ja tarkoitusperiä. Pétainin linjahan on sotilaallisen lyhyesti sanottu hänen julistuksessaan Ranskan kansalle sanoissa: "Joskaan en ole voinut olla enää teidän miekkanne, olen tahtonut olla teidän kilpenne". Julistuksen eräässä aikaisemmassa luonnoksessa oli tällä kohdalla sanat: "Teidän miekkanne on ollut de Gaulle, teidän kilpenne on ollut Pétain". Mutta de Gaulle'in ~~ehdoton~~ ehdoton asennoituminen Pétainia vastaan on johtunut siitä, että v:n 1940 tappion jälkeen Pétain on hänen vakaumuksensa mukaan ollut defaitisti, joka on miltei uskonut Ranskan häviöön ja Ranskan menettävän suurvalta-asemansa. Alger'ssa on ollut Giraud'sta alkaen lukuisia pétainilaisia, jotka varsin kauan aikaa pysyivät pohjimmaltaan hänen miehinään. Heidän vieraantumiseensa Pétainistä on ehkä ratkaisevasti

vaikuttanut se marskin psykologinen erehdys, että hän väheksyvässä äänilajissa eräissä puheissaan lausui sen ajatuksen, että "ulkomailta käsin" yritetään vaikuttaa Ranskan asioiden järjestymiseen.

Vichyn kadottua lankesi luonnostaan, että tilalle astui Alger'sta Pariisiin muuttanut väliaikainen hallitus. Tällöin kävi heti esille, että se ei sellaisenaan voinut jäädä paikoilleen. Väliaikaisen hallituksen kokoonpanoa onkin sen Pariisiin tulon jälkeen muutettu jo kaksi kertaa. Perusteellinen uudistaminen tapahtui 10.9. Uuden hallituksen kokoonpanolle tuli antamaan leimansa, että lähes sen enemmistö on emämaan vastustusliikkeen johtohenkilöitä. Näiden joukossa on myös katolis-demokraattinen ulkoministeri Bidault, kansallisen vastustusneuvoston puheenjohtaja. Kommunisteilla on uudessa hallituksessa sama kahden miehen edustus kuin aikaisemminkin. Yhteydet Vichystä Pariisiin ovat vielä aivan sattumanvaraiset, joten täältä käsin on mahdotonta antaa varmaa arvostelua uudesta hallituksesta. Käytettävissä olevien hajatietojen perustalla näyttäisi ilmeiseltä, että alkuperäisen väliaikaisen hallituksen, s.o. Alger'ssa vaikuttaneen liikkeen, johto ja kotimaisen vastustusliikkeen johto ovat suurin piirtein löytäneet toisensa. Sensijaan on epäselvää, kuinka kommunistit loppujen lopuksi suhtautuvat uuteen hallitukseen. Tietojen mukaan, jotka kuitenkin ovat tällä hetkellä epävarmoja, heidän tyytymättömyytensä olisi suuri; uusia vaatimuksia heidän taholtaan olisi odotettavissa. Toisaalta on todettava, että kommunistilehtien lausunnot ovat olleet tässä suhteessa maltillisia.

Uusi väliaikainen hallitus on "kansallisen yksimielisyyden hallitus". Ulkopoliittisesti sen ohjelmana on ehdoton tunnustautuminen iskulauseen toteuttamiseen "Berliiniin" ja "Tokioon"/sekä Ranskan suurvalta-aseman palauttamiseen. Viimeksimainitussa suhteessa de Gaulle näkee USA:n taholta uhkaavan vaaran sen pyyteiden kohdistuessa tukikohtien hankkimiseen Ranskan siirtomaavallan kustannuksella. Jälleen käyttämällä

vastapainona lähentymistä Neuvostoliittoon - siltä näyttäisi tällä hetkellä - de Gaulle yrittäisi tehdä USA:n pyrkimykset tyhjiksi. Eräiden saamieni tietojen mukaan de Gaulle'in pohjimmainen tarkoitusperä olisi kuitenkin välttää orientoitumista Neuvostoliittoon. Sisimmältään selvästi kommunistivastaisena hän ei katsone voivansa menestyksellä vastustaa äärimmäisyysaineksia, jos hänen on ulkopolitiikassaan nojauduttava pitkäaikaisesti Neuvostoliittoon. Hänen tarkoitusperänsä olisi siis jälleen pakottaa, Neuvostoliiton ystävyyttä hyväksikäyttäen, USA luopumaan Ranskaan kohdistuvista pyyteistä ja senjälkeen orientoitua selvästi USA:han, laskien Ranskan ajan mittaan varmimman turvan myös Saksaa vastaan olevan löydettävissä anglosaksisella taholla. Pelaaminen milloin venäläisellä, milloin anglosaksisella kortilla on joka tapauksessa omiaan osoittamaan tähänastisten kokemusten viittaavan siihen, että de Gaulle'in ulkopolitiikalta ei ole puuttuva itsenäisten otteiden leimaa. Tähän viittaa myös väliaikaisen hallituksen täkäläiseen "ulkoministeriöön" asettaman valtuutetun sanoista saamani vaikutelma, että Ranska on ulkopolitiikassaan tarkasti huomioiva yhteistyön Euroopan keskikokoisten ja pienten valtojen kanssa /rap.48/. Sanottuun asiaintilaan viittaa myös se määrätietoisuus, jolla de Gaulle on pyrkinyt estämään sellaisen mahdollisen käsityksen syntymisen, että taipumalla anglosaksien toivomuksiin hän osoittaisi edustavansa viimemainittujen alaista ranskalaista liikettä.

Sisäpoliittisesti näyttäisi väliaikaisen hallituksen ohjelma yleisiltä suuntaviivoiltaan selvältä, joskin toistaiseksi samalla epämääräiseltä. Vastustusliikkeen kotimainen johto on valmistanut yhteiskunnallisen uudistusohjelman, jonka yksityiskohtia ei tunneta. Mutta tiedetään, että hallitusta uudestimuodostettaessa de Gaulle on ottanut omakseen sanotun ohjelman. Eräistä kuulemistani lausunnoista päätellen se muistuttaisi pohjoismaiden sosialidemokraattisten puolueiden evo-

lutionistista politiikkaa ja ohjelmaa. Uusi hallitusmuoto on vielä hämärän peitossa. Pétain'iläinen "Ranskan valtio" on julistettu lakanneeksi ja entisen tasavallan jatkuvan. Vichyn régime'in viime päivinä sain tietää, että de Gaulle on valmistanut uuden valtiosääntöluonnoksen. Sen yhtenä leimaa antavimpana piirteenä on amerikkalainen "presidenttidiktatuuri" sodan ja muina kriitillisinä aikoina /Pétain'in valmistamassa valtiosääntöluonnoksessa on muuten lukuisia yhtymäkohtia siihen/. Yleinen yksimielisyys vallitsee siitä, että vaaleja ei voida toimeenpanna ennenkuin sotavangit ja työläiset /yli 2 milj. henkeä/ on saatu Saksasta palautetuiksi. Eletään siis interregnumin kautta, minkä jälkeen vasta "laillisuus" ja sen jatkuvaisuus normaalimuodoissaan on palaava. Alger'n neuvoa-antava assemblea saapuu näinä päivinä Pariisiin. Nähtäväksi jää emämaan järjestöjen suhtautuminen siihen.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 53.

Ministeri Pakaslahti:

22/9 1944.

5000—8—43. 4270.

Vichy SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 680/179.

Vichy SSA 23 P:NÄ syys KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportit n:o 53 ja 54.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa

n:o 53, Eräitä jälkipoimintoja,

n:o 54, Tietoja Unkarin dissidenttileiristä.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti.

ULKOASIAIN
67 102 Pol. 44
13/10-44
5 C6

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 53

Vichyssa 22 p:nä syys kuuta 19 44

67 102 Lop. 44
13/10-44

Asia: Eräitä jälkipoimintoja.

Kohta Normandian maihinnousun tapahduttua antoi Saksan Ranskassa olevan sotilasjohdon ajattelutavalle leimansa perääntymisen periaate. Kuten saksalaiseltakin taholta kuulemieni lausuntojen perusteella tiedoitin, saattoi todeta Saksan sotilasjohdon arvioivan mahdollisuuksiaan lähinnä siltä pohjalta, mihin asti ainakin on pakko antaa anglosaksien edetä. Caen'in luona saksalaisia suosi se, että he olivat juuri sinne sijoittaneet ennen maihinnousua huomattavia reservejä. Samalla tavoin ei ollut asianlaita Cotentinin niemimaan eteläosassa, Avranches'in luona. Anglosaksien ilmaylivoiman johdosta vahvistussiirrot eivät olleet enää mahdollisia. Avranches'in murtuma heinä-elokuun vaihteessa toi anglosaksit syvälle sisämaahan ja määräsi Saksan peräytymisen Ranskasta. Maihinnousu 15.8. Välimeren rannikolla vain kiirehti jo päätettyä ja käynnissä olevaa suurta perääntymisliikettä Ranskasta.

Erinäiset linnoitus- ja puolustustoimenpiteet, joita saksalaiset viime kuukausina olivat kiihtyneessä tempossa suorittaneet eri seuduilla Ranskaa, olivat omiaan osoittamaan, että Saksan aikomuksena oli puolustaa jokaista jalansijaa ja olla luovuttamatta mitään "vapaaehtoisesti". Avranches'in murron johdosta päätetyn perääntymisliikkeen yhteydessä tämä teesi joutui osittain syrjään. Sijalle astui pyrkimys eräiden tukikohtien puolustamisesta, joista ei enää edes ehditty peräytyä, ja

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

osittain taistelujen yhteydessä mahdollisimman tehokkaiden hävitystöiden suorittamisesta. Viimeksimainittujen laajuudesta ei ole vieläkään täällä, nyttemmin niin syrjäisessä Vichyssä varsin tarkkoja tietoja. Seuraavassa kuitenkin joitakin hajatietoja. Kuten eräässä aikaisemmassa raportissa mainitsin, ovat Loiren sillat räjäytetyt paitsi yhtä paria seutukunnalla; mitä vastustusliikkeen sabotagetoiminta ja anglosaksien ilmavoimat eivät ehtineet suorittaa, sen täydensivät saksalaiset perääntyessään. Seinen sillat sensijaan lienevät säilyneet pääasiassa kaikilla muilla seuduilla paitsi Rouenissä. Rhônen ja myös Saônen sillat joutuivat saksalaisten taholta järjestelmällisen hävityksen kohteiksi. Lyonin n. 25 sillasta säilyi suurin piirtein koskemattomana vain yksi ainoa. Asiaankuuluvaa lienee, että saksalaiset yrittivät tuhota mahdollisimman tehokkaasti kaikki satamalaitteet ja lentokentät. "Järjestelmällisyyttä" viimeksimainittujen suhteen osoittavat räjäytystyöt, jotka 20.8. jymähdyttivät Vichytä sen vaivaiselta lentokentältä käsin. Osittain sabotagen ja taistelutoiminnan, osittain peräytyvien saksalaisjoukkojen hävitystoiminnan laajuutta osoittaa, että tällä hetkellä rautatieliikenne, lennätin ja muu paitsi paikallinen puhelinpalvelu, samoin kuin laajoilla alueilla voimavirran jakelu ovat suurin piirtein keskeytyksissä. Yhtenä viime tekonaan marsalkka Pétain pyysi Hitleriä julistamaan Pariisin avoimeksi kaupungiksi. Saksalaisten tarkoituksena oli perääntyessään kuitenkin suorittaa niin laajoja hävitystöitä Pariisissa, että niiden seurauksena olisi ollut suurin piirtein kaupungin tuhoutuminen. Tämä estyi sen välitystoiminnan johdosta, jota siellä joutui suorittamaan Ruotsin pääkonsuli Nordling samaan tapaan kuin Vichyssä Sveitsin lähettiläs. Tavalla, joka ei ole vielä tiedossani, Nordlingin onnistui saada Pariisin saksalainen sotilasjohto luopumaan Hitlerin päämajasta tulleen hävityskäskyn täytäntöönpanemisesta. Pariisin taistelujen aikana syntyneet varsin vähäiset vauriot ovat kohdistuneet joihinkin esikaupunkialueisiin, Luxembourgin puiston läheisyyteen sekä erinäisiin rakennuksiin Seinen varrella ja Place de la Concordella. Grand Palais'n, senaatin, edus-

tajakamarin, ulkoministeriön, meriministeriön ja Crillon-hotellin eräät osat ovat vaurioituneet; Invaliidi-asema on tuhoutunut.

Hävitystöiden täyttä mittakaavaa esti tärkeimpänä tekijänä se tosiasia, että saksalaiset poistuivat Ranskasta todellisessa kiireessä, paikoitellen - kuten olen maininnut esim. Vichyn kohdalta - paniikissa. Joskin peräänty-misliike oli periaatteessa, mutta vain periaatteessa, suunnitelmanmukainen, niin Normandiasta ja varsinkin Bretagnesta käsin tunkeutuvat maihinnousujoukot, maihinnousu Rivieralla ja FFI:n päättäväinen toiminta eivät antaneet sitä peräytymisrauhaa, jonka saksalaiset erehdyttävästi olivat luulleet itsellään vielä olevan. Kannattanee mainita erikseen myös siitä polttoainepulasta, jota saksalaiset kärsivät peräytymisretkellään Ranskasta.

Esim. puolueettomissa naapurimaissa, Sveitsissä ja Espanjassa, esiintyi Normandian maihinnousun jälkeen pohdintaa siitä, että Saksan seuraava puolustuslinja on kulkeva esim. Rhônea ja Saônea myöten sekä sieltä jostakin pisteestä länteen. Samanlaisia käsityksiä saattoi todeta myös Ranskassa sekä ulkomaalaisissa että ranskalaisissa piireissä. Näitä olettamuksia vahvisti se, että saksalaiset Ranskassa antoivat ajoittain varsin mahtipontisestikin yksityiskeskusteluissa ymmärtää, että heillä on rakenteilla voimakas puolustuslinja Kanaali-Evreux-Chartres-Orléans-Massif Central. Tämä puhe osoittautui bluffiksi. Kuten sähketiedoitin, tuon "linjan" eräillä osilla saksalaiset ryhtyivät vasta viime hetkellä linnoitustöihin, joiden tarkoitus oli selvästi vain hidastavaa laatua. Tosiasiaksi siis jää, että Atlannin vallilta puuttui syvyys ja toiseksi, että Saksan varustelutöissä Ranskassa oli erinomaisen suuri annos bluffia.

Siihen liittyi epäilemättä aliarviointia anglosaksien sotilaallisesta voimasta. Tapasin pari päivää sitten erään Pariisissa juuri käyneen ranskalais-amerikkalaisen tuttavani. Hän kertoi siitä musertavasta materialisesta ylivoimasta, jonka vaikutelman saksalaisiin verrattuina anglosaksiset joukot jättävät näkijään. Mieleeni muistui

Ministeriön tiedoituksista lähettiläs Holman vastaava huomio anglosaksien marssiessa 5.6. Roomaan.

Ranskan taisteluista vielä eräs piirre, joka johtui FFI:stä. Nämä joukot olivat saksalaisille "suuri tuntematon". He aliarvioivat miltei loppuun asti niiden voiman. Sen he tunnustivat vasta havaitessaan, että lukuisat paikkakunnat, jotka olivat muka sotilaallisesti saksalaisten hallussa, olivat todellisuudessa jo monessa mielessä FFI:n kontrolloimat. Kuvaava esimerkki on: mm. Bordeaux, jossa vastustusliikkeen voimat olivat kaupungin sisällä [redacted] elokuun puolivälistä asti, vaikka saksalaisten lopullinen sotilaallinen poistuminen tapahtui sieltä vasta aivan kuun lopulla. Normandian taistelujen alkukautena vastustusliikkeen toiminta oli maihinnousualueella suhteellisen heikkoa, varmaankin mm. syystä, että FFI ei vielä silloin ollut yhtenäistynyt. Tämä huomio vastustusliikkeen paikallisesta heikkoudesta johti saksalaisia tietysti harhaan. Bretagnessa saivat he nähdä, luultavasti yllätyksekseen, FFI:n toiminnan tehokkuuden. Samoin oli asianlaita Rhônen laaksossa heidän joutuessaan, suurelta osalta FFI:n toiminnan johdosta, suorittamaan evakuointinsa Midistä pohjoista kohden melkoisessa määrässä jalkaisin. Saksalaiset varuskunnat lukuisilla paikoilla ovat joutuneet antautumaan FFI:lle. Mutta missä on suinkin ollut valinnan varaa esim. puolustautumisen pidentämisen avulla, siellä ovat saksalaiset odottaneet anglosaksien tai kenraalien Leclercin ja Delâttre de Tassignyn ranskalaisten joukko-osastojen tuloa.

Lähettiläs: Aarno Pakaslahti

A. Pakaslahti

P.S. Bern 1.10.44

Tapasin täällä käymässä olevan pääkonsuli Nordlingin. Hän kertoi kiintoisasti välitystoiminnastaan Pariisissa. Hän oli omin silmin nähnyt käskyn Pariisin hävittämisestä ja voinut todeta, että kaikki teknilliset valmistelut olivat olemassa sen suorittamiseksi 48 tunnissa. Pariisin uusi saksalainen komendantti kenraali Scholtitz oli lausunut hänelle ikävänä tehtävänään tämän sodan aikana olleen joutua nimitetyksi peräytymispaikoille, jotka hänen oli ollut tuhottava perinpohjin. Nordling kertoi, että mainittu saksalainen kenraali ei poistunut Pariisista viimeisten joukkojensa mukana, vaan jäi kaupunkiin, jota hän ei hävittänyt. Saksalainen kenraali tapasi Pariisiin ensimmäisenä saapuneen kenraali Leclercin, söi hänen kanssaan aamiaisen ja siirtyi kohta sen jälkeen amerikkalaisten sotavankeuteen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 54.

Ministeri Paasikivi.

23/9 1944.

5000—8—43. 4270.

Vichy SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 54.

Vichy ssa 23 p:nä syys kuuta 1944.

67 102 Me 44
13/10-44
5 C6

Asia: Tietoja Unkarin dissidenttileiristä.

Ne unkarilaiset diplomaatit, jotka maan miehityksen tapahduttua tekivät pesäeron Budapestin kanssa, ovat tunnustaneet johtajakseen ent. Lontoon-lähettilään Georges de Barcza'n. Hän asuu Lausannessa. Välittömästi sen jälkeen kuin saksalaiset poistuivat Vichystä, täkäläinen Unkarin lähettiläs de Bobrik lähetti de Barczalle sanan, että hän tarjoutuu liittymään dissidenssiin. Häntä ei kuitenkaan hyväksytty. Kielteisen vastauksen perustelu oli se periaatteellinen kannanotto, että diplomaatti, joka ei heti miehityksen tapahduttua tehnyt johtopäätöksiä, vaan jatkoi yhteistyötä Budapestin hallituksen kanssa, on polttanut sillat takanaan.

Väliaikaisen hallituksen määrättyä valtuutettunsa Vichyn ulkovirastoon de Bobrik pyysi hänen välitystään erään tiedonannon toimittamiseksi Unkarin Vatikaanin-lähettiläälle. Sanotussa tiedonannossa de Bobrik tarjoutui dissidenttileirin käytettäväksi. Samalla de Bobrik pyysi Ranskan ulkoasiainministeriötä ottamaan itselleen ad notam k.o. tiedonannon sisällyksen osoituksena hänen asennoitumisestaan. Heijastusta tästä oli, että ollessani vastavierailulla väliaikaisen hallituksen valtuutetun Verdier'n luona hän ohimennen mainitsi de Bobrikista unkarilaiseen dissidenssiin kuuluvana, jonka jäseniä hän huomautti Unkarin useimpien lähettiläiden ulkomailla olevan.

De Bobrik ei ole vielä saanut vastausta Vatikaanin-virkaveljeltään, joten hänen toinen yrityksensä viralliseen dissidenssiin pääsemisestä on kesken. Nähtävästi itsekin peläten

---

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäkai ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kielteistä tulosta - koska myös Vatikaanin-lähettiläs on asettunut de Barczan johtoon - de Bobrik on ryhtynyt toimenpiteisiin tavallaan oman dissidenttileirin perustamiseksi. Tämän päivän lehdissä on julaistuna hänen kehoituksensa Ranskassa olevalle unkarilaiselle siirtokunnalle yhtyä tukemaan vapaan Unkarin liikettä. Toisaalta tiedetään, että unkarilaisen siirtokunnan keskuudessa on ollut vallalla jyrkkää arvostelua maan virallista edustusta kohtaan. Se on käynyt esiin eräistä uuden régimen lehtien kirjoituksista, joissa unkarilaiselta taholta on tehty hyökkäyksiä täkäläistä diplomaattiedustusta vastaan. Puhuva osoitus siitä on myös seuraava tapaus. Ranskan vastustusliikkeen kanssa yhteistoiminnassa olleet Pariisin suurehkon unkarilaisen siirtokunnan aktiivisimmat ainekset ovat muodostaneet n.s.kansallisen neuvoston. Se on ottanut haltuunsa Unkarin sikäläisen konsulinviraston ja kulttuuritalon. (Vastaavasti on muuten tapahtunut Espanjan, Romanian ja tietääkseni myös Bulgarian kohdalla; konsulinvirastot ovat kansalliskomiteojen hallussa, samoin luonnollisesti Espanjan falangistitalo). Nähtäväksi jää, onnistuuko de Bobrik yrityksessään maansa täkäläistä virallista edustusta kohtaan suuntautuneen arvostelun tukahduttamiseksi koettamalla itse astua tämän Ranskassa esiintyneen unkarilaisen vastustusliikkeen johtoon mainitulla julkilausumallaan.

Lähettiläs: Aarno Pakaslahti

A. Pakaslahti.

P.S. 30.9. Bernissä. - Ministeri Stucki kertoi tänään minulle de Bobrikin pyytäneen hänen apuaan saadakseen itselleen, perheelleen ja lähetystönsä henkilökunnalle viisumit asettumista varten yksityishenkilöinä Sveitsiin. Tämä valmistelu osoittanee, että de Bobrik ei ole varsin toivorikas yrityksensä onnistumisesta päästä vapaan Unkarin liikkeen johtoon Ranskassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 55.

Ministeri Paasikiven

5000—8—43. 4270.

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 696/194

Vichy SSA 20 P:NÄ marras KUUTA 19 44

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

1 135 Sal 45
2/1 45 - -
5 C6

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportit n:o 55/59.

Lähetystö tämän mukana kunnioittavasti lähettää Ministeriölle seuraavat raportit:

√ n:o 55 Piirteitä Ranskan ulkopolitiikasta;
√ n:o 56 Ranskan sisäoloista;
√ n:o 57 Sisäpoliittisten voimatekijöiden tarkastelua;
n:o 58 Vichyn diplomaattikunta ja Quai d'Orsay;
√ n:o 59 Loppumerkintöjä Ranskasta. (P.S. Bernissä 30.11.44).

Lähettiläs:

Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti

UE 3: A 4.

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 55

1 135 Sal 45

Vichy ssa 18 p:nä marraskuuta 19 44

2/1-45 — —

Asia: Piirteitä Ranskan ulkopolitiikasta.

5 C6

Väliaikaisen hallituksen ensimmäinen huomattava diplomaattinen voitto oli anglosaksisten suurvaltojen ja Neuvostoliiton tunnustusten saaminen 23.10. Kuinka luonnolliseksi tämän tunnustuksen de Gaulle julkisuuteen käsin tahtoi osoittaa, sitä kuvaavat hänen sanansa eräälle lehtimiehelle: "Kuten koko maailma, on Ranskan hallitus tyytyväinen, että sitä tahdotaan kutsua nyt sen oikealla nimellä". Tunnustuksia seurasi Ison-Britannian pääministerin ja ulkoministerin vierailu Pariisissa 10.-12.11. sekä samanaikainen tiedonanto Ranskan pääsemisestä edustetuksi Lontoon Euroopan-komissiossa. Täten ja tietoisena Ranskalle varatusta vakinaisesta paikasta tulevan kansainvälisen järjestön turvallisuusneuvostossa väliaikainen hallitus voi katsoa Ranskan saaneen tasa-arvoisen aseman muiden suurvaltojen rinnalla yhtyneiden kansakuntien keskuudessa. Ranska siis voi katso varmistuneensa, että sillä on tasa-arvoisuuden pohjalla sanansa sanottavana johtavien yhtyneiden kansakuntien ratkaisuissa sodanjälkeisistä probleemeista ja nimenomaan Saksan kohtalosta.

Luonnonvoiman pakolla esiintyy ranskalainen historiallinen teesi itäisestä turvallisuuskysymyksestä. Eräässä haastattelussa 25.10. de Gaulle määritteli Ranskan Saksan-politiikan periaatteet. Ranskalaiset joukot osallistuvat Saksan miehitykseen. Reinimmaan asema on Ranskan kannalta ydinkysymys; sen ranskalainen ratkaisu edellyttää päätöstä

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siitä, käytetäänkö Ruhrin aluetta sodan vaiko rauhan arsenaalina. Ulkoministeri Bidault on täydentänyt tätä lausuntoa. Hän korosti, että Ranska ei tahdo aluevaltauksia eikä saksalaista vähemmistöä valtioruumiiseensa; menettelytapa, jolla Ranskan turvallisuus varmistetaan, on Saksan miehitys. Alahuoneessa lausui Churchill 27.10., että Saksan ja Reininmaan probleemeja koskevissa päätöksissä Ranska on oleva mukana. Varmaan hyvin sattuvasti sosialistipuolueen pää-äänenkannattaja "Le Populaire" tulkitsi yleisen ranskalaisen kannan sodanjälkeisestä olotilasta. Lehti, jonka otsikkoon on merkitty: "Directeur politique: Léon Blum, déporté en Allemagne", kirjoitti: "Se on oleva rauha miekkojen varjossa. Maailman nykyisessä tilanteessa ei ole muuta mahdollisuutta". Muuten lehti lausui, että Euroopan Yhdysvalloissa, minkä täytyy olla lopullisena päämääränä, katuvainen ja moraalisesti uudistunut Saksa voi saada paikkansa. Myös Bidault on tässä mielessä sovinnollisesti puhunut ranskalais-saksalaisista suhteista.

Eräs ranskalainen tuttavani teki hiljan seuraavan vertauksen. Ranskan asema on eräässä mielessä nykyään sama kuin oli Belgian edellisessä maailmansodassa ja sen jälkeen. Mitä Marnen taistelu oli silloin Belgialle, sitä ovat merkinneet nyt Ranskalle Kanaalin ranta-alueen ratkaisevat taistelut. Suurempien liittolaisten turvin Belgia 1914-18 selviytyi. Saman sotilaallisen ja aineellisen avun suojassa Ranska nyt on kulkenut uraansa. Mittasuhteet vain ovat muuttuneet. Mikä oli pienen Belgian tie 1914-18, on nykysodassa joutunut Ranskankin tieksi. Yhdessä suhteessa vertaus ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Ranska ei ole samalla tavoin halukas kuin Belgia oli - ja ehkä nytkin on - kohdistamaan päähuomiota ulkopolitiikassaan yhteistyöhön anglosaksisten suurvaltojen kanssa.

Viime aikoina on julkisuudessa heitelty koepalloja länsieurooppalaisen blokin perustamisesta. Riippumatta siitä, mitä väliaikaisen hallituksen päämies ehkä pitkällä tähtäimellä asiasta ajattelee, hän on julkisuudessa asettunut sanotunlaiseen blokkiin nähden kielteiselle kannalle.

Hän on huomauttanut, että "Eurooppa on kokonaisuus". "Ranskan kohdalta ei voi olla kysymystä liittymisestä mihinkään blokkiin joutuakseen jonain päivänä olemaan sen kanssa kilpailevien valtamuodostelmien vastustajana". Tätä viittausta selvensivät viralliselta taholta ilmeisesti inspiroidut lehtikommentoinnit, että "Ranskan politiikan olennainen päämäärä on saada toteutumaan täydellinen yhteisymmärrys Ranskan, Ison-Britannian, Neuvostoliiton ja USA:n välillä". Nämä lausunnot annettiin vastakaikuna lontoolaisille tiedoille, että Churchillin ja Edenin Pariisin-vierailun aikana käsiteltäisiin e.m. kysymystä Länsi-Euroopan sotilaallisesta alueblokista. Johtopäätös tästä ja juuri julkaistusta tiedosta de Gaullen edessä olevasta Moskovan-vierailusta voi tuskin olla muu kuin että Ranska ei halua sanotunlaatuisia poliittisia järjestelyjä läntisten liittolaistensa kanssa ilman ja ennen vastaavia järjestelyjä itäisen liittolaisensa kanssa.

Yhtä paljon kuin ulkopoliittista yhteistoimintaa lännen kanssa korostaa julkinen sana sitä myös Itä-Eurooppaan käsin. Mitä osakysymyksiin tulee, ulkoministeri alleviivasi äskettäin liiton välttämättömyyttä Tšekkoslovakian kanssa. Puolan suhteen on kannanotto ollut huomattavasti hillitympi. Taustana on tietysti puolalais-venäläinen ristiriita. Sen käsittelyssä lähdetään Churchillin ja Edenin Moskovan-neuvottelujen ehkä oikeuttamasta odotuksesta, että ristiriita järjestyy. Vaikutelmaksi jää, että tätä sovintoa odotettaessa tahdotaan pidättyä mielipideilmaisuista Ranskan-Puolan suhteiden muodostumisessa. Hallitsemana pääkysymyksenä ulkopoliittisessa yhteistoiminnassa Itä-Euroopan kanssa on, kuten helposti on ymmärrettävissä, suhde Neuvostoliittoon. Lienee varmaan syytä tässä yhteydessä mainita, että myös Ranskassa on perustettu lukuisilla paikkakunnilla Ranskan-Neuvostoliiton yhdistyksiä. Viime keväänä huomautin ranskalaisen yleisön katsantokannasta, että etujen yhteisyys vallitsee Ranskan ja Neuvostoliiton välillä. Voi tuskin olla epätietoisuutta siitä, että maan johto tulee tekemään kaikkensa tämänmukaisen politiikan ajamiseksi ja siirtymiseksi tässä suhteessa sanoista tekoihin. Haluamatta vaarantaa anglosaksisten maiden taholta odotettavaa tukea turvallisuuskysymyksensä järjestämiseksi

Ranskan ilmeisenä pyrkimyksenä on pitää portit auki ja hoitaa suhteita kaikille tahoille turvallisuusprobleeminsa ajamiseksi. Näyttäisi siltä, että Ranska käytettävissään olevin keinoin välttää tekemästä mitään ennenaikaista ratkaisua siinä suhteessa, miltä taholta sillä ajan mittaan on saatavissa tehokkain ulkopoliittinen myötävaikutus turvallisuutensa pysyväiseksi varmistamiseksi. Skemaattisesti voitaisiin sanoa ehkä seuraavasti: Edellisen maailmansodan jälkiaikojen opettamana Ranska toteaa itsellään olevan nyt sen edun, että anglosaksiset suurvallat oman intressinsä takia tällä kertaa varmaankin pysyvät tehokkaasti mukana Saksan kurissa pitämisessä. Toiseksi Ranska toteaa ja samoin tahtoo käyttää hyväkseen sen v:n 1918 jälkeen puuttuneen edun, että Saksan-politiikan hoitamiseksi on idässä Neuvostoliiton muodossa olemassa kokonaan toisenlainen voimatekijä kuin vain Puola ja Tšekko-Slovakia, joihin oli turvauduttava välittömästi v:n 1918 jälkeen.

Suhteista Italiaan on virallisella taholla rajoituttu lausumaan, että Ranskan vaatimukset tälle maalle tulevat aikanaan käsiteltäviksi. Paitsi yleisistä syistä katsoo ranskalainen mielipide, että Ranska on hankkinut itselleen moraalisesti painavan valtin oikeuteen osallistua Italian kysymyksen lopulliseen käsittelyyn, kun ranskalaiset joukot ovat kieltämättä antaneet arvokkaan panoksen liittolaisjoukkojen etenemiseen Apenniinien niemimaalla.

Suhtautuminen Francon Espanjaan on syytä panna merkille. Huomattava sija annetaan lehdistössä Espanjan tasavaltalaisten toiminnalle. Espanjan sosialistipuolueen edustaja oli Labour-partyn edustajan lisäksi kutsuttu juuri pidettyyn Ranskan sosialistipuolueen kokoukseen. Espanjalaisilla pakolaisaineksilla on merkittävä osuus lukumääränsä ja aktiivisuutensa takia Ranskan vastustusliikkeen aseellisissa voimissa, erityisesti alueilla lähellä Pyreneitten rajaa. Lokakuun jälkipuolella osa näitä joukkoja tunkeutui Espanjaan osallistuen siellä tapahtuneisiin kansannousuyrityksiin. Täältä käsin ei voi sanoa, onko näistä asianhaaroista ollut jälkiseurauksena virallista mielipidevaihtoa diplomaattista tietä Ranskan ja Espanjan välillä. Ranskan julkinen sana ei ole ollut taipuvainen kiinnittämään huomiota täällä olevien espanjalaisten edellämainittuun toi-

mintaan. Sekä välittömästi että välillisesti lehdistö osoittaa kylmyyttä nyky-Espanjaa kohtaan. Samoin menettelee hallitus. Sitä osoittavat de Gaullen erään haastattelun sanat suhteiden epämääräisyydestä Espanjaan ja se, että diplomaattiset edustussuhteet Ranskan ja Espanjan välillä eivät ole vielä normalisoituneet. Ranska puolestaan ei näy pitävän asiassa kiirettä; henkilöltä, jonka Madrid halusi nimittää uudeksi suurlähettiläälksi (Vichyn aikainen suurlähettiläs Lequerica on ulkoministerinä), evättiin agrementti, mikä kylläkään ei ollut ihmeteltävää, sillä viralisesti tunnusti Espanja väliaikaisen hallituksen vasta eilen.

Yhtä määrätietoisesti kuin Ranska on asennoitunut Euroopan sodassa on asianlaita myös Kauko-Idän sodassa. Kun Japani tuli aikoinaan tukikohta- ym. vaatimuksineen Indo-Kiinan suhteen, haki Pétainin hallitus, huolimatta pariisilaisesta sitä vastaan (sivumennen sanoen aina Pétainin pakkokuljetukseen asti) hyökänneestä kollaborationismista, tukea USA:lta. Viimeksimainitun vastaus tehokkaan avun antamisesta oli kielteinen, ja Vichyn-Ranska taipui Japanin vaatimuksiin. Olosuhteet ovat nyt toiset. USA on mukana pelissä Aasiassa. Yhteinen tunnuslause on: Tokioon.

Yhtyneiden kansakuntien suurvaltojen tunnustuksista odotetaan lisäseurauksia. Eräissä lehtilausunnoissa on huomautettu, että ehkä Ranska voi jonkin ajan kuluttua osallistua Tyynen meren sotaneuvostoon, UNRRA:n johtokuntaan ja mahdollisesti vieläpä konferensseihin Roosevelt-Churchill-Stalin. Joka tapauksessa tällaiset lausunnot osoittavat edellämainittua pyrkimystä ulkopoliittiseen tasa-arvoisuuteen johtavien suurvaltojen rinnalla. Kuitenkin kysymykset, joissa käytännössä ja lähinnä odotetaan länsiliittolaisten apua, ovat aseistuksen saamisesta riippuva Ranskan armeijan huomattava laajentaminen ja maan taloudellisten tarpeiden tyydyttäminen kaiken tapahtuneen hävityksen jälkeen.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Virkyssä olevan lähetystön raportti n:o 56.

Ministeri Pakaslahti

16/11-44.

5000—8—43. 4270.

Vichy SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 56

Vichy ssa 16 p:nä marras kuuta 19 44 / 135 Sal 45

2/1-45

Asia: Ranskan sisäoloista.

5 C6

Varsinkin alkuviikkoina Ranskan valtaosan vapauttamisen jälkeen oli Vichystä käsin jokseenkin mahdotonta tyydyttävästi seurata poliittisen tilanteen kehitystä maassa. Posti-, lennätin- ja junayhteydet olivat edeltäneiden sotatoimien johdosta katkenneita. Elämä täällä oli ulkomaailmasta miltei eristetty, kuten Ministeriökin saattoi havaita sähkevaihtomme pysymisestä keskeytyneenä. Vielä syyskuun lopulla, jolloin minun oli lähdettävä käymään Berniin päästäkseni esillä olevien kysymysten hoitamiseksi kosketukseen Ulkoasiainministeriön kanssa, oli suuri harvinaisuus löytää henkilöitä, jotka olivat voineet käydä Pariisissa, ja saada siten muitakin kuin radio- ja paikallislehdistön tietoja pääkaupungista. Lokakuun puolella alkoi tänne saapua myös Pariisin lehtiä, joista kommunistisen puolueen L'Humanité on sisältörikkain. Puuttuvien yhteyksien takia ja kun olotila siinä suhteessa oli harvoja poikkeuksia lukuunottamatta samanlainen kaikkialla maassa, ei yleistä tilannetta voinut kuitenkaan arvostella pääkaupungin olojen ja sieltä saatavissa olevien tietojen pohjalla, vaan pelkästään Keski-Ranskankin maaseudun tilanne tarjosi kiitollisen tilaisuuden huomioiden tekoon maan uusista oloista, mielialoista ja virtauksista. Seurattaessa näitä silloista laajemman ja myös pitkäaikaisemman aineiston avulla hahmottuu eräitä ääriviivoja jokapäiväisestä elämästä niin poliittisesti kuin muissakin suhteissa (viittaan myös seuraavaan raporttiin).

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Entisen järjestelmän likvidointi on tapahtunut osittain perusteellisemmin kuin miltä alussa näytti. Tendenssiä osoittaa, että ei ainoastaan Laval, vaan myös Pétain on asetettu poissaolevina syytettäviksi. Eräässä tuomioistuimessa on Laval, jonka omaisuus on valtion hyväksi myyty julkisella huutokaupalla, jo tuomittu kuolemaan. Tarkoitus on asettaa erikoistuomioistuin ent. vichyläisten poliittisten toimihenkilöiden käsittelemiseksi. Jyrkkyyden kasvamista osoittaa, että, päinvastoin kuin ensimmäisten vapautuspäivien lehdissä, on sittemmin vaiettu Pétainin pakkokuljetuksesta, ja usein kirjoitetaan hänen muka itse menneen Saksaan. Armottomasti kohdistuu puhdistus varsinkin Darnandin miliisiin ja kollaborationististen Pariisin entisten äärimmäisyyspuolueiden jäseniin. Näille on kuolemantuomioita tai elinkautisia pakkotyötuomioita lukuisasti langetettu ja pantu niitä täytäntöön. Virkamieskunnan uudistaminen on jatkuvasti käynnissä; päivittäin on luettavissa uutisia virkamiesten, opettajien, professorien ym. vapauttamisesta viroistaan. Samoin esiintyy vaatimuksia tuomarien korvaamisesta uusilla miehillä. Puhdistustoiminta on tavallaan päivän tunnussana. Viranomaiset ovat ryhtyneet useihinkin toimenpiteisiin, jotta tuon tunnussanan mukaiset toimenpiteet kulkisivat säännöllistä uraa. Ilmiantoaaltoa ja sattumanvaraisia pidätyksiä ei kuitenkaan ole vielä saatu kokonaan pysähdytetyksi (pieni esimerkki: FFI-miehet pidättivät syyskuun lopulla kanslia-apulaisemme rva Pellisen erään ilmiannon johdosta saksalaiseksi epäiltynä; protokollan päällikön avulla sain hänet samana iltana vapautetuksi). On pidätetty lukuisa määrä henkilöitä, joita vastaan ei ole toistaiseksi syytöksiä esitetty, mutta myös on tapahtunut vapauttamisia. Ilmiantojen ja pidätysten jatkuminen ei olevien olojen pohjalla ole ihmeteltävää. Siellä täällä pitkin maata pakoilee siviilipukuisia miliisejä ja saksalaisia sotilaita (alkuviikkoina niitä esiintyi ryöstelevinä ryhminäkin maaseudulla). Tämäntapaiset ainekset suorittavat hajanaisia tuhotekoja eri osissa maata sekä kaupungeissa että maaseudulla (esim. Marseillessa on tapahtunut tällaista). Paikotellen, esim. Savoijassa, jossa tuntemattomat henkilöt suorittavat mm. muilutuksia ja murhiakin, on tuhoteoille tosin annettu muitakin selityksiä,

mutta luonnollisin on kuitenkin ylläesitetty. (Sivumennen mainittakoon, että Vichyn keskustassa räjähti eräänä yönä luultavasti miliisin jälkeensä jättämä aikaräjähdyspommi.) Edelleen tiedetään Gestapon onnistuneen jättämään jälkeensä jonkinlaisen asiamiesverkoston. Puheet V kolonnasta eivät ole ainakaan täysin tuulesta temmatut. Psykologisena taustana on muistettava saksalaisten suorittamat julmuudet ja raakuudet, joiden yksityiskohtia on nyttemmin saatettu julkisuuteen. Niiden todenperäisyydestä on voinut varmistautua täällä Vichyssäkin. Tarkoituksena on julkaista niistä ns. musta kirja.

Useimmissa paikoin on saatu poistetuksi spontaanisesti syntyneet tuomioistuimet; on myös lakkautettu erinäisiä erikoistuomioistuimia. Samoin useimmilla seuduilla lienee saatu poistetuksi virkapaikoilta henkilöt, jotka ottivat ne itse haltuunsa FFI-joukkojen vapauttaessa ko. paikkakunnat. On tullut tietoja, että näitä hallintomiehiä olisi pidätettykin. Varsinkin siellä, missä varsinaiset poliisivoimat ovat riittämättömät, avustavat niitä FFI-joukot ja muut vastustusliikkeen muodostelmat. Nyttemmin ne esiintyvät aseistettuina yleensä vain hoitaessaan mainittuja julkisia tehtäviä.

Olen jo aikaisemmin tiedoittanut, että Pariisissa hallituksen arvovalta vakiintui varsin nopeasti. Eräs tuttavani, jolla oli ollut tilaisuus matkustelemiseen, kertoi joku aika sitten, että tultaessa Loiren pohjoispuolelle erosi tilanne sen eteläpuolella vallitsevasta niin suuresti, että se tuntui aivan toiselta maailmalta; hallituksen ohjeita noudatettiin pohjoisessa jo silloin. Sisäinen tilanne näyttää olleen kaikkein sekavin Lounais-Ranskassa ja useissakin Keski-Ranskan isoissa kaupungeissa. Ennen kaikkea se on johtunut siitä, että hallitukselta puuttui alussa ote FFI-joukkoihin ja muihin muodostelmiin. Olen tavannut erään Midistä juuri tulleen tuttavani, joka kertoi tilanteen parina viime viikkona siellä huomattavasti normalisoituneen. Sensijaan on sisäinen tilanne edelleen vakautumaton maan lounaisosassa. Olot mm. Savoijassa edellä viitattuine epäkohtineen jättävät myös toivomisen varaa. - Muutama päivä sitten kirjoitti Pariisin "Résistance", että olisi väärin kieltää omavaltaisuuksien, liioittelun

yms. aiheuttamien sisäisten epäkohtien olemassaoloa, mutta että tavallisen ranskalaisen järjestyksenhalu on takeena siitä, että ei ole syytä niiden merkityksen yliarviointiin.

Syrjäisessä Vichyssä ei ole sanottavasti tietoja käytettävissä jälleenrakennustyöstä. Kuitenkin saattaa monien huomioiden perusteella todeta sen olevan vauhdissa. Tämä koskee nimenomaan ainakin kulkuyhteyksiä. Joukko rautatielinjoja ja sen mukana postiyhteys on saatu käyntiin (esim. Vichystä pääsee Pariisiin vaihtamalla junaa Nevers'issä ylittäen Loiren maantiesiltaa myöten). Kaapeleita on saatu korjatuksi niin huomattavasti, että tätä kirjoitettaessa tulee tieto siitä, että sähkeitä voi nyttemmin lähettää miltei kaikkialle maassa. Puhelin toimii jo jossain määrin tyydyttävästi. Esim. täältä voivat jo yksityisetkin saada puheluja paitsi lähiympäristöön myös Pariisiin (ensi kerran saatoin puhua pääkonsuli Brusinille viime kuunvaihteessa). Ennenmainittu tuttavani kertoi puhuneensa Nizzasta Pariisiin. Sodankäynnille tärkeitä tehtaita ja laitoksia kunnostetaan. Marseillen hävitetyssä ns. uudessa satamassa on kunnostustöissä 12.000 työläistä. (Siellä ja Marseillen vanhassa satamassa maihitetaan kertojani mukaan päivittäin arviolta 300-500 kuorma-autoa sotatarvikkeineen kuin myös pienemmässä määrässä panssarivaunuja. Niiden tärkein määränpää on länsirintaman itä- ja keskiosa.) Yleistä kantavuutta talousyhteyksien edistämiselle maassa on Orléansin rautatiesillan korjaustöiden loppuunsuorittamisella, jonka pitäisi tapahtua aivan lähiaikoina. Siten saadaan käyttöön mm. 300 veturia, jotka tähän asti ovat olleet eristettyinä ko. alueella. Useistakin lausunnoista päätellen lasketaan satamat, kanavat ym. ehdittävän saada ainakin ensi kevääseen mennessä sikäli liikennöitävään kuntoon, että ne voisivat vastata suuremmassa määrässä siviilielämän tuontitarpeita. Puute raaka-aineista ja kivihiilestä kuljetusprobleemeineen ei ole voinut olla luomatta uutta työttömyyskysymystä, joka lienee kärjekkäin Pariisin alueella (jatkona jo viime toukokuussa toisenlaisissa oloissa vallinneelle vastaavalle tilanteelle).

Ankarat rangaistusmääräykset salakaupan estämiseksi näyttivät kaksi kuukautta sitten johtavan säännöstelymäärä-

ysten ihmeteltävän tarkkaan noudattamiseen. Edistysaskeleet elintarvikejakelussa eivät kuitenkaan ole olleet riittävän suuret pystyäkseen estämään salakaupan uutta, nyttemmin havaittavissa olevaa elpymistä. Vaikein on ruokatilanne Midissä. Pariisissa on maihinnousuajan kestäessä vallinnut pahin tilanne saatu odotusten mukaisesti sivuutetuksi, mutta säännöstelyannosten turvin (esim. lihaa ei ole ollut saatavissa) ei elämä ole vielä mahdollista. Edessä olevan talven, ainakin lähikuukaudet, joutunevat pariisilaiset elämään lämmittämättömissä taloissa. Kaasua saavat he nykyään käyttää jo 2½ tuntia päivässä. Sähkö toimii useimmissa kaupunginosissa klo 13-8, sunnuntaisin koko päivän.

Rauhoittavasti on kansalaisten elämään vaikuttanut, että hallitus ei ole katsonut tarpeelliseksi ryhtyä radikaalisiin rahanuudistamistoimenpiteisiin. Niinhän tapahtui Belgiassa, ja sellaiseen viittasivat Ranskassakin alkutiedot ns. invasiofrangin käytäntöönotosta kesällä Normandiassa. Lähinnä lainanottopolitiikan turvin pyrkii hallitus aikaansaamaan samat tulokset kuin rahanuudistuksella on saatavissa.

Arvosteltaessa elämän palautumista edes sodanaikaisiin normaalioloihin ei ole unohdettava, että erillississä vastustuspesäkkeissä Atlannin rannikolla arvioidaan olevan vielä n. 70.000 saksalaista. Sekä sotilaallisesti että taloudellisesti lienee suurin merkitys tässä sillä seikalla, että saksalaisilla on hallussaan Gironden suu, mikä estää miltei koskemattomana säilyneen Bordeaux'n sataman käyttämisen. Sen sijaan ei Ranskan Rivieran pohjoispuolella olevilla vuorilla vielä puolustautuvien saksalaisryhmien toiminnalla ole muuta häiritsevää merkitystä kuin paikallinen. Sanotut saksalaisosastot, joita on lähellä Mentonia ja esim. Nizzasta 30 km:n etäisyydellä, ylläpitävät jatkuvasti hankalia yhteyksiään Italiaan. Sotatointen asettamien vaatimusten merkitsemää rajoitusta sisäiseen elämään osoittaa myös Ranskan uusi jako kahteen vyöhykkeeseen. Demarkatiolinja kulkee Boulognesta Ardenneille sekä Rhônen laaksoa myöten Marseille'hin. Toista vyöhykettä, johon myös Pariisi kuuluu, kutsutaan sisävyö-

hykkeeksi ja toista taas armeijan vyöhykkeeksi. Asiasta saavutettiin 20.10. yhteisymmärrys väliaikaisen hallituksen ja liittolaisten sotilasjohdon välillä. Pyreneitten rajalla on erikseen 20-40 km levyinen kielletty vyöhyke.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti.

Aaro Pakaslahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cc.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 57.

Ministeri Pakaslahti.

18/11-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 57

Vichy ssa 18 p:nä marras kuuta 1944

1 135 Sal 45

2/1-45 - -

5 C6

Asia: Sisäpoliittisten voimatekijöiden tarkastelua.

Väliaikaisen hallituksen toimenpiteet, sen saavuttua emämaahan, eivät jättäneet epäilyn sijaa, että se tahtoo käyttää hallitusvaltaa ja saada sanan laajimmassa mielessä järjestyksen vakiutetuksi. Tätä tendenssiä eivät kuitenkaan vastanneet todellisuudessa vallitsevat olosuhteet. Valmistaessaan sisästä käsin tehokkaasti lopullista iskua miehitysvallan karkoittamiseksi oli vastustusliike jo esim. viime vuoden lopulla niin voimakas, että se oli muodostunut valtioksi valtiossa (ks.rap.n:o 58/1943). Tämä olotila ei ollut eikä ole ilman huomattavia vaikeuksia ja ilman suurta joustavuutta poistettavissa. Liike, jonka aktiivisten jäsenten oli uhrattava lyhyesti sanoen kaikkensa maan vapauttamiseksi, katsoi luonnollisesti olevansa oikeutettu sanomaan sanansa emämaahan saapuneen hallituselimen astuessa virallisesti maan johtoon.

Tämän käsitti ilman muuta kenraali de Gaulle (Lavalin hallituksen jäsen Marion sanoi kerran eräillä kutsuilla, joissa olin mukana, että kukaan ei voi kieltää de Gaullen olevan Ranskan älykkäimmän kenraalin tai, kuten Marion katsoi voivansa lausua, Ranskan ainoan intelligentin upseerin). Hallituksen päämiehenä de Gaulle tiesi tarvitsevansa entistä läheisempää kosketusta kotimaiseen vastustusliikkeeseen. Hän uudisti syyskuun alussa hallituksen antamalla siinä lähes enemmistön kotimaisen vastustusliikkeen edustajille ja vetämällä mukaan nimenomaan sen

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

johtomiehet. Täten oli saavutettu ulkonainen yhteisymmärrys molempien pääainesten, kotimaisen vastustusliikkeen ja emämaan ulkopuolella toimineen dissidenttiliikkeen välillä. Mutta pian osottautui, että yhteisymmärrys ei ollut vielä kestävä.

Eri aineksia, kuten näytti, pätevästi edustamassaan kokoonpanossa hallitus ryhtyi jokaisen hallituksen velvollisuuden mukaisesti hoitamaan tehtäviään, so. hallitsemaan. Maaperä tälle ei ollut kuitenkaan kypsä. Väliin nimittäin astui tuo alussa mainittu tekijä. Vastustusliikkeen lukuisat eri pääryhmät (ranskalaista individualismia kuvaavasti lienee niitä maanalaisen toiminnan loppuaikoinakin ollut puolivälin toistakymmentä) olivat ja osittain vieläkin ovat salaisen toiminnan aiheuttaman tottumuksen johdosta tietyssä mielessä järjestöjä, jotka toimivat omalla vastuulla ja joita ylempänä elimenä on korkeintaan kotimaisen vastustusliikkeen johto. Luulleessaan saaneensa aikaan sen kanssa täydellisen yhteisymmärryksen vetämällä sen hallitusvastuuseen de Gaulle havaitsi erehtyneensä. Vastustusliikkeen kansallisneuvoston uusi johto osoittautui jyrkemmäksi kuin edeltäjänsä. Tietojen mukaan, joiden pitäisi olla luotettavia, de Gaulle tarjoutui eri otteisiin vieläpä eroamaan nähdessään, ettei hänellä ollut yksimielistä kannatusta. Vastustusliikkeen kansallisneuvosto ei kuitenkaan halunnut tällaista ratkaisua; de Gaullen sijalle ei ole ketään, jolla olisi vastaava nimi ja kaikupohja. Huolimatta siitä että kuulee arvosteluja, joiden mukaan de Gaulle olisi vain Kerenski, de Gaulle jatkoi politiikkaansa; hän piti lokakuun puolivälissä puheen, jossa hän ulkopuolisen havainnoitsijan mielestä selväpiirteisesti lausui, mitä hallituksen päämiehen on sanottava valtiovallan velvollisuuksista ja oikeuksista: hallituksen on hallittava, järjestysviranomaisten tehtävä on hoitaa järjestystä, tuomioistuinten asia on hoitaa oikeudenkäyttöä jne. Sanoja seurasi toimenpiteitä, joista hieman jäljempänä.

Kotimaisen vastustusliikkeen muodostaessa hallitukselle sisäpoliittisesti huomioonotettavan valtatekijän n:o 1 tarkasteltakoon lähemmin, missä kohdin vastustusliikkeen kat-

santokannat poliittisesti aiheuttavat selvitettäviä probleemeja.

Periaatteellisesti merkitsevä kohta, jonka suhteen yleinen mielipide on herkästi reagoinut, on neljännen tasavallan talouspolitiikka. Väliaikaisen hallituksen tarkoitusperänä lienee noudattaa liikaa jyrkkyyttä välttävää, evolutionistista talouspolitiikkaa (ks.myös rap.n:o 52). Sen soveltamistavasta ei ole kuitenkaan vielä ollut muodostettavissa täyttä käsitystä. Nimenomaan vastustusliikkeen mielipiteitä edustavissa lausunnoissa vaaditaan pikaisia otteita trusteja vastaan, mikä on tullut yhdeksi päivän tunnussanaksi. Kärsimättömässä äänensävyssä on kysytty, missä viipyvät hallituksen toimenpiteet. Renault'n tehtaiden ja eräiden Pohjois-Ranskan kaivosten ottaminen valtion hallintoon eräiden v:n 1938 lainsäännösten avulla oli ensimmäinen askel. Viralliselta taholta on lausuttu, että vastaavia uudistuksia taloudellisella alalla on tulossa. Ehtiäkseen edelle vastustusliikkeen radikaalisen siiven vaatimuksia de Gaullen ja hänen hallituksensa on toimittava voidakseen pysyä muodossa tai toisessa linjallaan taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten suorittamiseksi. Hallituksen juuri tekemä päätös noudatettavasta talouspolitiikasta merkitsee suurten teollisuusyritysten jatkuvaa ottamista valtion hallintoon ja itse asiassa periaatteen omaksumista valtiososialismin käytäntöön saattamisesta eräissä suhteissa.

Vastustusliikkeen taholta ja nimessä on kiireh-ditty edellisessä raportissa jo mainitun puhdistustoiminnan suorittamista. Syyskuussa perustettiin sisäministeriöön turvallisuuskomissio, jonka tehtäväksi annettiin laatia sisäministerille luettelot pidätettävistä henkilöistä. Siihen tuli kuulumaan myös vastustusliikkeen kansallisneuvoston ja erikseen FFI:n edustaja. Toisen, samalla kertaa muodostetun komission tehtäväksi asetettiin edellisessä komissiossa esitettyjen syytösten tutkiminen tapausten saattamiseksi oikeudelliseen käsittelyyn. Toimenpiteet puhdistustoiminnan keskittämiseksi olivat omiaan vähentämään spontaanisesti syntyneiden paikallisten puhdistuskomissioiden muutenkin epämääräiseksi jäänyttä toimivaltaa. Viimeksimainitut taas ovat vastustusliikkeen edustajista kokoonpannut

toimien läheisessä yhteistyössä paikallisten vapautuskomiteojen, vastustusliikkeen varsinaisten elimien, kanssa. Sanotussa raportissa kertomani vaatimus oikeuslaitoksen uudistamisesta siinä mielessä, että vastustusliikkeen ja sitä symbolisoivan FFI:n miesten on päästävä osallistumaan oikeuden jakamiseen, on ajoittain esitetty jyrkässäkin muodossa. Ainakin parilla paikkakunnalla (Valence, Aurillac) on tapahtunut yrityksiä rynnätä vankiloihin oikeuden jakamiseksi. Vastustusliike samoin vaatii nykyistä nopeampia toimenpiteitä vireillä olevassa kysymyksessä sodanaikaisten ansiottomien liikevoittojen takavarikoimiseksi valtiolle. Eräiden suurteollisuusyhtymien toimintaa tutkimaan on tässä mielessä asetettu erikoiskomissioita.

Akuuttisin kysymys on muodostunut vastustusliikkeen aseellisten voimien asemasta. Luonnollisessa pyrkimyksessään päästä sisäisen tilanteen herraksi hallituksen oli pyrittävä saamaan maan kaikki aseelliset voimat valvontaansa. Tässä kysymyksessä on kaksi vaihetta. Ensimmäinen niistä koskee FFI:tä, jälkimmäinen muita aseellisia muodostelmia.

Vapautusmisliikkeeseen tehokkaasti osallistuneet kenraali Königin johtoon alistetut Ranskan kotimaan- tai sisävoimat, FFI (luultavasti n. 200.000 miestä) muodostivat todellisuudessa epäsäännöllisen armeijan. Se oli saatava hallituksen ja sotilasviranomaisten valvontaan. Hallitus antoi syys-lokakuun vaihteessa määräyksen sen periaatteellisesta yhdistämisestä armeijaan. FFI:n hajoittamiseen ei ole ryhdytty vastoin ulkolaisten lehtitoimistojen eräitä uutisia. On annettu yksityiskohtaiset määräykset siitä, kutka FFI-miehet siirtyvät armeijaan ja kutka ovat tästä toimenpiteestä vapautetut. Täten on FFI-miehiä jatkuvasti apuna poliisitehtävien suorittamisessa. Vastustusliike ja sen johto hyväksyivät tämän hallituksen toimenpiteen. FFI:n sulatus armeijaan on käynnissä ilman sanottavia hankaluuksia. Todellinen vaikeus on aseistuksen puute, mikä seikka muuten jo yksinään estää yleisen liikekannallepanon, joka olisi ollut tavallaan yksinkertaisin keino FFI-kysymyksen ratkaisemiseksi.

Hallituksen politiikan toinen vaihe muodostui

osaaksi. Vastustusliikkeen eri haarautumat olivat muodostaneet myös FFI:n, maquis'n, ulkopuolella aseellisia järjestöjä. Hetkellä, jolloin entisen régimen hallintoviranomaiset, järjestysvoimia myöten, joutuivat tehtävistään syrjään, uudet spontaaniset muodostelmat ottivat hoitaakseen lukuisia julkisia tehtäviä. Tällaisia tarkoituksia varten muodostui varsinkin ns. patrioottisia miliisejä ja myös muita isänmaallisia kaarteja. 26.10. hallitus antoi määräyksen niiden hajoittamisesta ja aseiden luovuttamisesta viranomaisille (vastaava määräys muiden aseellisten voimien paitsi erikseen nimettyjen FFI-muodostelmien poistamisesta oli syyskuun puolivälissä jäänyt ilman huomiota). Tällöin syntyi ristiriita. Vastustusliikkeen kansallisneuvosto julisti, että hallituksen päätös on "vaikeasti sovellettavissa". Kansanliikkeen tavoin vastustusliikkeen elimet maaseudulla, departementaaliset ja paikalliset vapautuskomiteat, esittivät vastalauseensa. Osittain oikeutetusti huomautettiin, että kun entisen järjestelmän aikaisia kaikkia hallinto- ja järjestyksenpitoelimiä ei ole vielä voitu korvata uusilla, on nimenomaan vastustusliikkeen eri haarautumien tehtävä vastata niiden tehtävien hoitamisesta. Kävi selvästi esille, että yhteisymmärrys hallituksen ja vastustusliikkeen välillä ei ollut vielä tosiasia, kuten oli ollut syytä luulla hallitusta uudestimuodostettaessa. Vastustusliikkeen kansallisneuvosto vaati, että ratkaisevissa päätöksissä hallituksen on kuultava neuvoston mieltä ja toimittava yhteisymmärryksessä sen kanssa. Hallituksella ei ollut muuta mahdollisuutta kuin yhteisen rintaman säilyttämiseksi yrittää tyydyttää muodossa tai toisessa vastustusliikkeen vaatimuksia. Muodollisesti hallitus ei ole perääntynyt päätöksestään, mutta soveltamismääräyksiä on väljennetty. Samanaikaisesti ovat neuvottelut vireillä kansallisneuvoston kanssa, joka on tehnyt kompromissiehdotuksen. Tätä kirjoitettaessa asian lopullinen ratkaisu ei ole selvillä. Mutta selvillä on, että vastustusliike haluaa ylläpitää kautta maan toimivat järjestönsä siinä muodossa, että ne säilyvät varteenotettavana sisäpoliittisena tekijänä. Silloin tällöin näkee lehdistössä lausuntoja, että vastustusliikkeen kansallisneuvosto, vapautuskomiteat ja miliisimuodostelmat eivät saa jättää valtaansa muille. Todetta on, että vas-

tustusliike ei halua luopua siitä vallasta, mikä sen käsissä on ja mitä vailla eräillä seuduilla sitäpaitsi hallitus on. Kiintoisan vertailukohdan, joskaan ei rinnakkaisilmiötä, tarjoavat tapahtumasarjat Belgiassa ja Kreikassa.

Raportissa n:o 52 mainitsin, kuinka väliaikaisen hallituksen pyrkimyksissä asemansa vakiuttamiseksi odotettiin jännityksellä kommunistisen puolueen suhtautumista siihen. Todettava siis on, että sanotulta taholta ei ole esiintynyt jo jossain määrin odotettua yleistä tyytymättömyyttä hallitusta vastaan. Käsiteltäessä kysymystä vastustusliikkeen aseellisista muodostelmista on kylläkin esiintynyt eräissä kokousjulkilausumissa kommunistiselta taholta hyökkäyksiä, joiden kärki on ollut nimeltä mainiten suunnattu itse hallituksen päämiestä vastaan. Varsinaisesti on tyytymättömyys kuitenkin siis ilmennyt laajemmalta pohjalta, kun kerran vastustusliike sinänsä on ollut hallitukselle rajoittava tekijä. Mitä kommunistien osuuteen neljännen tasavallan luomistyössä tulee, on yleinen käsitys jatkuvasti, että heidän myötävaikutuksensa on sekä hyödyllinen että välttämätön. Lausunnoissaan ei julkinen sana jätä tässä epäilyn sijaa. Perusnäkökohtia ovat tällöin toisaalta kommunistien panos vapautusliikkeeseen ja toisaalta, että v:sta 1939 saakka kommunismi on sekin puolestaan evoluoitunut.

Vastustusliikkeen eri järjestöjen ja muodostelmien keskinäisissä suhteissa ei ole sanottavassa määrässä ainakaan ulospäin enää esiintynyt vastakohtia. FFI:n molemmat pääosat, AS (L'Armée Secrète, ns. kansallinen maquis) ja FTP (Francs-Tireurs Partisans, kommunistismielinen maquis), näyttivät esimerkkiä Savoijassa yhtyen muodollisestikin toisiinsa. Molempien aseman samankaltaisuutta osoittanee esim., että kaikilla on nykyään sama päiväraha (ennen FFI:n muodollista perustamista viime kesänä oli FTP:n päiväraha 50 fr ja AS:n 10 fr, mikä viimeksimainittu on nykyään kaikilla hallituksen suorittamana). Jakautuminen vapautuskomiteoissa, prefektien ja aluekomissaarien neuvoa-antavissa vastustusliikkeen elimissä, ei-kommunistisiin ja kommunistisiin edustajiin näyttää nyttemmin olevan vähemmän huomiota

herättävä kysymys kuin alkuviikkoina. Vapautuskomiteoiden kokoonpanoa on laajennettu. Niinpä talonpoikaisväestö on saanut niihin oman edustuksen. Varsinaiselta maaseudulta kuulee lausuntoja, että maanviljelijä-aines olisi kahden viimeisen kuukauden aikana osoittanut taipumusta omaksua lähinnä hallituksen päämiehen edustamat katsantokannat.

Väliaikaisen hallituksen edeltäjä, vapautuskomitea, pyrki aikoinaan Alger'sta käsin saamaan itselleen yleisempää kannatusta, ei vähiten anglosaksisissa maissa ja Neuvostoliitossa, perustamalla neuvoa-antavan assamblean. Se muodostui siellä itse asiassa parlamentaariseksi rinnakkaisilmiöksi komitealle. Väliaikaisen hallituksen mukana tämä parlamentti siirtyi Pariisiin. Eräässä suhteessa sen kohtalo oli sama kuin Väliaikaisen hallituksen, jonka kaikupohjan laajentamiseksi se oli perustettu. Samoin kuin vastustusliike ei hyväksynyt väliaikaista hallitusta sellaisenaan, ei se myöskään hyväksynyt neuvoa-antavaa edustuslaitosta. Sen uudistamiseen käytiin heti käsiksi. Hallitus antoi uudet määräykset sen kokoonpanosta, joka tuli seuraavaksi: I. V:n 1940 edustuslaitoksen jäseniä 60; II. Emämaan vastustusliikkeen edustajia 148 (joiden joukossa vastustusliikkeen kansallisneuvoston jäsenet, 19); III. Korsikan ja lähinnä Pohjois-Afrikan vastustusliikkeen edustajia 28; IV. Merentakaisten valtakunnanosien edustajia 12; V. Taistelevaan Ranskaan ennen 9.11.42 liittyneitä henkilöitä 7; yhteensä 255. Vallan painopiste uudessa neuvoa-antavassa kokouksessa, joka kokoontui 6.11., on automaattisesti kotimaisella vastustusliikkeellä. Assambleassa muuten on ryhmittyneinä joukko aikaisempia puolueita myös vastustusliikkeen riveissä. Puolueryhmitys uudessa Ranskassa on tällä hetkellä vielä epäselvä. - Ensi vuoden alkupuolella toimeenpannaan kunnallis- ja departementtineuvostovaalit. Valtiollisten vaalien suorittamista ei suunnitella ennen kuin sotavangit, työläiset ja karkoitetut on saatu pelastetuiksi Saksasta. Kaikki tähän asti näkyneet mielipideilmaisut ovat yhtä mieltä siitä, että ei ole moraalisesti oikein ryhtyä valtiollisiin vaaleihin ilman tätä yli kaksi miljoonaa henkilöä käsittävää valitsija-ainesta. Naisille on tarkoituksena myöntää äänioikeus.

Tahtoessaan säilyttää asemansa voimatekijänä on kotimainen vastustusliike kieltämättä ollut kilpailijakin hallitukselle. Kuitenkaan ei liene katsottava, että se olisi todellinen uhka hallitusvallalle, edellyttäen, että viimeksimainittu suhtautuu tähän kunniakkaan ja tarunomaisen maquis'n edustajaan taitavuudella ja joustavuudella. Todennäköisesti on tällä hetkellä kysymyksessä oikean psykologisen otteen löytäminen. Pahimmassakaan tapauksessa, so. ellei tämä pyrkimys onnistuisi, ei kuitenkaan ole luultavaa, että vallan siirtoa toisiin käsiin tapahtuisi. Sellaisen estää sodan kylmä todellisuus. Niin kauan kuin sota Saksaa vastaan kestää, ei kenraali Eisenhower voi sallia, että se tärkeä ja välttämätön etappiasema, jonka Ranska muodostaa sotatoimille, joutuisi tilaan, joka estäisi niiden menestyksellisen suorittamisen. Sodan loppuun saattaminen ei salli muuta kuin, ainakin sanan suhteellisessa mielessä, järjestyksen säilyttämisen Ranskassa ja hallitus- ja valtiovallan säilymisen niissä käsissä, joille se myös liittolaisvaltojen avulla on myönnetty. Yhtyneiden kansakuntien tunnustukset ja Ranskan uuden diplomatian voitot, joista eri raportissa, ovat muuten huomattavasti vaikuttaneet väliaikaisen hallituksen sisäpoliittisen aseman vakiintumiseen. Ei ole liioittelua sanoa, että tunnustukset tulivat hyvinkin sopivalla hetkellä vahvistaakseen hallituksen asemaa ajankohtana, jolloin syntyi e.m. kriisi vastustusliikkeen ja sen kansallisneuvoston kanssa.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA:

Vichyssä olevan lähetystön raportti n:o 58.

Ministeri Pakaslahti.

19/11-44

5000—8—43. 4270.

(Jäljennetty UM:ssä. kts. lisäystä jälj. kpl:een siv. 2)

Vichy SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 58

1 135 Sal 45

Vichy ssa 19 p:nä marras kuuta 1944 2/1-45

Asia: Vichyn diplomaattikunta ja Quai d'Orsay.

5. 66

Niiden sähketiedoitusten kommentaattina, jotka minulla on ollut tilaisuus lähettää, pyydän saada esittää seuraavaa.

Syyskuun alussa väliaikaisen hallituksen ulkoministeriön valtuutettu Verdier teki eräille - ei kaikille - Vichyssä oleville edustustopäälliköille viralliset demarchet Ranskan ja heidän edustamiensa maiden diplomaattisten suhteiden jatkuvaisuuden järjestämisestä (ks. rap. 48). Näiden demarche'ien sisältö oli tiedonanto siitä, että de Gaullen hallitus odottaa spontaanisia tunnustuksia ja että ilman agrementtimuodollisuuksia asianomaisten maiden silloinen edustus Ranskassa voi jatkua. Verdier'n ohjeet olivat Massiglilta. Muutama päivä myöhemmin tämän diplomaatti-ulkoministerin seuraajaksi nimitettiin Bidault, kotimaisen vastustusliikkeen neuvoston puheenjohtaja. Eräät Vichyn edustustopäälliköt siirtyivät Verdier'n kehoituksesta syyskuun lopulla Pariisiin. (Varovaisuussyistä lähdin samaan aikaan Berniin päästäkseni sähkeyhteyteen Ulkoministeriön kanssa). Pariisissa kävi esille, että Bidault'n ja varsinkin Quai d'Orsayn uuden pääsihteerin Brugère'in suhtautuminen Vichyn diplomaatteihin oli kaikkea muuta kuin Verdier'n lausuntojen mukainen. Vain yhdessä suhteessa Pariisin kanta kävi

JAKELUOHJE:

tavallinen

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

yhteen Vichyssä ilmoitetun kanssa, nim. että väliaikainen hallitus odotti ulkovaltojen spontaanisia tunnustuksia. Mutta varsinkin Vichyn edustustopäälliköitä ja sotilasasiamiehiä koskemissa henkilökysymyksissä Pariisin kanta ei ollut ainoastaan kielteinen, vaan suorastaan vihamielinen. Sain siitä tiedon Berniin, mistä heti ilmoitin Ministeriölle. Brugère'in tultua nimitetyksi suurlähettiläälksi Brysseliin tämä kanta tosin hieman lieventyi; niinpä Quai d'Orsaylla ei oltu enää yhtä töykeitä vichyläisiä diplomaatteja kohtaan kuin vähän aikaisemmin. Asiallisesti Quai d'Orsayn asenne ei kuitenkaan paljoa muuttunut. Nuntius ei saanut asemaansa tunnustetuksi. Hänet leimattiin kollaborationistiksi, joka jokaisena uudenvuodenpäivänä oli toivottanut menestystä ja terveyttä Pétainille. Erilaisten vaiheiden jälkeen Irlannin lähettiläs hyväksyttiin. Näinollen ovat hän ja Pétainin luo saksalais-venäläisen sodan syttymiseen asti akkreditoitu suurläh. Bogomolov ainoat Vichyn edustustopäälliköt, jotka ovat nyt Pariisissa. Sveitsi lienee tunnustellut agrementin saamista läh. Stuckille, mutta kielteisellä tuloksella. Hänen "suuri vikansa" on, että Pétain käytti häntä loppuviikkoinaan puolueettomana luottamusmiehenä, joka suurella taitavuudella teki miehitysvallan vastaiselle Ranskalle huomattavia palveluksia, joita miehitysvallan edustajat seurasivat karsain silmin.

Vichyn edustustopäälliköt olivat kahden tulen välissä joutuessaan lievästi sanoen kiusalliseen asemaan sekä Saksaan että uuteen Ranskaan nähden. Esimakua tästä jo oli, että ennen ratkaisevia tapahtumia Vichyn lähiympäristön maquis saattoi meidät henkilökohtaisen turvattomuuden tilaan. Eräs kolleegani joutui Normandian maihinnousun kynnyksellä olemaan rouvi-

neen pari vuorokautta maquis'in panttivankina Vichyn lähimmässä ympäristössä "Vichyn miehenä". Minulla on itselläni-kin henkilökohtaista kokemusta tällaisista "perspektiiveistä". Mitään aavistamattomana jouduin vaimoni kanssa, ollessamme kutsuttuna erään vastustusliikkeeseen kuuluvan skandinaavisen ystävämme luo, hänen läsnäollessaan aseellisten partisaanien piirittämiksi. Informoitumisen kannalta tilanne oli antoisa, mutta liiankin mielenkiintoinen. Pääsimme niin vähällä, että maquis otti kylmästi haltuunsa autoni ja että jouduimme silminnäkijöiksi tuskallisessa partisaanien verinäytelmässä, joka vaati parin kolmen ihmisen hengen. Silminnäkijät, joiden omakohtaisista huomioista kerroin raportissa n:o 35, 5.6.44., olivat todellisuudessa vaimoni ja minä kokemusten perusteella, jotka meillä oli ollut edellisenä päivänä. Kiitän onneani, että vältyimme edellämainitun kolleegani elämyksiltä. Kuten olen aikaisemmin tiedoittanut, "meidän partisaanipäällikkömme" oli - sen saattoi heti havaita - suuri patriootti, joka katsoi velvollisuudekseen kovakouraisen käsittelyn, vaikka olimme hänen hengenheimolaisensa vieraina.

Saksalaiset olisivat tahtoneet Vichyn diplomaattikunnan siirtyvän valtion päämiehen uuteen, pakolla määrättyyn olopaikkaan. Esim. allekirjoittaneelle esitettiin kolme kertaa tällainen "toivomus". Japanin suurlähetystöä lukuunottamatta diplomaattikunnan asenne oli kaikkeen tällaiseen nähden itsestään selvällä tavalla kielteinen. Kohta marsalkan pakkokuljetuksen jälkeen oli vakavasti huomioonotettava vaara, että saksalaiset ryhtyisivät suorastaan pakkokeinoihin silloisten liittolaismaidensa ja Suomen lähettiläiden siirtämiseksi Belfort'iin (Pariisin konsuleihin nähden oli asian-

laita sama). Diplomaattikunnan asennoituminen Saksan aikomuksia vastaan muodosti itse asiassa kansainvälistä luokkaa olevan manifestoinnin Ranskan miehitysvaltaa ja sen häikäilemätöntä esiintymistä vastaan. Väliaikainen hallitus ei ulkoministerivaihdoksen jälkeen kuitenkaan osoittanut pienimmälläkään tavalla tahtovansa ymmärtää tätä ja todellisuudessa desavuoidessaan Massiglin ja tämän asettaman virallisen edustajan, Vertier'n edellämainitut demarchet Quai d'Orsay asettui, kuten sanottu, kielteiselle kannalle Vichyn diplomaattikuntaan nähden. Turkin suurlähettiläs, käydessäni sanomassa hänelle hyvästit (vastoin tarkoitustaan ei hän ole viisumivaikeuksien takia päässyt Sveitsiin), käytti /ankaria sanoja paheksuessaan väliaikaisen hallituksen hänen mielestään asiatonta ja fanaattista siirtymistä asenteesta toiseen, joka merkitsee, että meidät ulkomaalaiset tahdotaan sekoittaa meille kuulumattomiin sisäisiin ranskalaisiin asioihin ja ottaa asiat muka siltä kannalta, että Vichyn diplomaattikunta olisi toiminut Ranskaa vastaan.

Väliaikainen hallitus on arka prestige-kysymyksissä. Edelläesitetty antaa siitä jo osoituksen. Paitsi Irlannin lähettilästä - johtuen eräistä poikkeuksellisista olosuhteista - on "hyväksytty" myös Bulgarian Vichyn-lähetystön henkilökunta, osa Romanian lähetystön henkilökuntaa jne. Kaikki tämä on kuitenkin tapahtunut tietysti sen jälkeen kuin k.o. maat ovat omasta aloitteestaan tunnustaneet väliaikaisen hallituksen. Heränneen ja menestystä saavuttaneen, suurvalta-politiikkaan pyrkivän yleispoliittisen asennoitumisen johdosta de Gaullen hallitus odottaa periaatteellista ja oma-aloitteista yhteydenottoa, s.o. tunnustusta, muiden

valtojen taholta. Käytännölliset järjestelyt diplomaattisten edustussuhteiden luomiseksi ovat tällöin siis sivuasia. Sitäpaitsi se epäilemättä voi olla riippuvainen sanotun päätekijän ohella asianomaisten muiden maiden suhteista Ranskan sekä anglosaksisiin liittolaisiin että Neuvostoliittoon.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Vichy ssä oleva lähetystö. Salainen.

Raportti n:o 58

Vichy 19 p:nämarras kuuta -44

Asia: Vichyn diplomaattikunta ja Quai d'Orsay.

Niiden sähketiedoitusten kommentaattina, jotka minulla on ollut tilaisuus lähettää, pyydän saada esittää seuraavaa.

Syyskuun alussa väliaikaisen hallituksen ulkoministeriön valtuutettu Verdier teki eräille - ei kaikille - Vichyssä oleville edustustopäälliköille viralliset demarchet Ranskan ja heidän edustamiensa maiden diplomaattisten suhteiden jatkuvaisuuden järjestämisestä (ks. rap. 48). Näiden demarche'ien sisältö oli tiedonanto siitä, että de Gaullen hallitus odottaa spontaanisia tunnustuksia ja että ilman agrementtimuodollisuuksia asianomaisten maiden silloinen edustus Ranskassa voi jatkua. Verdier'n ohjeet olivat Massiglilta. Muutama päivä myöhemmin tämän diplomaatti-ulkoministerin seuraajaksi nimitettiin Bidault, kotimaisen vastustusliikkeen neuvoston puheenjohtaja. Eräät Vichyn edustustopäälliköt siirtyivät Verdier'n kehoituksesta syyskuun lopulla Pariisiin. (Varovaisuussyistä lähdin samaan aikaan Berniin päästäkseni sähkeyhteyteen Ulkoministeriön kanssa). Pariisissa kävi esille, että Bidault'n ja varsinkin Quai d'Orsayn uuden pääsihteerin Brugère'in suhtautuminen Vichyn diplomaatteihin oli kaikkea muuta kuin Verdier'n lausuntojen mukainen. Vain yhdessä suhteessa Pariisin kanta kävi

Jakeluohje: tavallinen

x Mainittakoon, että Suomi kielteisyydestä huolimatta nyt Ranskan Pariisin-pääkonsuli Vorelliusta — miestä, jonka kerrotaan olevan Pariisia ei käytetty vastoin Saksan päämajan viimeisiä ohjeita. 2.

(Tämä kohta kuuluu aikaisempaan jaetusta kappaleesta)

yhteen Vichyssä ilmoitetun kanssa, nim. että väliaikainen hallitus odotti ulkovaltojen spontaanisia tunnustuksia. Mutta varsinkin Vichyn edustustopäälliköitä ja sotilasasiamiehiä koskevissa henkilökysymyksissä Pariisin kanta ei ollut ainoastaan kielteinen, vaan suorastaan vihamielinen. x Sain siitä tiedon Berniin, mistä heti ilmoitin Ministeriölle. Brugère'in tultua nimitetyksi suurlähettiläksi Brysseliin tämä kanta tosin hieman lieventyi; niinpä Quai d'Orsaylla ei oltu enää yhtä töykeitä vichyläisiä diplomaatteja kohtaan kuin vähän aikaisemmin. Asiallisesti Quai d'Orsayn asenne ei kuitenkaan paljoa muuttunut. Nuntius ei saanut asemaansa tunnustetuksi. Hänet leimattiin kollaborationistiksi, joka jokaisena uudenvuodenpäivänä oli toivottanut menestystä ja terveyttä Pétainille. Erilaisten vaiheiden jälkeen Irlannin lähettiläs hyväksyttiin. Näinollen ovat hän ja Pétainin luo saksalais-venäläisen sodan syttymisen asti akkreditoitu suurläh. Bogomolov ainoat Vichyn edustustopäälliköt, jotka ovat nyt Pariisissa. Sveitsi lienee tunnustellut agrementin saamista läh. Stuckille, mutta kielteisellä tuloksella. Hänen "suuri vikansa" on, että Pétain käytti häntä loppuviikoinsan puolueettomana luottamusmiehenä, joka suurella taitavuudella teki miehitysvallan vastaiselle Ranskalle huomattavia palveluksia, joita miehitysvallan edustajat seurasivat karsain silmin.

Vichyn edustustopäälliköt olivat kahden tulen välissä joutuessaan lievästi sanoen kiusalliseen asemaan sekä Saksaan että uuteen Ranskaan nähden. Esimakua tästä jo oli, että ennen ratkaisevia tapahtumia Vichyn lähiympäristön maquis saattoi meidät henkilökohtaisen turvattomuuden tilaan. Eräs kollegani joutui Normandian maihinnousun kynnyksellä olemaan rouvi-

neen pari vuorokautta maquis'in panttivankina Vichyn lähimmässä ympäristössä "Vichyn miehenä". Minulla on itselläni-kin henkilökohtaista kokemusta tällaisista "perspektiiveistä". Mitään aavistamattomana jouduin vaimoni kanssa, ollessamme kutsuttuna erään vastustusliikkeeseen kuuluvan skandinaavisen ystävämme luo, hänen läsnäollessaan aseellisten partisaanien piirittämiksi. Informoitumisen kannalta tilanne oli antoisa, mutta liiankin mielenkiintoinen. Pääsimme niin vähällä, että maquis otti kylmästi haltuunsa autoni ja että jouduimme silminnäkijöiksi tuskallisessa partisaanien verinäytelmässä, joka vaati parin kolmen ihmisen hengen. Silminnäkijät, joiden omakohtaisista huomioista kerroin raportissa n:o 35, 5.6.44., olivat todellisuudessa vaimoni ja minä kokemusten perusteella, jotka meillä oli ollut edellisenä päivänä. Kiitän onneani, että vältyimme edellämainitun kolleegani elämyksiltä. Kuten olen aikaisemmin tiedoittanut, "meidän partisaanipäällikkömme" oli - sen saattoi heti havaita - suuri patriootti, joka katsoi velvollisuudekseen kovakouraisen käsittelyn, vaikka olimme hänen hengenheimolaisensa vieraina.

Saksalaiset olisivat tahtoneet Vichyn diplomaattikunnan siirtyvän valtion päämiehen uuteen, pakolla määrättyyn olopaikkaan. Esim. allekirjoittaneelle esitettiin kolme kertaa tällainen "toivomus". Japanin suurlähetystöä lukuunottamatta diplomaattikunnan asenne oli kaikkeen tällaiseen nähden itsestään selvällä tavalla kielteinen. Kohta marsalkan pakkokuljetuksen jälkeen oli vakavasti huomioonotettava vaara, että saksalaiset ryhtyisivät suorastaan pakkokeinoihin silloisten liittolaismaidensa ja Suomen lähettiläiden siirtämiseksi Belfort'iin (Pariisin konsuleihin nähden oli asian-

laita sama). Diplomaattikunnan asennoituminen Saksan ai-
nomuksia vastaan muodosti itse asiassa kansainvälistä luok-
kaa olevan manifestoinnin Ranskan miehitysvaltaa ja sen
häikäilemätöntä esiintymistä vastaan. Väliaikainen hallitus
ei ulkoministeriyshdoksen jälkeen kuitenkaan osoittanut pie-
nimmälläkään tavalla tahtovansa ymmärtää tätä ja todelli-
suudessa desavuoidessaan Massiglin ja tämän asettaman vi-
rallisen edustajan, Verdier'n edellämainitut demarchet Quai
d'Orsay asettui, kuten sanottu, kielteiselle kannalle Vichyn
diplomaattikuntaan nähden. Turkin suurlähettiläs, käydessäni
sanomassa hänelle hyvästit (vastoin tarkoitustaan ei hän
ole viisumivaikeuksien takia päässyt Sveitsiin), käytti ankaria sa-
noja paheksuessaan väliaikaisen hallituksen hänen mielestään
asiatonta ja fanaattista siirtymistä asenteesta toiseen, jo-
ka merkitsee, että meidät ulkomaalaiset tahdotaan sekoit-
taa meille kuulumattomiin sisäisiin ranskalaisiin asioihin
ja ottaa asiat muka siltä kannalta, että Vichyn diplomaat-
tikunta olisi toiminut Ranskaa vastaan.

Väliaikainen hallitus on arka prestige-kysymyksissä.
Edellämainitty antaa siitä jo osoituksen. Paitsi Irlannin
lähettiläästä - johtuen eräistä poikkeuksellisista olosuh-
teista - on "hyväksytty" myös Bulgarian Vichyn-lähetystön
henkilökunta, osa Romanian lähetystön henkilökuntaa jne.
Kaikki tämä on kuitenkin tapahtunut tietysti sen jälkeen
kuin k.o. maat ovat omasta aloitteestaan tunnustaneet väli-
aikaisen hallituksen. Heränneen ja menestystä saavuttaneen,
suurvalta-politiikkaan pyrkivän yleispoliittisen asennoitumi-
sen johdosta de Gaullen hallitus odottaa periaatteellista
ja oma-aloitteista yhteydenottoa, s.o. tunnustusta, muiden

valtojen taholta. Käytännölliset järjestelyt diplomaattisten edustussuhteiden luomiseksi ovat tällöin siis sivussia. Sitäpaitsi se epäilemättä voi olla riippuvainen sanotun päätekijän ohella asianomaisten muiden maiden suhteista Ranskan sekä anglosaksisiin liittolaisiin että Neuvostoliittoon.

L ä h e t t i l ä s: Aaro Pakaslahti

Vichyn läh.

10 kpl.

Vichy 19.11.44.

Rap. n:o 58.

~~Ehkä on paikallaan tehdä yhteenvet.~~

Vichyn diplomaattikunta ja Quai d'Orsay.

Näiden ~~hajanaisten~~ sähketiedoitusten konsmentoinnin tina, jotka minulla on ollut tilaisuus lähettää, pyydän saada esittää seuraavaa.

Syyskuun alussa väliaikaisen hallituksen ulkoministeriön valtuutettu Verdier teki eräille (Vichyssä olevilla edustustypäälliköille virallisel demarchet Ranskan ja heidän edustamiensa maiden diplomaatisten suhteiden jatkuvaisuuden järjestämisestä (ks. rap. 48). Näiden demarche'ien sisältö oli tiedonanto siitä, että de Gaullen hallitus odottaa spontaanisia tunnustuksia ja että ilman agrementtimuodollisuuksia asianomaisten maiden silloinen edustus Ranskassa voi jatkua. Verdier'n ohjeet olivat Massoglilta. Muutama päivä myöhemmin ~~hän~~ tämän diplomaatti-ulkoministerin ~~sai väistyä~~ seuraajaksi nimitettiin Bidault, kotimaisen vastustusliik-

Jahela: tavallin

keen neuvosta puheenjohtaja. ~~Vasta lokakuussa kävi muutamia viikkoja Eräiden~~ Eräät Vichyn edustustopäälli-~~kön~~ köt siirty~~essä~~ ivät Verdier'n kehoituksesta sgyskum Lopulla Pariisiin (käännä). ~~Siellä~~ kävi esille, että Bidault'n ja varsinkin Quai d'Orsayn nuden pääsihteerin Brugère'in suhtautuminen Vichyn diplomaat-teihin oli ~~ei ei päinvastainen kuin Messigli~~ kaikkea muuta kuin Verdier'n lausuu~~nosta oli käyvät~~ tojen mukainen. Vain yhdessä suhteessa Pariisin kanta kävi yhteen Vichyssä ilmoitetun kanssa, nim. että väli-aikainen hallitus odoti ulkovaltojen spontaa-nisia tuunustuksia. Mutta varsinkin Vichyn edustustopääl-rikkoitä ja sotilasasiamichiä korkeissa henkilökysymyksissä Pariisin kanta ~~oli ei~~ ei ollut ai-noastaan kielteinen, vaan suorastaan vihamielinen. Brugère'in tultua nimitetyksi suurlähettilääksi Brysselin tänä kanta tosin hieman lieventyi; minpä Quai d'Orsaylla ei ~~ollu eeä~~ ~~yhteytee pää-semiseksi Mi-nisteriä kanssa~~ Saim siitä tiedon Berniin ~~jossa olin sillöin olin~~ ~~vaadakseni olla yhteyt~~ ~~kaymissä~~ ~~tästä asiaintilasta~~, mistä heti ilmoitin Ministeriölle.

olla enää yhtä läheisiä ulkomaalaisia diplomaatteja kahtaan kuin vähän aikaisemmin. Ajallisesti ovat d'Ormesson ~~kanta~~ asenne ei kuitenkaan paljon muuttunut. Vuotinen ei saanut asemaansa tunnustetuksi. Tämä ~~ei~~ kiinalaisiin kollaborationiteihin, jotka ~~viimeisinä vuosina~~ jokaisessa mahdollisessa yhteydessä oli ~~tä~~ tuottanut mieluisuutta ja hyvyyttä Pétainille. Eri asioiden ratkaisun jälkeen Laval kääntyi kahtiaisesti hyökkäyksiin. Vähällä ovat Hän ja Pétain he saksalais-venäläisen sodan syttymisen asti ahkeroitsi ~~Berg~~ suhteita. Brasiliaan ainoat Vichyn edustustopäälliköt, jotka ovat nyt Pariisissa. Syitä hienoa tunnustelut agrementin saamiseksi ~~saamiseksi~~ ta ~~saamiseksi~~ liik. Stucklen, mutta kielteisellä tuloksella. Hänen „suuri vihansa" on, että Pétain käytti häntä loppuniskoissa paluuehtomana luottamusmiehenä, jolla tunnetun taitamattomalla tavalla teki ~~ehtoja~~ ta ~~ehtoja~~ ~~ehtoja~~ ~~ehtoja~~

miehitysvallan edustajat seurasivat karsain silmin.

Vichyn edustustopäällikot olivat kahden tulen välissä joutuessaan lierästi sanoen kiusalliseen esemaan sekä Saksaan että unteen Ranskaan nähden. Esimakua tästä jo oli, että ennen ratkaisevia tapahtumia ~~maquis'n asenn~~ Vichyn lähiympäristön maquis saattoi meidät henkilökohtaisen ~~turvallisuuden kannalta~~ turvattomuuden tilaan. Eräs kolleegani joutui ~~ma~~ Normaedian maihinnousun kynnyksellä olemaan ~~par~~ rouvineen pari vuorokautta maquis'n panttivankina Vichyn lähimmässä ympäristössä „Vichyn miehenä". Minulla on itsellänikin henkilökohtaista ~~kokemu~~ kokemusta

~~nichitysvalta karsaan silmin seurasi. Hänen kuten yleensä muikenkin~~

tällaisista „perspektiiveistä". Mitään aavistamattomana jouduin vaimoni kaussa, ~~tähellä~~ ollessamme kutsuttuna erään vastustuslikkeeseen kuuluvan skandinavisen ystävämme luo, hänen läsnäollessaan asellisten partisaanien pürittämiksi. Informoitumisen ~~kauss~~ kannalta tilanne oli ~~mielenkiin~~ antoisa, mutta liiankin mielenkiintoinen. ~~Mitta~~ Pääsimme niin vähällä, että meqnis otti ~~halte~~ kylmästi haltunusa antoni ja että joudnimme silminnäkijöiksi taskallisessa partisaanien verinäytelmässä, joka vaati parin kolmen ihmisen hengen. Silminnäkijöit,

joiden makahtaisista huomioista kerroin raportissa n:o 35, 5.6.44., olivat todellisuudessa vaimoni ja minä kokemusten perustalla, jotka meillä oli ollut edellisenä päivänä. Kiitän onneani, että vältyimme edellämainitun kolleegani elämyksiltä. ~~Ja kuitenkin~~

Kuten olen aikaisemmin tiedoittanut, „meidän partisaanipäällikömme" oli – sen saattoi heti havaita – suuri patriootti, joka kätsoi velvollisuudek: Seen kovakouraisen käsittelyn, vaikka olimme hänen hengenheimolaisensa vieraina.×

× Ministeriö ~~ehke~~ käsittänee, että

~~mielitysvallan edustajat seurasivat karsain~~
~~silmin.~~ ~~Hän, kuten ja yhensä Vichyn diplomaatti-~~
~~edustust päällikät olivat kahden tulen välissä~~
~~joutuen kinsalliseen lievästi sanoen kinsalli-~~
~~seen asemaan sekä Saksaan että unteen Rans-~~
~~kaan nähden~~ Saksalaiset olisivat tahtoneet
Vichyn diplomaattikunnan siirtyvän valtion-
päämiehen (unteen, pakolla määrätyyn) olinpaikkaan. Esim. allekirjoittaa ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ esitettiin ~~[illegible]~~ kolme kertaa ~~kuulla~~ tällainen
„toivomus". Japanin suurlähetystöä lukuun-
ottamatta diplomaattikunnan asenne oli
kaikkeen tällaiseen nähden itsestään sel-
vällä tavalla kielteinen. Kohta marsalkan
pakkokuljetuksen jälkeen oli vakavasti
huomioonotettava vaara, että saksalaiset
~~olisivat ryhtyneet~~ ryhtyisivät suorastaan pakkokeinoihin
silloisten liittolaismaidensa ja Suomen lähetti-
läiden ~~[illegible]~~ siirtämiseksi Belfort'in
(Pariisin konsuleihin nähden oli asianlaita
sama). Diplomaattikunnan ~~[illegible]~~ asennoitumuna

Saksan aikomuksia vastaan muodosti itse asiassa kansainvälistä ~~laatua~~ luokkaa olevan manifestoinnin Ranskan miehitysvaltaa ja sen häikäilemätöntä esiintymistä vastaan. Väliaikainen hallitus ei ulkoministeriraihdoksen jälkeen kuitenkaan osoittanut pienimmälläkään tavalla tahtovansa purmärtää tätä. Ja todellisuudessa desavuoidessaan ~~[illegible]~~ Massiglin ja tämän asettaman virallisen edustajan, Verdier n, edellämainitut demaiehet Quai d'Orsay asettui, huten sanoin, kielteiselle kannalle Vichyn diplomaattikuntaan nähden. Turkin sumlähetilas, ~~tarstes~~ käydessäni ~~hänt~~ sanomassa hänelle hyvästit (vastoin tarkoitustaan ei hän ole viisumivaikeuksien tähdi päässyt Sveitsin), ~~ei lägtäsyt kyllin~~ käytti ~~vasin~~ aukaria sanoja paheksuessaan väliaikaisen hallituksen hänen mielestään asiatonta ja fanaat=

siintymistä asenteesta toiseen

tiska ~~asennetta~~, joka merkitsee, että tahdotaan
meidät ulkomaalaiset sekoittaa ~~sisäisiin~~
meille kuulumattomiin sisäisiin raus-
kalaisiin asioihin ja ~~[illegible]~~ ottaa asiat ~~[illegible]~~ muka siltä
~~[illegible]~~ kannalta, että Vichyn diplomaatikuuta olisi
toiminut Rauskaa vastaan, ~~vaikka todel-~~
~~lisuudessa~~

~~Itse asiassa~~

Väliaikainen hallitus on arka prestige-kysymyksissä. Edelläesitetty antaa siitä jo osoitusta. Paitsi Irlannin lähetilästä - johtuen eräistä poikkeukellisistä olosuhteista on „hyväksyty" myös Bulgarian Vichyn-lähetystön henkilökunta, osa Romanian lähetystön henkilökuntaa jne. Kaikki tämä on kuitenkin tapahtunut tietysti sen jälkeen kuin k.o. maat ovat omasta aloitteestaan tunnustaneet väliaikaisen hallituksen. Heränneen ja manestystä saavuttaneen, suurvalta-politiikkaan pyrkivän yleispoliittisen asenaoitumisen johdosta de Gaullen hallitus okotaa periaatteellista ja oma-aloitteista

(11

yhteydenottoa, s.o. tunnustusta, muiden
valtojen taholta. Kiytännölliset järjes-
telyt diplomaattisten edustussuhteiden
luomiseksi ovat fällöin süs sivasia,
Sitäpaitsi se ~~on~~ epäilemättä vaivalla
~~joka sitäpaitsi~~ ~~on~~ rüppuraina sanoten
päätekijän ohella ~~ep~~ asiaamaisten
muiden maiden suhtaista Ranska-
sekä anglosaksisin lüttolaisin että
Neuvostoliittoon.

Läh.: A. P.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Virkyssä olevan lähetystön raportti n:o 59.

Ministeri Paasikiven.

30/11-44.

5000—8—43. 4270.

VICHY SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 59

1 135 Sal 45

Berlissa 30 p:nä marras kuuta 1944 2/1-45

Asia: Loppumerkintöjä Ranskasta.

5 C6

Ajatellessani Ranskan olojen kehitystä niiden vajaan 1½ vuoden kuluessa, jolloin tehtävänäni oli edustaa siellä maatani, tahtoisin pitemmällä tähtäimellä sekä lähimenneisyyteen että lähitulevaisuuteen esittää lähinnä seuraavat ääriviivat.

Ranskassaolo-aikani merkittävimpiä huomioita oli kansan henkinen nousu. Muukalaisen miehityksen alkuvuosina vallitsi ellei suorastaan apaattisuuden, niin ainakin suuressa määrin välinpitämättömyyden henki. Siirtymisenä saksalaisantipatioista aktiiviseen toimintavalmiuteen miehityksen reaktio tapahtui laajemmassa mittakaavassa käsittääkseni viime vuoden kesäkuukausina. Niin oli asianlaita ehkä osittain jo ennen Sisilian maihinnousua, mutta varsinkin sen ja Italian antautumisen jälkeen. Maaperä oli kypsä vastustusliikkeen kiteytymiselle. Vuoden lähestyessä loppuaan saattoi ulkopuolinen havainnoitsija, jolla oli vähänkin kosketusta mielipidevirtauksiin kansan keskuudessa, todeta vastustusliikkeen kunnioitettavan suuret saavutukset kansan syvien rivien johtamiseksi. Moraali, jonka puuttuminen suursodan alkaessa muiden tekijöiden ohella johti kesän 1940 tappioon, oli nyt pitkien koettelemusten jälkeen ja johdosta pitkästä aikaa olemassa.

Voi tuntua paradoksaaliselta sanoessani, että virallisen Ranskan ja nimenomaan sen korkeimman johdon asennoituminen ei pohjimmiltaan ja todellisilta tarkoitusperiltään ollut dissidentti- ja vapautumisliikkeen vastainen.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Pétainilla ja hänen lähimmällä poliittisella ympäristöllään oli jokseenkin koko ajan salainen myötätunto dissidenttiliikettä ja länsivaltoja, varsinkin USA:ta, kohtaan (huomioistani eri ajankohtina olen erikseen raportoinut, kuten muistakin yksityiskohdista, joiden yleislinjoja tässä raportissa käsittelen). Vichyn puolelta oli olemassa todellista ymmärtämystä ja olosuhteiden pakosta ulospäin näkymättömän yhteistyön halua ei ainoastaan anglosakseihin, vaan myös Alger'hin käsin. Yhteisymmärrykseksi sitä ei voida nimittää, sillä Alger'n asenne oli kielteinen, joten ymmärtämys oli yksipuolista. Edellämainitun paradoksaalisen väitteen todistamiseksi on myös huomautettava Pétainin ja Lavalin politiikasta muissa suhteissa, so. heidän suhtautumisestaan Saksaan ja heidän sisäpolitiikastaan.

Saksaan nähden he tahtoivat välttää muodollisten sitoumusten tekemistä ja noudattaa dilatoorista odottamiskantaa omatakseen mahdollisimman vapaat kädet ratkaisuhteon hetkellä. Pétain oli itsenäisempi kuin häntä niin paljon pehmeämpi Laval, joka monissa käytännöllisen politiikan kysymyksissä joutui kompromettoiduksi huolimatta siitä, että hän saksalaisille oli vaikeasti hoidettava maansa etujen puolustaja. Opportunistinen Laval oli kieltämättä varsin pitkälle halukas myönnytysten tekoon miehitysvallalle ns. käytännöllisissä asioissa. Niin myöhään kuin kesällä 1944 hänenkin opportunisminsa löysi rajat. Kuukausi tai puolitoista Normandian maihinnousun jälkeen oli selvästi nähtävissä, että ei ainoastaan Pétain, vaan myös Laval tahtoi jälleen manifestoida jo aikaisemmin esillekäyneen loitontumispyrkimyksen Saksasta tehdäkseen lopun alistumisesta sen vaikutusvaltaan.

Erikoisen selvästi kävi tämä esille myös Pétainin -Lavalin sisäpolitiikassa. Miehitysvallan uudistunut vaatimus oli ollut, että Vichyn on käytävä säälimättömästi käsiksi sisäisen tilanteen ns. rauhoittamiseen. Darnandin johdolla yritettiinkin tällä alalla, miliisin avulla, ölemattoman voiman näytteitä tarmokkuudella, joka ylitti esim. allekirjoittaneen käsitykset niiden mahdollisuuksista. Samoin propagandaministeri Henriot, lahjakas oratööri, sai pitää todellista kiinnostusta herättäviä palopuheita, joilla

Laval osti paljon Saksan mielisuosiota. Sallimalla nämä soraäänet Laval osoittautui jälleen kerran opportunistiksi. Kuitenkin ei ainoastaan Pétainin, vaan myös hänen johtotähtensä oli toinen kuin miltä pinnallisesti näytti. Toisaalta tahdottiin tehdä ajan voittamiseksi jotakin miehitysvallan tyydyttämiseksi, mutta toisaalta tahdottiin pitää tämä toiminta tietyissä rajoissa. Varsinkin maihinnousun alettua pyrittiin miliisin tosiasiallista toimintaa rajoittamaan ja tällöin ehkäisemäänkin sen käyttöä vastustusliikkeen aseellisia voimia vastaan. Tämä hallituksen periaatteellinen pyrkimysperä ei ollut kuitenkaan läheskään täysin toteutettavissa, ottaen huomioon miliisin heterogeenisen ja epäilyttävän kokoonpanon ja tästä syystä ylemmiltä viranomaisilta siihen puuttuvan otteen. Lisätekijä oli, että miliisin ympärille sen osanoton takia vastustusliikkeen muodostelmia, muka ns. terroristeja, vastaan, ennen Normandian maihinnousua, oli oikeutetusti syntynyt kompromettoiva maine. Tosiasiaksi silti jää, että Vichyn johdon tarkoitus ja (epäonnistunut) pyrkimys oli pitää maan järjestysvoimat puolueettomina siinä sodassa, joka invasion alettua oli syntynyt Ranskan maaperällä. Vichyn johdon pyrkimys oli siis välttää toimenpiteitä, jotka aiheuttaisivat kansan jakautumisen miehitysvallan etuja puolustaviin ja vapautumisliikettä edistäviin, aseellisesti keskenään kamppaileviin ryhmiin. Vichyn pyrkimys ei onnistunut, kun Darnandin miliisi, kuten sanottu, oli tullut jo aikaisemmin kompromettoiduksi. Mutta voidaan sanoa, että kompromettointi oli tullut tavallaan lokalisoiduksi, kun se kohdistui pääasiassa vain miliisiin. Sekä yleispoliittiselta että käytännölliseltä kannalta katsoen tapahtui liian myöhään eli vasta elokuun puoliväliä lähestyttäessä Pétainin tahdonilmaisu miliisin hajoittamisesta, minkä Saksa esti.

En luule olevan liikaa sanottu, että huolimatta opportuniteetista Vichyn johdon poliittinen asennoituminen niin ulko- kuin sisäpolitiikassa oli asiallisesti omiaan tasoittamaan tietä jälkeentuleville. Vichyn johto oli tarkoituksellisesti välttänyt kärjistämästä kansalaispiirien asenteenottoa ja saattamasta niitä ulospäin kompromettoiduiksi. Siirtyminen uuteen poliittiseen olotilaan oli täten

huomattavasti vaivattomampi kuin se olisi ehkä muuten ollut. Jälkiosoituksena Vichyn johdon toiminnasta on myös se, että Saksassa joku aika sitten muodostettuun ranskalaiseen "hallituselimeen" ei ole saatu mukaan Pétainia eikä Lavalia, vaan sen johdossa on viidennen luokan mies, suurlähettiläs de Brinon. (Sivumennen sanoen en usko, että Pétainin sotaministeri kenraali Bridoux olisi, kuten saksalaiset tietotoimistouutiset sanovat, suostunut siihen liittymään, vaan luulen, että hänen nimeään häikäilemättömästi väärinkäytetään). Tämäkin episoodi puolestaan osoittaa ja vahvistaa Vichyn-Berliinin välillä vallinnutta olotilaa keskinäisen luottamuksen puutteesta.

Vichyn pohjimmiltaan ja varsinkin sen loppuaikoina myös ulospäin selvästi esillekäyneestä asennoitumisesta on eräältä osalta seurauksena, että näyttämöltä on voinut kadota pitkän aikaa kummitellut sana: <u>sisällissota</u>. Kuten olen huomauttanut, ei sellaisen syttyminen sanan varsinaisessa mielessä ollut Vichyn régimen aikana mahdollinen pelkästään teknillisistäkään syistä, kun kerran puuttui laajempi kollaborationistinen kannattaja-aines ja kun Vichy puolestaan tarkoituksella ei yrittänyt tällaista saada aikaankaan (Pariisin äärimmäisyyspuolueiden aivan oikein leimatessa Vichyn johtajat odottamispolitiikoiksi). Levottomuudet ja yleistä järjestystä koskevat sisäiset epäkohdat neljännessä tasavallassa eivät myöskään oikeuta sanontaa sisällissota. Se on jäänyt suuresti väärinkäytetyksi demagogiseksi sanaksi.

Olisi tosiasioiden vastaista, jos mentäisiin niin pitkälle, että väitettäisiin Vichyn régimen pyrkineen edistämään vastustusliikkeen voittokulkua. Samoin kuin mitalin toisella puolella on noteerattava Vichyn <u>periaattel</u>lisesti varovainen ja kompromettoitumista välttävä kannanotto, samoin on mitalin toisella puolella noteerattava kotimaisen vastustusliikkeen tavaton nousu viimeisen miehitysvuoden kuluessa. Tästä on lähinnä kolme poliittista seurausta. Ensiksikin, vapautuminen ei tullut lahjana ulkoa käsin, vaan se vaati yleisen poliittisen ja sotilaallisen konstellation puitteissa oman ranskalaisen panoksen. Sen moraalista merkitystäei ole aliarvioitava. Toi-

seksi se merkitsi eri kansankerrosten osallistumista vapautumisliikkeeseen. Siten syntyi tai ainakin lujittui yhteistunto eri kansanluokkien välillä, jotka kaikki olivat olleet mukana yhteisessä asiassa. Vain tältä pohjalta on ymmärrettävissä, että repivät valtataistelut on pääasiassa voitu ainakin tähän asti välttää ja että yleinen mielipide katsoo kaikkien eri ainesten täytyvän ja voivan osallistua maan hallitsemiseen ja johtoon. Tässä valossa on, ennakkoluulottomasti katsoen, arvosteltava sekä porvarillisten että sosialististen ainesten halukkuutta yhteistyöhön kommunistien kanssa ja vastaavasti viimeksimainittujen valmiutta yhteistyöhön edellisten kanssa. Todettava onkin, että tämä solidaarisuus on Ranskassa ollut kestävämpää laatua kuin naapurimaassa Belgiassa tai esim. Kreikassa. Minulla ei ole ollut tilaisuutta käyntiin Pariisissa ja perehtymiseen tilanteeseen siellä, mutta Vichyssä tekemieni havaintojen ja kuulemieni, eri seuduilta peräisin olevien hajatietojen perusteella tahtoisin sanoa, että Ranska on osoittautunut sisäisen tilanteen perustekijöiden ja kansan yksimielisyyden suhteen näinä murroskauden alkuaikoina varsin kestävällä tasolla olevaksi. Näin on asianlaita huolimatta oikeutetustikin esitetystä toisenlaisen kehityksen pelosta ja senmukaisista ennakkoarvosteluista. Niitä ei voinut jättää kokonaan huomioonottamatta, varsinkaan kun miehitysajan kuluessa muodostuneet olosuhteet olivat luoneet lähes loputtoman sarjan huutavia yhteiskunnallisia epäkohtia. Kolmanneksi on todettava, että on syntynut sisäinen pohja Ranskan tähän asti menestykselliselle pyrkimykselle suurvalta-asemansa palauttamiseen.

Tässä yhteydessä myös sana Suomen asemasta Ranskassa.

Saapuessani 1½ vuotta sitten Ranskaan teki minuun voimakkaan vaikutuksen, kuinka Suomi oli Ranskassa tunnettu ja kunnioitettu maa. Tämän huomion saattoi tehdä ei ainoastaan virallisissa piireissä, vaan nimenomaan myös keskusteluissa yksityishenkilöiden kanssa. Useammin kuin kerran saattoi kuulla, että Euroopan pienistä maista kaksi nautti suurta arvonantoa Ranskassa, nim. Suomi ja Kreikka. Vichyn régimen aikana oli todettavissa, että viralliset

piirit tyypillisessä pidättyväisyydessään, jonka eräitä puolia edelläolevasta jo on käynyt esille, välttivät esittämästä mielipideilmaisuja esim. Suomen ratkaisujen suhteen. Kuitenkaan ei ollut vaikeaa panna merkille se mielenkiinto, mitä sanotut piirit osoittivat Suomen asennoitumiseen demokraattisiin valtoihin nähden. Mutta tietoisina maansa silloisesta voimattomuuden tilasta viralliset piirit tarkoin välttivät lausuntoja, jotka olisivat merkinneet neuvojen antamista toiselle, vaikeassa asemassa olevalle maalle. Sympatiat maatamme kohtaan ovat jatkuneet. Myös keskusteluissa tavallisten ranskalaisten kanssa on voinut havaita myötätunnon ja tyytyväisyyden irroittautumisemme johdosta sodasta. Näissä lausunnoissa on voinut myös todeta näiden tavallisten, siis yleistä kansan mielipidettä edustavien ranskalaisten tietoisuuden siitä, että maamme on sittenkin pysynyt demokratiana, joka tekijä, kuten usein olen kuullut lausuttavan, - poikkeuksiakin on toisaalta kyllä ollut - yhdistää Suomen huomispäivän Eurooppaan.

Lähettiläs: Aaro Pakaslahti

Aaro Pakaslahti